

PÖYTÄKIRJA

*Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n
ylimääräisestä edustajakokouksesta, joka samalla oli
myös Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön
perustava kokous 17—18. 6. 1969*

Laatinut
Simo Elomaa

Pöytäkirja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n ylimääräisestä edustajakokouksesta, joka samalla oli myös uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous. Kokous pidettiin 17—18. päivänä kesäkuuta 1969 Helsingin Työväenyhdistyksen talon juhlasalissa alkaen ensinmainittuna päivänä kello 11.00. Saapuvilla olivat päätösvaltaisina edustajina pöytäkirjaan nimenhuudossa merkityt 222 SAK:n jäsenliittojen ja 117 ns. ulkopuolisten liittojen ja SAJ:n jäsenliittojen valitsemaa edustajaa sekä 19 työvaliokunnan jäsentä, kaksi SAK:n valtuuston valitsemaa edustajaa, neljä eheyttämisen neuvottelukunnan jäsentä, neljä tilintarkastajaa, työvaliokunnan henkilökohtaisia ja yleisvarajäseniä ja ammattiyhdistysliikkeen toimitsijoita.

ENSIMMÄINEN KOKOUPÄIVÄ

Tiistaina kesäkuun 17. päivänä 1969 klo 11.00

SAK:n ylimääräinen edustajakokous, joka samalla oli uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous, alkoi tiistaina kesäkuun 17. päivänä 1969 klo 11.00 HTY:n talon juhlasalissa, joka oli tilaisuutta varten koristeltu kukka-asetelmin. Puhujakorokkeen yläpuolella oli suuri kokoinen tunnus juliste: "70-luvulle siirryttäessä tavoitteeksemme 500.000 jäsentä." Korokkeen sivulla oli salkoihin kiinnitettynä Suomen ja SAK:n liput. Kokoustalon edustalla Paasivuorenkadulla oli juhla-liputus.

Ava jaisohjelma

Sen jälkeen kun kokousedustajat, koti- ja ulkomaiset kutsuvieraat sekä muut kokouksen osanottajat olivat asettuneet paikoilleen, Heisin-

gin Työväenyhdistyksen puhallinorkesteri kapellimestari Olavi Koskelan johdolla esitti seuraavat musiikkikappaleet: Kauppi, Juhlamarssi; J. Olivadoti, Fleur-de-lis ja Työväenmarssi.

1 §

Kokouksen avaus ja kutsuvieraiden esittely

Musiikkiesitysten päätyttyä puhujakorokkeelle astui SAK:n puheenjohtaja Niilo Hämäläinen, joka suoritti kokouksen avauksen seuraavin sanoin:

Herra pääministeri!

Kunnioitettavat koti- ja ulkomaiset kutsuvieraat!

Hyvät ammattiyhdistystoverit!

Lausun teidät tervetulleiksi SAK:n ylimääräiseen edustajakokoukseen, joka muodostunee tärkeäksi vaiheeksi maamme työväenliikkeen historiassa. Olemmehan asettamassa pääteipistettä ammattiyhdistysliikkeen pitkälle korpivaellukselle järjestöllisen hajanaisuuden polulla. Olemme toteuttamassa jäsenistön hartaasti odottamaa voimien kokoamista yhteiseen keskusjärjestöön.

Tiedämme ja tunnemme hajaannukseen johtaneet tekijät. On turha kerrata niitä. Kaksi tärkeää asiaa olemme oppineet: Ensinnäkin hajaannus on tuottanut suurta vahinkoa tämän maan palkkatyöntekijöille. Toiseksi: repiä on helpompi kuin rakentaa. Uuden eheyden rakentaminen hajaannuksen jälkeen on vaatinut vuosia kestäneen voimia ja kärsivällisyyttä kysyneen rakennustyön. Vielä tässäkin vaiheessa emme pääse niin laajaan yhtenäisyyteen kuin olisimme toivoneet. Eheyttämisprosessin on jatkuttava vielä tämän kokouksen jälkeenkin.

Ansiot ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisen hyväksi suoritetusta työstä kuuluvat koko laajalle jäsenkentällemme, eikä se ole ihme, sillä hajaannuksen kielteiset seuraukset on tuskallisimpana koettu työpaikoilla. Haluan kuitenkin lausua lämpimät kiitokset myös professori Heikki Warikselle, joka ammattiyhdistysliikkeen ulkopuolisena henkilönä uhrasi paljon aikaa ja vaivannäköä auttaakseen hajanaista ammattiyhdistysliikettä löytämään sen perustan, jolle eheyttämisratkaisut ovat voineet rakentua.

SAK:n yhdeksannen edustajakokouksen päätökset ja sen jälkeen tehdyt keskusliittomme valtuuston ja työvaliokunnan päätökset ovat johdonmukaisesti tähdänneet kaikkien palkkatyöntekijäin voimien kokoamiseen yhteiseen keskusliittoon, yhteisiin liittoihin ja perusjärjestöihin. Eheyttämiskeskustelujen yhteydessä on paljon puhuttu myös Tyrvännön kokouksen päätöksistä. Tämä kokous asetti tavoitteekseen uuden ja yhteisen keskusjärjestön, jonka tulee olla puoluesidonnaisuudesta vapaa ja puoluepolitiikkaan sekaantumaton järjestö. Tähän tavoitteeseen olemme pyrkineet siitäkin huolimatta, että osa Tyrvännön kokouksen osanottajista on jättäytynyt sivuun eheyttämisratkaisuista. En yritä tulkita syitä, jotka ovat johtaneet tähän eristäytymishaluun. Ulkopuolelle jättyvät joutuvat antamaan selityksen menettelynsä syistä itse ja omille jäsenilleen. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, että tänään alkava kokouksemme, noin 460.000-jäsenisen keskusliiton muodostuminen, helpottaa ajan oloon sekä vielä järjestäytymättömiä että myös rinnakkaisjärjestöihin kuuluvia tekemään tarvittaessa henkilökohtaisia ratkaisuja, jotka lujittavat koko palkkatyöntekijäin yhteistä rintamaa.

Tiedän varsin hyvin, että päätösehdotukset, joihin pitkien neuvottelujen kuluessa on päästy, eivät miellytä kaikkia tovereita. Joidenkin mielestä ratkaisu olisi voinut olla paljon yksinkertaisempi. Miksi näin ei ole tehty, se johtuu siitä, että niillä, joiden kanssa olemme eheyttämistä neuvotelleet, on ollut jossain määrin toisenlaisia käsityksiä. Kun kaikilla osapuolilla kuitenkin on ollut samanlainen perusajatus, tämä on kannustanut sovitteluun ja yhä uudelleen etsimään ratkaisuehdotuksia, jotka kaikki osapuolet olisivat valmiit hyväksymään. Neuvotteluissa olemme oppineet kunnioittamaan toinen toistemme käsityksiä ja vakuuttuneet siitä, että tässä kuten muissakin neuvotteluissa sopimukset eivät synny yksipuolisen sanelun perusteella. Itsepäinen omasta kannasta kiinni pitäminen ei ehkä olekaan parhain voimanosoitus, voimaa kysytään sovittelussa.

Käsitykseni mukaan SAK on täyttänyt ne velvoitteet, joita yhdeksäs edustajakokous sille asetti. SAK:n 10 päivää sitten koolla ollut valtuusto totesi julkilausumassaan, että eheytykokouksen valmisteluissa vallinnut yksimielisyys osoittaa järjestöjen yhdistämisen esteiden tulleen poistetuiksi ja että nyt on olemassa hyvät edellytykset ammattiyhdistysliikkeen järjestövoiman kokoamiselle ja huomattavalle kasvulle sekä liikkeen vaikutusvallan lisäämiselle. SAK:n työvaliokunta ja valtuusto voivat jättää paikkansa edustajakokouksen käsiin. Toivon, että ne päätökset, joita edustajakokous tekee, koituvat onneksi koko palkkатыöntekijäin ammatilliselle liikkeelle, koko työväenliikkeelle ja koko maalle.

Parhaillaan käsitellään myös suuria talouspoliittisia kysymyksiä, jotka koskevat ammattiyhdistysliikettä ja siten meitä jokaista. Vakauttamisen jatkaminen siihen liittyvine lukuisine eri osakysymyksineen, joista vähäisimpiä eivät suinkaan ole palkka- ja työehtosopimuspolitiikkaan liittyvät asiat, on pohdinnan, selvittelyjen ja neuvottelujen kohteena. Valmista ehdotusta kokonaisratkaisuksi ei vielä ole olemassa. Selvitystyö ja neuvottelut ovat vielä kesken. Meillä ei ole riittäviä edellytyksiä päättää työehtosopimuksista, ennen kuin mahdollisen vakauttamissopimuksen sisältö on kokonaisuudessaan tunnettu ja sen vaikutukset mahdollisimman hyvin arvioitavissa. Oletan, että tässä kokouksessa tullaan järjestöpoliittisten asioiden ohella kiinnittämään huomiota myös ajankohtaisiin talous- ja palkkapolitiisiin kysymyksiin. Luonnollista kuitenkin on, että päätökset tulevat jäämään valittavien hallintoelinten tehtäväksi, siihen velvoitteeseen ja vastuuseen perustuen, mitä työehtosopimuksista on keskusjärjestön säännöissä sanottu.

Yhteiskuntamme elää voimakkaan kehityksen aikaa. Elinkeinorakenteen muuttuminen vaikuttaa monella tavoin työntekijäin taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaan. Ammattiyhdistysliikkeen tehtäväkenttä laajenee jatkuvasti. Sen tehtävänä on valvoa, että yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset palvelevat sellaista kokonaiskehitystä, joka johtaa jokaisen ihmisen taloudellisen ja sosiaalisen turvallisuuden lisääntymiseen, tuotannon tulosten nykyistä oikeudenmukaisempaan jakoon, aineellisen hyvinvoinnin kohoamiseen sekä lisääntyvän vapaa-ajan ja koulutustason kehittymisen myötä myös henkisesti rikkaampaan elämään. >

Kansainvälisyys on oleellinen osa perinteellisessä työväenliikkeessä. Ammattiyhdistysliike tuntee historiallisesti tehtäväkseen edistää kaikkien maiden työtekevien yhteenkuuluvuutta, kansojen välistä rauhaa ja yhteistyötä. Meillä on ollut onni ylläpitää laajoja suhteita veljesjärjestöihimme sekä idässä että lännessä. Harras toivomme on, että erilaiset yhteiskuntajärjestelmät eivät olisi esteenä näiden suhteiden kehittämiseksi entistä paremmiksi ja että myös kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen piirissä keskinäinen yhteisymmärrys rauhan ja koko ihmiskunnan sosiaalisen edistyksen puolesta lujittuisi.

Ulkolaiset kutsuvieraat

Meillä on ilo nähdä edustajakokouksessamme veljesjärjestöjemme edustajia läheisistä naapurimaistamme sekä kansainvälisestä keskusjärjestöstämme. Pyydän esitellä kokoukselle rakkaat vieraamme:

Vapaiden ammattiyhdistysten kansainvälisen liiton edustajana kokoukseen on saapunut VAKL:n sihteeri J. Vanderverken Belgiasta;

Neuvostoliiton ammatillisen keskusneuvoston edustajina kokouksessamme ovat VZSPS:n sihteeri V. I. Prohorov, sekä skandinaavisen osaston sihteeri Zoja Kortshagina ja Petroskoin aluekomitean sihteeri M. N. Kiuru;

Norjan LO:n edustajina kokoukseen ovat saapuneet toinen puheenjohtaja Odd Höjdahl ja toimistopäällikkö Paul Engstad;

Ruotsin LO:n edustajina kokouksessamme ovat LO:n sihteeri Bengt Norling ja toimitsija Arvid Lundström.

Kunnioitettavat vieraamme! Edustajakokouksen nimissä toivotan teidät sydämellisesti tervetulleiksi tähän kokoukseen.

Kotimaiset kutsuvieraat

Kokoustamme kunnioittavat myös arvovaltaiset kotimaiset kutsuvieraat: pääministeri Mauno Koivisto, sosiaali- ja terveysministeri Anna-Liisa Tiekso, pääjohtaja Jorma Jalava KK:sta, puheenjohtaja Rafael Paasio SDP:sta, pääsihteeri Arvo Aalto SKP:stä, puolusihteeri Torsti Toivonen TPSL:stä ja prof. Heikki Waris, joka toivon mukaan saa nähdä tässä kokouksessa erään merkittävän työnsä tulevan päätökseen.

Haluun vielä kerran lausua kaikki kutsuvieraat, kokousedustajat, työvaliokunnan jäsenet, tilintarkastajat ja julkisen sanan edustajat tervetulleiksi.

,-

Kokouksen avatuksi julistaminen

Julistan täten Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n ylimääräisen edustajakokouksen avatuksi.

Kokous todettiin avatuksi puheenjohtajan nuijankopautuksella.

Puhetta ryhtyi johtamaan Niilo Hämäläinen.

Valtiovallan tervehdys

Puheenjohtaja Hämäläinen: Tiedämme, että pääministerin työtaakka on erittäin raskas ja hänen päivänsä on kiireinen. Siksi luovutan heti puheenvuoron hänelle.

Pääministeri Mauno Koivisto: Herra puheenjohtaja! Arvoisat kokousedustajat!

Tällaisessa tilanteessa on mieli täynnä asioita, jotka tähtäävät tulevaisuuteen ja jotka mielellään esiin toisi. Olen kuitenkin tullut siihen tulokseen, että on parempi esittää sitä, mikä meitä vielä yhdistää ja minkä suhteen meidän keskinäinen yhteisymmärryksemme ei ole vielä kovin ohueksi käynyt.

Olen kiitollinen ammattiyhdistysliikkeelle siitä tuesta, jonka nykyisessä tehtävässäni olen saanut. Muodostaessani nykyistä hallitusta vii-

me vuoden keväällä vallitsi jonkin aikaan sellainen tilanne, että hallitusta ei saatu aikaan ilman vakauttamissopimusta eikä vakauttamissopimusta aikaan ilman hallituksen muodostamista. Kummankin pyrkimyksen toteuttamisessa me etenimme asteittain ja pääsimme kummankin suhteen tulokseen. Merkittävää osaa hallituksen muodostamisessa näytteli se luottamus ja luottamuksen puute, jota maatalouspuolella tunnettiin. Erityisesti keskustapuolue halusi saada varsin täsmällisen kuvan harjoitettavasta politiikasta, ennen kuin se oli halukas lopullisen kantansa hallitukseen tuloonsa nähden muodostamaan. Muistan silloin pitkien keskustelujen jälkeen todenneeni, ettemme voi kaikista asioista etukäteen sopia. Sovun on rakennuttava luottamuksen varaan sekä uskonkin varaan, että kaikkien osapuolten tarpeet tulevat oikeudenmukaisesti ja kohtuullisessa määrin huomioonotetuiksi. Tätä asiointilaa eivät syntyneet maataloustuotteiden ylijäämävarastot ole toiseksi muuttaneet. Maatalouspolitiikkaa on muutettu siinä tahdissa kuin tilanne on muuttunut ja siinä tahdissa kuin meidän ajattelumme on ehtinyt mukautua muuttuneisiin olosuhteisiin. Myös maamme tuotantoelämän kannalta katsoen passiivisen väestönsan tarpeet ovat samalla varsin kohtuullisessa määrin tulleet hoidetuiksi. Työelämässä aktiivisesti mukana olevia edustavat etujärjestöt ovat osoittaneet kaukonäköisyyttä tehdessään mahdolliseksi passiivisen väestönsan elinehtojen kohentamisen.

"Vaikka meillä onkin aihetta tunnustaa inhimillisen erehtymisen suuri todennäköisyys, ei meillä nähdäkseni ole mitään syytä katua sitä politiikkaa, jota yhteisesti olemme harjoittaneet. Taloudellinen tila on kääntynyt hyvään suuntaan ja parannusta ihmisten elinehtoihin on tulevaisuudessakin luvassa. Mitä elämän aineellisiin olosuhteisiin tulee, niin niiden suhteen edessä olevat vuodet ovat paremmat kuin mitä meillä koskaan on ollut. Sanotaan, että tyytymättömyys pitää kehitystä yllä ja että saavutettuihin tuloksiin tyytyväiseksi heittäytyminen saisi aikaan pysähdyksen. Ilmeisesti näin on asian laita, kunhan aina tiedettäisiin, mikä kulloinkin on kehitystä, mikä vain pelkkää muutosta.

Sen politiikan hedelmien alkaessa kypsyä, jonka muotoilussa ammattiyhdistysliikekin on ollut keskeisellä tavalla mukana, olisin kovin mielelläni jäänyt pois tästä nykyisestä tehtävästäni. Niissä tilanteissa, joissa viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana on oltu, ei useinkaan ole ollut kovin monia vaihtoehtoja valittavana. Siinä tilanteessa sen sijaan, jossa me nyt olemme, voidaan asioita hoitaa sekä hyvin että huonosti ilmeisesti hyvin monella eri tavalla. On mahdollista, että joku tai jotkut muut onnistuvat hoitamaan asioita hyvin sellaisellakin politiikalla, jonka onnistumiseen minä puolestani itse en usko. Nykyaikaisessa yhteiskunnassa on voimakas ja yhtenäinen ammattiyhdistysliike tärkeä tekijä. Erityisesti hallitusten kannalta, olivatpa ne sitten minkälaisia hyvänsä tai olipa niissä minkälaisia ihmisiä hyvänsä, olisi kovin suositeltavaa se, ettei ammattiyhdistysliikkeen puolelta yksi sano yhtä ja toinen toista, ettei yhteinen asia ole välillä peräti pieni ja välillä suuren suuri.

Kiitän ammattiyhdistysliikettä siitä luottamuksesta, jota se on toimintaani kohtaan osoittanut ja joka minun näkökulmastani katsoen on ollut suurta. Toivotan yhdistyvälle ammattiyhdistysliikkeelle sen vastaisessa toiminnassa parasta menestystä. Tervehdin valtiovalan puolesta kokousta. (Voimakkaita suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja Hämäläinen: Kiitoksia Sinulle, herra pääministeri! Pääministeri lausui, että kunpa vain tietäisimme, mikä on kehitystä ja mikä jotain muuta. Tässä on johtajien eräs vaikein tehtävä pystyä arvioimaan aina se, mikä on oikein.

Me SAK:ssa voimme todeta, että olemme olleet tietoisia siitä, mitä

hallitus ajattelee, mihin hallitus pyrkii, ja tämä on ollut meille erittäin arvokasta, ja tästä haluan esittää parhaan kiitokseni.

Olen aivan varma siitä, että tuleva keskusjärjestö ei myöskään paikoille vastuuta. Se on valmis ottamaan kantaakseen vaikeitakin asioita silloin, kun vain me olemme myös tietoisia siitä, mikä on kehitystä, mikä on jotain muuta. Nämä arviointivaikeudet ilmeisesti ovat meille molemmille erittäin vaikeita ja visaisia tehtäviä. Kiitän tervehdyksestä.

2 §

Läsnäolevien kokousedustajien toteaminen

Puheenjohtaja Hämäläinen: SAK:n sääntöjen 9 §:n 2 momentissa todetaan: "Edustajakokoukseen valitsee kukin jäsenliitto yhden edustajan kutakin alkavaa tuhatta näiden sääntöjen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilöjäsentä kohden kahteentuhanteen henkilöjäsenen asti ja siitä yli menevältä jäsenmäärän osalta yhden edustajan kutakin alkavaa tuhattaviittäsataa henkilöjäsentä kohden." Saman pykälän 6 momentissa todetaan: "Edustajain ja heidän varamiestensä valinnat vahvistaa jäsenliiton toimikunta ja on ne lähetettävä työvaliokunnalle viimeistään yhtä kuukautta ennen edustajakokouksen alkamista." Saman pykälän 7 momentin mukaan työvaliokunnan jäseniä ei saa valita edustajakokousedustajiksi.

Pyydän sihtööri Fredrikssonin suorittamaan SAK:n jäsenliittojen nimeämien kokousedustajien nimenhuudon.

Sihtööri Ahti Fredrikssonin suorittamassa nimenhuudossa todettiin seuraavien SAK:n jäsenliittojen valitsemien edustajien olevan saapuvilla:

SAK:n jäsenliitoista valitut edustajat (222)

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto r.y.

Toivo Sainio, Lauri Korva, Martti Salonen ja Kalervo Ahlholm.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.

Kalevi Hakala, Helmi Hirvonen, Seppo Hämäläinen, Anni Kellari, Aira Myllymäki, Arvi Mäki, Hannu Perttula, Tauno Sinijärvi Matti Vehviläinen ja Kauko Viitala.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.

Erik Tuominen Aili Lindh, Kaino Leino, Väinö Haatainen, Aili Mäkinen, Terttu Hellemo ja Aino Frilander.

Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y.

Raimo Peltonen.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.

Kauko Janhonen, Esko Tani, John Lannervo ja Mikko Virkkunen.

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto r.y.

Bo Winqvist, Elis Eriksen, Toivo Kinnari, Kauko Löyttyjärvi ja Hugo Porkka.

Suomen Lasi- ja Poslinityöväen Liitto r.y.

Valtter A. Juvonen, Pentti Mäntysalo, Heikki Pihlman ja Erkki Rintama.

t

Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.

Aatos Veisiö, Sakari Merikukka, Jarkko Torssonen, Rudolf Salminen, Aaro Rouvinen, Veikko Jylhä, Aarno Lamminaho, Reino Kärkkäinen, Aarne Ravelin Lauri Mäkipaaso, Martti Partanen, Sulo Honkanen, Jalo Hietakangas ja Yrjö Niemistö.

Suomen Mekanikkojen Liitto r.y.

Eero Saukkonen.

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.

Johan Sandell Atte Antikainen, Jörgen Maukkonen, Niilo Keskinen, Keijo Muurinen, Pentti Suokas, Yrjö Vuolio, Yrjö Urjansson, Reino Pulkkinen Pekka Laurikainen, Toivo Kuivanen, Heimo Perttula, Arvi Autonen, Oiva Frimodig, Viljo Pousi, Aatos Sinivaara, Alpo Juntunen, Unto Husso, Esko Piilonen, Paavo Holkko, Tauno Valkama, Erkki Lindström, Erkki Virtanen, Veikko Pannila, Olavi Degerstedt, Torsti Lehtonen, Ossi Söderström, Väinö Lehtonen, Mikko Salminen, Helge Talvitie, Väinö Haaman, Aarne Lammela, Antti Koivukari, Dix Huhtamaa, Matti Kivi, Pauli Kukkonen, Veikko Palosaari, Armas Leivo ja Erkki Maisonvaara.

Suomen Muurarien Liitto r.y.

Oskari Leskinen Paul Lindberg, Sole Halme, Hannes Hagman ja Väinö Ekholm.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto r.y.

Maire Kivikoski, Usko Pyhältö, Eeva Holappa, Sulo Eramo, Eino Sutinen ja Salme Rajala.

Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.

Toivo Helander, Mikko Lintunen, Arvo Järvenpää, Pertti Ilmanen, Teuvo Pöysä, Kerttu Walzer, Mauno Lomperi, Raimo Tahvanainen, Olavi Koskinen, Aku Lindroos, Lauri Salminen, Aili Simanainen, Rikki Räty, Ole Enlund, Sulo Järvinen, Onni Sakki, Vilho Hassinen, Olavi Puutaala, Seppo Simpura, Martti Jantunen, Simo Raivio ja Heikki Leppänen.

Puutyöväenliitto r.y.

Taisto Verronen, Eero Myllylä, Esko Kotilainen, Kauko Vesimäki, Leevi Mäkelä, Erkki Tingander, Aarne Suominen, Veikko Hietasaari, Niilo Kelosto, Kalle Koljonen, Pentti Immonen ja Väinö Eerola.

Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Aimo Savolainen, Aarne Koskinen, Veikko Korhonen, Ester Marjanen, Gunnar Toivonen, Sulo Rouvinen, Ahti Liljander, Mauno Arola, Kyösti Junkkari, Tauno Saikkonen, Arvo Elf, Erkki Jääskeläinen, Veikko Junno, Lauri Grönberg, Reino Lehtikangas, Eino Toivola, Hannes Hirvonen, Onni Asumus, Erik Andren, Aarne Vierula, Frans Jalonen, Heikki Ve-

näläinen, Voitto Enbäck, Erkki Peltonen, Väinö Ronkainen, Asser Mutanen, Martti Kotiharju, Kauko Oksanen, Veikko Ceder, Väinö Koponen, Otto Kinnunen, Kaarlo Värinen, Kaarlo Laakso, Mauno Nieminen, Kalevi Hurme, Veijo Teräväinen, Eskil Höglund, Mauri Perä, Niilo Kyllönen, Eino Lehto, Onni Miettinen, Vilho Aronranta, Matti Jalonen, Uno Kuutti, Pauli Uitto, Onni Pyykkönen ja Kauko Järvinen.

Rautatieläisten Liitto r.y.

Aaro Juselius, Lauri Kahila, Keijo Niittoaho, Jalmari Kärkkäinen, Viljo Ukkonen, Arvi Taivainen, Seppo Kola, Sulo Pesu, Pauli Ovaskainen, Veikko Komppa ja Aleks Ahman.

Satama työntekijäin Liitto r.y.

Väinö Tani, Artur Grev ja Erkki Ruotsalainen.

Suomen Sukella jäin Liitto r.y.

Kosti Kähkönen.

Suonien Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.

Matti Hyvönen.

Tekstiilityöväen Liitto r.y.

Eino Tuominen, Taisto Sylgren, Katri Vienonen, Toini Renfors, Voitto Haanpää, Eeva Kaplas, Kauko Marjamäki, Helinä Eklund, Sulho Viljanen, Rauha Neuvonen, Ilta Arvola ja Maire Lehtinen.

Toimittajaliitto r.y.

Eero Santala.

Suonien Työläisliitto r.y.

Heikki Rikala, Erkki Hömmö, Toivo Pyyhtiä, Aarre Mänttari, Birger Holmström, Eija-Liisa Koski, Lahja Railonvaara, Toivo Kansanaho, Väinö Saarinen ja Voitto Pahlman.

Valtion Virkailijain Liitto r.y.

Sylvi Kettunen ja Unto Porttinen.

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.

Pentti Kinha.

Ns. ulkopuolisten liittojen ja SAJ:n jäsenliittojen valitsevat edustajat (117)

Suomen Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.

Olavi Aarnio, E. U. Rautiainen, Martti Veirto, Eero Nummila, Pekka Teikari, Pentti Mäki, Aarne Lantee ja Kaarlo Palm.

Ilmakuljetusalan Ammattiliitto r.y.

Voitto Vuorenmaa.

Jalometalli työntekijäin Liitto r.y.

Kauko Stranden.

Suomen Kaivostyöväen Liitto r.y.

Kyösti Pulkkinen ja Kauko Mattila.

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.

Erkki Nissilä, Aarne Koskinen, Toive Suominen, Eila Nissinen, Kauko Lehtinen, Martti Halme, Olavi Iso-Kulmala, Pentti Laaksonen, Erkki Lehto, Eino Moilanen ja Kaarlo Rask.

Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto r.y.

Reino Heinonen, Jaakko Riikonen, Unto Rantanen, Eero Merikangas, Väinö Nisonen, Pekka Salonen, Börje Nyström, Hellin Helvola, Veikko Rintamäki, Almer Virtanen, Eino Palander, Aimo Leino, Urho Hannula, Helge Johansson, Mauno Kilpinen, Pekka Leino, Pentti Hakamäki, Erik Vikström, Pertti Forss, Erik Juutilainen Toimi Puhalainen, Vilho Oravainen, Toivo Taipale, Reino Tuomi, Olavi Dahl, Toivo Anttila, Olavi Stoor, Mauno Salo, Uolevi Hurme, Erkki Westerlund, Toivo Turunen, August Ollikainen, V. Sinisalo ja V. Jääskeläinen.

Liiketyöntekijäin Liitto r.y.

Aarre Happonen, Elvi Hanka, Urho Heinonen, Urho Himmelmä, Jarl Jylhä, Kaarina Kaukoniemi, Ebba Keskinen, Emil Korpelin, Olli Laine, Sulo Lehtonen, Osmo Mäkinen, Sirkka Olkkonen, Pauli Palm, Antero Peltonen, Olavi Rautiainen, Väinö Segerholm, Lasse Sonkajärvi, Taimi Vuori ja Eila Ylenius.

Suomen Merimies-Unioni r.y.

Olavi Keitele, Arvo Heiniö, Robert Herdin, Martti Taberman, Lauri Nikula, Mauri Kauppila, Antero Imppu, R. T. Hyökyvirta ja Pekka Kinnari.

Suomen Sähköalantöntyöntekijäin Liitto r.y.

Vilho Pekkonen, Urpo Kaipainen, Eino Halonen, Arvo H. Kreivilä, Viljo Särkikangas, Pekka Hakala, Onni Henttonen ja Martti Honkanen.

Virkamiesten Yhteisjärjestö (VY) r.y.

Paavo Markkola, Heikki Merikari, Ensio Rantanen, Eelis Aikio, Lauri Schröder, Vilho Währn, Olavi Hassinen, Veikko Aalto, Antti O. Pennanen, Toivo Lehtinen, Olavi Martikainen, Unto Luotola, Kaarlo Laari, Matti Lahtinen, Pekka Oivio, Mikko Laaksonen, Lauri J. Havia, Väinö Arvola, Väinö Roivas, Teuvo Pirhonen, Esko Kangas, Lasse Syrjänen, Ensio Hyvärinen, Jorma Pirinen ja Ensi Niinivirta.

SAK:n valtuuston

valitsemina edustajina olivat saapuvilla Heini Halinen ja Taisto Mikola.

SAK:n työvaliokunnan

jäsenistä olivat saapuvilla Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Sulo Penttilä, Veikko Ahtola, Onni Koski, Jaakko Viitasari, Väinö Kujanpää,

Tapio Malmivuori, Yrjö Karisalmi, Pentti Helo, Jouko Salminen, Olavi Saarinen, Erkki Salomaa, Matti Ojala, Urpo Virtanen, Kaarlo Perä-Kasari, Edvin Salonen, Väinö Huhtamäki ja Pekka Virtanen.

Ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisneuvottelukunnan

edustajina, jotka eivät olleet kokousedustajia, olivat paikalla Bernt Johansson, Erkki Pohjolainen, Ahti Fredriksson ja Simo Elomaa.

Tilintarkastajat

Eero Vuoristo, Erkki Korhonen ja Matti Kanerva sekä varatilintarkastaja Martti Rauhamo olivat saapuvilla. Lisäksi kokoukseen osallistui SAK:n työvaliokunnan henkilökohtaisia ja yleisvara jäseniä, SAK:n ja liittojen toimitsijoita sekä uiko- ja kotimaisia julkisen sanan edustajia.

Puheenjohtaja: Todettaneen, että nimenhuudon mukaan paikalla on 222 SAK:n jäsenliittojen valitsemaa kokousedustajaa, joiden valtakirjat ovat määrääjassa saapuneet SAK:n toimistoon? Niinikään todettaneen, että eheyttämissopimuksen mukaan tässä kokouksessa on nimenhuudon mukaan saapuvilla 117 ns. ulkopuolisten liittojen ja SAJ:n jäsenliittojen valitsemaa edustajaa, aluksi läsnäolo- ja puheoikeudella, ja työjärjestyksen 12 §:stä lukien täysivaltaisina edustajina?

Todettiin.

Tämän lisäksi saapuvilla on 19 työvaliokunnan jäsentä, neljä eheyttämisneuvottelukunnan jäsentä, jotka eivät ole kokousedustajia, kaksi SAK:n valtuuston valitsemaa edustajaa, kolme tilintarkastajaa, yksi varatilintarkastaja, työvaliokunnan henkilökohtaisia ja yleisvarajäseniä sekä SAK:n ja liittojen toimitsijoita.

Nimenhuuto todettiin suoritetuksi ja läsnäolleet merkityiksi pöytäkirjaan.

Merkittiin.

3 §

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja Hämäläinen: SAK:n sääntöjen 9 §:n 1 kohdassa sanotaan näin: "SAK kokoontuu työvaliokunnan kutsusta varsinaisiin edustajakokouksiin joka viides kalenterivuosi työvaliokunnan määräämällä paikkakunnalla sekä ylimääräisiin kokouksiin, jos valtuusto tai työvaliokunta katsoo sen tarpeelliseksi tai yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenien lukumäärä on vähintään kolmannes SAK:n jäsenliittojen henkilöjäsenien lukumäärästä, sitä määrättyä asiaa varten kirjallisesti työvaliokunnalta pyytää, jolloin työvaliokunta toimii ylimääräisen kokouksen koollekutsujana."

Saman pykälän 4 momentti kuuluu näin: "Työvaliokunnan tulee antaa jäsenliitoille kirjallisesti tieto varsinaisesta edustajakokouksesta vähintään kuusi kuukautta ja ylimääräisestä edustajakokouksesta vähintään kaksi kuukautta ennen kokouksen alkamista. Tämän lisäksi tiedotetaan edustajakokouksesta myös sanomalehdissä."

9 §:n 5 momentti: "Edustajain valinta SAK:n edustajakokoukseen toimitetaan kussakin jäsenliitossa liiton sääntöjen edellyttämällä tai ellei säännöissä ole määrätty, liiton parhaaksi katsomalla tavalla. Työvaliokunnan on ilmoitettava jäsenliitoille vähintään viisi kuukautta ennen varsinaista ja vähintään kaksi kuukautta ennen ylimääräistä edustajakokousta se edustajamäärä, minkä kukin jäsenliitto on oikeutettu edustajia valitsemaan."

SAK:n työvaliokunta lähetti kaikille jäsenliitoille 14. 4. 1969 seuraavan sisältöisen kirjeen:

"Asia: SAK:n ylimääräinen edustajakokous

Arvoisa jäsenliitto.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n ylimääräinen edustajakokous pidetään Helsingin Työväenyhdistyksen talon juhlasalissa, Paasivuorenkatu 5, kesäkuun 17. päivänä 1969 ja tarvittaessa sitä seuraavina päivinä. Kokous aloitetaan tiistaina 17. 6. 1969 klo 11.00.

Kokouksessa käsitellään ne 17. 3. 1969 allekirjoitettuun ja liitolle toimitettuun ammattiyhdistysliikkeen eheyttämissopimukseen liittyvät asiat, jotka koskevat SAK:ta.

SAK:n sääntöjen 9 §:n 2 momentissa on määritelty jäsenliittojen edustajain valintaperusteet SAK:n edustajakokoukseen ja saman pykälän 5 momentti velvoittaa työvaliokunnan ilmoittamaan liitoille vähintään kaksi kuukautta ennen ylimääräistä edustajakokousta sen edustajamäärän, minkä kukin jäsenliitto on oikeutettu edustajia valitsemaan.

Työvaliokunta on päättänyt, että jäsenliittojen edustajain lukumäärä tulevassa ylimääräisessä edustajakokouksessa määräytyy viimeisen käytettävissä olevan, eli jäsenliiton vuoden 1968 neljänneltä vuosineljännekseltä SAK:lle tekemän jäsenmaksutilityksen perusteella. Ilmoitamme, että liittonne sanotun neljänneksen ajalta tekemän jäsenen jäsenmaksutilityksen perusteella on oikeutettu lähettämään edustajakokoukseen edustajaa.

Edustajakokousedustajain valinta jäsenliitoissa on toimitettava SAK:n sääntöjen 9 §:n 5 momentin mukaisesti. Saman pykälän 6 momentin edellyttämällä tavalla on kunkin jäsenliiton liittotoimikunnan vahvistettava edustajiensa ja heidän varamiestensä valtakirjat ja toimitettava ne SAK:n työvaliokunnalle viimeistään 16. päivänä toukokuuta 1969.

SAK:n työvaliokunnan jäsentä ei sääntöjen 9 §:n 7 momentin mukaisesti saa valita edustajakokousedustajaksi.

SAK:n toimesta ei varata kokousedustajille majoitustiloja, joten liittoja kehoitetaan huolehtimaan omien edustajiensa majoituksesta. Alustavia varauksia tehtäessä on syytä ottaa huomioon se mahdollisuus, että kokous voi kestää 2 päivää.

Ammattiyhdistysterveisin

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.
Työvaliokunta

Niilo Hämäläinen

Simo Elomaa"

Huhtikuun 15 päivänä 1969 ilmestyneissä Suomen Sosialidemokratissa, Kansan Uutisissa ja Päivän Sanomissa oli seuraava ilmoitus:

"SAK:n YLIMÄÄRÄINEN EDUSTAJAKOKOUS

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n ylimääräinen edustajakokous pidetään Helsingin Työväenyhdistyksen talon juhlasalissa, Paasivuorenkatu 5, kesäkuun 17. päivänä 1969 ja tarvittaessa sitä seuraavina päivinä. Kokous aloitetaan tiistaina 17. 6. -69 kello 11.00.

Kokouksessa käsitellään ne 17. 3. -69 allekirjoitettuun ammattiyhdistysliikkeen eheyttämissopimukseen liittyvät asiat, jotka koskevat SAK:ta.

SAK:n työvaliokunta tulee ilmoittamaan jäsenliitoilleen kirjallisesti sen edustajamäärän, minkä kukin hitto on oikeutettu valitsemaan edustajia tähän ylimääräiseen edustajakokoukseen.

Liittojen valittua SAK:n sääntöjen edellyttämällä tavalla edustajat ja heidän varamiehensä tulee edustaja valtakirjat, asianomaisen liiton liittotoimikunnan vahvistamana, toimittaa SAK:n työvaliokunnalle viimeistään 16. päivänä toukokuuta 1969.

Helsingissä 14. päivänä huhtikuuta 1969 >

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITTO (SAK) r.y.

Työvaliokunta

Niilo Hämäläinen

Arvo Hautala"

17. 4. 1969 ilmestyneessä Palkkatyöläisessä oli lisäksi seuraava tiedote:

"SAK:n YLIMÄÄRÄINEN
EDUSTAJAKOKOUS

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n ylimääräinen edustajakokous pidetään Helsingin Työväenyhdistyksen talon juhlasalissa, Paasivuorenkatu 5, kesäkuun 17. päivänä 1969 ja tarvittaessa sitä seuraavina päivinä. Kokous aloitetaan tiistaina 17. 6. -69 kello 11.00.

Kokouksessa käsitellään ne 17. 3. -69 allekirjoitettuun ammattiyhdistysliikkeen eheyttämissopimukseen liittyvät asiat, jotka koskevat SAK:ta.

SAK:n työvaliokunta tulee ilmoittamaan jäsenliitoilleen kirjallisesti sen edustajamäärän, minkä kukin liitto on oikeutettu valitsemaan edustajia tähän ylimääräiseen edustajakokoukseen.

Liittojen valittua SAK:n sääntöjen edellyttämällä tavalla edustajat ja heidän varamiehensä tulee edustajavaltakirjat, asianomaisen liiton liittotoimikunnan vahvistamana, toimittaa SAK:n työvaliokunnalle viimeistään 16. päivänä toukokuuta 1969.

Helsingissä 14. päivänä huhtikuuta 1969

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITTO (SAK) r.y.

Työvaliokunta

Niilo Hämäläinen

Arvo Hautala"

Puheenjohtaja Hämäläinen: SAK:n sääntöjen 9 §:n 11 momentin mukaan kutsu ylimääräiseen edustajakokoukseen lähetetään viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta, jolloin, mikäli asioiden laatu sitä edellyttää, kokoukselle tarkoitetut esitykset on samalla lähetettävä.

SAK:n työvaliokunta on 29. 5. 1969 lähettänyt kaikille SAK:n jäsenliitoille ja SAK:n ylimääräiseen edustajakokoukseen valituille edustajille seuraavan sisältöisen kokouskutsun:

"SAK:n jäsenliitoille ja SAK:n ylimääräiseen edustajakokoukseen valituille edustajille.

Kutsu Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n ylimääräiseen edustajakokoukseen, joka samalla on myös uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous.

SAK:n työvaliokunta on 14. 4. 1969 päivätyllä kiertokirjeellä n:o 11/69 jäsenliitoilleen ja 15. 4. 1969 lehdissä julkaistulla ilmoituksella tiedottanut, että SAK:n ylimääräinen edustajakokous pidetään Helsingin Työväenyhdistyksen talon juhlasalissa, Paasivuorenkatu 5, kesäkuun 17. päivänä 1969 alkaen klo 11.00 ja jatkuen tarvittaessa sitä seuraavina päivinä. Samalla kiertokirjeellä liitoille ilmoitettiin edustajakokousedusta-

jäin valintaperusteet ja kehoitettiin lähettämään heidän valtakirjansa työvaliokunnalle viimeistään toukokuun 16. päivänä 1969.

Saatuamme jäsenliittojemme liittotoimikuntien vahvistamat valtakirjat ja todettuamme, että Teidät on valittu liitonne edustajaksi, kutsumme Teidät SAK:n sääntöjen 9 §:n 11 momentin mukaisesti Helsingin Työväenyhdistyksen talon juhlasalissa 17. 6. 1969 klo 11.00 alkavaan Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n ylimääräiseen edustajakokoukseen. Samalla ilmoitamme, että kokouksessa käsitellään mm. seuraavat asiat:

1. Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n nimen muuttaminen ja uusien sääntöjen hyväksyminen entisten tilalle;

2. Eron myöntäminen SAK:n puheenjohtajalle, toiselle puheenjohtajalle sekä kaikille työvaliokunnan varsinaisille jäsenille, heidän henkilökohtaisille varamiehilleen ja kaikille yleisvarajäsenille;

3. Hallituksen valinta jäljellä olevaksi toimikaudeksi:

- a) keskusjärjestön puheenjohtaja,
- b) keskusjärjestön II puheenjohtaja,
- c) keskusjärjestön III puheenjohtaja,
- d) muut hallituksen varsinaiset jäsenet,
- e) heidän henkilökohtaiset varajäsenensä,
- f) yleisvarajäsenet;

4. Eron myöntäminen valtuuston varsinaisille ja varajäsenille;

5. Valtuuston valitseminen jäljellä olevaksi toimikaudeksi:

- a) valtuuston puheenjohtaja,
- b) valtuuston varsinaiset jäsenet,
- c) heille kullekin kaksi henkilökohtaista varajäsentä;

6. Eron myöntäminen tilintarkastajille ja heidän henkilökohtaisille varamiehilleen;

7. Tilintarkastajain ja heidän henkilökohtaisten varamiestensä valitseminen jäljellä olevaksi toimikaudeksi;

8. Uuden periaate- ja tavoiteohjelman hyväksyminen;

9. Liittotason yhdistämisohjelman hyväksyminen;

10. Tarvittavista organisatorisista ja henkilöjärjestelyistä päättäminen.

Liitoille on aikaisemmin ilmoitettu, että niiden tulee huolehtia omien edustajiensa majoitusvarauksista.

SAK:n sääntöjen 9 §:n 13 momentin mukaan edustajien matkakulut ja päiväraha suoritetaan SAK:n varoista. Edustajain matkakulut korvataan halvimmalla matkustustavan mukaisesti (rautatiedon II lk tai linja-auto). Edustajakokoukset peritään kokouksen jälkeen liitoilta niiden jäsenmäärää vastaavassa suhteessa.

Toivotamme Teidät tervetulleeksi edustajakokoukseen ja kehoitamme varautumaan siihen, että kokous kestää 2 päivää.

Helsingissä 29. p:nä toukokuuta 1969.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.

Työvaliokunta

Niilo Hämäläinen

Arvo Hautala"

Liitteinä ovat seuranneet 1) SAK:n voimassa olevat säännöt, 2) luonnos keskusliiton uusiksi säännöiksi ja 3) sopimus uuden keskusliiton perustavan kokouksen koollekutsumisesta.

Onko kellään mitään huomautettavaa kokouksen koollekutsumistavasta?

Puheenvuoroa ei pyydetty.

Puheenjohtaja H ä m ä l ä i n e n : Voitanee yksimielisesti todeta ko-

kous sääntöjen edellyttämällä tavalla koollekutsutuksi ja 222 edustajan ollessa läsnä päätösvaltaiseksi käsittelemään niitä asioita, jotka kokouskutsussa on mainittu?

Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

4 §

Kokousvirkailijain valitseminen

Puheenjohtaja Hämäläinen: Tulemme työjärjestyksen 4. kohtaan kokousvirkailijain valitseminen. Asiasta on pyytännyt puheenvuoron Jaakko Viitasaari.

Jaakko Viitasaari (Työvaliokunta): Toveri puheenjohtaja. Arvoisat kokousedustajat. Hyvät toverit. Tämän kokouksen esivalmisteluissa on valmistettu kokousvirkailijain lista, samoin kokousta varten asetettavien valiokuntien jäsenten lista. Näissä esivalmisteluissa ovat lukuisat kokousedustajat tehneet eräitä lisäysehdotuksia ja eräässä esikokouksessa näistä listoista on myös äänestetty. Mutta koska tämän suuren kokouksen tulisi sujua joustavasti eteenpäin, nämä kokousedustajat ovat valtuuttaneet minut ilmoittamaan, että he eivät tee muutosesityksiä. Näinollen voin asettua kannattamaan sitä kokousvirkailijoiden listaa, joka on kokousedustajien salkuissa, samoin työjärjestyksen 7. kohdassa käsiteltävien valiokuntien jäsenten listaa (suosionosoituksia).

a) Puheenjohtajat (4)

Puheenjohtaja Hämäläinen: Kokousedustajille jaetussa eheytämisen neuvottelukunnan ja SAK:n työvaliokunnan ehdotuksessa kokousvirkailijoiksi on puheenjohtajiksi ehdotettu valittavaksi Niilo Hämäläinen, SAK, Arvo Hautala, SAK, Reino Heinonen, KTV, ja Pekka Virtanen, Maaseututyöväen liitto.

Heidät voitaneen valita kokouksen puheenjohtajiksi?

Kokouksen puheenjohtajiksi valittiin Eheytämisen neuvottelukunnan ja SAK:n työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti keskustelutta Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Reino Heinonen ja Pekka Virtanen.

b) Sihteerit (4)

Kokouksen sihteereiksi valittiin Eheytämisen neuvottelukunnan ja SAK:n työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti keskustelutta Ahti Fredriksson, Simo Elomaa, Paavo J. Paavola ja Toivo Anttila.

Puheenjohtaja Hämäläinen: Pyydän, että puheenjohtajat ja sihteerit saapuisivat tänne pöydän taakse.

Kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit asettuivat paikoilleen.

Kokouksen johtamista jatkoi Niilo Hämäläinen ja sihteerinä toimi Simo Elomaa.

Puheenjohtaja: Siirrymme työjärjestyksen 4/c-kohtaan.

c) Pöytäkirjan tarkistajat (2)

Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin Eheytämisen neuvottelukunnan ja SAK:n työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti keskustelutta Oskari Leskinen ja Unto Rantanen.

d) Ääntenlaskijat (4)

Ääntenlaskijoiksi valittiin Eheytämisen neuvottelukunnan ja SAK:n työ-

valiokunnan ehdotuksen mukaisesti Paavo Haavi, Aaro Juselius, Martti Salonen ja Kerttu Walzer.

5 §

Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Puheenjohtaja: Seuraavana työjärjestyksen kohtana on kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen. Tästä asiasta on pyytänyt puheenvuoron Lauri Nikula.

Lauri Nikula (Suomen Merimies-Unioni r.y.): Herra puheenjohtaja. Hyvät toverit. Käsiteltyään Merimies-Uniönin osallistumista kesäkuun 17. päivänä 1969 alkavan SAK:n ylimääräisen edustajakokouksen jälkeen pidettävään uuden ammatillisen keskusjärjestön perustavaan kokoukseen päätti Unionin hallitus kesäkuun 16. päivänä 1969 seuraavaa:

1. Merimies-Uniönin edustajat osallistuvat uuden ammatillisen keskusjärjestön perustavaan kokoukseen edellytyksellä, että kokouksen työjärjestyksen mukaan ennen päätäntäelinten jäsenten ja varajäsenten vaalia päätetään uuden keskusliiton säännöistä, uudesta periaateohjelmasta sekä eri ammattialojen ja mielipideryhmien tasapuolista edustusta koskevasta periaatelausemasta.

2. Unionin sääntöjen ja edustajakokouspäätösten velvoittamina Unionin edustajat eivät osallistu poliittisiin ryhmäkokouksiin.

3. Uuteen keskusjärjestöön liittymisen edellytyksenä pidetään: a) Unionin säilyttämistä puoluepoliittisesti riippumattomana myös niin, ettei keskusjärjestön taholta puututa Unionin hallintoelinten ja muun johdon valintoihin, ja b) että jäsenmaksuja uuteen järjestöön voidaan alkaa suorittaa vasta sen jälkeen, kun maksuvelvoitus on edelliseen keskusjärjestöön päättynyt ja siitä huolimatta Unionin edustus keskusjärjestön hallituksessa ja valtuustossa hyväksytään täysivaltaisena, sekä c) Unionille taataan täydet valtuudet hoitaa itse kansainväliset sekä kotimaiset suhteensa järjestöihin ja yhteiskunnallisiin elimiin sekä päättää jäsenistöään koskevien asioiden hoidosta työtaistelumahdollisuuksiin.

Tähän perustuen ehdotan, että työjärjestyksen kohdat 18. ja 19. käsitellään ennen kohtaa 11., toisin sanoen kohdat 18. ja 19. siirretään kohtien 10. ja 11. väliin.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Nyt on asia niin, että tämä on erittäin hankala tilanne sikäli, että kun menossa on vielä varsinaisesti SAK:n ylimääräinen edustajakokous, ja tähän asti SAK:n ulkopuolella olleiden liittojen valitsemille edustajille voidaan myöntää päätäntävaltaan osallistumisoikeus vasta sen jälkeen, kun on tehty päätös sääntöjen muuttamisesta. Näinollen Nikulan ehdotuksen hyväksyminen ilmeisesti tässä vaiheessa on hyvin vaikeaa, koska se sotkisi tämän kokouksen käsittelyjärjestyksen melko pahasti. Minulla on sellainen käsitys, että Merimies-Uniönin kanssa voidaan näistä asioista keskustella ja sopia ilman, että tätä työjärjestyksen muutosta tarvitsisi tehdä. Minulla on sellainen käsitys, että kenelläkään tässä salissa ei ole tarkoitusta näistä asioista tehdä riitakapulaa eikä lähteä näissä asioissa keinottelemaan. Esitänkin, että työjärjestys voitaisiin hyväksyä alkuperäisessä muodossa.

Kokous hyväksyi yksimielisesti seuraavan työvaliokunnan ehdotuksen kokouksen työjärjestykseksi:

TYÖJÄRJESTYS

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n ylimääräisessä edustajakokouksessa, joka samalla on myös uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous, kesäkuun 17. päivänä 1969 ja tarvittaessa sitä seuraavina päivinä.

1. Kokouksen avaus ja kutsuvieraiden esittely.
2. Läsnäolevien kokousedustajien toteaminen.
3. Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen.
4. Kokousvirkillijain valitseminen:
 - a) puheenjohtajat (4)
 - b) sihteerit (4)
 - c) pöytäkirjan tarkistajat (2)
 - d) ääntenlaskijat (4)
5. Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen.
6. Kokouksen työ- ja järjestyssääntöjen hyväksyminen.
7. Kokouksen valiokuntien valitseminen:
 - a) järjestävä valiokunta (8)
 - b) sääntövaliokunta (5)
 - c) ohjelma- ja päätöslauselmavalioikunta (5)
 - d) vaalivaliokunta (5)
 - e) raha-asiain valiokunta (5)
 - f) järjestömuotovaliokunta (5)
8. Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n nimen muuttaminen ja uusien sääntöjen hyväksyminen entisten tilalle.
9. Kutsuvieraiden esittämät tervehdykset.
10. Eron myöntäminen SAK:n puheenjohtajalle, toiselle puheenjohtajalle sekä kaikille muille työvaliokunnan varsinaisille jäsenille, heidän henkilökohtaisille varamiehilleen ja kaikille yleisvarajäsenille.
11. Keskusjärjestön hallituksen jäsenten valitseminen jäljellä olevaksi toimikaudeksi:
 - a) puheenjohtaja,
 - b) II puheenjohtaja,
 - c) III puheenjohtaja,
 - d) muut hallituksen varsinaiset jäsenet,
 - e) heidän henkilökohtaiset varajäsenensä, sekä
 - f) yleisvarajäsenet.
12. Eron myöntäminen valtuuston varsinaisille ja varajäsenille.
13. Valtuuston jäsenten valitseminen jäljellä olevaksi toimikaudeksi:
 - a) valtuuston puheenjohtaja,
 - b) valtuuston varsinaiset jäsenet, sekä
 - c) heille kullekin kaksi henkilökohtaista varajäsentä.
14. Eron myöntäminen varsinaisille tilintarkastajille ja heidän varamiehilleen.
15. Tilintarkastajien ja heidän varamiestensä valitseminen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.
16. Päätetään edustajakokousedustajille maksettavista päivärahoista ja matkakulujen korvaamisesta.
17. Päätetään organisatorisia ja henkilöjärjestelyjä koskevasta periaatelausemasta.
- ~~18.~~ 18. Päätetään eri ammattialojen ja mielipideryhmien tasapuolista edustusta koskevasta periaatelausemasta.
19. Päätetään uutta periaate- ja tavoiteohjelmaa koskevasta esityksestä.

20. Hyväksytään liittotason yhdistämisohjelma.
21. Todetaan seuraavan varsinaisen edustajakokouksen ajankohta.
22. Kokouksen päättäminen.

6 §

Kokouksen työ- ja järjestyssääntöjen hyväksyminen

Puheenjohtaja: Kokousedustajain salkuissa on ehdotus myös kokouksen työ- ja järjestyssäännöksi. Voitaneen menetellä niiden mukaisesti?

Kokous hyväksyi yksimielisesti seuraavan työvaliokunnan ehdotuksen työ- ja järjestyssäännöiksi:

Edustajakokouksen työ- ja järjestyssäännöt

1. Istunnot aloitetaan kunakin päivänä nimenhuudolla.
2. Puheenvuorot on pyydettävä puheenjohtajalta kirjallisesti.
3. Puheenvuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Työvaliokunnan ja eheyttämisneuvottelukunnan puolesta selityksen antaja saa kuitenkin puheenvuoron yleisestä puhevuorojärjestyksestä riippumatta.
4. Puheenvuoro saa kestää, alustajien esityksiä[^] lukuunottamatta, enintään 10 minuuttia. Kokouksessa on oikeus rajoittaa puheenvuorojen käyttö ja aika.
5. Puheenvuorojen rajoittamisen jälkeenkin on työvaliokunnan ja eheyttämisneuvottelukunnan puolesta selityksen antajalle suotava tilaisuus vastata keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin ja tiedusteluihin.
6. Puheenvuorot on pidettävä puhujakorokkeelta.
7. Puheenvuoron antaessaan mainitsee puheenjohtaja kenellä on seuraava puheenvuoro, jolloin asianomainen siirtyy valmiiksi odottamaan puheenvuoroaan tätä tarkoitusta varten varatun pöydän luo puhujakorokkeen välittömään läheisyyteen.
8. Puheenvuorossa on puhuttava vain esillä olevasta asiasta. Jos puhuja poikkeaa varsinaisesta aiheesta, on puheenjohtajan kehotettava häntä palaamaan asiaan. Ellei puhuja noudata puheenjohtajan kehoitusta, voi puheenjohtaja keskeyttää hänen puheenvuoronsa.
9. Päätösehdotukset on jätettävä puheenjohtajalle kirjallisesti.
10. Äänestys suoritetaan edustajakorttia näyttämällä tai nimenhuudolla. Äänten mennessä tasan asia ratkaistaan arvalla.
11. Vaali toimitetaan suljetuin lipuin ellei se ole yksimielinen. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.
12. Äänioikeus on ainoastaan keskusliiton jäsenliittojen valitsemilla edustajilla, joiden edustajavaltakirjat on sääntöjen edellyttämällä tavalla vahvistettu. Niiden liittojen edustajilla, joiden edusta ja valtuudet voidaan vahvistaa vasta uusien sääntöjen hyväksymisen jälkeen, on siihen asti puhe- ja esitysoikeus. Varsinaisten edustajien lisäksi kokouksessa on puhe- ja esitysoikeus työvaliokunnan ja eheyttämisneuvottelukunnan jäsenillä, valtuuston valitsemalla kahdella jäsenellä sekä keskusliiton tilintarkastajilla ja toimitsijoilla.
13. Mikäli edustaja aikoo poistua istunnosta yhtä tuntia pidemmäksi ajaksi, on hänen sovittava siitä järjestävän valiokunnan kanssa, joka tiedottaa asian kokouksen pöytäkirjaan merkittäväksi.
14. Kokoussaliin pääsee ainoastaan asianomaista korttia näyttämällä.

Edustajakokouksen työaika

17. 6. varsinainen kokous jatkuu välittömästi klo 11.00 alkavien avajaisjuhlallisuuksien jälkeen. Lounastauko alkaa n. klo 13 ja kestää IV2 tuntia. Ensimmäisenä kokouspäivänä kokous keskeytetään klo 18 mennessä. (Edustajakokouspäivälliset Ravintola Fenniassa alkavat klo 20.00.)

18. 6. kokousta jatketaan klo 9.00. Lounastauko on klo 11.30—13.00. Edustajakokous pyritään päättämään toisena kokouspäivänä klo 16 mennessä.

Muista kokouksen aikana mahdollisesti pidettävistä tauoista päätetään erikseen puheenjohtajan esityksestä.

7 §

Kokouksen valiokuntien valitseminen

Kokouksen valiokuntien jäsenten lukumäärät ja jäsenet hyväksyttiin keskustelutta Eheyttämisneuvottelukunnan ja SAK:n työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti seuraavasti:

- a) JÄRJESTÄVÄ VALIOKUNTA, 8 jäsentä: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Reino Heinonen, Pekka Virtanen, Ahti Fredriksson, Simo Elomaa, Paavo J. Paavola ja Toivo Anttila;
- b) SÄÄNTÖVALIOKUNTA, 5 jäsentä: Mikko Laaksonen, Kalevi Hakala, Toivo Kuivanen, Lahja Railovaara ja Paavo J. Paavola;
- c) OHJELMA- JA PÄÄTÖSLAUSELMA VALIOKUNTA, 5 jäsentä: Erkki Salomaa, Pentti Kinha, Viljo Pousi, Martti Taberman ja Reino Tuomi sekä asiantuntijana Pekka Morri.
VAALIVALIOKUNTA, 5 jäsentä: Jaakko Riikonen, Veikko Hietasaari, Matti Kivi, Vilho Pekkonen ja Ahti Fredriksson.
RAHA-ASIAIN VALIOKUNTA, 5 jäsentä: Rauno Kousa, Helinä Eklund, Vilho Hassinen, Lauri Havia ja Bo Winqvist.
JÄRJESTÖMUOTOVALIOKUNTA, 5 jäsentä: Aarre Happonen, Arvo Elf, Aarne Koskinen, Kauko Viitala ja Simo Elomaa.

Puheenjohtaja: Voitaneen myös vahvistaa, että kankin valiokunnan ensiksi mainittu henkilö nimetään valiokunnan kokoonkutsujaksi.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Tiedotus: raha-asiainvaliokunta kokoontuu välittömästi B-salissa.

Merkittiin tiedoksi.

Puheenjohtaja Hämäläinen: Pyydän luovuttaa puheenjohtajan tehtävät Hautalalle.

Arvo Hautala ryhtyi johtamaan puhetta ja sihteerinä toimi Paavo J. Paavola.

8 §

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n nimen muuttaminen ja uusien sääntöjen hyväksyminen entisten tilalle

Puheenjohtaja: Ryhdymme käsittelemään työjärjestyksen 8. kohtaa. Kaikille SAK:n jäsenliitoille ja kokousedustajille on 29.15. 1969 kokouskutsun mukana lähetetty nyt esillä oleva sääntöehdotus!. Tämä ehdotus on toimitettu myös niille liitoille, jotka ovat ilmaisseet halua-

vansa osallistua tähän kokoukseen ja ovat nyt täällä paikan päällä.

Kaikille kokousedustajille on ennen kokouksen alkamista jaettu salkuihin sääntöehdotukseen kuuluva lyhyt korjaus, joka pyydetään myös ottamaan esille.

Puheenjohtajatasen 3. 12. 1968 käymässä neuvottelussa hyväksytty luonnos uuden keskusjärjestön säännöiksi, joista nyt tehty sääntöehdotus ei paljonkaan poikkeaa, on lähetetty aikanaan kaikille ammattiliitoille, minkä lisäksi sitä on julkisesti käsitelty lukuisissa puheenvuoroissa ja selostettu laajasti erilaisissa lehtiartikkeleissa.

SAK:n sääntöjen muuttamisasia on kaikkialla saanut hyvän vastaanoton ja sitä on yleensä yksimielisesti kannatettu.

Kun tämä sääntömuutosasia on pantu alulle ns. Wariksen toimikunnassa ja sen jälkeen sitä käsitteli mm. ammattiyhdistysliikkeen suuren eheytysneuvottelukunnan asettama sääntöjaosto varsin pitkään toissa talvena, niin asian käsittely on ollut erittäin perusteellista.

Puheenjohtajatasen julkistaman sääntöluonnoksen jälkeen sihteeriryhmä ja eheyttämisen neuvottelukunnan puheenjohtajaryhmä ovat nyt esillä olevaa sääntöehdotusta laatiessaan ottaneet huomioon ne huomautukset ja ehdotukset, joita sääntöehdotuksen suhteen on eri liitoista ja tahoilta tullut.

Kun nyt on esillä ammattiyhdistysliikkeelle tärkeitä talous- ja sosiaalipoliittisia asioita, niin se osoittaa, että ammattiyhdistysliikkeen tulisi nyt todellakin eheytyä ja että olisi nimenomaan voimat koottava, ja me aloitamme nyt sääntöjen käsittelyllä. Sääntömuutosasia on koko ammattiyhdistysliikkeen eheytyä ajatellen erittäin tärkeä, ja sen myönteisestä ratkaisusta riippuu, voimmeko toteuttaa sen tarkoituksen, joka tälle kokoukselle on asetettu. Toivoisin, että tämä asia voitaisiin käsitellä tässä kokouksessa mahdollisimman yksimielisesti.

Tähän asiaan on pyydetty kaksi puheenvuoroa, ensiksi Lindström.

Pyydän ottamaan lisäksi huomioon hyväksytyjen kokoussääntöjen aikamääräykset.

Keskustelu

Erkki Lindström (Metallityöväen' Liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat. Me käsittelemme työjärjestyksen mukaan ehdotusta sääntöjen muuttamiseksi, niin kuin työjärjestyksen 8. kohta sanoo: Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) r.y:n nimen muuttaminen ja uusien sääntöjen hyväksyminen entisten tilalle.

Tämän kysymyksen yhteydessä on esitetty, että ne ihmiset, työläiset työpaikoilla, jotka menneet noin 10 vuotta ovat tapelleet nimenomaan SAK:n puolesta, tuntevat pettymystä siitä, että tarkoitus on jättää säännöistä kokonaan pois lyhennys SAK. Me olemme kokoontuneet tähän SAK:n kokoukseen, jossa on tarkoitus sopia, että emme enää tämän päätöksen vahvistamisen jälkeen ole SAK:n jäseniä.

Minä en voi yhtyä tähän, vaan esitän, että edelleenkin pyritään säilyttämään nimilyhennys SAK, sillä sittenkin tämä lyhennys kattaa ja kokoa palkkatyöntekijäin koko armeijan tässä maassa.

Toisaalta täytyy todeta, että ne ihmiset, jotka ovat tämän kokouksen kulun hahmotelleet ja päättäneet, ovat myöskin päättäneet siitä, että tässä kokouksessa tehdään sellaiset poliittiset päätökset, jotka ehkä eivät suoranaisesti, mutta kuitenkin vaikutukseltaan koskettavat kaikkia meitä, ja nimenomaan — minä puhun nyt köyhänä putkityömiehenä — vain näin minun kohdaltani tuntuu merkittävältä se, että tämmöisen köyhän putkityömiehen päätäntävaltaoikeus siirretään joillekin toimitusjoille. Nähdäkseni näin ei saisi tapahtua.

Minä rohkenen esittää tämän kokouksen päätettäväksi, että me emme löisi lukkon vielä tässä yhteydessä sääntömuutuskysymystä, vaan jät-

taisimme sen menettelytapavaliokunnan valmisteltavaksi ja hiottavaksi, muotoiltavaksi huomiseen aamuun, ja palataan asiaan sitten. Minusta tuntuu, että on oikein, että myöskin työmies saa lausua tähän asiaan sanansa. Tässä mielessä toivon, että kokous päättää siirtää sääntömuutokset kokouksen käsiteltäväksi huomispäivän aikaan, ja on yö aikaa valmistella niitä.

Vilho Aronranta (Rakennustyöläisten Liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät ammattiyhdistystoverit. Esillä oleva sääntöluonnos uuden perustettavan keskusjärjestön uusiksi säännöiksi osoittaa, miltä osilta uusi ammatillinen keskusjärjestö pyrkii jo säännöissä lähentymään jäsenistöä.

Kansandemokraattisesti ajattelevien edustajien ryhmässä kiinnitettiin kuitenkin huomiota eräisiin kohtiin niissä ja siinä mielessä puutun asiaan.

Kansanvaltaisuutta ei ratkaise se, kuinka eri ryhmät ovat edustettuina päätantäelimissä, vaan kuinka jäsenistö saa osallistua päätösten tekoon ja kuinka sitä aktivoidaan osallistumaan yhteisten asiain käsittelyyn ja samalla kohottamaan sen taistelutahtoa. Säännöt ovat eräs tällainen asiakirja, jolla voidaan edistää jäsenistöä paremmin yksilöinäkin osallistuvaksi kaikissa ammattiyhdistysliikkeen kysymyksissä.

Olisi ollut toivottavaa, että olisi otettu lisäykseksi sääntöjen 14 §:ään, että edustajat keskusjärjestön edustajakokoukseen ja ehdokkaat keskusjärjestön valtuustoon olisi valittu yleisellä jäsenäänestyksellä noudattaen suhteellista vaalitapaa. Tämä olisi edellyttänyt vahvistettavaksi samansisältöisen vaalijärjestyksen kuin esimerkiksi rakennus-, metalli- ja elintarviketyöläisten liittojen sääntöjen vastaavissa kohdissa on.

Totean, että kehittyvässä yhteiskunnassa yksilön osallistumista pitää edistää kaikilla mahdollisilla tavoilla, ja kun saamassamme esityksessä uudeksi ohjelmaluonnokseksi sivulla 3 todetaan, että työntekijöille on turvattava oikeus osallistua päätöksiin, jotka koskevat yrityksen johdon valitsemista, yrityksen kehittämistä ja tulevaisuutta, niin katson, että omat päätöksemme eivät saa olla ristiriidassa ohjelman kanssa, vaan jäsenistöllä täytyy olla oikeus sanoa sanottavansa myös oman keskusjärjestön johtoa valittaessa.

Katson, että jäsenistön oikeuksia puolustava kohta olisi pitänyt sisällyttää myös 24 §:ään, jossa esitetyssä luonnoksessa on liittojen vastausaika kokonaisratkaisuun ainoastaan 14 vuorokautta. Tämän ajan olisi tullut olla pitempi.

Kiinnitimme huomiota myös mahdollisiin työtaisteluihin, ja korostan erikoisesti sitä, että SAK:n tulee olla kaikkien työläisten taistelujärjestö, joten liittojen mahdollisten työtaistelujen aineellisesta tukemisesta tulisi säännöissä olla maininta. Työvaliokunnan tulisi tällaisissa tapauksissa kehoittaa jäsenliittoja kantamaan ylimääräisen liittoveron lakossa olevien tukemiseksi.

Jaakko Viitasaari (työvaliokunta): Toveri puheenjohtaja, arvoisat kokousedustajat, hyvät toverit. Sääntöjen käsittely on tämän kokouksen eräitä tärkeimpiä asioita ja oikeastaan oleellisin kohta, kun me harkitsemme niitä muotoja, millä tämä keskusjärjestötoiminta hahmotellaan ja millä tavalla nämä eri liitoilta tulleet järjestöaineokset sulautuvat tässä kokouksessa yhteiseksi järjestöksi. Sen vuoksi on tarpeellista käsitellä eräitä periaatteellisia kysymyksiä, jotka sisältyvät näihin sääntöihin.

Säännöt ovat kylläkin olleet hyvin perusteellisen käsittelyn kohteena. Myös minulla on ollut tilaisuutta osallistua ns. Wariksen komitean työskentelyyn, jossa sen jälkeen kun varsinaisista filosofisista asioista keskustelu loppui eikä oltu päästy kunnolla eteenpäin, niin sitten nimettiin

sääntöjaosto, joka taas pääsi niin kuin keskustelun alkuun, ja varsin suuri määrä tässä sääntöluonnoksessa olevasta aineksesta, silloisista aineksista, sisältyy myöskin tähän esillä olevaan sääntöehdotukseen.

Tähän sisältyy 2 §:ään sellainen periaate, että ammattiyhdistysliikkeen tulee olla poliittisista puolueista ja ryhmittymistä riippumaton. Tämä periaate on varsin vanha. SAK:n perustavassa kokouksessa on tehty samansuuntainen päätös, tarkoittaen ilmeisesti juuri samaa asiaa, kun siellä oli päätetty, että kielletään ammattiosastojen kokouksissa perimästä puolueyhdistysten jäsenmaksuja. Silloin siinä kokouksessa asennoiduttiin siis korostetusti ammattiyhdistysliikkeen itsenäisyyden kannalle.

Tässä yhteiskunnassa, jossa se toimii työmarkkinajärjestönä ja erällä tavalla työmarkkinajärjestön ominaisuudessa, saattaa esiintyä poliittisten järjestöjen näkemyksen vastaistakin.

Näistä samoista asioista olemme nyt väitelleet. Ilmeisestikin hajaannuksen vaiheissa oli aineksia juuri tästä kysymyksestä ja nyt kun me olemme vuosikausia keskustelleet kokoamisesta, niin tämä on ollut eräs varsin vaikea kysymys, joka on aiheuttanut varsin paljon päänvaivaa ja myös asenteisiin tuonut mutkia. Minä uskoisin kuitenkin, että tämä periaate itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta poliittisista puolueista ja muista ryhmittymistä on yleisen mielipiteen hyväksymä ja että liittojen jäsenistö on tässä vakaumuksessa.

Tämä sääntöjen kohta mielestäni onkin erinomaisen hyvin muotoiltu ja sen sisällyttäminen myös sääntöihin on ollut tarpeellista.

Eräitä muita asenteita minä tahtoisin tässä vielä hiukan selostaa. Sääntöihinhan on tehty muutosehdotuksia silloin neuvotteluvaiheessa, ja erällä tavalla tärkeä lähtökohta näiden sääntöjen syntymiselle tai käännekohta näiden lopullisten sääntöjen syntymiselle oli Tyrvännön kokous. Siellä oli esillä myös tämä periaate järjestöjen itsenäisyydestä poliittisista puolueista ja riippumattomuudesta ja se sisältyi niihin päätöksiin, joita siellä tehtiin. Tässä Tyrvännön kokouksessa minä esitin SAK:n neuvottelijain ominaisuudessa sellaista menettelytapaa yhdistämisen toimeenpanemiseksi, että kutsutaan yhtäaikaaisesti koolle kaikki eri tahoilla olevien järjestöjen edustajakokoukset ja sellaisessa yhdistämiskokouksessa tehdään tarvittavat päätökset. Tämä mielipide, jonka silloin merkitsin pöytäkirjaan, on sanomalehdistössä ja keskusteluissa ja väitteilyissä tulkittu eheyttämisen vastustamiseksi. Onpa jopa väitetty, että TPSSLäinen järjestöväki on totaalinen vastustaja eheyttämistä ajatellen. Tämän väitteen minä haluan tässä jyrkästi torjua, sillä nimenomaan poliittisesti TPSSL:ään järjestäytynyt ammattiyhdistysväki on aina kaikissa käänteissä ja vaiheissa puolustanut suurta järjestökokonaisuutta. Sen vuoksi me aikoinaan 1950-luvulla ja 1960-luvun alkuvuosina ponnistelimme. Myös näissä eheyttämisneuvotteluissa, joissa TPSSL:n väkeä on ollut kutsuttuna neuvottelijoina läsnä, on tässä suhteessa esiinnutty positiivisesti ja tehty eheyttämiseen tähtääviä ehdotuksia.

TPSSL:ään lukeutuvia neuvottelijoita ei ole ollut mukana vuoden aikana niissä neuvotteluissa, joita on eheyttämistoimessa käyty. Näin ollen emme ole myöskään voineet olla vastustamassa sellaisia toimenpiteitä, jotka tähtäävät eheyttämiseen. Se seikka, että sääntöjen joihinkin kohtiin halutaan tehdä tarkennuksia, hyvin asiallisia ehdotuksia, jollainen on tämä nimenlyhennysasia, se on varsin asiallinen kysymys, sillä meidän sanomalehdistö on varsin altis virnuilemaan eräiden lyhennysten osalta. Haluaisinkin tässä mainita, että kun Puuteollisuustyöväenliiton nimilyhennystä ei rekisteröity, niin sanomalehdistö alkoi virnuilla ja lyhentää nimityksellä "Puteli".

Lisäksi täällä on kokousedustajien taholta kiinnitetty huomiota siihen

valistuskysymykseen, jota paikallisjärjestöt suorittavat. Tämän kokouksen edustajille on jaettu täällä ehdotelma, että tätä paikallisjärjestökyseymystä tulee tutkia. Varsin hyvä asia, että näin tehdään, mutta olisi ollut varsin paikallaan, että tässä olisi ollut maininta myös säännöissä.

Työmarkkinapolitiikan suuntaan nähden olisi myös ollut tarpeellista olla suuntaa-antavia linjoja. Tämän SAK:n uudistuminen tapahtui jo kolme vuotta sitten, kun johto uusittiin. Työmarkkinapoliittinen suunta myös silloin muuttui. Olisi ollut hyvin tarpeellista, jos tätä kysymystä olisi tässä kokouksessa harkittu ja pyritty siihen suuntaan, joka meidän käsityksemme mukaan olisi kaikkein paras, että voimat keskitettäisiin keskusjärjestöjen taakse ja pyrittäisiin keskitettyyn toimintaan.

Välipäätös:

Yleiskeskustelu rajoitettiin pyydettyihin puheenvuoroihin.

Sulo Penttilä (Suomen Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, arvoisat kokousedustajat. Ammattiyhdistysliike on sodan jälkeisen historiansa tärkeimmässä vaiheessa. Olemme päättämässä ammattiyhdistysliikkeen kannalta huonosti alkanutta vuosikymmenlukua. Sen parhaimpaan saavutukseen: laajalta pohjalta tapahtuvaan sovintoon, otaksun, että tämä päivä on merkityksellinen tämän kokouksen osanottajille, mutta olen vakuuttunut siitä, että tämän kokouksen päätökset kiinnostavat ensisijaisesti ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöä. Tiedämme kaikki, että niillä toimenpiteillä, joilla todella on pyritty vakavasti edistämään sovintotoimenpiteitä, on aina ollut ja on jäsenistön varaukseton kannatus. Kokouksen puheenjohtajiston, eheytystoimikunnan esitetyistä päätösehdotuksista käy selvästi ilmi, että puheenjohtajatason neuvottelukunta ja raskaamman työtaakan kantanut sihteeriryhmä sekä osakysymyksiä selvitelleet työryhmät ovat suorittaneet työnsä varatakseen kaikki asialliset ja teknilliset mahdollisuudet sovinnon toteuttamiseen. Tiedän myös, että tämän kokouksen piirissä paheksutaan valmiiksi tehtyjä päätösehdotuksia.

Hyvät toverit, niin niitä paheksuttiin silloinkin, kun oli kysymys järjestöjen hajoamisesta. Olemme joutuneet näinä vuosina toteamaan, että tapahtumien vyöryn liikkeelle lähtemistä emme aina, vaikka haluaisimmekin sitä, pysty estämään. Olen tietoinen, että tätä riitaa on pidetty suurelta osalta ammattiyhdistysjohtajien riitana. Totuuden nimessä on sanottava, että kentän edessä asioista vastattaessa on myös moni ammattiyhdistysliikkeen palveluksessa oleva henkilö miettinyt, olisiko hajaantuminen ollut estettävissä tai tuliko kenties käytettyä kaikki mahdollisuudet sen estämiseksi. Vastausta ei tarvitse hakea menneisyydestä, voimme löytää sen tämän päivän esityksistä.

Ammattiyhdistysliikkeen korkeimmilla johtopaikoilla toimivat eri järjestöjen edustajat ovat päässeet yhteiseen sopimukseen sovinnon toteuttavasta kokonaisratkaisusta ja esittävät sitä hyväksyttäväksi. Olemme kaikki tietoisia siitä, että eheyttämiskysymystä kentältä käsiteltäessä on yleispyrkimys eheyttämisestä tullut hyväksytyksi. Jäsenistö on ollut jotta-kuinkin yksimielinen myös siitä, että sovintokysymystä ei saa kaataa sellaisiin erimielisyyksiin, kuten järjestöjen nimi tai säännöt. Haluan vakavasti esittää kysymyksen, mitä merkitsee näiden vuosien jälkeen järjestöjen nimi tai pari kolme sääntöpykälää toisella tavalla kirjoitetuina tai joku varajäsenen paikka keskusjärjestön hallituksessa. Pidän näitä asioita vähäpätöisinä siihen verrattuna, että menneinä vuosina luovutettiin kymmeniä tuhansia jäsenkirjoja ja vielä useammat saivat sopivan syyn pysyä ammattiyhdistysliikkeen ulkopuolella. Kaikki tämä tapahtui vain sen takia, että käytännössä osoitettiin ammattiyhdistys-

liike sisäisten ristiriitojen temmelyskentäksi.

Palatakseni vielä järjestöjen kannanottoihin totean, että Metallityöväen Liiton liittokokouksen keskeisimpänä kysymyksenä oli laajalta pohjalta tapahtuva ammattiyhdistysliikkeen eheyttäminen samalla "eheyttään eteenpäin"-tunnuksella, joka esiintyy myös tässä kokouksessa. Liittomme linjan johdonmukaisesti osoittaa se, että liiton hallintoelimet, valtuusto ja liittotoimikunta, ovat yksimielisesti asettuneet sääntöjen ja eheyttämissopimuksen kannalle. Nämä päätäntäelimet ovat edellyttäneet, että näiltä osin ovat myös kokoukseen saapuvat liiton edustajat yksimielisiä. Eheyttämissopimuksen allekirjoittaneet järjestöt ja päätösehdotuksia valmistelleet työelimet ovat erilaisten kompromissien tuloksena tehneet esityksen kokonaisratkaisusta ja haluavat vielä vedota edustajiin sen hyväksymisen puolesta.

Puheenvuoroni päätteeksi haluan vielä viitata menneisyyteen ja uskon meidän kaikkien vilpittömästi toivovan, ettei ammattiyhdistysliike joutuisi milloinkaan kokemiemme vastoinkäymisten kohteeksi. Vetoan erityisesti aktiiviseen nuorisoon, että se aina toimintansa yhteydessä muistaisi meidän kokemuksemme, jotka osoittivat, että järjestöt saadaan hajalle muutamia tunteja kestävässä kokouksissa, mutta niiden eheyttämiseksi tarvitaan useiden vuosien vaivoja säästämätön työ.

Esitän sääntöjen käsittelemistä työjärjestyksen mukaisessa järjestyksessä välittömästi ja vielä kerran toivon ehdotuksen tulevan kaikilta osiltaan sellaisenaan hyväksytyksi (voimakkaita suosionosoituksia).

Lauri Salminen (Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto): Herra puheenjohtaja, hyvät kokousedustajatoverit. Totean täällä heti, että puheenjohtaja Penttilä puhui suurimman osan asiasta, jota minäkin olisin halunnut tässä tuoda esille. Se, mitä lisäisin tähän, on asia, joka meidän pitäisi muistaa: tässä salissa on tällä hetkellä sellaisia, jotka syistä tai toisista joutuvat siirtymään meidän yhteisen keskusjärjestön ulkopuolelle. Minun tekisi mieli kysyä sitä, kuka meistä on syytön tähän, jos pannaan käsi sydämelle. Olisikohan tosiaan monta kättä pystyssä, jos vakavasti ajatellen tätä asiaa pohtisi ja sitten yrittäisi nostaa kättään.

Kun nyt jälleen olemme koossa siinä mielessä kuin aikaisemmin, että päästäisiin yhteiseen järjestöön, niin onko oikein esimerkiksi se, että me emme hyväksy eheyttämisvalidkunnan tekemää sääntöehdotusta tai jos asetamme näiden täällä salissa olevien SAK:n ulkopuolisten liittojen edustajien täällä olon kyseenalaiseksi? Jälleen käsi sydämelle: teemmekö oikein me, jotka kuulumme SAK:hon, jos näin menettelemme, ettemme hyväksy näitä!

Minä puolestani yhdyin täysin näihin sääntöihin, tämän eheyttämisvaliokunnan tekemään sääntöesitykseen varauksella, että tämä salkuissa ollut lappu, joka on esitetty muutokseksi täällä, lisätään tähän. Tämä on asiantuntijain tekemä lisäys. Eräänkin lauseen tiimoilta toteaisin, että se lause on tosiaan täysin tarpeeton. Tarkoitin tätä 14 §:n lopussa viidennellä rivillä mainittua lausetta.

Se, että viivyttämme tätä sääntöasiaa, merkitsee myös sitä, että se tarkoitus, mikä on ollut, että perustetaan yhteinen keskusjärjestö, voi tulla kyseenalaiseksi koska sikäli kuin esikokouksissa on tullut esille, on tarkoitus saada nämä rekisterivirastossa jo ehkä tänä päivänä hyväksytyiksi, jolloin jälleen käytännössä jo silloin oltaisiin tasa-arvoisia edustajia kaikki täällä, mitä tervehtisin ilolla.

Sitäpaitsi on myös esikokouksissa viitattu siihen, että seuraava edustajakokous pidettäisiin vuonna 1971, ts, meillä on kaksi vuotta aikaa ja käytännössä tämä on myös eheytyisaikaa vielä. On vielä paljon kysymyksiä, jotka liittyvät tähän. Tämä on varsinainen päätös siitä, että näin tehdään. Toteuttamista seuraa vielä ainakin tämä kaksi vuotta,

jolloin vasta voidaan seistä täysin jalat maassa, että voitaisiin Äyväksyä keskusjärjestölle oikein kunnon säännöt. Tämä on tosiaan väliaikainen ja siinä mielessä tehty, että päästäisiin seuraavassa kokouksessa jo yhdessä päättämään oikein perusteellisesti hyvät säännöt meille.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Totean, että yleiskeskustelun aikana on edustaja Lindström tehnyt muutosehdotuksen siitä, että olisi säilytettävä rekisteröitäessä lyhennys SAK. Tätä hänen ehdotustaan ei ole kuitenkaan kannatettu, joten se raukeaa!

Merkittiin.

Puheenjohtaja: Kun yleiskeskustelun aikana ei ole tehty kannatettuja muutosehdotuksia, voitaneen sääntöjenrnnuotosasia käsitellä siten, että yksityiskohtaista keskustelua ei tarvita?

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Edustajakokous voinee yksimielisesti hyväksyä keskusjärjestön sääntöjen 1—26 pykälät sellaisina kuin ne on kirjoitettu edustajille jaettuun luonnokseen sekä ottaen huomioon sen korjausesityksen, joka niinkään oli jaettu edustajille ennen kokousta?

Hyväksyttiin (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Lisäksi kokous voinee yksimielisesti päättää, että nyt hyväksyttyihin sääntöihin saadaan tehdä ne muutokset, jotka yhdistysrekisteritoimisto mahdollisesti katsoo tarpeellisiksi?

Hyväksyttiin.

Työjärjestyksen 8. kohta todettiin loppuunkäsittelyksi.

Sääntöjen teksti (sellaisina kuin Yhdistysrekisteritoimisto ne samana päivänä vahvisti — tässä suhteessa pöytäkirjan tekijä viittaa seuraavassa pykälässä olevaan varatuomari Paavo J. Paavolan antamaan selostukseen) on seuraava:

SUOMEN AMMATTILIITTOJEN KESKUSJÄRJESTÖ r.y:n

SÄÄNNÖT

Hyväksytty keskusjärjestön perustavassa kokouksessa 17—18. 6. 1969.

Nimi ja kotipaikka

1 §.

Yhdistyksen nimi on Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö r.y., josta jäljempänä näissä säännöissä käytetään nimitystä järjestö.

Järjestön kotipaikka on Helsingin kaupunki.

Tarkoitus

2 §.

Järjestön varsinaisena tarkoituksena on ammatillisten järjestöjen, joista näissä säännöissä käytetään nimitystä jäsenliitto, keskuselimenä kansanvaltaisten periaatteiden mukaisesti poliittisista puolueista ja ryhmittymistä riippumattomana

— valvoa palkansaajien ammatillisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia etuja;

— edistää eri palkansaajaryhmien yhteenkuuluvaisuutta ja yhteistois-
mintaan; sekä

— edustaa jäsenliittoja näitä yhteisesti koskevissa kysymyksissä.

Järjestö pyrkii myös edistämään taloudellisen kansanvallan toteuttamista ja tuotantjärjestelmän kehittämistä yhteiskunnan kokonaisu-
tuja palvelemaan.

3 §.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi järjestö

—kehittää ja edistää palkansaaajien ammatillista järjestäytymistä sekä tukee jäsenliittojensa toimintaa;

—suorittaa valistus- ja opintotoimintaa järjestämällä kokous-, neuvottelu-, kurssi- ja esitelmätilaisuuksia sekä harjoittamalla julkaisu-toimintaa;

—toimittaa tutkimuksia ja seuraa yhteiskunnallista kehitystä sekä eri alojen työmarkkinatilannetta koti- ja ulkomailla;

—työskentelee sosiaalisen ja muun työntekijöitä koskevan lainsäädännön kehittämiseksi;

—käy jäsenliittojen edustajana neuvotteluja työnantajapuolen kanssa työhön, toimeen tai virkaan ottamista, työ-, toimi- tai virkasuhdetta sekä palkkausta koskevilla tai muilla periaatteellista ja yleisluontoista merkitystä omaavissa kysymyksissä;

—tiedottaa ennakolta jäsenliitoille yhteisissä asioissa suunnitelluista aloitteista ja toimenpiteistä;

—kiinnittää erityistä huomiota työllisyyden ylläpitämiseen ja työttömyyden palkansaaajille aiheuttamien taloudellisten menetysten korvaamiseen; sekä

—avustaa jäsenjärjestöjään näiden pyynnöstä työ-, toimi- ja virkasuhdetta koskevien oikeudellisten kysymysten hoitamisessa.

Järjestö voi liittyä jäseneksi sellaisiin kotimaisiin tai kansainvälisiin yhdistyksiin tai elimiin, joiden jäsenyys edistää palkansaaajakunnan yhteenkuuluvuutta sekä heidän asemaansa ja ammattiinsa liittyvien kysymysten hoitamista.

Jäsenet

4 §.

Järjestön jäsenenä voi olla sen sääntöjä ja niiden puitteissa tehtyjä päätöksiä noudattamaan sitoutunut rekisteröity yhdistys, jonka toimialueena on koko maa ja jonka pääasiallisimpana tarkoituksena on jäsenjärjestöjensä tai jäsentensä ammatillisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten etujen valvominen.

5 §.

Yhdistys, joka haluaa liittyä järjestön jäseneksi, jättäköön kirjallisen hakemuksen järjestön hallitukselle, joka vaadittuaan tarpeelliseksi katsomansa selvityksen järjestön tarkoituseristä, jäsenmäärästä ja muista asiaan vaikuttavista seikoista, päättää jäseneksi hyväksymisestä. Kielteisestä päätöksestä on hakijalla oikeus vedota järjestön valtuuston kokoukseen jättämällä vetoamiskirjelmän hallitukselle 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

6 §.

Jäsenliitto, joka haluaa erota järjestöstä, ilmoittakoon siitä kirjallisesti järjestön hallitukselle tai sen puheenjohtajalle tai tehköön asiasta suullisen ilmoituksen edustajakokouksessa sen pöytäkirjaan merkittäväksi. Jäsenliitto on vapaa jäsenyydestä kuuden kuukauden kuluttua ilmoituksen saapumisesta lukien, jolloin sen oikeudet ja velvollisuudet järjestöä kohtaan samalla päättyvät, paitsi mitä tulee maksuihin, jotka ovat erääntyneet tai joihin on määrättyksi ajaksi sitouduttu.

7 §.

Jäsenliitto on oikeutettu itsenäisesti huolehtimaan jäsentensä eduista. Toiminnallaan jäsenliitto ei kuitenkaan saa vahingoittaa järjestöä eikä sen muuta jäsenliittoa.

Sen lisäksi, mitä muualla näissä säännöissä on määrätty, jäsenliiton tulee

- ilmoittaa jäsenmääränsä järjestölle sen hallituksen tarkemmin määrämällä tavalla ja aikana;

- ilmoittaa järjestöille etukäteen kokouksistaan sekä valtuustonsa kokouksista ja varata järjestöjen edustajille läsnäolo- ja puheoikeus näissä tilaisuuksissa;

- ilmoittaa suunnitellusta tai päätetystä työtaisteluun ryhtymisestä järjestölle ennen työtaistelun aloittamista ja varata järjestön edustajille tilaisuus osallistua työriidan sovinnollista ratkaisemista tarkoitaviin neuvotteluihin — tätä tarkoittava ilmoitus on tehtävä noudattaen työriitojen sovittelusta annetussa laissa säädettyjä määräaikoja;

- antaa järjestölle, mikäli mahdollista etukäteen tietoja sellaisista esityksistä ja lausunnoista, joilla voi olla merkitystä myös muille jäsenliitoille; sekä

- avustaa järjestöä tilastojen keräämisessä ja tutkimusten suorittamisessa oman jäsenkuntansa osalta.

8 §.

Jäsenliiton, joka toimii vastoin järjestön tarkoitusperiä, näitä sääntöjä tai toimielinten päätöksiä voi hallitus erottaa. Erottamispäätös astuu voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun jäsenliitto sai tiedon päätöksestä. Jäsenliitto voi vedota erottamispäätöksestä järjestön valtuuston kokoukseen jättämällä sitä koskevan kirjelmän hallitukselle 30 päivän kuluessa päätöksestä todisteellisen tiedon saatuaan. Mikäli valtuusto vahvistaa erottamispäätöksen, astuu se voimaan heti valtuuston päätöksen jälkeen.

Mikäli rikkomusta voidaan pitää lievänä, voi järjestön hallitus erottamisen sijasta antaa rikkomukseen syyllistyneelle jäsenliitolle kirjallisen varoituksen, joka merkitään hallituksen pöytäkirjaan ja lähetetään tiedoksi asianomaiselle jäsenliitolle.

Toiminnan rahoittaminen

9 §.

Järjestöllä on oikeus kantaa toimintansa rahoittamiseksi jäsenliitoiltaan jäsenmaksu, jonka suuruuden ja kantoajan valtuuston varsinainen kokous määrää vuodeksi kerrallaan.

Jäsenmaksu järjestölle määrätään prosentteina jäsenliittojen omilta jäseniltään saamasta jäsenmaksutulosta. Valtuustolla on kuitenkin oikeus vahvistaa sen markkamääräiset vähimmäis- ja enimmäismäärät jäsenliiton henkilöjäseneltä, ja jäsenmaksu suoritetaan kunkin jäsenliiton jäsenmaksukautta edeltäneen kalenterivuoden lopussa olleen jäsenmäärän mukaisesti.

10 §.

Toimintansa rahoittamiseksi järjestö voi vastaanottaa avustuksia, lahjoituksia ja testamentteja, panna toimeen asianomaisella luvalla arpa- ja rahankeräyksiä, harjoittaa julkaisu-, kirjapaino- ja kustannustoimintaa sekä periä jäsenliitoilta maksuja niiden oikeudellisten asioiden hoitamisesta aiheutuneista kustannuksista niiden perusteiden mukaan, jotka järjestön hallitus vahvistaa. Järjestö voi myös omistaa toimintaansa varten tarpeellisia kiinteistöjä ja harjoittaa ravitsemusliikettä.

Toimielimet

11 §.

Järjestön toimielimet ovat edustajakokous, valtuuston kokous ja hallitus.

Edustajakokous

12 §.

Järjestö kokoontuu hallituksen kutsusta varsinaiseen edustajakokoukseen joka viides vuosi joko touko—kesä tai syys—lokakuun välisenä aikana sekä ylimääräisiin kokouksiin, jos hallitus tai valtuusto katsoo sen tarpeelliseksi tai yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään kolmannes järjestön jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä määrättyä asiaa varten kirjallisesti hallitukselta pyytää, jolloin hallitus toimii ylimääräisen kokouksen koollekutsujana.

Varsinaisesta edustajakokouksesta on annettava jäsenliitolle kirjallisesti ennakkoilmoitus viimeistään 6 kuukautta ja ylimääräisestä edustajakokouksesta viimeistään 2 kuukautta ennen kokousta. Varsinainen kokouskutsu, jossa on ilmoitettava jäsenliitoille kokouksessa käsiteltävät asiat, on toimitettava jäsenliitoille kirjallisesti viimeistään 1 kuukausi ennen kokousta.

Esityksiä varsinaiselle edustajakokoukselle saavat tehdä hallitus ja jäsenliitot. Edustajakokouksessa käsiteltäväksi tarkoitetut asiat on esitettävä hallitukselle kirjallisesti vähintään 3 kuukautta ennen kokousta.

13 §.

Varsinaisessa edustajakokouksessa

- esitetään hallituksen kertomukset ja tilinpäätökset edellisiltä toimintavuosilta sekä tilintarkastuskertomukset;

- vahvistetaan tilinpäätökset ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille tilivelvollisille;

- annetaan suuntaviivat toiminta- ja taloussuunnitelmiksi seuraaviksi toimintakausiksi;

- valitaan valtuuston puheenjohtaja ja valtuuston varsinaiset jäsenet sekä heille kullekin kaksi henkilökohtaista varajäsentä;

- valitaan hallituksen puheenjohtaja, jota kutsutaan järjestön puheenjohtajaksi, hallituksen II ja III puheenjohtaja sekä muut hallituksen varsinaiset jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet sekä sama määrä yleisvarajäseniä;

- valitaan kolme tilintarkastajaa ja heidän varamieheensä. Tilintarkastajista yhden ja hänen varamieheensä tulee olla valantehnyt;

- päätetään edustajakokousedustajille suoritettavista päivärahoista ja matkakustannusten korvaamisesta; sekä

- käsitellään edustajakokoukselle esitetyt asiat.

14 §.

Edustajakokoukseen valitsee kukin jäsenliitto yhden edustajan kutakin alkavaa 1 000 henkilöjäsentään kohti kahteentuhanteen henkilöjäsenten asti ja siitä yli menevältä jäsenmäärän osalta yhden edustajan kutakin alkavaa 1 500 henkilöjäsentä kohti. Hallituksen on edustajakokousta koskevan ennakkoilmoituksen yhteydessä ilmoitettava edeltäneen vuosineljänneksen jäsenmaksutilityksen perusteella jäsenliitolle, kuinka monta edustajaa se saa lähettää edustajakokoukseen. Mikäli edustajain määrästä syntyy erimielisyyksiä, ratkaisee riidan edustajakokous. Jos tällöin jäsenliiton edustajamäärä todetaan suuremmaksi kuin hallituksen ennakkoilmoitus edellytti, astuu vastaava määrä jäsenliiton varaedustajia varsinaisiksi kokousedustajiksi.

Edustajain ja heidän varamiestensä valtakirjat antaa kunkin jäsenliiton hallitus, joka myös ilmoittaa järjestölle näiden nimet ja osoitteet sen määräämällä tavalla ja määräämänä aikana.

Järjestön puheenjohtajalla ja hallituksen muilla jäsenillä sekä toimihenkilöillä ja tilintarkastajilla on edustajakokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus.

Valtuusto

15 §.

Valtuusto käyttää ylintä päätäntävaltaa kaikissa niissä järjestön asioissa, joita ei näiden sääntöjen mukaan ole määrätty edustajakokoukselle. Valtuusto valitaan varsinaisessa edustajakokouksessa.

Valtuusto kokoontuu varsinaisiin kokouksiinsa kalenterivuositain vuoden alkupuoliskolla hallituksen tarkemmin määräämänä aikana sekä ylimääräisiin kokouksiin, jos hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai vähintään kolmasosa valtuuston jäsenistä sitä määrättyä asiaa varten kirjallisesti vaatii.

Valtuuston varsinaisesta kokouksesta on annettava jäsenliitoille kirjallinen ennakoilmoitus viimeistään 2 kuukautta ennen kokousta. Varsinainen kokouskutsu valtuuston varsinaiseen ja kokouskutsu ylimääräiseen kokoukseen on kirjallisesti toimitettava jäsenliitoille ja valtuuston jäsenille viimeistään 14 päivää ennen kokousta. Kutsussa on mainittava kokouksessa käsiteltävät asiat.

Esityksiä valtuuston kokoukselle saavat tehdä hallitus ja jäsenliitot. Valtuuston kokouksessa käsiteltäviksi tarkoitetut asiat on esitettävä hallitukselle kirjallisesti vähintään 1 kuukausi ennen kokousta.

16 §.

Varsinainen edustajakokous valitsee kunkin jäsenliiton piiristä valtuustoon yhden varsinaisen jäsenen ja hänelle kaksi henkilökohtaista varajäsentä kutakin alkavaa 6 000 henkilöjäsentä kohden. Järjestön hallituksen jäsenet voidaan valita valtuuston jäseniksi.

Jos varsinainen jäsen on ilmoittanut estyneensä ottamasta osaa kokoukseen, kutsutaan hänen tilalleen ensimmäinen henkilökohtainen varajäsen ja hänenkin estyneenä ollessa toinen henkilökohtainen varajäsen.

Kullakin valtuuston jäsenellä on kokouksessa yksi ääni. Valtuusto on päätösvaltainen kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet sen jäsenistä, joista kuitenkin enemmistön tulee olla muita kuin hallituksen jäseniä, on kokouksessa saapuvilla.

Jos jäsenliitto liittyy järjestön jäseneksi edustajakokousten välisenä aikana, on se oikeutettu lähettämään valtuuston kokouksiin jäsenlukunsa edellyttämän määrän edustajia, joilla seuraavaan varsinaiseen edustajakokoukseen saakka on vain puheoikeus. Jos jäsenliitto eroaa tai erotetaan järjestön jäsenyydestä edustajakokousten välisenä aikana päättyy sen piiristä valittujen valtuuston jäsenten toimikausi samanaikaisesti jäsenliiton eroamisen kanssa.

17 §.

Valtuuston varsinaisessa kokouksessa

— esitetään hallituksen kertomus ja tilinpäätös edelliseltä toimintavuodelta sekä tilintarkastuskertomus;

— vahvistetaan tulo- ja menoarvio kuluvalle vuodelle;

— vahvistetaan toiminta- ja taloussuunnitelma edustajakokouksen päättämien suuntaviivojen mukaisesti seuraavaksi toimintavuodeksi, määrätään jäsenliitoilta kannettavien jäsenmaksujen suuruus ja maksuaika sekä hallituksen ja sen mahdollisesti asettamien jaostojen jäsenten kokouspalkkiot; sekä

— päätetään jäsenliittojen ja hallituksen esittämistä asioista.

Valtuuston kokouksessa johtaa puhetta valtuuston puheenjohtaja ja hänen estyneenä ollessaan valtuuston varapuheenjohtaja, jonka valtuusto valitsee keskuudestaan ensimmäisessä edustajakokouksen jälkeen pidettävässä kokouksessaan.

Hallitus ja toimihenkilöt

18 §.

Järjestön hallitukseen kuuluu järjestön puheenjohtaja, puheenjohtajana, hallituksen II ja III puheenjohtaja sekä enintään* 19 varsinaista jäsentä sekä heille henkilökohtaiset varajäsenet sekä sama määrä yleisvarajäseniä. Hallituksen jäseniä tulee valita tasapuolisesti eri jäsenliittojen piiristä ja yksi heistä tulee valita ruotsinkielisten piiristä.

Hallitus on päätösvaltainen kun joku puheenjohtajista ja vähintään puolet hallituksen koko jäsenluvusta on kokouksessa läsnä. Varsinaisen jäsenen ilmoitettua esteen kutsutaan hänen tilalleen henkilökohtainen varajäsen ja hänen estyneenä ollessaan yleisvarajäsen.

Hallitus voi asettaa keskuudestaan 5—10-jäsenisen työvaliokunnan hoitamaan juoksevia asioita. Lisäksi hallitus voi asettaa tarvittaessa muita valiokuntia ja kuulla asinatuntijoita. Hallituksen toimikausi on varsinaisten edustajakokousten välinen aika.

19 §.

Hallitus vastaa järjestön toiminnasta. Sen lisäksi, mitä näissä säännöissä, muualla on sanottu, hallitus

- edustaa järjestöä;
- pitää yhteyttä jäsenliittoihin sekä muihin ammatillisiin järjestöihin kotimaassa ja ulkomailla;
- valmistaa ja esittelee edustaja- ja valtuuston kokouksissa käsiteltävät asiat sekä panee täytäntöön näiden kokousten tekemät päätökset;
- hoitaa järjestön varoja sekä huolehtii kirjanpidosta ja tilinpäätöksen vahvistamisesta;
- ottaa ja vapauttaa järjestön toimihenkilöt, määrittelee heidän tehtäväpiirinsä ja vahvistaa heidän palkkauksensa; sekä
- hoitaa muut järjestöä koskevat asiat.

20 §.

Hallituksen kokouksen kutsuu koolle järjestön puheenjohtaja ja hänen estyneenä ollessaan hallituksen II tai III puheenjohtaja tässä mainitussa järjestyksessä. Puheenjohtajat toimivat hallituksen kokouksessa puheenjohtajina edellä mainitussa järjestyksessä. Puheenjohtajien tarkempi työnjako määrätään ohjesäännöllä, jonka valtuusto vahvistaa.

Nimen kirjoittaminen

21 §.

Järjestön nimen kirjoittavat puheenjohtaja, II ja III puheenjohtaja, taloudenhoitaja sekä ne järjestön toimihenkilöt tai hallituksen jäsenet, jotka hallitus määrää, heistä aina kaksi yhdessä. Pankki-, posti- ym. vastaavia juoksevia asioita varten voidaan taloudenhoitaja yksin määrätä kirjoittamaan järjestön nimi.

Toiminta- ja tilikausi sekä tilintarkastus

22 §.

Järjestön toiminta- ja tilikausi on kalenterivuosi. Tilinpäätöksen tulee olla valmiina viimeistään maaliskuun 15. päivänä luovutettavaksi tilintarkastajille, joiden tulee antaa valtuuston varsinaiselle kokoukselle osoitettu lausunto toimittamastaan tarkastuksesta hallitukselle viimeistään maaliskuun 31. päivänä.

Erinäisiä määräyksiä

23 §.

Äänestettäessä järjestön toimielimien kokouksissa ratkaisee yksinker-

täinen enemmistö, mikäli näissä säännöissä ei ole toisin määrätty. Äänestys ja vaali on toimitettava suljetuin lipuin, mikäli joku kokouksen osanottajista sitä vaatii. Äänen jakautuessa tasan ratkaisee päätöksen suljetussa äänestyksessä ja vaaleissa arpa, avoimessa äänestyksessä se mielipide, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt.

24 §.

Käydessään jäsenliittojen edustajana neuvotteluja työnantajapuolen kanssa työ- ja palkkaehdoista sekä sosiaalisista kysymyksistä, järjestö voi tehdä kaikkien jäsenliittojensa puolesta yleissopimuksen. Tällaisesta sopimusehdotuksesta on järjestöjen hallituksen kuitenkin ennen lopullista sitoutumista annettava yksityiskohtainen tieto kaikille jäsenliitoille, joilla on oikeus hallituksen asettaman, vähintään 14 vuorokauden pituisen määräajan kuluessa irtisanoutua yleissopimuksesta.

Ennen edellä mainittujen neuvottelujen aloittamista on järjestön varattava jäsenliittojen edustajille tilaisuus käsitystensä lausumiseen neuvottelujen kohteena olevista kysymyksistä.

25 §.

Järjestön valtuusto tai hallitus voi edellä 24 §:ssä mainitussa laajakantoisissa ja periaatteellisuontoisissa kysymyksissä toimeenpanna jäsenliittojen jäsenten keskuudessa neuvoa antavan jäsenäänestyksen.

Tällainen jäsenäänestys on suoritettava myös siinä tapauksessa, että yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään puolet järjestön jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä kirjallisesti vaatii.

26 §.

Näiden sääntöjen muuttamiseen vaaditaan varsinaisessa edustajakokouksessa 2/3 enemmistöllä annetuista äänistä tehty päätös. Järjestön purkamisesta on päätös tehtävä 3/4 enemmistöllä annetuista äänistä. Mikäli päätös järjestön purkamisesta tai sääntöjen muuttamisesta halutaan tehdä ylimääräisessä edustajakokouksessa, on se tehtävä 5/6 enemmistöllä annetuista äänistä.

Järjestön purkautuessa jaetaan sen varat jäsenliittojen kesken niiden kahden viimeisen vuoden aikana maksamien jäsenmaksujen mukaisessa suhteessa.

Puhetta johti edelleen Arvo Hautala ja sihteerinä toimi Toivo Anttila.

9 §

Kutsuvieraiden esittämät tervehdykset

Puheenjohtaja: Otamme esille työjärjestyksen kohdan 9. Ensimmäisenä luovutan puheenvuoron Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puheenjohtaja Rafael Paasiolle.

Rafael Paasio: Toveri puheenjohtaja! Arvoisat edustajat! Hyvät toverit!

Me olemme jälleen Suomen ammattiyhdistysliikkeen eräessä tärkeässä taitovaiheessa. Niitä on ollut jo tätä ennen monia, aivan liian monia. Yhden ihmisen ikään mahtuu näitä sortumia ja ylösnousemuksia useita. Mutta olisi väärin väittää, että syyt tällaiseen tapahtumasarjaan olisivat perimmäisesti itse ammattiyhdistysliikkeestä lähtöisin. Syyt löytyvät yhteiskunnallisista oloista ja poliittisen työväenliikkeen ristiriidoista,

jotka ovat tunkeutuneet myös ammatillisen työväenliikkeen sisälle ja aiheuttaneet sille vahinkoja, joiden hintaa on mahdollon määritellä. Voimme nähdä vain, että nämä vahingot ovat olleet suuret.

Tämä edustajakokous on päättämässä erästä tällaista lukua ammattiyhdistysliikkeen vaiheissa ja ainakin on toivottavaa, että se työ, joka tämän kokouksen onnistumiseksi on tehty ja nyt saatetaan päätökseen, merkitsisi myös kestävämpää aikakautta koko ammatilliselle liikkeelle Suomessa.

Olen saanut tehtäväkseni tuoda tälle kokoukselle Sosialidemokraattisen Puolueen puoluetoimikunnan toverillisen tervehdyksen ja menestysten toivotuksen. Puolueessamme on koettu ammattiyhdistysliikkeen hajaannus tapahtumaksi, jonka puolesta ei enää ole esitettävissä hyväksytäviä perusteita, vaikka niitä aikanaan on saattanut ollakin. Sen sijaan se on ollut monessa suhteessa valitettava ja kaikki järkisyöt ovat puhuneet sen puolesta, että hajanaisuus on voitettava ja rivit jälleen koottava yhteen. Olemme usean vuoden aikana pyrkineet myötävaikuttamaan sellaisen yhteisen keskusjärjestön syntymiseen, joka voisi johtaa kohti yhtenäisyyttä koko ammatillisessa liikkeessä. Tämänlaatuinen yritys auttaa asiassa oli tunnettu puoluesuositus, joka tarkoitti osoittaa, ettei ole olemassa työväenliikkeen piirissä poliittisia syitä, jotka estäisivät ammatillisen yhtenäisyyden toteuttamista. Olen saanut sen käsityksen, että vaikka tätä puoluesuositusta on arvosteltukin, niin sillä on kuitenkin ollut jonkin verran merkitystä sen asian hoitamisessa, joka on tämän edustajakokouksen ratkaistavana.

Voidaksemme hyvin hoitaa ammattiyhdistysliikkeen, tehtäväpiiri ei rajoitu vain työehto- ja palkkapolitiikan hoitamiseen, vaan se on paljon laajempi ulottuen koko yhteiskunnallisen elämän monitahoiseen kenttään. Kun ammatillisen liikkeen tehtäviin ei kuulu, eikä voi kuuluakaan poliittiset kysymykset, on tärkeätä, että ammattiyhdistysliikkeen ja poliittisten työväenjärjestöjen kesken syntyy yhteistoiminnan linja, joka on välttämätön, jos mielimme ajaa tässä maassa tehokkaasti ei vain palkka- ja työehtokysymyksiä, vaan myös lainsäädäntöä, joka tehtävä kuuluu poliittisille elimille. Olemme saaneet kokea, että ammatillisen liikkeen sisäiset ristiriidat ovat monella tavalla vaikeuttaneet mainitsemaani tarpeellisen yhteistoiminnan linjan aikaansaamista.

Niillä toimenpiteillä, jotka ovat johtaneet tämän edustajakokouksen pitämiseen, uskon voitettavan edellämämainitsemani ja monet muutkin viime vuosilta tutut vaikeudet. Siksi on aihetta näin puolueenkin taholta kiittää kaikkia, jotka ovat tässä asiassa olleet mukana ja toivottaa tälle edustajakokoukselle parhainta menestystä sen historiallisesti merkittävässä ja Suomen työväen kannalta välttämättömässä ammatillisen liikkeen tervehdyttämistyössä.

Ammatillisen työväenliikkeen edessä on nyt voimien kokoamisen aika ja mahdollisuudet siihen ovat hyvät. Toivon, että nyt alkunsa saava uusi vaihe muodostuu suureksi menestykseksi ammattiyhdistysliikkeelle ja että se kaikesta oppia ottaen onnistuu aikaisempaa paremmin varjelemaan yhtenäisyyttä ja toimintakykyisyyttään. Yhdistyminen ja voimien kasvu merkitsevät mahdollisuuksien lisääntymistä. Toisaalta kasvu ja voima lisäävät vastuuta. Tämä kaikki on tärkeätä kuluvin kuukausina ja vuosina.

Toivotan tälle kokoukselle ja uudelle perustettavalle järjestölle kaikkea menestystä. (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja : Kokouksen puolesta kiitän puheenjohtaja Paasiota kokoukselle esitetystä tervehdyksestä. Samalla saanen esittää kiitokset siitä työstä, jota Sosialidemokraattinen Puolue on suorittanut am-

mattiyhdistysliikkeen eheyttämisen toteuttamista koskevassa työssä. Kii-toksia.

Seuraavan puheenvuoron luovutan Suomen Kommunistisen Puolueen pääsihteeri Arvo Aallolle.

Arvo Aalto : Arvoisat kokousedustajat! Hyvät toverit! Maamme ammattiyhdistysliike on tällä hetkellä merkittävän uuden vaiheen edessä, kuten täällä on jo useissa yhteyksissä todettu. Yli 10 vuotta kestänyt järjestöllisen hajaannuksen kausi on päättymässä. Työväen yhteistoiminnan puoltajat ovat tämän puolesta tehneet pitkäjänteisen työn työväen ammatillisissa ja poliittisissa järjestöissä ja työpaikoilla. Myönteisen tuloksen saavuttaminen ei ole ollut helppoa. Erilaisten poliittisten katsomusten aiheuttamien ristiriitojen ja hajaannuksen synnyttämien lisävaikeuksien voittaminen on vaatinut ennakkoluulojen vähentymistä ja yhtenäisyyden tarpeen tajuamista eri tahoilla. Työtä on auttanut yhteisiin luokkaetuihin perustuva työväen yhteistahto, joka on lisääntynyt työväen keskuudessa ja muodostunut eheyttämiseen työntäväksi voimaksi.

Se työ, mikä tarjoaa mahdollisuuden ja toivottavasti johtaa ammatillisesti järjestyneen työväestön perusvoimien yhdistymiseen yhden keskusjärjestön puitteisiin, ei olisi ollut mahdollista yhden poliittisen suuntauksen voimin. Siihen ovat antaneet oman panoksen eri puolueisiin kuuluvat ammattiyhdistysliikkeen työntekijät ja jäsenet. Puolueemme ja sosialidemokraattisen puolueen kesken tehdyllä ja näiden puolueitten jäsenistölle osoitetulla suosituksella haluttiin myötävaikuttaa hajanaisten ammatillisten järjestöjen kokoamiseksi yhteistoimintaan palkansaajien ja vähävaraisten reaalitulojen ja sosiaalisten etuuksien lisäämiseksi taloudellisen demokratian ja täystyöllisyyden toteuttamiseksi. Tässä tarkoituksessa periaatteittensa mukaisesti on kommunistinen puolue omalta osaltaan tehnyt parhaansa. Iloitsemme vilpittömästi puoluesuosituksen pohjalta tapahtuneesta myönteisestä kehityksestä.

Tiedämme, että edessä on vielä joukko vaikeuksia voitettavana, ennenkuin rinnakkaisliitot ja ammattiosastot on yhdistetty ja näin järjestöllinen eheyttäminen suoritettu loppuun. Tajuamme myös sen, että suurella vaivalla ja työllä rakennettu on helppo tuhota ja synnyttää uusi hajaannus. Ne kokemukset, mitä ammattiväki on hankkinut hajanaisuudesta, kehottavat valppauteen eheytyksen varjelemiseksi ja lujittamiseksi. Maamme työväenluokka ei tarvitse vain muodollisesti yhdistymistä, vaan odottaa perustellusti uudelta järjestöltä tehokasta etujensa ja oikeuksiensa puolustamista ja parantamista.

Tärkeää on, että demokraattiset menettelytavat omaksutaan alun alkaen osastoista keskusjärjestöihin sekä suuremmista että pienemmistä asioista päätettäessä sekä edustajia ja toimihenkilöitä valittaessa.

Kommunistit puolestaan ovat valmiit toimimaan yhteisten pelisääntöjen mukaisesti omien käsitysten saattamiseksi järjestön yleiseksi kannaksi. Oikeutetusti me edellytämme tätä samaa myös toisilta osapuolilta. Suomen kommunistisen puolueen puolesta tervehdin edustajakokouksetanne. Vakuutan Teille, hyvät ammattitoverit, että kommunistisen puolueen jäsenet tulevat edelleenkin toimimaan työpaikoilla ja ammatillisissa järjestöissä työväen yhteistoiminnan lujittamiseksi ja ammattiyhdistysliikkeen voimien ja taisteluvälmiuden lisäämiseksi.

Sosialismiin pyrkivänä puolueena toivomme myös, että yhdistyvän ammattiyhdistysliikkeen ja poliittisen työväenliikkeen taholla vallitsisi kiinteä yhteistyösuhde ja että myös ammattiyhdistysliike omaksuisi yhteiskunnan sosialistiseen uudistamiseen suuntautuvat tavoitteet.

Toivomme edustajakokouksen työlle ja eheytyvälle ammattiyhdistys-

liikkeelle mitä parhaita menestystä sen toiminnassa palkkatyöväen hyväksi. (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta lausun kiitokset SKP:n pääsihteerille Aallolle hänen esittämästään tervehdyksestä ja samalla kiitän, niin kuin sosialidemokraattista puolueettakin, siitä työstä, jota puolue on tehnyt ammattiyhdistysliikkeessä ja työpaikoilla työntekijöiden keskinäisten suhteiden parantamiseksi ja ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyyden lujittamiseksi. Kiitoksia.

Seuraavan puheenvuoron luovutan työväen ja pienviljelijäin sosialidemokraattisen liiton edustajalle, sihteerille Torsti Toivoselle.

Torsti Toivonen: Toveri puheenjohtaja. Arvoisat kokousedustajat! Tuodessani Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattisen Liiton tervehdyksen ja menestyksen toivotuksen eheytyvälle ammattiyhdistysliikkeelle on aiheellista tuoda esiin myös TPSL:n kanta eheyttämiseen nähden.

Socialidemokraattisen työväenliikkeen hajaantuminen aiheutui pääasiassa suhtautumisesta työväenliikkeen eri haarojen itsenäisyyteen ja toimintavapauteen, jota TPSL:ään kuuluvat ovat aina pitäneet ja jatkuvasti pitävät kunniaa. Tämän vuoksi emme myöskään allekirjoittaneet ns. puoluesuosituksia, jossa työväenpuolueet sanelivat kantansa tähän tärkeään kysymykseen. Mielestämme puoluesuosituksen hyväksyminen merkitsi puuttumista toisen itsenäisen työväenliikkeen haaran sisäisiin asioihin.

TPSL:n puolue-elimet ja viimeksi helatorstaina pidetty puoluevaltuusto käsittelivät jälleen ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiskysymystä ja päättivät noudattaa johdonmukaista linjaansa, että ammattiyhdistysliikkeen eheyttäminen tulee toteuttaa SAK:n ympärillä. Käydyn keskustelun ja monien vaiheiden jälkeen on päädytty siihen, jota olemme koko ajan esittäneet. TPSL:n puoluevaltuusto oli pitänyt ja kaikki aikaisemmat puoluepäätöksemme ovat pitäneet eheyttämistä tukemisen arvoisena. Puolueemme taholta on katsottu, että todellinen ammattiyhdistysliikkeen eheyttäminen voi tapahtua vasta silloin, kun poliittiseen tukeen rakentuva SAJ lopetetaan. Tällaista lopettamispäätöstä ei ole tehty eikä siihen pyrkivää toimenpidettä ole näköpiirissä.

TPSL pitää ammattiyhdistysliikkeen toimintakykyisyyden edellytyksenä liikkeen itsenäisyyden säilyttämistä poliittisista puolueista, valtiovalta- ja työnantajista ja pitää välttämättömänä myös sitä, että ammattiyhdistysliike hoitaa sille kuuluvia perinteellisiä tehtäviä palkansaajien toimeentulon ja sosiaalisen turvallisuuden parantamiseksi. Eräänä edellytyksenä pidämme myös sitä, että mikään puolue ei saa eheytyvässä ammattiyhdistysliikkeessä yksinmääräämisoikeutta. Niin ikään on syytä huolehtia siitä, että nyt tehtävillä ratkaisuilla ei vaaranneta SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisiä suhteita.

Nämä seikat tuon Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattisen Liiton toimesta arvoisien kokousedustajien tietoon siinä tarkoituksessa, että kaikki vaihtoehdot ennen lopullisia päätöksiä tarkoin punnitaan. Vasta silloin saavutamme sen, mihin me pyrimme, eheytyvään ammattiyhdistysliikkeeseen.

Lopuksi toivotan Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattisen Liiton puolesta eheytyvälle ammattiyhdistysliikkeelle ja sen tulevalle toiminnalle onnea ja menestystä. (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta kiitän puoluesihteerin Toivosta kokoukselle esitetystä tervehdyksestä ja saanen kokouksen puo-

lesta myös todeta, että ammattiyhdistysliike merkitsee kiitollisuudella kaikkien puolueiden tuen, jonka tarkoituksena on lujittaa meidän järjestöme voimaa. Tässä mielessä kiitokset myös Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattiselle Liitolle. Kiitoksia.

Seuraavan puheenvuoron annan KK:n pääjohtajalle Jorma Jalavalle.

Jorma J a l a v a : Toveri puheenjohtaja! Arvoisa ammattiyhdistys väki! E-osuuskauppaliikkeen ja erityisesti Kulutusosuuskuntien Keskusliiton, KK:n, puolesta pyydän saada esittää tälle SAK:n ylimääräiselle edustajakokoukselle ja uuden ammatillisen keskusjärjestön perustavalle kokoukselle sydämellisen tervehdyksen ja täydellisen menestyksen toivoksen. Samalla kiitän lämpimästi tilaisuuteen saamastamme ystävällisestä kutsusta, jonka E-osuuskauppaliike ymmärtää osoitukseksi näiden kahden työväenliikkeen haaran läheisistä suhteista ja myös kauniiksi huomaavaisuuden osoitukseksi.

E-osuuskauppaliike on osa Suomen työväenliikkeestä. Se saa uskollisimmat kannattajansa järjestäytyneen työväenliikkeen jäsenistöstä. Siksi osuuskauppaliike nyt ja tulevaisuudessa nojautuu nimenomaan tähän väestönosaan ja sen toisiin suuriin joukkojärjestöihin: ammattiyhdistysliikkeeseen ja työväen urheiluliikkeeseen.

On sanottu, että osuuskauppaliike on hoitanut huonosti suhteensa työväenliikkeeseen ja erityisesti ammattiyhdistysliikkeeseen. Olkoon nyt tämän asian laita miten tahansa, joka tapauksessa viime vuosien aikana KK:n taholta on voimakkaasti pyritty korjaamaan tilannetta. On ryhdytty kehittämään yhteistyötä ammattiyhdistysliikkeen kanssa. Käytännön yhteistyömuotojen löytäminen toisaalta ammattiyhdistysliikkeen ja työväen urheiluliikkeen sekä toisaalta E-osuuskauppaliikkeen kesken onkin hyvällä alulla. Keskusjärjestötasolla on yhteistyö käynnissä ja KK on lähettänyt kaikille osuusliikkeille ohjeet paikallisten yhteistyötoimikuntien eli ns. AE-toimikuntien perustamiseksi.

Talouspoliittisissa kysymyksissä ammattiyhdistysliikkeen ja E-osuuskauppaliikkeen käsitykset ovat jo pitkän aikaa olleet hyvin yhdenmukaiset ja olemme usein toimineet yhdessä. Olemme molemmat pitäneet jäsenkuntamme kannalta oikeana lähteeä taloudellisen vakauttamisen tielle, koska olemme nähneet, että voimakas inflaatiokehitys aiheuttaa palkanansaitsijakuluttajille suurta ellei suurinta vahinkoa yhteiskunnassa. Mutta olemme lähteneet tälle tielle siinä mielessä, että vakauttamisen ehdot ja rasitukset ovat kaikille samat nyt ja vastaisuudessa. E-osuuskauppaliike pitää erittäin tärkeänä, että yhteisymmärrys ja yhteistyö talouspolitiikan alalla järjestöjemme välillä jatkuu, sillä se vahvistaa kummankin järjestön asemaa yhteiskunnassamme.

E-osuuskauppaliike on työväenliikkeen hajanaisuuden aikana ollut ainoa työväenliikkeen haara, joka on säilynyt yhtenäisenä. Mahdollisesti tämä johtuu siitä, että osuuskauppaliikkeessä ovat kysymyksessä niin suuret taloudelliset arvot, että niitä ei ole haluttu tai suorastaan uskallettu vaarantaa. Mutta vielä enemmän uskon tämän onnellisen kehityksen johtuneen siitä, että osuuskauppaväki on nähnyt, että ainoastaan yhtenäinen E-osuuskauppaliike kykenee ajamaan palkanansaitsija-kuluttajien asiaa nykyisessä yhteiskunnassa riittävän tehokkaasti. Näin ollen on selvää, että E-osuuskauppaliikkeessä hartaasti toivotaan, että myös se ammattiyhdistysliikkeen yhdistyminen, jonka perustavassa kokouksessa meillä on ilo olla mukana, onnistuu mahdollisimman täydellisesti. Vaikka osuuskauppaliike on huomattava työnantaja ja myös työnantajajärjestö, sen mielestä kuitenkin työntekijöiden voimakas ammatillinen joukkojärjestö takaa, että sen ääntä kuullaan ja että sen mielipiteet otetaan huomioon yhteiskunnassa. Se myös takaa selväpiirteisyyden ja joh-

donmukaisuuden sekä yhtenäisen linjan koko työehtopolitiikassa. Tämä kaikki on hyödyksi niin työväestölle kuin koko meidän yhteiskunnallemmekin.

Vielä kerran kiitän kutsusta tähän historialliseen kokoukseen ja toivotan sen työlle ja ammattiyhdistysliikkeelle täydellistä menestystä. (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja : Kokouksen puolesta kiitän pääjohtaja Jalavaa kokoukselle esitetystä tervehdyksestä ja uskon, että tulkitsem kokouksen mielipitteen, kun toivon, että yhteistyö edistysmielisen osuustoimintaliikkeen kanssa jatkuisi ja tiivistyisi myös yhdistyvän ammattiyhdistysliikkeen ollessa toisena osapuolena. Kiitoksia.

Puheenjohtaja : Puheenjohtajisto esittää, että 9. kohdan käsitteily keskeytettäisiin ja siirryttäisiin kohtien 10. ja 11. käsittelyyn. Näin sen vuoksi, että mikäli me onnistuisimme nämä asiat käsittelemään, niin varsinainen yhdistyvä kokous voisi jatkaa ruokatauon jälkeen sitten varsinaista työtään.

Ehdotus hyväksyttiin ja kutsuvieraiden tervehdyksen esittäminen keskeytettiin.

10 §

Eron myöntäminen SAK:n puheenjohtajalle, toiselle puheenjohtajalle sekä kaikille muille työvaliokunnan varsinaisille jäsenille, heidän henkilökohtaisille varamiehilleen ja kaikille yleisvarajäsenille

Puheenjohtaja : 10. kohdan mukaan SAK:n työvaliokunta ilmoittaa, että se jättää paikkansa tämän kokouksen käytettäväksi. Kokous voinee myöntää eron SAK:n puheenjohtajalle, toiselle puheenjohtajalle sekä kaikille muille työvaliokunnan varsinaisille jäsenille sekä henkilökohtaisille varamiehille ja kaikille yleisvarajäsenille?

Keskustelua ei syntynyt.

Ehdotus hyväksyttiin, joten SAK:n puheenjohtajalle, toiselle puheenjohtajalle sekä kaikille muille työvaliokunnan varsinaisille jäsenille, heidän henkilökohtaisille varamiehilleen ja kaikille yleisvarajäsenille myönnettiin ero.

11 §

Keskusjärjestön hallituksen jäsenten valitseminen jäljellä olevaksi toimikaudeksi

Puheenjohtaja : Otetaan käsiteltäväksi työjärjestyksen kohta 11. Edustajille on salkkuun jaettu kokousta valmistelevan toimikunnan, SAK:n työvaliokunnan sekä eheytystoimikunnan pitkien neuvottelujen jälkeen valmisteleva luonnos. Halutaanko asiasta keskustella?

Yleiskeskustelu:

Olavi Keitele : (Suomen Merimies-Unioni): Toveri puheenjohtaja! Arvoisat kokousedustajat! Tässä yhteydessä, ennen kuin mennään päättäen valitsemiseen, jolla kohdalla tulee esille myös Merimiesunionin ehdokkaiden esiintuominen, pyydän saada Suomen Merimiesunionin puolesta huomauttaa siitä seikasta, että Unionin säännöt ehdottomasti kieltävät osallistumisen järjestönä puoluepoliittiseen toimintaan. Tästä syystä Unionin hallitus on tätä kokousta silmällä pitäen päättänyt ilmoittaa, että Merimies-Uniönin edustajat eivät voi osallistua

uudelleen muodostettavassa järjestössä poliittisiin ryhmäkokouksiin.

Myöskin tässä yhteydessä Unionin hallituksen velvoittamana ilmoitamme, että Merimies-Unioni haluaa säilyttää täyden vapauden hoidettaessa merimiesten asioita ja myöskin Merimies-Uniionin suhteita kansainvälisiin, siis ulkomaisiin järjestöihin ja samoin kotimaassa erilaisiin yhteiskunnallisiin elimiin.

Pyydän saada tämän ilmoituksen pöytäkirjaan.

Puheenjohtaja: Tämä Keiteleen ilmoitus merkittäneen pöytäkirjaan?

Merkittiin.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

Keskusjärjestön puheenjohtajat

Puheenjohtaja: Käsitellään a-kohta, valitaan keskusjärjestön puheenjohtaja. Voitaneen hyväksyä ehdotuksen mukaisesti?

Keskusjärjestön puheenjohtajaksi valittiin keskustelutta yksimielisesti eheyttämisneuvottelukunnan ehdotuksen mukaisesti Niilo Hämäläinen.

Puheenjohtaja: b-kohta voitaneen hyväksyä ehdotuksen mukaisesti, valittaneen siis keskusjärjestön II puheenjohtajaksi Arvo Hautala?

Keskusjärjestön II puheenjohtajaksi valittiin keskustelutta yksimielisesti eheyttämisneuvottelukunnan ehdotuksen mukaisesti Arvo Hautala.

Puheenjohtaja: c-kohta voitaneen hyväksyä ehdotuksen mukaisesti, valittaneen siis keskusjärjestön III puheenjohtajaksi Mikko Laaksonen?

Keskusjärjestön III puheenjohtajaksi valittiin keskustelutta yksimielisesti eheyttämisneuvottelukunnan ehdotuksen mukaisesti Mikko Laaksonen.

Puheenjohtaja: Niilo Hämäläinen on pyytänyt puheenvuoron.

Puheenvuoron saatuaan lausui Niilo Hämäläinen: Hyvät toverit! Minä saan valittujen puheenjohtajien puolesta kiittää siitä luottamuksesta, jota meille on osoitettu.

Minä toistaisin sen, että tämä eheytymistyö ei suinkaan ole valmis, vaan siinä tarvitaan vielä paljon työtä ennenkuin voimme sanoa, että tämä asia on lopullisesti lukkoon lyöty. Tiedämme myöskin jokainen sen, ettei keskusjärjestössä olekaan sellaista puheenjohtajaa, joka pystyy yksin hoitamaan ja yksin määääämään kaiken, vaan kaikessa tarvitaan jäsenistön ja hallituksen välistä yhteistyötä silloin, jos aiotaan asioita hoitaa tosiaan niin kuin ammattiyhdistysliikkeessä ne pitää hoitaa.

Kiitoksia luottamuksesta! (Suosionosoituksia)

Hallituksen varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja: Siirrymme sitten d-kohtaan, muiden hallituksen varsinaisten jäsenten valitsemiseen. Tähän kohtaan on Viljo Pousi pyytänyt puheenvuoron.

Keskustelu:

Viljo Pousi (Metallityöväen liitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit! Me olemme todella rakentavasti aloittaneet tämän ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisen, ja tämän päivän kokous osoittaa, että me osaamme yhdistää ammattiyhdistysväen tässä maassa.

Kun valmisteleva valiokunta, eheyttämisvaliokunta, on joutunut työ-

kentelemään valittavaksi tälle uudelle keskusjärjestölle hallituksen, on luonnollista, että nyt kun keskusjärjestön jäsenmäärä hyvin huomattavalla osalla nousee, myöskin päättävissä elimissä paikkojen jako muodostuu äärettömän vaikeaksi. On jouduttu toteamaan tämänkin meille kokousedustajille jaetun luettelon jälkeen, että useiden liittojen edustajat on jouduttu poistamaan hallituksen jäsenyydestä. Kun näin on, on valitettavaa, että kaikki liitot eivät saa ääntään kuuluviin yhteisessä hallituksessa, kun siellä asioita päätetään.

Tämän meille jaetun luettelon pohjalta me myös toteamme, että eräitä yleisiäjäseniä entisestä SAK:laisesta työvaliokunnasta on jäänyt ehdottamatta tähän uuden keskusjärjestön hallitukseen. Tästä luettelosta puuttuu nimittäin toveri Olavi Saarinen, joka on SAK:n kansainvälisenä sihteerinä hoidellut SAK:n ulkomaisia suhteita. Toveri Saarinen on ammattiyhdistysliikkeen saralla työskennellyt huomattavan pitkän ajan ja antanut ammattiyhdistysliikkeelle varmasti sellaisen panoksen, jonka mittaa me emme voi tässäkään kokouksessa täysin arvioida. Kun toveri Olavi Saarisen syrjäyttäminen nyt uuden keskusjärjestön hallituksen jäsenyydessä saattaa aiheuttaa jonkinlaista säröä sen edustajiston mielipidesuunnan taholla, jota myöskin toveri Saarinen edustaa, minä olisin toivonut, että tämän kokouksen valiokuntia valittaessa myöskin vaalivaliokunta olisi todella kokoonpantu sellaisista tovereista, jotka tämän kysymyksen tulisivat hoitamaan. Minä valitan, että tässä kokouksessa mukana olevalla TPSL:llä ei ole edustusta vaali valiokunnassa, mutta minä uskon, että vaalivaliokunnan jäsenet tulevat harkitsemaan myöskin seuraavanlaista ehdotusta.

Minä ehdottaisin, että toveri Olavi Saarinen valittaisiin myöskin uuden keskusjärjestön hallitukseen, ja ellei tähän olisi mahdollisuutta, niin hänet valittaisiin uuden keskusjärjestön kolmanneksi sihteeriksi oikeudella osallistua hallituksen kokouksiin.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Täällä on edustaja "Viljo Pousi ehdottanut, että Olavi Saarinen pitäisi liittää tähän hallituksen varsinaisten jäsenten luetteloon, mutta hänen ehdotustaan ei ole kannatettu, joten se raukeaa.

Edustajakokous voinee hyväksyä puheenjohtajien lisäksi muiksi keskusjärjestön hallituksen varsinaisiksi jäseniksi ne henkilöt, jotka eheyttämisneuvottelukunta on ehdottanut?

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti ja keskusjärjestön hallituksen varsinaisiksi jäseniksi puheenjohtajien lisäksi valittiin eheyttämisneuvottelukunnan suosituksen mukaisesti seuraavat henkilöt: Erkki Salomaa, Sulo Penttilä, Edvin Salonen, Reino Heinonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Pekka Virtanen, Väinö Kujanpää, Viljo Ronkainen, Erkki Nissilä, Jarl Sund, Olavi Keitele, Erkki Pohjolainen, Olavi Aarnio, Väinö Huhtamäki, Matti Ojala, Ahti Fredriksson, Simo Elomaa ja Helvi Raatikainen.

Henkilökohtaiset varajäsenet

Puheenjohtaja: Siirrymme sitten e-kohtaan, hallituksen jäsenten henkilökohtaisten varajäsenten valitsemiseen. Voitaneen hyväksyä ehdotuksen mukaisesti?

Hallituksen jäsenten henkilökohtaisiksi varajäseniksi valittiin keskustelutta yksimielisesti: Tapio Malmivuori, Pentti Kinha, Paavo Markkola, Viljo Pennanen, Lauri Kuivanen, Ilmari Kosonen, Jaakko Riikonen, Erkki Korhonen, Kunto Kaski, Antero Mäki, Eino Mäkinen, Toivo Ranta, Aarne Koskinen, Holger Nieminen, Berndt Johansson, Vilho Pekkonen, Sauli Tom-

puri, Kaarlo Perä-Kasari, Valfrid Kärkkäinen, Sigurd Norrm6n, Elsa Aaltonen ja Tuulikki Kannisto. (Pöytäkirjan laatijan huomautus: Henkilökohtaiset varajäsenet ovat samassa järjestyksessä kuin varsinaiset jäsenet e-kohdassa).

Yleisvarajäsenet

Puheenjohtaja: Siirrymme f-kohtaan, hallituksen yleisvarajäsenten valitsemiseen. Täällä listassa esitetyt henkilöt voitaneen valita yleisvarajäseniksi?

Hallituksen yleisvarajäseniksi valittiin keskustelutta yksimielisesti: Onni Koski, Jouko Salminen, Yrjö Karisalmi, Juhani Hieta-nen, Väinö Arvola, Eero Lehtonen, Esko Tyvijärvi, Tauno Tuomi, Voitto Vuorenmaa, Pentti Helo, Paavo J. Paavola, Raimo Lindell, Kalevi Aronen, Irene Yrjölä, Unto Puttonen, Veikko Varjus, Martti Salonen, Erkki Ruotsalainen, Arvo Wallin, Pentti Erkkilä, Pentti Savolainen ja Tauno Kai-vola.

(Pöytäkirjan laatijan huomautus: Eheyttämisneuvottelukunnan suosituksien mukaan yleisvarajäseniä tulee käyttää siten, että 12 ensimmäistä ovat vastaavassa järjestyksessä olevien varsinaisten jäsenten ja heidän henkilökohtaisten varamiestensa, kahdeksan seuraavaa nimiluettelossa 13—20. sijalla olevien sekä kaksi viimeistä 21—22. sijalla olevien yleis-varajäseniä).

Työjärjestyksen kohta 11. todettiin loppuunkäsitellyksi.

Puheenjohtaja: Kokous keskeytetään nyt ja sitä jatketaan klo 15.00. Ilmoitan samalla, että vastavalitun keskusjärjestön uuden hallituksen kokous pidetään välittömästi ruokataun alettua A-salissa.

Kokous keskeytettiin klo 13.28.

Kokousta jatkettiin klo 15.07.

Puhetta johti Arvo Hautala ja sihteerinä toimi Toivo Anttila.

Puheenjohtaja: Edustajia pyydetään asettumaan paikoilleen. Kokous jatkuu.

Ensimmäisenä luovutan sihteerin Paavolalle puheenvuoron ilmoitus-asiaa varten.

Ilmoitus sääntöjen rekisteröinnistä

Sihteerin Paavo J. Paavola: Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Sen päätöksen johdosta, jonka me täällä tänään teimme sääntömuutosasiassa, on oikeusministeriön yhdistysrekisteritoimistoUe tehty sääntömuutosilmoitus. Tässä päätöksessä, jonka me teimme, me annoimme oikeusministeriön yhdistysrekisteritoimistoUe mahdollisuuden muuttaa säännöistä niitä kohtia, jotka se mahdollisesti katsoo tarpeellisiksi. Yhdistysrekisteritoimisto käytti tätä valtaansa siten, että sääntöjen 18 §:stä pyyhittiin toisesta kappaleesta sen kolmannelta riviltä pois sanat "tai kieltäytyessään osallistumasta kokoukseen" ja neljänneltä riviltä pois sanat "tai kieltäytyessään tehtävästä". Muuten oikeusministeriön yhdistysrekisteritoimisto on hyväksynyt nämä sääntöjen ja SAK ry:n nimen muutoksen merkittäväksi yhdistysrekisteriin sellaisenaan ja tämä päätös on vahvistettu apulaistoimistopäällikkö Kai Viitase ja toimistosihteerin Margit Koivusalon allekirjoituksin tässä asiakirjassa. Yhdistyslain 8 §:n kolmannen momentin mukaisesti yhdistyksen sääntöjen muutos tulee heti voimaan, kun se on merkitty yhdistysrekisteriin.

Puheenjohtaja: On kuultu selvitys rekisteriviranomaisten päätöksestä. Tämä ilmoitus merkittänee pöytäkirjaan? Merkittiin.

Ilmoitus uusien jäsenliittojen hyväksymisestä ja niiden valitsemien edustajien edusta javaluoksien hyväksyminen

Puheenjohtaja: Ilmoitan, että Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestön täällä kokouksessa valittu hallitus on pitänyt ensimmäisen kokouksensa ja päättänyt siinä hyväksyä jäsenikseen Suomen Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäin Liiton, Ilmakuljetusalan Ammattiliiton, Jalo-metallityöntekijäin Liiton, Suomen Kaivostyöväen Liiton, Suomen Kirjatyöntekijäin Liiton, Suomen Kunnallisten Työntekijäin ja Viranhaltijain Liiton, Liiketyöntekijäin Liiton, Suomen Merimies-Unionin, Suomen Sähköalantyöntekijäin Liiton ja Virkamiesten Yhteisjärjestön (VY). Nämä kymmenen liittoa on hallituksen päätöksellä hyväksytty uuden keskusjärjestön jäseniksi. (Suosionsoituksia)

Samalla kokous voinee vahvistaa näiden edellämäinnittujen järjestöjen valitsemat edustajat tämän kokouksen täysivaltaisiksi edustajiksi. Hyväksyttäneen?

Tehdyt ilmoitukset merkittiin tiedoksi pöytäkirjaan ja mainittujen jäsenjärjestöjen 117 edustajaa hyväksyttiin kokouksen täysivaltaisiksi edustajiksi.

Puheenjohtaja: Täällä on myös myönnetty seuraajan oikeudet Teollisuuden Korjaus- ja Voimalaitostyöntekijäin Liiton edustajille seuraajana. Tämä merkittänee pöytäkirjaan.

Merkittiin.

Tervehdyksiä (liittyvät 9 §:ään)

Puheenjohtaja: Luovutan seuraavan puheenvuoron eheyttämisneuvottelukunnan puheenjohtajalle Reino Heinospelä. (Suosionsoituksia)

Puheenjohtaja Reino Heinen: Toveri puheenjohtaja, arvoisat kutsuvieraat, hyvät kokousedustajat. Eräs kehitysjakso maamme ammattiyhdistysliikkeen monivaiheisessa historiassa on nyt päättymässä. Tämä jakso, joka alkoi yli kymmenen vuotta sitten ja jota voitaisiin luonnehtia hajaantumisen ja ristiriitojen kaudeksi, ei sinänsä ole ammattilisen liikkeen historiassa outo, koska samanlaisia piirteitä on esiintynyt aikaisemminkin. Mutta se on ollut sitä valitettavampaa, koska hajaannuksen syistä ja seurauksista saamme täällä kertaa syyttää pääasiassa itseämme. Me emme ole kokoontuneet tähän tilaisuuteen tekemään tiliä siitä, kuka on ollut oikeassa tai väärässä, vaan me olemme täällä luodaksemme perustaa uudelle kehitysvaiheelle, joka toivoakseni on maamme ammattiyhdistysliikkeelle ja jo koko palkansaaajakunnalle onnekkaampi.

Usean vuoden ajan jatkuneen yhä syvempään hajaannukseen johtaneen kauden jälkeen ei suinkaan ollut helppoa kääntää kehitystä toiseen suuntaan kohti ammattiyhdistysliikkeen eheyttämistä ja yksimielisyyttä. Niiden varovaisten alkutunnustelujen, joita ns. Wariksen komitean muodossa tehtiin, ja tämän päivän väliin mahtuu monivaiheinen ja monivuotinen kehitysjakso, jona aikana on käyty kymmenittäin neuvotteluja ja laadittu erilaisia suunnitelmia jopa siinä määrin, että aika ajoin jäsenistö alkoi menettää uskonsa eheyttämiseen. Neuvottelujen suhteellisen hidas edistymisen ei ole johtunut siitä, että eri osapuolilta olisi puuttunut halu eheyttämiseen, vaan yksinkertaisesti siitä tosiasiasta, että jokaisella neuvotteluihin osallistuneella järjestön puheenjohta-

jalla tai sihteerillä on ollut myös oma varsinainen tehtävänsä hoidettavanaan, ja sen vuoksi emme ole päässeet kokoontumaan tämän asian ympärille riittävän usein.

Eheytyснеuvottelujen hidas edistyminen ei ole johtunut myöskään siitä, että olisi ollut epätietoisuutta tai ristiriitaisuutta tavoitteesta. Jo lokakuussa 1967 ns. Tyrvännön kokouksessa sovittiin uuden ja yhteisen ammatillisen keskusliiton perustamisesta, jonka tulee olla puoluepoliittisista sidonnaisuuksista vapaa ja myöskin puoluepolitiikkaan sotkeutumaton järjestö. Neuvottelujen aikana saavutettiin yksimielisyys myös siitä, että kaikille ns. perinteelliseen ammattiyhdistysliikkeeseen kuuluville järjestöille on varattava mahdollisuus tulla mukaan uuteen ja yhteiseen keskusjärjestöön. Kun kuitenkin kokemuksesta tiedämme, että sellainen olotila ei voi tulla kysymykseen, että saman keskusjärjestön piirissä toimisi keskenään kilpailevia rinnakkaisliittoja, on asioita valmistellut neuvottelukunta lähtenyt siitä ajatuksesta, että uutta keskusjärjestöä perustettaessa jokainen mukaantuleva ammattiliitto hyväksyy myös liittotason eheytysohjelman, mikä ohjelma tuleekin tämän kokouksen työjärjestyksessä myöhemmin esille.

Uuden keskusjärjestön muodostaminen voi tapahtua usealla eri tavalla. Se tapa, joka nyt on valittu, on lainsäädännöllisistä ja järjestöteknisistä syistä helpoin ja selväpiirteisin. Siitä, että on kysymyksessä uusi keskusjärjestö, on parhaana todistuksena se, että kaikki ammatilliset järjestöt mutta etenkin me neuvottelukunnassa mukana olleet olemme voineet neuvotella tasaveroisina kaikista uuden keskusjärjestön sääntöihin, toimintaperiaatteisiin ja hallintoon liittyvistä yksityiskohdista. Olemme voineet niistä myöskin alustavasti sopia. Kaikki ammatilliliitot on pyritty pitämään neuvottelutilanteen tasalla. Sääntöluonnokset on lähetetty kaikille, samoin liittotason eheytysohjelma, niihin on pyydetty asianomaisten liittojen näkökantoja. SAK-laisten jäsenliittojen edustajatoverit ovat tämän kokouksen aikana omasta puolestaan toteutaneet kaiken sen, mistä me neuvottelukunnan piirissä olemme alustavasti yksinjielisesti sopineet. Tämän jälkeen me olemme kaikki uuden ja yhteisen keskusjärjestön täysivaltaisia jäsenjärjestöjä.

Huomiomme kiinnittyy erityisesti niihin täällä edustettuina oleviin järjestöihin, jotka ovat vielä SAJ:n jäsenjärjestöjä. Ymmärrämme hyvin, että järjestöllisten siteiden katkaiseminen järjestöön, jota ne ovat olleet useat heti perustamisesta lähtien rakentamassa, ei ole ollut helppoa. Nämä järjestöt ovat kuitenkin päättäväisesti asettaneet ammattiyhdistysliikkeen kokonaisedun etusijalle ja tehneet ratkaisevat päätöksensä, päätökset, joiden takana on varmasti näiden järjestöjen jäsenkunnan vankka enemmistö, niinkuin eräät suoritettut jäsenäänestyksetkin jo aikaisemmin osoittivat.

Ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisneuvottelukunta, jonka puheenjohtajana minulla on ollut tilaisuus toimia, on nyt saattanut työnsä päätökseen. Neuvottelukunnan työstä on pyritty julkisuudessaakin antamaan sellainen kuva, että kysymyksessä olisi pieni ammattiyhdistysjohtajien ryhmä, joka itsevaltaisesti pyrkii sanelemaan maamme ammattiyhdistysliikettä koskevat ratkaisut ja niiden ehdot. Mistään sellaisesta ei ole ollut kysymys eikä voikaan olla. Kaikki ammatilliset järjestöt meidän maassamme ovat itsenäisiä toimintayksiköjä, joita ei voida ulkoapäin vetää mihinkään ratkaisuun. Mutta kun on kysymyksessä uusi keskusliitto, joka koostuu eritahoilta tulevista jäsenliitoista, on selvää, että asiat pyritään valmistelemaan niin tarkoin ja selkeästi, että jokainen järjestö mukaanliittyessään tietää, mistä on kysymys.

Ja kun tekeillä on ratkaisu, joka vaatii myönnetyksiä ja uhrauksia kaikilta tahoilta, on luonnollista, että tarvitaan elin, joka laatii ne

alustavat ehdotukset ja asiakirjat, jotka asioiden ratkaisuihin ovat tarpeen. Me olemme tänään kokoontuneet toteamaan, saavuttavatko eheyttämisneuvottelukunnan työn tulokset jäsenkunnan kannatuksen.

Neuvottelukunnan keskuudessa on vallinnut rehti ja vilpiton henki. Kaikista kysymyksistä on voitu keskustella avoimesti ja luottamuksellisesti eli juuri siten kuin edellytetään Wariksen komitean julkilausumassa. Se tahtoo sanoa, eri mielipidesuunnat ovat voineet yhteisen edun vuoksi hankauksitta toimia yhdessä. Haluankin tässä yhteydessä lausua parhaimmat kiitokseni kaikille eheyttämisneuvottelukunnan jäsenille heidän työstään yhteisen ammattiyhdistysliikkeen hyväksi unohtamatta mitenkään sihteeritoimikuntaa, joka on joutunut suorittamaan kaikkein raskaimman työn. Samoin haluan kohdistaa erityisen kiitoksen sekä omasta että työtoverieni puolesta professori Heikki Warikselle, joka paitsi alkuherätteen antajana myös asioihin avarakatseisesti suhtautuvana tiedemiehenä sekä arvostettuna henkilönä on vaikuttanut monin tavoin asioiden myönteiseen lopputulokseen.

Maamme ammattiyhdistysliike ei kuitenkaan vielä tänään tehdyillä päätöksillä ole ehyt ja kokonainen. Keskusliittomme ulkopuolelle jää vielä eräitä ammattijärjestöjä, joiden mukaan saaminen yhteisten tunnistusten alle tulee olemaan toimintamme tavoitteena. Samoin ovat vielä edessämme kaikki ne vaikeat ratkaisut, jotka tulevat liittotason eheyttämisen yhteydessä suoritettavaksi. Näissä ratkaisuihin vaaditaan keskinäistä luottamusta ja rakentavaa yhteistyöhälvä kaikilta osapuolilta. Mutta kun me nyt monien vaiheiden jälkeen olemme päässeet näin pitkälle, uskon että me myös selviydymme jatkostakin. (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Uskon, että edustajakokous yhtyy siihen, kun haluan lausua toveri Heinoselle parhaat kiitokset siitä sitkeästä työstä, jota hän on suorittanut puheenjohtajatasen eheyttämisryhmän puheenjohtajana niissä vaikeissa neuvotteluissa, joita on vuosien kuluessa käyty. Paljon kiitoksia!

Kokous yhtyi suosionosoituksiin.

Puheenjohtaja: Kutsuvieraiden tervehdyksiä jatketaan, ja ensimmäisenä on ammattiyhdistysten kansainvälisen liiton sihteeri Vander-verken. Olkaa hyvä!

J. V a n d e r v e r k e n : Hyvät toverit! Minulla on kunnia ja ilo esittää teille Vapaiden ammattiyhdistysten kansainvälisen liiton tervehdys ja esittää kansainvälisen liittomme nimissä toivomus, että edustajakokouksenne työskentely olisi menestyksellistä. VAKL:iin, joka käsittää lähes 60 miljoonaa vapaan maailman järjestäytyneistä työntekijöistä, kuuluu myös Suomen ammattiyhdistysliike. VAKL tarvitsee kaikkia ammattiyhdistysvoimia kansainvälisen solidaarisuuden toteuttamiseksi. Kansainvälinen solidaarisuus on välttämätöntä myös teollisesti kehittyneiden ja samaten myös kehitysmaiden työntekijöiden etujen puolustamiseksi. Tie tavoitteittemme toteuttamiseen on pitkä ja vaikea, mutta niiden tavoitteiden avulla, jotka on mahdollista saavuttaa ay-liikkeen päämäärä niin että leipää, vapautta ja rauhaa riittää kaikille ihmisille kaikkialla maailmassa, me pääsemme eteenpäin. Toivotan Teille menestyksellistä edustajakokousta! (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta kiitän sihteeri Vander-verkeniä tästä veljellisestä tervehdyksestä.

Seuraavan tervehdyksen esittää Neuvostoliiton ammattiyhdistyksen keskusneuvoston sihteeri V. J. Prohorov.

V. I. P r o h o r o v : Hyvät toverit ja ystävät! Sallikaa minun Neuvostoliiton ammattiliittojen keskusneuvoston sekä sen 86-miljoonaisen ammattiliiton jäsenkunnan nimissä esittää Teille ja kauttanne kaikille Suomen palkkatyöläisille meidän lämpimän ja veljellisen tervehdyksemme.

Sallinette myöskin lausua sydämelliset kiitokset siitä, että soitte mahdollisuuden meidän osallistumisellemme edustajakokoukseenne. Tätä me pidämme ystävyyden ilmauksena meidän ammattiliittojemme välillä, samoin kuin myös merkinä keskinäisestä kunnioituksesta, yhteistyöstä ja luottamuksesta, jotka ovat luonteenomaisia kansoillemme.

Neuvostoliiton työntekijät käsi kädessä suomalaisten työläisten kanssa kansainvälisten rajojen yli työskennellen tulevat onnistumaan rauhanomaisessa rakennustyössä ja suomalaiset työskennellen tahollaan ovat tätä rakennustyötä edistämässä. Me toivomme sydämellisesti taloudellisten, rauhallisten ja kulttuuristen yhteyksien sekä tieteellis-teknisten kanssakäymisten laajentumista, sillä se kaikki palvelee rauhan vahvistamista niin pohjoisessa kuin koko Euroopassakin. Se on myöskin omiaan vahvistamaan meidän naapuruussuhteitamme.

Suuren panoksen molempien maiden ystävyyden lujittamiseksi on antanut myös ammattiliittojemme pysyvä neuvottelukunta, joka jo kymmenen vuotta on edistänyt yhteistyötä ja kehittänyt kanssakäymistä keskuudessamme. Se on suunnitellut ja toteuttanut käytännössä laajaa ja monisuuntaista ammattiliittojen, työläisten sekä urheiluseurojen välistä kanssakäymistä. Neuvostoliitto työskennellessään rauhan puolesta kehittää talouttaan eteenpäin ja koettaa parantaa työntekijäinsä elintasoa. Selvänä osoituksena tästä on kansantalouden kuluvan viisivuotissuunnitelman toteuttaminen. Pelkästään viime vuonna teollisuutemme lisäkasvu oli 8,1 % ja maataloutemme kokonaistuotanto nousi 81 milj. ruplalla, joka on korkein aikaisempiin vuosiin verrattuna. Työläisten ja toimitsijain kuukausiansio nousi 7,5 %. Viime vuonna valmistui 2,6 miljoonaa uutta taloa ja asuntoa ja näinollen voi vastaava määrä maamme asukkaista parantaa asunto-olojaan.

Tänä vuonna kansamme työskentelee entistä ahkerammin, sillä se on jo valmistautunut ansiokkaalla tavalla vastaanottamaan valtiomme perustajan ja Suomen kansan hyvän ystävän Vladimir Iljits Leninin syntymän 100-vuotispäivää, Leninin, jonka aloitteesta Suomikin sai itsenäisyytensä.

Meidän on erittäin mieluisaa korostaa, etteivät vain neuvostoihmiset valmistaudu tähän suureen merkkipäivään., vaan koko edistysmielinen ihmiskunta kunnioittaa Leninin nimeä, Leninin, jonka aatteet ovat läheisiä ja kalliita miljoonille maapallon työätekeville. Me olemme erittäin tyytyväisiä, että Suomen ammattiyhdistysliike tulee ottamaan aktiivisesti osaa Leninin syntymän 100-vuotisjuhlaan. Neuvostoliiton ammattiliitot suuntaavat koko toimintansa siihen, että päästäisiin Leninin syntymän vuosipäivänä uusiin saavutuksiin yleiskansallisessa, sosialistisessa kilpailussa, jota käydään 5-vuotissuunnitelman täyttymiseksi ennen määrääikää, joukkojen vetämiseksi tuotannon johtoon, työolojen parantamiseksi, työätekevien elinolojen ja virkistyksen järjestämiseksi sekä kulttuuri- ja teknillisen tason kohottamiseksi.

Neuvostoihmiset oivaltavat, että mitä suuremmat ovat saavutukset tämän rakennustyön alalla, sen suuremman panoksen he antavat kansainvälisen työväenluokan ja kaikkien edistyksellisten voimien taisteluun tulevan yhteiskunnan hyvinvoinnin, rauhan ja sosiaalisen edistyksen puolesta.

Rauhan säilyttämisen ja lujittamisen asia on eräs päivänpolttava tämän hetken kysymys. Niin kauan kunnes ei lopu Vietnamin kansan veren vuodatus, ihmiskunnan omatunto ei voi olla rauhassa. Vietnamin kansan sankarillisuus, rohkeus ja sitkeys imperialismin vastaisessa taistelussa, jäävät ikuisesti ihmiskunnan historiaan. Tärkeänä tekijänä Vietnamin kansan hävittäjien voittamisessa on sosialististen maiden sille antama apu sekä maailman edistyksellisten yhteiskuntapiirien osoittama

solidaarisuus Vietnamin kansalle.

Parhaimpana osoituksena proletariaatin solidaarisuuden saavuttamisessa on edistyksellisten ammattiliittojen ja edistyksellisen ihmiskunnan osoittama voimakas tuki taistelussa Vietnamin kansalle ja Israelin uhreiksi joutuneelle arabiväestölle.

Nämä ihmiset kannattavat yksimielisesti Neuvostoliiton kommunistisen puolueen ja hallituksen noudattamaa ulkopoliittikkaa ja ulkopoliittista linjaa, joka on suunnattu erilaisen yhteiskuntajärjestelmän omaavien maiden rauhanomaiseen rinnakkaiseloon, ja he kannattavat yleistä ja täydellistä aseistariisuntaa. He kannattavat myös sitä, että Euroopan valtioiden välisten sotien jälkeen muodostuneet rajat olisivat koskemattomat.

Maamme kansat ottavat tyydytyksellä vastaan Suomen hallituksen aloitteen siitä, että se on valmis myötävaikuttamaan yleiseurooppalaisen kokouksen järjestämiseksi turvallisuuden ja rauhanomaisen yhteistyön kysymysten käsittelyä varten maanosallamme.

Saavuttaaksemme menestystä rauhan ja sosiaalisen edistyksen puolesta käytävässä taistelussa on myös välttämätöntä, että siihen osallistuvat työväenluokan kaikki kerrokset. Työväenluokan yksimielisyydessä, ammattiliiton yksimielisyydessä, joka lähtee luokkaperustalta, on työtätekevien tehokkuus ja työtätekevien voima. Tätä tarvitaan nykyoloissa enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Vain muodostamalla tiivis rintama kaikista vallankumouksellisista ja imperialismin vastaisista voimista voimme evätä aggressiiviset voimat, lujittaa rauhaa maailmassa sekä saavuttaa menestystä taistelussa demokraattisen, sosiaalisen edistyksen puolesta.

Eri kysymysten yhteydessä ilmenevät erimielisyydet eivät saa häiritä ammattiliittojen yhtenäisiä toimenpiteitä yleisessä taistelussa imperialismia vastaan, uuden maailmansodan uhkaa vastaan, rauhan ja demokratian suuren voiton puolesta. Kysymys kaikkien imperialisminvastaitten voimien yksimielisyydestä on tällä kertaa peruskysymyksenä kommunististen työväenpuolueitten neuvottelukokouksessa, johon maailman eri yhteiskunnalliset piirit kohdistavat suurta huomiota. Ammattiliittojen yhteistoimintakysymykset ovat tärkeänä ja päivänpolttavana aiheena kansainvälisellä työväenluokalla.

Neuvostoliiton ammattiliitot, jotka jo vuosikausia sitten ovat solmineet ystävyyssiteet Suomen ammattiyhdistysliikkeen kanssa, toivottavat sille sydämellisesti menestystä työssä niiden ongelmien ratkaisemiseksi, jotka eheyttävät maanne ay-liikkeen sekä työssä palkkatyöväen ja ammattiliittojen etujen puolesta, noudattamalla niitä demokraattisia periaatteita ja normeja, jotka vastaavat Suomen työväenliikettä edustavien kaikkien ryhmien etuja.

Hyvät ystävät, hyvät toverit! Me esitämme varmuutemme siitä, että ne ystävyysskosketukset ja yhteistoiminta, jotka ovat olleet ominaisia maittemme ammattiliittojen välillä, tulevat edelleen kehittymään Suomen ja Neuvostoliiton työtätekevien eduksi.

Eläköön ystävyys ja yhteistoiminta Suomen ja •Neuvostoliiton kansojen sekä ammattiliittojen välillä! Eläköön rauha koko maailmassa! (Suosionosoituksia)

Kalliit ystävät, kalliit toverit! Sen muistoksi, että olemme voineet osallistua tähän edustajakokoukseen ja sen kunniaksi, että ammattiliittojen välinen yhteistyö kehittyi edelleen yhtä nopealla vauhdilla ja varmuudella, sallikaa meidän ammattiliittojemme puolesta jättää teille muistoesineemme.

V. I. Prohorov luovutti puheenjohtajistolle isokokaisen maljakon. (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja : Kokouksen puolesta kiitän Neuvostoliiton amatillisen keskusliiton sihteerä täästä lämpimästä tervehdyksestä sekä myös komeasta lahjasta, jonka uusi keskusjärjestö on saanut vastaanottaa. Kiitoksia!

Seuraavana on Ruotsin ja Norjan LO:n yhteinen tervehdyspuheen vuoro ja sen esittää Ruotsin LO:n sihteeri Bengt Norling. Olkaa hyvä!

Bengt Norling : Puheenjohtaja, kongressiedustajat! Minulla on ilo skandinavisten keskusjärjestöjen puolesta tervehtiä ja onnitella teitä ylimääräisen edustajakokouksen kuvastamien tärkeitten tapahtumien johdosta. Toteamme ilolla Suomen ammattiyhdistysliikkeen yhdistymisen, mikä nyt tapahtuu, voimistavan ja paremmalla tavalla kuin aikaisemmin edistävän ja löytävän ratkaisut kaikkiin vallitseviin vaikeuksiin ja suuriin ongelmiin, joiden ratkaisut edellyttävät: voimakasta ja yhtynyttä ammattiyhdistysliikettä.

Maillamme on suuri tarve kaikilla toimintaloikoilla etsiä yhteistyötä toistemme kanssa. Meidän osaltamme on ammattiyhdistysliike luonnollinen rikastuttavan yhteistyön alue. Mutta jotta tämä voisi tapahtua tavalla, mikä jättäisi pysyviä tuloksia, silloin edellytetään, että me puhumme voimakkaalla palkansaajien enemmistön äänenpainolla. Teidän osaltanne Suomessa tämä ei ole ollut mahdollista aikaisemmin toivomallamme ja Teidän toivomallanne tavalla. Päätöksellä, minkä SAK:n ylimääräinen edustajakokous nyt on tehnyt, tulet dominoivalla tavalla edustamaan Suomen ammattiyhdistysihmisiä. Samalla, kun ilolla huomioimme tämän, voimme valittaen todeta, että täydellistä yhdistymistä, mikä käsittäisi kaikki SAK:n ulkopuolella olevat liitot, ei tapahdu. Toivomuksemme on, että yhteinen tavoite, mikä monien vuosien vaikeuksien jälkeen nyt on asetettu, toteutetaan nopeasti kokonaan valmiiksi.

Puheenjohtaja, kokousedustajat! Skandinaaviset keskusjärjestöt tervehtivät Suomen voimistunutta ammattiyhdistysliikettä ja toivottavat sen tervetulleeksi jatkuvaan yli rajojen tapahtuvaan yhteistyöhön, yhteistyöhön, mikä sen jälkeen, mitä täällä tänään ja huomenna tapahtuu, saa kokonaan toisenlaisen painon kuin aikaisemmin. — Vastaanottakaa vielä kerran sydämelliset onnittelumme! (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja : Minulla on miellyttävä tilaisuus kokouksen puolesta kiittää Ruotsin LO:n sihteerä näistä lämpimistä sanoista. Teen sen hyvin mielelläni senkin vuoksi, että Ruotsin LO:n taholla on eletty hyvin voimakkaasti meidän kanssamme näinä vaikeina aikoina ja yritetty moneen kertaan myös sieltä käsin auttaa meitä näissä omissa ongelmissamme. Tässä yhteydessä voisin sanoa, että oikeastaan aloite, jonka tuloksena asia täällä saatiin paremmin alkuun, lähti Ruotsin LO:n puheenjohtajan toimesta. Suuret kiitokset teille tästä työstä!

Tervehdykset ovat nyt päättyneet.

Muutos työjärjestykseen

Puheenjohtaja : Käytännöllisistä syistä puhemiehistö ehdottaa, että nyt otettaisiin käsiteltäväksi työjärjestyksen 16. kohtaan liittyvä asia, raha-asiaain valiokunnan mietintö.

Ehdotus hyväksyttiin.

12 §

Päätetään edustajakokousedustajille maksettavista päivärahoista ja matkakulujen korvaamisesta

Puheenjohtaja : Otetaan käsiteltäväksi raha-asiaainvaliokunnan mietintö, jonka esittelee SAK:n talouspäällikkö Rauno Kousa.

Rauno Kousa (SAK): Toveri puheenjohtaja, arvoisat edustajat! Raha-asiainvalidiokunnan yksimielinen ehdotus päivärahojen ja matkakulujen korvaamisesta edustajakokousedustajille ja toimihenkilöille:

1) Päiväraha maksetaan kahdelta kokouspäivältä 35 markkaa päivältä niille Helsingissä ja lähiympäristössä asuville, joilla ei ole majoituskuluja, sekä 50 markkaa päivältä muualta oleville. Päivärahan lisäksi ei makseta työajan menetyksestä aiheutuvaa korvausta. Niille edustajille, joille tulee myös matkapäiviä, maksetaan 50 markan päiväraha matkapäivältä.

2) Matkakulut korvataan linja-auto ja/tai II luokan junataksan mukaan mahdollisine makuuvaunutaksoineen. Jos kuitenkin esim. Pohjois-suomesta oleva voi osoittaa, että matka lentokoneella on järjestölle edullisempi, niin voidaan maksaa myös lentolippu, ts. korvata todelliset matkakulut.

Tämä ehdotetaan toteutettavaksi siten, että itsekullekin on jaettu kel-
tainen lomake. Pyydämme sen täyttämään eräiltä osin, päivärahan ja matkakulujen osalta. Ne tullaan keräämään sen jälkeen pois ja rahat sijoitetaan ruskeisiin kirjekuoriin, jotka aikanaan jaetaan takaisin.

Puheenjohtaja: Olemme kuulleet raha-asiainvalidiokunnan ehdo-
tuksen. Voitaneeko se hyväksyä sellaisenaan, vai halutaanko asiasta keskustella?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

13 §

Eron myöntäminen valtuuston varsinaisille ja varajäsenille

Puheenjohtaja: Siirrytään käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 12: (Työjärjestyksen muutoksen jälkeen 13 §, sihteerin merkintä). Eron myöntäminen valtuuston varsinaisille ja varajäsenille.

Tämä ero voitaneen myöntää?

Ero myönnettiin yksimielisesti.

14 §

Valtuuston jäsenten valitseminen jäljellä olevaksi toimikaudeksi

Puheenjohtaja: Kohta 13: Valtuuston jäsenten valitseminen jäl-
jellä olevaksi toimikaudeksi. Sihteeri esittelee valtuuston jäsenten nimi-
ehdotuksen.

a) Valtuuston puheenjohtaja

Sihteeri Ahti Fredriksson: Puheenjohtaja! Koska sääntöjen mu-
kaan .keskusjärjestön valtuustolle valitaan puheenjohtaja erikseen, esi-
tetään, että suoritetaan ensin puheenjohtajan vaali, siis valtuuston pu-
heenjohtajan vaali.

Puheenjohtaja: Vaali valiokunta ehdottaa, että valtuuston pu-
heenjohtajaksi valittaisiin VY:n puheenjohtaja ja Veturimiesten liiton
puheenjohtaja Pekka Oivio (Kokouksesta: Kannatetaan!) Hyväksyykö
kokous ehdotuksen?

Ehdotus hyväksyttiin suosionosoituksin.

Puheenjohtaja: Valtuuston puheenjohtajaksi on tullut valituksi
Pekka Oivio. Siirrytään b-kohtaan, valitaan valtuuston jäsenet.

b) Valtuuston varsinaiset jäsenet

Sihteeri Ahti Fredriksson: Valtuuston jäseniksi ovat jäsenliitot esittäneet omat esityksensä. Tämä nyt edustajille jaettu esitys on täsmälleen sen mukainen kuin jäsenliitot ovat ilmoittaneet valtuuston jäsen ehdokkaansa. Luettelossa aakkosjärjestyksestä poikkeavat Suomen Merimies-Unioni ja Jalometallityöntekijäin liitto. Ne ovat täällä viimeisenä liuskalla siitä syystä, että monistuksen jouduttamiseksi monistettiin muut aikaisemmin, tämä viimeinen liuska vasta tänä aamuna tai nyt päivällä. Mutta nämä edustajat ovat kaikki liittojen esittämien esitysten mukaisia, joten lienee tarpeetonta lukea koko tämä ehdotusluettelo lävitse.

Puheenjohtaja: Kokous hyväksynee valtuuston jäseniksi liittojen ehdottamat henkilöt?

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

c) Valtuuston henkilökohtaiset varajäsenet

Puheenjohtaja: Työjärjestyksen c-kohdan mukaan valitaan kulkekin varsinaiselle jäsenelle kaksi henkilökohtaista varajäsentä. Voitaanee hyväksyä luettelon eli liittojen esitysten mukaisesti?

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

(Seuraavaksi valtuuston nimiluettelo)

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö r.y:n valtuusto

Puheenjohtaja Pekka Oivio

Varapuheenjohtaja Valfrid Kärkkäinen

Suomen Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Westman Kalevi, Nummila Eero. Henkilökohtaiset varajäsenet: Rautiainen Emil, Männistö Viljo, Teikari Pekka, Saarinen Erkki.

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto r.y.

Varsinainen jäsen: Kaivola Tauno. Henkilökohtaiset varajäsenet: Salonen Martti, Sainio Toivo.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Rimmi Eila, Haarre Merts, Heikkinen Paa-vo. Henkilökohtaiset varajäsenet: Lumenko Eeva, Kellari Anni, Ruokonen Unto, Luoma Viljo, Ray Arne, Myllymäki Aira.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Pohja Sinikka, Tuominen Erik. Henkilökohtaiset varajäsenet: Mäkinen Aili, Karisalmi Yrjö, Puhakainen Vilho, Ojala Aulis.

Ilmailualan Unioni r.y.

Varsinaiset jäsenet: Vuorenmaa Voitto, Henriksson Weikko. Henkilökohtaiset varajäsenet: Halme Rauno, Rainio Pentti, Peltonen Raimo, Toivonen Juho V.

Suomen Jalometallityöntekijäin Liitto r.y.

Varsinainen jäsen: Stranden Kauko. Henkilökohtaiset varajäsenet: Hakala Urpo, Pakkanen Erkki.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinainen jäsen: Stigell Severi. Henkilökohtaiset varajäsenet: Lehtonen Pekka, Nummelin Reino.

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Koskinen Aarne, Suominen Toive, Iso-Kulmala Olavi. Henkilökohtaiset varajäsenet: Nieminen Pauli, Salminen Viljo, Antikainen Taisto, Lahtinen Pekka, Moilanen Eino, Jokinen Raimo.

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Winqvist Bo, Eriksen Elis. Henkilökohtaiset varajäsenet: Löytty järvi Kauko, Kallioinen Viljo, Lahtinen Anja, Seppä Antti.

Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Heinonen Helvi, Andersson Reino, Salonen Pekka, Johansson Helge, Mäkyinen Lauri, Ahvenainen Oiva, Salo Mauno, Korhonen Paavo, Hurme Uolevi. Henkilökohtaiset varajäsenet: Vilkman Kirsti, Rask Lea, Rantanen Unto, Kaivola Kauko, Laulunen Pentti, Lahdenpää Irja, Hakala Kaino, Kekkonen Viljo, Kainlauri Urho, Hakala Kauko, Marjanen Timo, Ojala Johannes, Ollikainen August, Sinisalo Viljo, Turunen Toivo, Jääskeläinen Veikko, Westerlund Erkki, Pöyry Eero.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.

Varsinainen jäsen: Laine Jaakko O. Henkilökohtainen varajäsen: Mäntysalo Pentti.

Liiketyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Hallikainen Viljo, Iltanen Armas, Keskinen Ebba, Stellberg Impi, Virtanen Alpo. Henkilökohtaiset varajäsenet: Hytönen Toivo, Tuomi Pekka, Huupponen Sulo, Vilen Väinö, Korpinen Irma, Kaski Kunto, Uitto Eero, Suhonen Kauko, Sipponen Olavi, Leskinen Veikko.

Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Erkkilä Pentti, Paaso Väinö, Turunen Vilho, Merikukka Sakari. Henkilökohtaiset varajäsenet: Partanen Martti, Pettersson Pauli, Korhonen Jorma, Ravelin Aarne, Kul-tanen Einari, Kopra Viljo, Lammihaho Aarno, Oinonen Onni A.

Suomen Mekanikkojen Liitto r.y.

Varsinainen jäsen: Saukkonen Eero. Henkilökohtaiset varajäsenet: Moilanen Heino, Saikkonen Veikko.

Suomen Merimies-Unioni r.y.

Varsinaiset jäsenet: Nikula Lauri, Herdin Robert, Heiniö Arvo. Henkilökohtaiset varajäsenet: Kinnari Pekka, Löfström Holger, Imppu Antero, Raanti Ensio, Kauppila Mauri, Taberman Martti.

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Santaharju Veikko, Halinen Heini, Mäkiranta Ahti, Grahn Göran, Niininen Veikko, Löfman Rolf, Ahokas Ossi, Joutsjoki Eino, Rytkönen Urho, Eerola Tenho, Vilokkinen Johannes (ent. Kaivosi.) Henkilökohtaiset varajäsenet: Kuusio Matti, Ronni Matti, Suhonen Pauli, Grönvall Ralf, Perttula Heimo, Jaakkonen Matti, Kimari Kauko, Hätinen Pekka, Liimatainen Kalle, Asikainen Viljo, Söderström Ossi, Stolt Kalevi, Häikiö Heikki, Mäkelä Kalevi, Piispanen Aulis, Hakkarainen Taito, Lindström Erkki, Valkama Tauno, Kilpeläinen Eino, Seppinen Matti, Tenhunen Reijo, Luukkonen Väinö.

Muurarien Liitto r.y.

Varsinainen jäsen: Ojala Matti. Henkilökohtaiset varajäsenet: Ahava Niilo, Lindberg Paul.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Kivikoski Maire, Mattila Ahti. Henkilökohtaiset varajäsenet: Rajala Salme, Nieminen Pauli, Pyhältö Usko, Kivinen Olavi.

Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Mikkola Taisto, Vainonen Alpo, Riikonen Onni, Halinen Pentti, Salminen Lauri, Raivio Simo. Henkilökohtaiset varajäsenet: Sakki Onni, Juva Unto, Mäisti Heikki, Annala Eino, Pulli Vilho, Leinonen Onni, Lehto Veikko, Viinanen Tauno, Mäkelä Allan, Laine Ilmari, Hassinen Urho, Karjalainen Paavo.

Puutyöväenliitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Verronen Taisto, Tingander Erkki, Ilmola Waldemar. Henkilökohtaiset varajäsenet: Vesimäki Kauko, Solaranta Paavo, Kotilainen Esko, Mäkelä Leevi, Immonen Pentti, Keusto Niilo.

Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Eriksson Birger, Elf Arvo, Nieminen Esko, Junkkari Kyösti, Kirvesniemi Lauri, Hemminki Pentti, Lehto Eino, Ronkainen Väinö, Salama Aarni, Savolainen Aimo, Tuomi Arvo, Kotiharju Martti, Kuparinen Veikko (ent. Sukelt.) Henkilökohtaiset varajäsenet: Sundberg Carl, Ceder Veikko, Korhonen Veikko, Häikiö Tauno, Möttönen Jouko, Höglund Eskil, Vaittinen Martti, Siekkinen Eino, Hyvärinen Otto, Immonen Martti, Jalonen Frans, Salminen Matti, Miettinen Onni, Juvonen Venla, Kuutti Uuno, Toivonen Gunnar, Liljander Ahti, Värinen Kaarlo, Oksanen Kauko, Saikkonen Tauno, Mäki Erkki, Hiltunen Veikko, Suikka Reino, Mommo Martti, Joronen Seppo.

Suomen Rautatieläisten Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Koski Onni, Keijonen Unto, Koskela Sulo. Henkilökohtaiset varajäsenet: Ovaskainen Pauli, Pesu Siilo, Niittoaho Keijo, Kahila Lauri, Leskinen Aarne, Kola Seppo.

Satamatyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinainen jäsen: Suikkanen Helge. Henkilökohtaiset varajäsenet: Tani Väinö, Sotka Ossian.

Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Hakala Pekka, Halonen Eino. Henkilökohtaiset varajäsenet: Henttonen Onni, Honkanen Martti, Kaipainen Urpo, Särkikangas Viljo.

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.

Varsinainen jäsen: Mäkinen Eino. Henkilökohtaiset varajäsenet: Sund Veikko, Mauri Teuvo.

Tekstiilityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Vainionpää Siinto, Vihtaniemi Impi, Niemi Harry. Henkilökohtaiset varajäsenet: Virtanen Aarne, Harjula Alli, Asikainen Anja, Niittymäki Lahja, Välsaari Elli, Pajula Eeva.

Toimittajaliitto r.y.

Varsinainen jäsen: Kivinen Sulo. Henkilökohtaiset varajäsenet: Niini Kai, Lindfors Aarre.

Suomen Työläisliitto r.y.

Varsinaiset jäsenet: Rikala Heikki, Koski Eija-Liisa, Kärkkäinen Valfrid (nyk. Kemiani.) Henkilökohtaiset varajäsenet: Lehto Kaarlo, Vuori Esko, Hömmö Erkki, Tarvainen Muisto, Vallin Toivo, Kansanaho Toivo.

Valtion viranhaltijain ja työntekijäin liitto VVTL r.y.

Varsinainen jäsen: Soininen Tenho. Henkilökohtaiset varajäsenet: Kettunen Sylvi, Porttinen Unto.

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.

Varsinaiset jäsenet: Markkola Paavo, Löytönen Yrjö, Arvola Väinö, Aalto Veikko, Kangas Esko, Pennanen Antti O., Luotola Unto. Henkilökohtaiset varajäsenet: Aarnio Aimo, Merikari Heikki, Rantanen Ensio, Aikio Eelis, Roivas Väinö, Pirhonen Teuvo, Lahtinen Matti, Währn Vilho, Syrjänen Lasse, Hyvärinen Ensio, Martikainen Olavi, Lehtinen Toivo, Laari Kaarlo, Ekman Aarne.

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.

Varsinainen jäsen: Kinha Pentti. Henkilökohtaiset varajäsenet: Wallin Arvo, Lehtinen Aino.

Valtuuston jäseniä ovat lisäksi keskusjärjestön hallituksen jäsenet (pöytäkirjan laatija viittaa 2. kokouspäivän alussa tehtyyn korjauspäätökseen)

15 §

Eron myöntäminen tilintarkastajille

Puheenjohtaja: Siirrytään käsittelemään työjärjestyksen kohdassa 14. olevaa asiaa: Eron myöntäminen varsinaisille tilintarkastajille ja heidän varamiehilleen.

Annetaanko tilintarkastajille lopputili?

Tilintarkastajille ja heidän varamiehilleen myönnettiin ero yksimielisesti.

Tilintarkastajain vaali

Puheenjohtaja: Kohta 15. Otetaan käsiteltäväksi tilintarkastajien ja heidän varamiestensä valitseminen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Tähän on pyytänyt puheenvuoron Pekka Salonen KTV:stä.

Keskustelu:

Pekka Salonen (KTV): Toveri puheenjohtaja! Hyvät kokousedustajat! Esitän, että Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö r.y:n vakinaisiksi tilintarkastajiksi valittaisiin Matti Kanerva Rakennustyöläisten liitosta, Aarne Sistonen Kirjatyöntekijäin liitosta ja KK:n määräämäksi tilintarkastajaksi hyväksyttäisiin Eero Vuoristo; sekä Matti Kanervan henkilökohtaiseksi varamieheksi Martti Rauhamo Elintarviketyöläisten liitosta, Aarne Sistosen henkilökohtaiseksi varamieheksi eli -naiseksi Lahja Helin Liiketyöntekijäin liitosta. Samalla esitän hyväksyttäväksi, että KK saisi määrätä tämän KK:n määräämän varsinaisen tilintarkastajan varamiehen.

Puheenjohtaja: Halutaanko asiasta vielä keskustella?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Pekka Salonen on esittänyt järjestön tilintarkastajiksi valittaviksi Matti Kanervan Rakennustyöläisten liitosta, hänelle varamieheksi Martti Rauhamon Elintarviketyöläisten liitosta; Aarne Sistosen Kirjatyöntekijäin liitosta, hänen varalleen Lahja Helinin Liiketyöntekijäin liitosta, sekä kolmanneksi vakinaiseksi tilintarkastajaksi Eero Vuoristo KK:sta, ja edellytetään, että KK määrää myöskin varamiehen.

Ehkä kokous hyväksynee tämän ehdotuksen tilintarkastajista?

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Asia 16 todettiin loppuunkäsitellyksi.

Organisatorisia ja henkilöjärjestelyjä koskeva periaatelausuma

Puheenjohtaja: Siirrytään käsittelemään asiaa 17; päätetään organisatorisia ja henkilöjärjestelyjä koskevasta periaatelausumasta.

Halutaanko asian johdosta keskustella? Ehdotus on kuulemma jaettu teille salkuissa.

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Päätösehdotus on sama, joka on jaettu edustajille. Luen sen:

"Päätösehdotus työjärjestyksen 17. kohtaan:

Pitäen 17. 3. 69 allekirjoitettua ammatillisen keskusjärjestön perustavan kokouksen koollekutsumissopimusta oikeaan osuneena edustajakokous, sopimuksen 7. ja 8. kohtaan viitaten, katsoo, että Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n aikaisemmissa varsinaisissa edustajakokouksissa tehdyt päätökset eivät ole esteenä suoritettaville organisaatiomuutoksille ja tehtäville henkilöjärjestelyille, vaan keskusjärjestön hallitus voi niistä vapaasti päättää."

Tämä päätös hyväksyttäneen?

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Eri ammattialojen ja mielipideryhmien tasapuolista edustusta koskeva lausuma

Puheenjohtaja: Seuraavaksi päätettäneen eri ammattialojen ja mielipideryhmien tasapuolista edustusta koskevasta periaatelausumasta? Tämä on kuulemma myöskin jaettu, joten olette päässeet tähän tutustumaan. Halutaanko asiasta keskustella?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Puheenjohtaja: Voitaneen siis hyväksyä lausuma, jonka luen: "Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön perustava kokous pitää tarpeellisena, että keskusjärjestön päättävien ja toimeenpanevien elinten sekä toimihenkilöiden vaalissa eri ammattialat, eri mielipidesuunnat jne. otetaan tasapuolisesti huomioon.

Lisäksi kokous katsoo olevan, ammattiyhdistysliikkeen kokonaisetujen mukaista, että tätä periaatetta pyritään liittojen sääntöjen puitteissa noudattamaan myös jäsenliittojen hallinnossa."

Ehdotus hyväksyttäneen?

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Periaate- ja tavoiteohjelmaa koskeva lausuma

Puheenjohtaja: Asia 19. Päätetään uutta periaate- ja tavoiteohjelmaa koskevasta esityksestä.

Asian esittelee maisteri Pekka Morri. Ole hyvä!

Pekka Morri (SAK): Toveri puheenjohtaja, hyvät ammattiyhdistystoverit. Tämän ohjelmaluonnoksen laatinut työryhmä, johon ovat kuuluneet Reino Tuomi KTV:stä sekä Elsa Aaltonen ja Nils Nilsson SAK:sta on yhdessä eheytyssryhmän kanssa päättänyt ehdottamaan, että tämä perustava kokous velvoittaisi järjestön hallituksen laatimaan keskusjärjestön periaateohjelmaa koskevan luonnoksen ja saattamaan sen hyvissä ajoin laajaan jäsenliittojen sekä ammatillisten perusjärjestöjen käsittelyyn siinä tarkoituksessa, että v. 1971 kokoontuva varsinainen edustajakokous saattaisi hyväksyä keskusjärjestön uuden periaateohjelman. Sen vuoksi teille jaettua 11 sivuista ohjelmaluonnosta on vaatimattomasti nimitetty ohjelmalliseksi lausumaksi siihen liittyvine talouspolitiikan tavoitteineen.

Varsinaisen periaateohjelman laatiminen eheytyneelle ammattiyhdistysliikkeelle vaatii luonnollisesti riittävästi aikaa järjestökäsittelyineen, joten eheytyssryhmän ehdotus periaateohjelman laatimiseksi vuonna 1971 kokoontuvalle varsinaiselle edustajakokoukselle tyydyttää varmaankin kaikkia. Tämänkin nyt käsiteltävänä olevan ohjelmallisen lausuman perustan on muodostava vuosikymmenien kuluessa saavutettuihin kokemuksiin pohjautuvat järjestöjen ohjelma sekä ohjelmaluontoiset päätökset ja kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen piirissä yleisesti hyväksytyt tavoitteet.

Taustana on Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistus sekä Kansainvälisen Työjärjestön Ammattiyhdistysoikeuksia koskeva sopimus. Kaikkiin tärkeisiin ongelmiin ei kuitenkaan ole suhteellisen lyhyen lausuman puitteissa ollut mahdollista ottaa kantaa eikä lyödä kannanottoja ponsien muodossa kiinni. Kuitenkin tämä luonnos sisältää suurimman osan siitä ongelmien kentästä ja niistä tavoitteista, joiden ratkaisemiseksi ammattiyhdistysliike joutuu muuttuvassa suomalaisessa yhteiskunnassa työskentelemään.

Pyrin tarkastelemaan tätä esitysluonnosta mahdollisimman lyhyesti. Sivulla 1-6 on käsitelty ammattiyhdistysliikkeen toiminnallisia yleisperiaatteita sekä sivuilla 6-11 talouspolitiikan tavoitteita. Sivulla 1 ensimmäisessä kappaleessa on laajasti määritelty ammattiyhdistysliikkeen tehtäväksi palkansaajien aineellisten ja henkisten, yhteiskunnallisten, sivistyksellisten ja juriidisten etujen, oikeuksien ja vapauksien kaikinpuolinen puolustaminen ja edistäminen alati muuttuvassa yhteiskunnassa samalla kun ammattiyhdistysliike pyrkii edistämään eri palkansaajaryhmien yhteenkuuluvuutta ja yhteistoimintaa.

Toisessa kappaleessa todetaan, että ammattiyhdistysliike joutuu vaikuttamaan yhteiskunnan kokonaiskehitykseen entistä suuremmassa laajuudessa, jolloin myös ammattiyhdistysliike joutuu uudistumaan, etsimään uusia teitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sivulla 2 ensimmäisessä kappaleessa on pyritty lyhyesti kuvaamaan ammattiyhdistysliikkeen tavoitteita. Nämä laajan palkkojen ja työehtojen parantamiseen, työllisyyden turvaamiseen sekä taloudellisen demokratian laajentamiseen tähtäävät tavoitteet ovat kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen yleisiä tavoitteita. Keskeinen piirre yhteiskuntakehityksessä on yhä nopeutuva muutos, jota käsitellään sivulla 2, toisessa kolmannessa ja viimeisessä kappaleessa. Joudumme ammattiyhdistysliikkeessä yhä enemmän kiinnittämään huomiota tähän tapahtumassa olevaan muutokseen, joka johtuu tuotantotekniikan nopeasta kehityksestä. Toimintamme on pyrkinyt vaikuttamaan tähän muutokseen siten, että työntekijäin turvallisuus muutoksessa taataan. Tämä edellyttää mm. yritysdemokratian laajentamista sekä koulutuksen ja ammattikasvatuksen tehostamista, joita on käsitelty sivulla 3. Teollistumisen kiihtynyt työrytmi sekä ihmisen luonnollisen elinympäristön muuttuminen, mm. ilman ja veden saastumisen vuoksi vaatii kiinnittämään entistä suurempaa huomiota työntekijäin oikeuksiin. Näitä kysymyksiä on käsitelty sivulla 4. Talouspolitiikan tavoitteita käsittelevässä osassa on esitetty ammattiyhdistysliikkeen oikeuksiin sekä palkka- ja työehtosopimuspolitiikkaan liittyviä kannanottoja on myös sivuilla 4 ja 5. Lyhyesti on käsitelty tähän ongelmakenttään liittyviä periaatteita sivulla 5. Tarkastele taessa suhdetta poliittisiin puolueisiin on lähdetty siitä, että ammattiyhdistysliike on yhteistoimintajärjestö, jonka piirissä työskentelee erilaisen yhteiskunnallisen ajattelutavan omaavia henkilöitä. Korostettaessa ammattiyhdistysliikkeen itsenäisyyttä on kuitenkin nähty tarpeelliseksi yhteistoiminta tasa-arvoiselta pohjalta sellaisten poliittisten puolueiden kanssa, jotka edistävät ammattiyhdistysliikkeen tavoitteita. Edelleen sivulla 5 luvussa "Kansainväliset suhteet ja rauhan työ" on lähdetty työväenliikkeen ja Suomen Ammattiyhdistysliikkeen perinteelliset pohjalta, joka korostaa kansainvälisen yhteistyön tarvetta sekä eri maiden ammatillisten järjestöjen välillä että kaikkien rauhaa edistävien voimien kanssa.

Ammattiyhdistysliikkeen toiminta on saanut ja on edelleen saamassa yhä kokonaisvaltaisempia muotoja ja jos ammattiyhdistysliikkeen kokonaistavoite halutaan kiteyttää sanoihin "Oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo", niin näiden pääperiaate on lausuttu Yhdistyneiden Kansakuntien Ihmisoikeuksien julistuksessa, joka kuten jo edellä mainitsin, on myös koko tämän esityksen lähtökohtana, jota on esitetty sivulla 6 ensimmäisessä kappaleessa "Talouspolitiikan tavoitteet". Sivulla 6 on täystyöllisyyden tavoite asetettu keskeiseen asemaan. Sen merkitystä muihin talouspolitiikan tavoitteisiin nähden on pyritty korostamaan. Tämä ei suinkaan johdu maamme vaikeasta työllisyysongelmasta eikä myöskään siitä, että monien muidenkin markkinatalousmaiden ammattijärjestöjen taloudellisissa ohjelmissa täystyöllisyys on keskeisenä tavoitteena. Mo-

nista syistä johtuen työllisyyspoliittinen ajattelu ja täystyöllisyyden merkitys talouspolitiikan kaikkien lohkojen kannalta ei ole saavuttanut riittävää jalansijaa maassamme, vaikka tämä työllisyystavoite yleisesti lähes kaikkialla hyväksytäänkin. Käytännön talouspolitiikassa **monet muut** tavoitteet, kuten valtiontalouden tasapaino ja ulkomaankaupan tasapaino ovat saaneet keskeisemmän sijan. Seurauksena myös tällöin saattaa olla se, että eräät tavoitteet ovat olleet ristiriidassa keskenään eikä niitä sen vuoksi ole kyetty saavuttamaan, mikä on myös osoitus taloudellisesta suunnittelemattomuudesta. Täystyöllisyyden ohella on muina ensi sijaisina tavoitteina perinteellinen vakaa rahanarvo sekä sellainen palkansaajien reaalityulojen ja elintason kehitys, mikä vastaa koko kansantalouden keskimääräisen tuottavuuden housua ja samalla lisäksi johtaa tulonjaon tasoittumiseen.

Esitysluonnoksen talouspolitiikan tavoitetta käsittävässä osassa on näiden kolmen tavoitteen mukaisesti ryhmitelty ponsiehdotukset käsittävä tuotanto- ja kasvupolitiikka, hinta- ja rahanarvopolitiikka sekä palkka- ja tulopolitiikka. Tuotanto- ja kasvupolitiikkaa käsittelevissä ponsissa on korostettu taloudellisen suunnittelun välttämättömyyttä sekä julkisen talouden merkitystä talouselämässä, työvoimahallinnon uudistamista ja tehostamista. Sekä vuokra- ja asuntopoliittisen ohjelman laatimisessa on omat pontensa.

Kansainvälisen taloudellisen yhteistyön edellytetään vuorostaan tapahtuvan puolueettomuuden vaatimissa puitteissa siten, että ulkomaankaupan pysyvä tasapaino täystyöllisyyden vallitessa kyettäisiin saavuttamaan.

Myös maataloutta ja metsätaloutta, joilla edelleen pitkään tulee olemaan keskeinen asema kansantaloudessamme, on lyhyesti käsitelty. Laajaa ulkomaankauppaa käyvälle maallemme on välttämätöntä, että kotimainen hinta- ja kustannustaso säilyy vakaana. Vakaa rahan arvo on myös reaalityulojen tasaisen nousun edellytys.

Hinta- ja rahanarvopolitiikkaa koskevat tavoitteet ovat jossain määrin yksityiskohtaisempia kuin tuotanto- ja kasvupolitiikkaan liittyvät ponnet. Tämä johtuu siitä, että kuluneella 1960-luvulla on itse hinnanmuodostusmekanismissa ollut puutteita, jotka vaativat korjaamista. Eräs korjaus tapahtui vakauttamissopimuksen yhteydessä kun indeksisidonaisuudet poistettiin. Kuitenkin kokonaishintapolitiikka edellyttää uudistuksia, jolloin hintaviranomaisten toimintamahdollisuuksiin, kuluttajavaliutukseen, korko- ja vuokratasoon, veropolitiikkaan sekä maatalouden hintapolitiikkaan, joilla kaikilla lohkoilla on tällä vuosikymmenellä tehty virheitä, jotka ovat omiaan kiihdyttämään inflaatiota.

Sivulla 10. on käsitelty palkka- ja tulopolitiikkaa. Lähtökohtana on tulonjaon tasoittuminen. Tuloerot maassamme ovat edelleenkin liian suuret, vaikka palkka- ja työehtosopimuspolitiikan muodot ovatkin ammattiyhdistystoiminnan ydin. Tehokas ammattiyhdistysliike pyrkii saamaan oman osuutensa kansantulosta. Joudumme kysymään itseltämme, riittääkö tulevaisuudessa pelkästään työmarkkinaosapuolten välinen kahden kokonaisuuden sopimusmenettely, vai joudummeko kiinnittämään huomiota ns. kokonaisratkaisuihin, jolloin valtiolta on kolmantena osapuolena puhumattakaan yhteiskunnan muista etujärjestöistä kuin työmarkkinajärjestöistä. Tällöin yhä tärkeämmiksi tulevat ne kysymykset, mitkä koskevat ammattiyhdistysliikkeen oikeuksia ja vastuuta sekä suhteita valtiotaltaan. Joudumme kysymään, miten pitkälle ammattiyhdistysliike on valmis tehostamaan kasvavaa vaikutusvaltaa yhteiskunnana talouspolitiikassa, joskin tämä väistämättömästi johtaa myös ammattiyhdistysliikkeen vastuun kasvamiseen ja työehtosopimuspolitiikkaan kytkeytyvän vapauden rajoittumisiin. Periaatteellisissa kannanotoissa,

joihin palkka- ja tulopolitiikkaa koskevat ponnet sisältyvät, on pyritty vastaamaan lyhyesti näihin kysymyksiin.

Ehjeitysröhmän esitys ohjelmalliseksi lausumaksi sekä talouspolitiikan tavoitteeksi on pyritty saamaan lyhyeksi, mutta samalla mahdollisimman kokonaisvaltaiseksi. Voidaan tietenkin sanoa, että paljon yksityiskohtia on jäänyt pois, mutta ne voidaan ottaa huomioon laadittaessa järjestölle varsinaista periaateohjelmaa sekä siihen liittyviä eri tavoitteita, kuten sosiaalipolitiikkaa, kulttuuripolitiikkaa ym. koskevia ohjelmia. Kiitos.

(Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta lausumme kiitokset maisteri Morrille tämän esillä olevan kysymyksen esittelystä.

Asiasta keskusteltaneen.

Keskustelu:

Viljo Ukkonen (Rautatieläisten liitto): Herra puheenjohtaja, arvoisat edustajakokoustovertit. Esityksestä ohjelmalausumaksi haluan todeta, että se on kokonaisuutena lyhyt ja verrattain hyvä. Pariin yksityiskohtaan haluan kuitenkin puuttua.

Sivulla 10. alkaa palkka- ja tulopolitiikan käsittely lauseella: "Tulonjaon tasoitumista ei ole tapahtunut siinä määrin kuin yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kannalta on välttämätöntä." Tällä tahdotaan sanoa, että tuloerot ovat kavenneet, mutta eivät tarpeeksi. Mitkään tosi-seikat eivät kuitenkaan osoita näin tapahtuneen. Päinvastoin tästä asiastahan on professori Brummer suorittanut tutkimuksia, jotka ulottuvat tämän vuosikymmenen puoliväliin saakka. Niiden mukaan vuonna 1955 1 %:lla kaikkein suurituloisimpia tulot olivat 7 % kaikkien yksityisten henkilöiden tuloista, vuonna 1968 8 % ja 1965 9 %. Kuten havaitaan, suurituloisten prosentuaalinen osuus osoittaa vuodesta toiseen varsin jyrkkää nousua. Pienituloisimpien kohdalla kehitys on päinvastainen. Vuonna 1955 oli 20 %:lla pienituloisimpia 3,4 % kaikista yksityisistä tuloista; vuonna 1960 2,8 % ja vuonna 1965 enää 2,4 %. Mitkään seikat eivät viittaa siihen, että käänne tällaiseen kehitykseen olisi tullut kulu-van vuosikymmenen jälkipuoliskolla. Ne päinvastoin viittaavat siihen, että tämä kehitys on syventynyt. Tästä on pidetty huolta devalvaatiolla, tulopolitiikalla ja veropolittisilla siirroilla. Tätä tulotason epätasaisuuden kasvua on syventänyt myöskin suureksi paisunut työttömyys.

Näin ollen esitän asianomaisen kohdan muutettavaksi siten, että ensimmäinen lause poistetaan kokonaan ja seuraava lause muutetaan näin kuuluvaksi:

"Tuloerot ovat maassamme jatkuvasti kasvaneet",
ja tämän jälkeen kappale jatkuisi entisellään.

SAK:n valtuuston tulisi määritellä selvästi kantansa ja tavoitteensa vakauttamisen jatkoon nähten kokouksessaan tämän kuun 7. pnä. Siihen nähden ei tämä käsiteltävämme luonnos täytä tehtävää. Siihen se on liiankin ylimalkainen ja periaateluontoinen ainakin työehtosopimus-, palkka- ja tulopolitiikan osalta. Esitänkin, että näiltä osin, ellei tästä asiasta tehdä kokonaan erillistä päätöstä, täydennetään lausumaa seuraavasti:

1) Vuorossa olevat työehtosopimukset tehdään vain vuotta 1970 koskeviksi.

2) Sopimusratkaisu tehdään vasta syksyllä, jolloin on paremmin tiedossa tapahtunut ja odotettavissa oleva hintakehitys valtion budjetti ja siihen liittyvä veropolitiikka.

3) Palkankorotuksen suuruutta määriteltäessä on huomioitava täysimääräisenä tuottavuuden kasvu, elinkustannusten nousu, tapahtuneet ja odotettavissa olevat veropoliittiset siirrot sekä aika-, ja suorituspalkka-

työtä tekeville korvaus työajan lyhentämisestä.

Kohtuuttoman suuriksi paisuneiden palkkaerojen kaventamiseksi tulee palkankorotuksen olla pennimääräinen ja kaikkien pienipalkkaisimmille tulee saada lisäksi eri korotus. Pääpaino tulee asettaa peruspalkkojen korotukseen.

4) Vuosilomaetuksia tulee parantaa siten, että vuosiloma-ajalta maksettava palkka on työajalta maksettavaa palkkaa suurempi.

5) Sopimusratkaisu tulee tehdä kokonaisratkaisuna, jolloin on paremmat mahdollisuudet turvata heikommassa asemassa olevien edut. Ennen lopullista ratkaisun tekoa tulee sopimusluonnos ja muut talous-, sosiaali- poliittiset ratkaisut sekä taloudelliset tekijät asettaa järjestökasittelyyn myös perusjärjestösalla.

6) On pidettävä huoli siitä, ettei liikevaihtoveron uudistaminen lisäveroksi mahdu ratkaisujen piiriin ja että hintasäännöstelyä tehostetaan, ja

7) Lakisääteisesti tulee turvata se, että myös työehtosopimuksiin sitoutumattomat työnantajat ovat velvolliset maksamaan vähintään työehtosopimuksella määrätty palkat.

Bo Winqvist (Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto): Toveri puheenjohtaja, arvoisat kokousosanottajat, hyvät toverit! Tässä edustajakokouksessa, SAK:n ylimääräisessä edustajakokouksessa, jossa käsitellään ammattiyhdistysliikkeen eheyttämistä, joudutaan myös tarkastelemaan kansainvälisiä suhteita, kuten tästä ohjelmaluonnoksesta käy ilmi. Mehän elämme maailmassa, jossa kukaan ei enää voi koteloitua, vaikka haluaisikin, ja jossa kansojenväliset suhteet ovat muodostuneet entistä tärkeimmiksi. Näin ollen kysymys ammatillisen keskusjärjestön kansainvälisistä suhteista on mitä tärkein kysymys. Se on sitä tieteenkin sen vuoksi, että työväenliike on kansainvälistä liikettä ja on syytäkin olla näin maailmassa, missä myös pääomat tuntevat yhteenkuuluvaisuutensa ylitse rajojen ja missä noudatetaan tunnettua periaatetta: "pääoma ei tunnusta isänmaata".

Jos työnantajapuoli ja erityisesti suurpääoma siinä mielessä pelaavat yli kansallisten rajojen, niinkuin nykyisin entistä selvemmin tapahtuu, on myös heikomman osapuolen, työntekijöiden, tunnettava yhteenkuuluvaisuutensa ja osoitettava se käytännössä. Ammattiyhdistysliike tuntee monia työtaisteluja, joita on tuettu yli valtiollisten rajojen. Myös Suomen ammattiyhdistysliike on eräissä tapauksissa antanut tukea maamme rajojen ulkopuolelle. Erityisasemassa on ns. kolmannen maailman eli entisten siirtomaiden ammattiyhdistysliike. Se on tarvinnut ja tarvitsee vieläkin ulkopuolisten tukea taistelussa uuskolonialismia ja ammattiyhdistysliikkeeseen kohdistettua sortoa vastaan. Nämä maat ovat saaneet erityisen voimakasta tukea sosialististen maiden ammattiiliitoilta. Luonnollisesti Aasia, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maiden ammattiyhdistysten ongelmat kietoutuvat suoraan näiden maiden yleisiin poliittisiin ongelmiin. SAK:lla, tällä järjestöllä toivottavasti on kansainvälisissä suhteissa laajaa ja monipuolista kosketusta sekä itään että länteen. SAK on useissa kannanotoissaan asettunut tukemaan maamme virallista ulkopoliittista suuntausta, ns. Paasikiven—Kekkosen linjaa, ja viimeksi antanut tukensa presidentti Kekkonen uudelleen valinnalle tasavallan presidentiksi, kun tätä oli asettunut tukemaan kaikki kolme vasemmistopuoluetta ja lisksi huomattavat keskustavoimat maassamme. On luonnollista, että ammatillinen keskusjärjestö voi ja sen tulee näin menetellä, kun tämä vastaa sen laajan palkkatyöväen etuja, joita järjestö ensisijaisesti ajaa. Samoin on selvää, että tämä edustajakokous voi lausua kannatuksensa nykyisenkaltaiselle laajalle demokraattisten voimien, vasemmiston ja keskustan muodostamalle hallituspuolelle. Vaikka ammattiyhdistysliike samaan aikaan onkin suoraan ja selvä-

naisesti joutunut arvostelemaan hallituksen harjoittamaa[^] talouspolitiikkaa eräiltä osin, on kuitenkin kiistatonta, että tämä hallitus on ulkopoliittisesti ja monissa muissakin suhteissa paras mahdollinen pohja. Kaikki muut ratkaisut ovat tietenkin kolmen vasemmistopuolueen keskeiseltä tasavertaiselta pohjalta muodostetut hallitukset, muut ovat huonompia vaihtoehtoja.

Nykyisellä SAK:lla on jo perinteelliseksi muodostuneet suhteet Pohjoismaiden Ammattiliittoihin, samoin monella jäsenliitolla. SAK:lla on myös suhteet Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainväliseen Liittoon. Vuonna 1948 solmitun ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen yli 20-vuotisen voimassaolon aikana on myös Suomen ja Neuvostoliiton ammattiyhdistysliikkeiden kesken muodostunut hyvät ja monipuoliset suhteet, jotka käsittävät mm. vuosittain yhteistyökokouksen, valtuuskuntien ja luennoitsijain vaihdon sekä merkittävän urheilijain vaihdon, joka kaikessa tapahtuu lähinnä TUL:n kautta. On tietenkin selvää, että Suomen ammattiyhdistysliikkeellä tulee olla sekä kapitalistisissa että sosialistisissa maissa toimiviin ammattiliittoihin ja erityisesti naapurimaitemme ammattiliittoihin suhteet. Yhtä selvää on myös, että Suomen ja Neuvostoliiton ammattiyhdistysliikkeiden väliset suhteet ovat näistä suhteista erikoisasemassa aivan samoin kuin meidän ulkopoliitikassammekin rauhanomaisen rinnakkaiselon periaatteen mukaisesti ja YYA-sopimuksen muodostamalta lujalta ja kestävältä pohjalta Suomen ja Neuvostoliiton väliset suhteet ovat erikoisasemassa.

Tämä kokous joutuu määrittelemään uuden ammatillisen keskusjärjestön, joka jatkaa SAK:n luomalta pohjalta, suhteet kansainvälisissä kysymyksissä. Tältä osin voidaan hyvin omintunnon ja johdonmukaisesti rakentaa vanhalle koetellulle perustalle ja siten myös entisestään kehittää, lisätä ja monipuolistaa Suomen ja Neuvostoliiton ammattiliittojen välistä yhteistoimintaa. Tästä yhtenä esimerkkinä on neuvostoliittolaisten kutsuvieraiden läsnäolo tässä meidän tärkeässä edustajakokouksessamme. Me ammattimiehet ja naisetkin usein aliarvioimme oman liittomme ja keskusjärjestömme merkitystä. Yleisen yhteiskuntapolitiikan kannalta eduskunnan, tasavallan presidentin ja hallituksen, sanomalehdistön ja työnantajajärjestöjen ohessa myös ammattiyhdistysliike on keskeinen yhteiskunnallinen ja poliittinenkin voimatekijä. Ei ole näin ollen yhdentekevää, mikä on se linja ulkopoliittisissa ja kansainvälisissä poliittisissa kysymyksissä. Onko se sopusoinnussa maan virallisen rauhanpolitiikan kanssa ja saman henkistä niinkuin luonnollista on.

Tästä on kysymys myös tässä kokouksessa sekä periaateratkaisuissa, joita valmistellaan, että henkilökokoonpanoissa, joista täällä on eräitä kokemuksia, ja siinä, miten ne voimat tulevat meidän päätöksinäemme esille, jotka taistelevat Suomen ja Neuvostoliiton hyvien suhteiden puolesta valtiollisessa elämässä. Tässä suhteessa hyvät toverit, on aihetta kiinnittää huomiota siihen ratkaisuun jolla tässä kokouksessa nuijan kopautuksella esettiin toveri Olavi Saarisen valitseminen työvaliokuntaan vaikka kokouksessa tehty esitys olisi edellyttänyt joko yhdistyslakimme mukaan henkilövaalin suorittamista tai ainakin ensi vaiheessa ehdotuksen siirtämistä vaalivaliokunnan valmisteltavaksi ennen asianratkaisemista.

Hyvät toverit! Tämä on asia, joka liittyy näihin tärkeisiin kysymyksiin. Meidän on nähtävä ja pidettävä huoli siitä, että kokouksen päätöslauselmat, myös tämä ohjelmallinen lauselmä korostavat Suomen ja Neuvostoliiton ammattiliittojen välisten suhteiden, SAK:n sekä VZSPS:n välisten suhteiden lujittumista. Tämä tapahtuu silloin molempien kansojen yhteiseksi eduksi ja siitä hyötyy koko Suomen palkkatyöväestö.

Erkki Jääskeläinen (Rakennustyöläisten liitto): Toveri puheen-

johtaja, hyvät edustajakokoukset! Koska allekirjoittaneen työpaikka sijaitsee Rovaniemellä, siis maakunnassa, jonka olosuhteet ovat keskimääräisestä poikkeavat, sallinette kajota näin erilliskysymyksiin, koska käsityksemme mukaan niin valtiovallan kuin ammattiyhdistysliikkeenkin toimenpiteet ovat jääneet puolitiehen näiden asioiden ratkaisemiseksi. Työttömyys on ollut maakunnassamme jatkuva johtuen ilmeisestikin kapitalistisen talousjärjestelmän olosuhteissa vallitsevasta alueellisen kehityksen epätasaisuudesta.

Kuluvan talven aikana, vielä keväällä kuukausi sitten työttömien määrät olivat yli 10 % työllisestä työvoimasta ja ovat tänä päivänä 8,5 %. Tämä osoittaa, että ongelmat ovat todella valtavat ja ettei niillä sellaisilla operaatioilla kuin joillakin Seitakeräyksillä näitä asioita ratkaista. Vaaditaan niin valtiovallalta kuin ammattiyhdistysliikkeeltäkin politiikkaa, joka voimakkaasti lähtee tukemaan teollistamisvaatimuksia.

Me olemme eri yhteyksissä ja sillä voimalla, jonka me olemme pystyneet kulloinkin kokoon saamaan, vaatineet ja tehneet esityksiä ja osittain näissä onnistuneetkin, mutta mitään ratkaisua työuiskuspulmaan ei ole tänä päivänä eikä vielä näköpiirissä huomennakaan. Tässä mielessä juuri nimenomaan pohjois-Suomen olosuhteet vaativat erilaisia ratkaisuja kuin keskimääräisesti ottaen. Ne vaativat valtiojohtoisen teollisuuden sijoittamista luopuen ahtaasta voittoperiaatteesta, ottaen huomioon koko kansantalouden edut. Ei ole oikein, että annetaan sillä tavalla jatkua kuin tähän saakka, puhun esim. metsätalouden piiristä, kun työvoiman vapautuminen koneellistumisen kautta on noin 1 000—1 500 työntekijää vuosittain ollut jo viimeisten 10 vuoden aikana. Samanaikaisesti nämä teollisuuspiirit ovat lisänneet teollisia työpaikkoja, Oinaan komitean laskelmien mukaan 525:11a. Noin kaksikymmenkertaisesti he ovat vapauttaneet toisilta tuotannon aloilta työvoimaa ja tässä mielessä ratkaisujen tulisi olla toisenlaisia kuin mitä ne tänä päivänä ovat olleet.

Työttömät ovat esittäneet vaatimusta päästä työhön, ovat esittäneet myöskin vaatimusta päivärahan maksamisesta työttömyystyöläisille. Tämäkään vaatimus ei ole saanut ammattiyhdistysliikkeen varauksetonta tukea taakseen. On ollut sellaista epärintiä, että miten tämä asia olisi ratkaistava. Käsitteäkseni tällaiset ratkaisut ovat erillisratkaisuja, jotka täytyy tehdä varsinaisesta työehtosopimuspolitiikasta poikkeavasti, lähtä siitä, että juuri tällä tavalla kaikkien alimmissa palkkaryhmissä olevien asiaa ja olosuhteita voidaan parantaa.

Toveri puheenjohtaja! Tässä olisi tietysti vaikka kuinka paljon näistä asioista kertomista, mutta koska aikakin on rajoitettu, niin tyydyn esittämään muutamia ehdotuksia.

Esitän ensiksi, että edustajakokous velvoittaa järjestön hallituksen toimimaan niin, että Pohjois-Suomen ja muutenkin alftyyllisyysalueiden teollistaminen tapahtuu kansantalouden kokonaisedun huomioon ottaen, siten, että valtiojohtoisen teollisuuden hallinto keskitetään ja ahtaasta yksikkökohtaisesta voittoperiaatteesta luovutaan, ja että rinnan teollisuuskohteiden sijoittamisen kanssa ryhdytään voimakkaasti tehostamaan mainitulla alueella ammatti- ja uudelleenkoulutusta.

Toiseksi esitän, että järjestön hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin pakottaakseen suurpääomapiirit ja valtiovallan hoitamaan täystyöllisyyden Pohjois-Suomessa ja muillakin alityöllisyysalueilla ja että tavoitteen saavuttamiseksi valmistaudutaan käyttämään lujia otteita, koko järjestäytynyttä joukkovoimaa.

Kolmanneksi esitän, että järjestön hallitus ryhtyy välittömästi sellaisiin toimenpiteisiin, että työttömyystyömaiden päiväraha-asia ratkaistaan erillisenä muista työehtosopimusratkaisuista ja niiden tulok-

sista riippumatta siten, että päivärahaa maksetaan kaikille työttömyystyöhön osoitetuille, jotka eivät voi saada työksi kotiinsa.

Neljänneksi esitän, että palkkapolitiikan hoidossa luovutaan suuri-palkkaisia virkamiehiä suosivasta ja heidän etuoikeutettua asemaansa korostavasta prosenttilinjasta, ja että jyrkät tuloerot tasataan pienempiä palkkoja tuntuvasti korottamalla ja että kaikki palkka- ja muutkin talouspoliittiset ratkaisut alistetaan jäsenistön käsittelyyn ja että käsittelyaikaa varataan vähintään yksi kukausi.

Toivo Kuivanen (Metallityöväen liitto): Nyt tälle kokoukselle esitetty periaate- ja talouspoliittinen ohjelma minun käsittääkseni on asiapaperi, jossa voidaan hyvin rakentaa tulevaisuutta. Mm. 2. sivulla on lausuma, jossa sanotaan: "Ammattiyhdistysliikkeen perustavoitteena on työntekijäin reaaliansioiden ja työehtojen parantaminen, täystyöllisyyden turvaaminen ja aktiivisen työvoimapolitiikan kehittäminen. Siihen liittyen ammattiyhdistysliikkeen on otettava kantaa koko yhteiskunnan taloudelliseen ohjaukseen ja kehittämiseen tavoitteenaan taloudellisen vallankäytön saavuttaminen demokraattisesti valittujen elinten valvontaan ja ohjaukseen." Tämä kohta tarkoittaa sitä, että nyt ammattiyhdistysliikkeen tulee pyrkiä tavoitteisiin, joissa kyllä on myös sananvalta, mutta myöskin vastuu. Minä täysin hyväksyn tämän ohjelman ja esitänkin kokoukselle seuraavaa:

Olen täysin tässä kokouksessa talouspoliittisen ohjelman kannalla ja toivon, että se tullaan toteuttamaan sovitussa järjestyksessä ja ajassa. Samalla haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että tällaisen talouspoliittisen ohjelman toteuttamisessa, sen aikataulussa ja muissa toiminnoissa, voi syntyä poliittisista näkemyksistä erilaisia kannanottoja, mitkä poikkeavat itse ohjelmasta edellyttäen, että nyt eheytyvän ammattiyhdistysliikkeen piirissä ei tehdä näissä kysymyksissä niitä virheitä enää, mitä tehtiin 1940- ja 50-luvun lopussa, sillä silloinhan ammattiyhdistysliikkeen jakoi kahtia se, ettei tehtyjä sopimuksia aina kunnioitettu. Minä kannatan sitä, että silloin kun sopimuksia tehdään, ollaan neuvotteluvaiheessa kovina ja pyritään viemään esitetyt vaatimukset lävitse, mutta sen jälkeen kun sopimukset on tehty, niin niitä tulee kunnioittaa varauksetta. Jos vastapuoli lähtee sopimuksia rikkomaan, niin tulee ne rikkomukset selvittää tehtyjen sopimusten edellyttämää neuvottelutietä noudattaen.

Uskon, että eheytyvän ammattiyhdistysliikkeen voima on tulevaisuudessa niin vahva, että pystymme tekemään sellaisia ratkaisuja neuvottelupöydän ääressä, että niitä kunnioitetaan ja noudatetaan molempien osapuolten taholta, joten yhdyin nyt kokouksessa esitettyyn talouspoliittiseen ja järjestöpoliittiseen luonnokseen.

Jalo Hietakangas (Maaseututyöväen liitto): Toveri puheenjohtaja! Arvoisat kokousedustajat! Esitän eräitä näkemyksiä Maaseututyöväen Liiton jäsenistön kannalta tavoiteohjelmaan otettavaksi. Jäsenistömme pääosan muodostavat metsätyömiehet, jotka ovat työllään irroittaneet metsistämme sitä vihreää kultaa, jolla hyvinvointia tähän maahan on yritetty luoda. Vaikka puutavaraa on hakattu vuosittain yhä pienemmällä työvoimamäärällä, niin työtulos on ollut yhä suurempi. Työn tuottavuuden kohoamisesta ei ole liiennyt metsureille kun murusia. Aikoinaan hyväksyttiin metsä- ja uittotyöntekijäin vähimmäispalkkalaki, joka sellaisenaan oli merkityksellinen uudistus. Tämä edellytti metsä- ja uittotyöntekijäin ansioiden vastaavan vähintään puunjalostusteollisuuden miespuolisten työntekijäin keskiansiotasoa. Käytännössä näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Jos verrataan todellisia ansioita, paperi- ja puumassateollisuustyöntekijäin keskituntiansio vuonna 1965 marraskuussa III paikkakuntakalleusluokassa oli 4,88 mk. Saha-, vaneri- ja puusep-

päteollisuudessa vastaavat ansiot olivat 4,08, 4,07 ja 3,56 markkaa. Päiväansioina nämä ovat 28,48 ja 39,04 markkaa. Moottorisahaa käyttävän metsätyömiehen bruttopäiväansio oli vastavana aikana 37,01 mk, mutta kun tästä vähennetään 30 % moottorisahan kustannuksia, niin keskipäiväansioksi jää vain 26,09 markkaa. Siten edellä mainittujen työntekijöiden päiväansioden ero on jopa 12 markkaa.

Edellä olevan johdosta voidaan todeta, että vaikka vähimmäispalkkalaki oli tarpeellinen, niin se ei ole kuitenkaan kyennyt korjaamaan sitä suurta epäkohtaa, että metsätyömiesten pitää palkastaan maksaa moottorisahan vaatimat kustannukset, jotka pienentävät heidän ansioitaan noin kolmanneksella.

Maaseututyöväen Liiton piiriin kuuluvien työntekijäryhmien kannalta erityisesti maatalous- ja puutarhatöissä työskenteleville olisi saatava tarpeellinen sellainen kokonaispalkkaratkaisu, jossa alempipalkkaiset työntekijät saisivat suuremman korotuksen ns. lähtökorotuksena, ja siihen lisättäisiin yleisesti sovitut pennimäiset korotukset. Maa- ja metsätyöntekijäin ansioita ovat tuntuvasti pienentäneet yhä useammin toistuvat työttömyyskaudet. Työtilaisuuksia ei ole kotipaikkakunnilla, ja jos työtä tarjotaan, niin sitä on saatavissa kotipaikkakunnan ulkopuolella olevilta siirtotyömailta.

Ammattiyhdistysliikkeen tulisi kiinnittää suurta huomiota siirtotyömaiden työläisten palkkausoloihin ja vaatia niihin parannusta. Erityisesti olisi vaadittava päivärahan maksamista. Eläkeikärajan alentaminen 58 vuoteen raskaissa töissä oleville työntekijöille on myös ajankohtainen vaatimus, josta Maaseututyöväen Liitto on tehnyt esityksen. Ottamalla huomioon työttömyyden laajuuden ja sen, että varsin monet työttömät joutuvat olemaan työttömänä jopa enemmän kuin nykyisen lain mukaiset enimmäispäivät ovat, niin olisi saatava lakiin muutos, jonka mukaan avustuspäivien enimmäismääriä lisättäisiin. Samoin olisi työttömyyskorvaukseen ja -avustukseen oikeuttavaa ikärajaa alennettava nykyisestä 17 ikävuodesta. Minun mielestäni koulunsa päättäneiden nuorten hakeutuminen työmarkkinoille tapahtuu tavallisimman 15–16-vuotiaina.

Työttömyyden aiheuttamia rasituksia olisi lievennettävä myös siten, että työnantajien osuutta työttömyysavustusten maksamisessa lisättäisiin nykyisestä 43 %:sta esim. 47 %:iin, joten valtion osuudeksi jäisi 50 %, ja jäsenten osuus pienenesi 7 %:sta 3 %:iin.

Pienituloisilla verorasitus on jo nyt hyvin raskas ja mikäli ns. Ikkalan komitean mietintö hyväksyttäisiin niin se tulee entistään raskaammaksi. Siksi ammattiyhdistysliikkeen tulisi vastustaa sellaista liikevaihtoveron uudistusta, mikä vain lisäisi pienituloisten verorasitusta. En pidä oikeana myöskään sitä, että metsänomistajien verotusta on kevennetty, niin että valtiovarainministeriön ohjeiden mukaan nyt toimitettavassa verotuksessa metsänomistajilta verot alenevat jopa 35–40 %. Näin on ainakin eräissä Pohjois-Hämeen kunnissa.

Maatalouden uuden verolain mukaan suuret ja suurehkot tilat voivat suurten poisto-oikeuksiensa turvin pienentää investointipääomilla veroa niin että esimerkiksi 23 ha maata ja 160 ha metsää omistava tilallinen pääsee 2 500 veroäyrillä. Tämä tietää sitä, että maalaiskunnat joutuvat entistä suurempiin taloudellisiin vaikeuksiin ja palkkatyöntekijät ja pienviljelijät joutuvat maksamaan entistään raskaammat verot korotettujen veroäyrihintojen takia. Tämä on totuus tämän hetken hyvinvointivalttiosta.

Gunnar Toivonen: (Rakennustyöläisten liitto): Herra Puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit! Tämän ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisen ohella ja tämän päivän tärkeimpänä tehtävänä on palkkatyöläisten

reaalisen ostovoiman lisääminen ja sosiaalisen sekä oikeudellisen aseman parantaminen. Kuluneiden viiden vuoden aikana työläisten ansiotasossa kuin oikeudellisessakaan asemassa ei ole tapahtunut sanottavampaa myönteistä kehitystä verrattuna tuotannon kasvuun. Työvoiman vakinaistamiseen ja muiden yhteiskuntaryhmien kohdalla tapahtuneeseen ansiotason huomattavampaan kasvuun nähden tämä epäoikeudenmukainen kehitys on johtunut osittain siitä, että palkkojen korotukset ovat olleet prosentuaalisia ja ettei alempien palkkojen osalta ole suoritettu taso- ja kuoppakorotuksia sekä eräiden ammattityöehtojen ratkaisujen yhteydessä välistä vedettiin samoin kuin keskusjärjestöjen välillä oli kilpailevaa keskinäistä työ sopimuspolitiikkaa. Tämä epäyhtenäisyyshän on tällä kertaa poistettu. Palkkatyöläisten ostovoimaa heikentävästä, varsinkin yksityisellä sektorilla 40-tuntiseen työviikkoon siirtymisellä korvauksettomasti, työviikon lyhentäminen sekä maamme elinkeinorakenteessa tapahtuneet huomattavat muutokset ovat johtaneet työvoiman litarjontaan.

Viime vuoden vakautussopimuksella oli tarkoitus vakauttamisen jälkeen yhteiseen elintason nousuun. Varsin voimallisesti eri työntekijäjärjestöjen taholla keuhuttiin tämän sopimuksen edullisuutta palkansääväestölle. Siis kuinka hinnat ja maksut tulevat pysymään vakaina ja työttömyys poistuu. Tämä saadaan havaita tällä osittaisella hintasidonaisuudella, tällä sopimuksella on huomattavia tulojen siirtoja siirretty työnantajalta toiselle sekä aiheutettu katkeruutta ja laajaa työttömyyttä, myöskin hajanaisuutta työläisten keskuudessa ja heidän järjestöissään.

Virallisessa hintaindeksissä ei näet tapahdu sanottavampaa elinkustannusten nousua tänä aikana, mutta tosiasia on, että hitaat hintojen korotukset samoin kuin kunnallisverojen ja erilaisten maksujen kohoamista on runsaasti tapahtunut joko laillisesti tai laittomasti. Työllisyys tilanteessa ei ole sanottavammin edistystä saatu aikaan vaan siitä on muodostunut jatkuva ympärivuotinen ilmiö. Virallisten tilastojenkin mukaan on noin 7080 henkilöä käsittävä joukko työttömänä ja kun piilevä työttömyys huomioidaan, niin työttömien määrä todellisuudessa on kaksinkertainen. Näin suuren henkilömäärän kyseessä ollen joutuu nytkin jo valtion talous kovan rasituksen kohteeksi. Maksukykyinen kulutuskysyntä heikkenee monilla ammattialoilla. Käytännön palkat ovat alentuneet, sillä työnantajapuoli käyttää häikäilemättömästi hyväkseen työvoiman litarjontaa. Varsin yleistä on, että työnantajat ovat poistaneet palveluksestaan vanhemmat työntekijät ja ottaneet tilalle nuorempia pienemmillä palkoilla sekä antaneet erilaisia töitä alarakoitsijoiden suoritettavaksi vapautuen näin ollen osasta henkilökuntaa. Tällaisten työnantajien vapauksia pitäisi yhdistetyn ammattiyhdistysliikkeen taholta saada rajoitetuksi. Heikoimmassa asemassa maamme työikäisestä väestöstä ovat nuoret ja työpaikoistaan ulos työnnetty vanhemmat työntekijät sekä ammattikoulutusta vailla olevat. Rikollisen suuri on niiden nuorten määrä, jotka jäävät ammattikoulujen ulkopuolelle, myös niiden jotka eivät saa koulutustaan vastaavaa työtä. Henkilöiden uudelleen koulutus on maassamme alkuasteella. TyönantajatahoUa ei tässäkään asiassa ole asetettu minkäänlaisia velvotteita. Valtiovallan taholta on tynöantajille esitetty kaino toivomus tuotannon, työllisyyden ja työvoiman lisäämiseksi ja vastineeksi on annettu laina-, maksu- ja verohelpouksia, joita on pitänyt sitten pienituloisilta ottaa erinäisin keinoin takaisin. Näin ollen ei ole ihmeteltävää, että vähävaraisen kansanosan keskuudessa esiintyy varsin voimakasta oikeutettua arvostelua olevia oloja vastaan ja jonka kärkeä on kohdistunut työväen puoluetta ja ammattiyhdistysliikettäkin vastaan.

Tällä hetkellä palkkatyöläisten toiveet ovat kohdistuneet tähän ko-

koukseen ja täältä esitettäviin suuntiin sekä minkälaisiin ratkaisuihin uudistuksia kehitettäessä tullaan päätymään.

Useiden työntekijäryhmien taholla on esitetty vaatimuksia, että tulevat neuvottelut pitäisi tapahtua kokonaisuudessaan huipputasolla, mutta siihen tuskin nytkään on mahdollisuuksia, koska yleinen mielipide kallistuu tietämäni mukaan vakauttamissopimuksen jatkamisen kannalle. Tuskin on mahdollista saada sellaista vakauttamissopimusta aikaan, joka aikaansaa ehdottamamme parannuksen ja jossa ovet ovat avoinna jatkuville neuvotteluille. Täytyyhän jokaisella liitolla olla liikkumatilaa omien erityissopimustensa tekoon.

Ammattiyhdistysliikkeessä viime aikoina tapahtunut ryhdistäytyminen ei saa "lässähtää" vaan asetetuista puitteista on pidettävä kiinni ja tarvittaessa turvauduttava työläisten joukkovoimaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pekka Morri: Toveri puheenjohtaja, hyvät ammattiyhdistystoverit! Puutun lyhyesti ainoastaan yhteen asiaan: Täällä viitattiin professori R. Brummerin tutkimukseen, joka perustuu tulo- ja omaisuusverotilastoon ja jonka perusteella on tiedusteltu, mitä ansiotulojen kohdalla tuloerät ovat 60-luvulla saattaneet olla. Tämä tulo- ja omaisuusverotilasto on kuitenkin meidän heikompia tilastojamme ja tältä osin tässä tutkimuksessa on heikkouksia sen lisäksi, mitä tämä viittaus liittyy tässä ohjelmallisessa lausunnassa mainittuun kohtaan, niin tässä ohjelmallisessa lausumassa on pyritty sanomaan tulonjaosta juuri koskien käytettävissä olevia tuloja, ts. tuloja, joissa on otettu sekä verotus että tulonsiirrot huomioon. Tältäkin osin meillä ei ole riittävän hyviä tutkimuksia olemassa, mutta 1960-luvulla kehitetyn sosiaaliturvajärjestelmän perusteella uskaltanee väittää, että käytettävissä olevien tulojen osalta olisi jonkin verran tulojen tasoittumista tapahtunut riippuen siitä, kuinka pitkien ajanjaksoihin kaavaillaan. Kiitos.

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta ehdottaa, että kokoustyöskentely tältä päivältä päätetään tähän. Kokousta jatketaan huomenna aamulla klo 9. Salkut ja muut asiapaperit voidaan jättää pöydille.

Huomispäivän työskentely aloitetaan saman asian jatkokäsittelyllä. Lisäksi ilmoitetaan, että ohjelma- ja päätöslauselmavalioikunta kokoontuu A-salissa välittömästi tämän kokouksen jälkeen. Vaikka kokouksen edustajille on jaettu tämänpäiväiseen illanviettoon oikeuttavat kortit, niin todettakoon vielä muistin virkistämiseksi, että tilaisuus on Fennissa klo 20. Tervetuloa illanviettoon! Kokous tältä päivältä päättyy tähän.

Kokouspäivä päättyi kello 17.00.

TOINEN KOKOUSPÄIVÄ

Keskiviikkona 18. 6. 1969 kello 9.00

Puhetta johti Pekka Virtanen ja sihteerinä toimi Ahti Fredriksson.

Puheenjohtaja: Edustajakokouksen toinen kokouspäivä alkaa.

Toimitetaan nimenhuuto.

Sihteeri Ahti Fredriksson toimitti nimenhuudon.

Puheenjohtaja: Osanottajat merkitään.

Merkittiin.

Tervehdyssähkeitä

Puheenjohtaja: Edustajakokoukselle on saapunut tervehdys-sähkeitä Sosialidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmältä, Tshekkoslovakian ammatilliselta keskusjärjestöltä, SKDL:n eduskuntaryhmältä, Osuuspankki Yhteistuen johtokunnalta ja Asuntosäätiöltä. (Suosionosoituksia)

Kiitämme tervehdyksistä.

Merkittiin tiedoksi pöytäkirjaan.

Korjauspäätös työjärjestyksen 13. kohtaan

Puheenjohtaja: Käsitellessämme eilen työjärjestyksen 13. kohdan mukaista valtuuston vakinaisten ja varajäsenten vaalia koskevaa kohtaa, jäi epähuomiossa toteamatta uusien sääntöjen 16 §:n 1 momentin edellytys, jonka mukaisesti valitun hallituksen jäsenet voivat olla myös valtuuston jäseniä.

Esitän, että asia voitaisiin ottaa nyt uudestaan käsiteltäväksi. Ehdotetaan, että valitun keskusjärjestön hallituksen jäsenet todetaan olevan myös valtuuston jäseniä.

Tämä voitaneen hyväksyä?

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Nyt jatketaan keskustelua esityslistan 19. kohdasta. Siitä käyttää ensimmäisen puheenvuoron tämän päivän aikana Väinö Lehtonen.

Väinö Lehtonen: (Metallityöväen liitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit! Haluaisin tehdä pienen lisäsehdotuksen tähän periaate- ja tavoiteohjelman tuotanto- ja kasvupolitiikkaa koskevaan kohtaan, kun täällä mainitaan täystyöllisyyden aikaansaamisesta ja kuten tiedämme, metalliteollisuus on avainasemassa silloin, kun työllisyyttä aiotaan tässä maassa kehittää. Koska tässä ohjelmassa mainitaan noin sivumennen puunjalostusteollisuuden kehittäminen ja otetaan myös kantaa maataloustulopolitiikkaan, niin katsoisin tarpeelliseksi, että siinä huomioitaisiin myös metalliteollisuuden kehittäminen. Siksi esitänkin lisäyksenä tähän mainitsemaani kohtaan seuravanlaista:

Että malminetsintää tehostetaan ja kaivosteollisuuden tuotteiden jalostusastetta kohotetaan kehittämällä ns. paljon työtä sitovia artikkeleita.

Esko Piilonen: (Metallityöväen liitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät kokoustoverit! Olen kahdessa oman ammatiliittoni ja tämän jälkeen kahdessa SAK:n edustajakokouksessa joutunut osastoni evästämään vetoamaan ns. penninlinjan välttämättömyyteen suoritettaessa palkkaratkaisuja keskusliittotasolla. Me kaikki pienipalkkaiset työntekijät tiedämme varsin hyvin, ettei ns. prosenttilinja pahastikaan sekoita meidän paikkaskaalaamme, mutta koska jatkuvasti näyttää käyvän niin, että suuri-palkkaiset virkamiehet, vallankin kunnallisella sektorilla, käyttävät liittomme ja keskusjärjestömme avaamaa tietä hyväkseen, mikäli teemme palkkaratkaisuja ns. prosenttilinjalla, niin en malta olla nytkään korostamatta penninlinjan tärkeyttä käsitellessämme uutta periaate- ja tavoiteohjelmaamme, nyt kun tämä uusi keskusjärjestömme, joka eilen syntyi SAK:n kätkeyseeseen, lähtee taivaltamaan toista elinpäiväänsä.

Siispä ohjeeksi uudelle keskusjärjestöllemme: tulevien mahdollisten palkkaratkaisujen on edelleen perustuttava penni- tai sekalinjalle, niin että aikaisemmasta kohtuuttomuuksiin johtavasta palkkahaitarin venymisestä vältytään. (Suosionosoituksia.)

Olavi Koskinen: (Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit! Täällä on useissa puheenvuoroissa

sivuttu maataamme vaikeasti vaivaavaa työttömyyttä, mutta oikeastaan mitään lääkettä tautiin ei ole esitetty, kuten mielestäni pitäisi, sillä kyseessä on niin vaikea sairaus, sanoisinko syöpäkasvain, joka jäytää kansaamme, että se kaipaisi todella jotain voimakkaita otteita taudin kuvan parantamiseksi. Meillä on tälläkin kertaa vissiin 70.000 työtöntä, kaikkihan eivät ole edes kortistoissa. Vuosittain tulee maataloudesta ja nuorista työmarkkinoille pyrkijöitä 20.000—30.000 lisää. Ei kai todellakaan kukaan ole niin optimistinen, että uskoo tällaisen armeijan työllistämisen voivan tapahtua lähiaikoina yksinomaan uutta elinkelpoista teollisuutta luomalla. Se on kyllä utopiaa.

Siksi uskallankin uudelle keskusjärjestölle esittää evääksi tältä edustajakokoukselta, että se yhdessä maan hallituksen kanssa etsisi muita ratkaisuja asian korjaamiseksi nopeasti. Yksi ratkaisu olisi työajan lyhentäminen päivittäin kuuteen tuntiin, joka pakottaisi työnantajan myös päivätyöläisten osalta kaksivuoroon ja vuorotöissä neljään. Se vaatisi silloin valtavasti uutta työvoimaa, mutta koska tämä on vaikea toteuttaa ilman ansiotason alentumista, jota työntekijät eivät enää kestäisi, ei se voi tulla kysymykseen. Silloin on käsittääkseni jäljellä enää työajan lyhentäminen sieltä ehtopuolelta, eliikkä eläkeikärajan tuntuva alentaminen, esim. 55 vuoteen määrätyiltä ryhmiltä, joina tulisivat kysymykseen esim. seuraavat ryhmät: jos ajatellaan vaikutuksestaan lyhempiäaikaista, noin 15 vuotta kestävää ja jatkuvasti teholtaan heikenevää lakia, silloin tulisi kysymykseen sotainvaliidit, invaliditeetti 30 % tai sitä enemmän, jolloin vapautuisi noin 30.000—40.000 uutta työpaikkaa nuoremmille, jotka ennen kaikkea työtä kaipaisivat. Jos kaivataan vielä enemmän vapaita työpaikkoja, voitaisiin lakia laajentaa koskemaan myös rintamamiehiä, jotka ottivat osaa molempiin sotiin. Silloin varmasti on jo tarpeeksi vapaita työpaikkoja, että pahimmasta selvietään ja tämä häpeäpiste saataisiin pois päiväjärjestyksestä, sillä työntekijäthän tästä kaikkein eniten kärsivät.

Nämä järjestelyt olisi suoritettava siten, että eläkkeelle jääminen on vapaaehtoista. Tätä vapaaehtoisuutta pitäisin ennen kaikkea tärkeänä siksi, että myös 55-vuotiaista löytyy muitamia harvoja sellaisia tervaskantoja, joilla on täysi työteho ja he pystyvät tekemään ehkä enemmän työtä kuin monet nuoremmat. Ei olisi silloin mielekäästi siirtää näitä eläkkeelle. Saattaahan olla muitakin syitä, jotka pitäisivät ihmisen työssä. Toisin sanoen eläkkeen pitäisi olla sellainen, että se takaa riittävän toimeentulon, esimerkiksi 66 % palkasta, sillä tässä on kyseessä sellaiset ikäluokat, joilla työeläkelain mukainen eläke liikkuu siinä 15—30 %:n paikkeilla, mikä ei riitä elämiseen.

Mitä tulee tämän korkeamman eläkkeen rahoittamiskysymykseen, niin jos ei eläkekassoissa ja niiden valtavissa rahastoissa riitä tämän korotetun eläkkeen maksamiseen, silloin täytyy mennä siihen, että maksetaan työttömyysavustuksista esim. 10 markkaa näille eläkkeen lisäksi vuorokaudelta. Siinä valtio hankkii silloin melkein toisen puolen.

Jos taas laista halutaan pysyväluontoista, silloin on ehdolla vaihtoehto, että erittäin raskasta tai terveydelle vaarallista työtä 20 vuotta tai kauemmin tehneiden eläkeikä pudotetaan 55 vuoteen. Jatkuvan kolmivuorotyön katsom kuuluvan terveydelle vaarallisiin töihin. Muutoin ehdot olisivat samat kuin edellisessä kappaleessa.

Lisäksi sanoisin, että kaikki, joiden eläke takaa toimeentulon, pois työmarkkinoilta vakituksista töistä. Nykyäänhan on paljon varsinkin yhteiskunnan eläkettä nauttavia, siis valtion ja kuntien virkamiehiä ja armeijasta vapautuneita, jotka käyvät edelleen vapailla työmarkkinoilla ja vievät toisten työpaikan siitä huolimatta, vaikka heidän eläkkeensä

on sitä suuruutta, että sillä eläisi jo ilman työtäkin.

Asiasta toiseen mennäksemme toivoisin, että keskusjärjestö työehtosopimuksista neuvotellessaan kiinnittäisi enemmän huomiota vuorotyön rasittavuuteen ja siitä tulevaan korvaukseen, joka tulisi saada oikeudenmukaisempaan suhteeseen, kuin mitä se nykyään on.

Puheenjohtaja: Koska on odotettavissa, ettei tästä päivästä muodostu kovin pitkää kokospäivää, toivotaan, että kokousyleisö voisi alttiimmin seurata kokousta, sillä on esitetty, että takaamaan salia eivät kuulu täältä käytetyt puheenvuorot valtavan hÄlinÄn vuoksi.

Mauri PerÄ (Rakennustyöläisten liitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Kannatan toveri Ukkosen eilen täällä tekemÄÄ ehdotusta tämän kokouksen päätökseksi ja julkilausuman lisÄyKseksi.

HaluAn erikoisesti painottaa tulevan työehtosopimuspolitiikan ja keskusjärjestön toiminnan erÄitä keskeisimpiÄ kysymyksiÄ. Ammattiyhdistysliikkeen eheytyminen on ollut jÄsenistön keskuudessa erÄitä tärkeimpiÄ tavoitteita 60-luvulla. Samalla ammattiyhdistysliikkeen eheytymiselle on asetettu tavattoman suuret toiveet, jotta sen avulla vihdoinkin päästÄÄn tehokkaasti puolustamaan palkkatyöväestön demokraattisia oikeuksia työpaikoilla, kehittÄmÄÄn sosiaaliturvaa, turvaamaan reaalisen ansiotason jatkuva kohoaminen. Jotta nämÄ tavoitteet voidaan toteuttaa, on meidän välittömÄsti ryhdyttävä puheista tekoihin. Sen vuoksi edellytÄn, ettÄ tämä kokous mÄÄrittelee selvÄsti kantansa ensi vuoden työehtosopimustavoitteisiin ja vakauttamisen jatkuu.

Vakauttamista ei voida jatkaa L-sopimuksen toisinnalla. Tämä sopimus ei täyttÄnyt niitÄ tavoitteita ja toiveita, joita työlÄiset sille asettivat. Kapitalistit ovat sitä vastoin voineet hyvin ja saaneet tuotantonsa rationalisoinnille kaikki mahdollisuudet ja tätÄ kautta myös voiton. Työttömyys, erÄs työntekijöiden tärkeimmistÄ ongelmista, ei sopimuksen ansiosta sanottavasti lieventynyt. Kulutuskyky on erÄiden tuotannon aloilla työskentelevien osalta laskenut merkittävästi. Tämä koskee mm. rakennustyöläisiä. TyölÄiset mittaavat reaalisen kulutuskykynsä tilipus-sinsa ja ruokatarvakaupan laskun välisellä suhteella. Tässä eivät vai-kuta asiaan heikot tilastot. L-sopimuksesta kuulee jatkuvasti arvostelua, kun liikkuu työpaikoilla ja kuuntelee työntekijöiden mielipiteitä. L-sopimusta on puolustettu kysymällä, mikÄ olisi ollut vaihtoehto. Nyt meillä ainakin on vaihtoehto, voimakas eheytynyt ammattiyhdistysliike. SitÄ voimaa meidän tulee myös tehokkaasti käyttää. Toimintamme on meidän mÄÄrätietoisesti kohdistettava siten, ettÄ se kohdistuu monopolien valtaan ja erikoisoikeuksiin ja rajoittaa niitÄ. Kapitalistit on ase-tettava vastuuseen ja lopetettava heillä nyt ollut etsikkoaika. Etsikko-aika heille tuli devalvaation yhteydessÄ ja sen jÄlkeen. Myönnytykset riittävät.

EsitÄn kokouksen päätöksessÄ huomioitavaksi mm. seuraavaa:

- L-sopimuksen ehdot sisällÄän pitävÄÄ vakauttamisjatkoa ei ammattiyhdistysliike tule hyväksymÄän.
- Vakauttamista jatketaan siten, ettÄ sillä vakautetaan hinnat ja mak-sut sekÄ rajoitetaan teollisuuden ja kaupan piirissä toimivien kartel-lien hintojenmÄÄräÄmisoiKeudet. Yksityinen monopolipÄÄoma asete-taan sillä palvelemaan yhteiskunnan kokonaisetuja.
- EttÄ keskusjärjestön käydessÄ neuvotteluja mm. vakauttamisen jat-kosta tai muista kysymyksistä, jotka ennakkoon sitovat tavalla tai toisella työehtosopimuksen sisältöÄ, nämÄ sopimukset asetetaan en-nakkoon jÄsenkäsittelyyn ja ratkaisut tehdÄän sen antaman tuloksen mukaisesti.
- EttÄ työehtosopimukset solmitaan vain vuotta 1970 koskeviksi.

- Että palkkojen korotuksella korvataan devalvaation jälkeen tapahtunut hintojen ja maksujen sekä työn tuottavuuden osalla tapahtunut nousu täysimääräisenä.
- Että pyritään keskitettyyn palkkaratkaisuun ja sen avulla harjoittamaan määrätietoisesti solidaarista palkkapolitiikkaa eri liittojen keskeisiin tyviin yhteistoiminnan avulla huomioiden samalla eri liittojen kohdalla olevat erikoiskysymykset.
- Että palkkojen korotukset ovat pennimääräisiä.
- Että työehtosopimukset solmitaan vasta vuodenvaihteessa.
- Että keskusjärjestö asettaa päättäväisesti sulun veropolitiikan piirissä ilmeneville pyrkimyksille lisätä verorasitusta palkkatyöläisten ja kulluttajien kannettavaksi.
- Keskusjärjestön tulevassa toiminnassa kaikissa tilanteissa kuunnellaan jäsenistön mielipide ja suunnataan toiminta sen mukaisesti.

Sulo Järvinen (Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto): Tämä periaate- ja tavoiteohjelmaa koskeva asia on erittäin tärkeä. Ennen kaikkea haluaisin siinä huomioda sen asian, että hallituksessa ja eduskunnassa on paketoitu monenlaisia asioita, maataloustuloa ja sosiaalisia paketteja ja kaikkennäköisiä paketteja on tehty tähän asti. Minä esittäisin, että uusi keskusjärjestö pitäisi huolen siitä, että myös työttömien paketti tulisi ennen kaikkea huomioiduksi hallituksessa ja eduskunnassa. Tämä olisi tavoiteohjelmaan kuuluva, että kaikille olisi työtä ja työstä vastaava palkka.

Tämän lisäksi voin yhtyä niihin kokousedustajiin, jotka ovat täällä maininneet uudessa työehtosopimuksessa otettavan palkkalinjan, ja ainakin minun osastoni evästyksenä on tälle kokoukselle annettu, että se olisi pennilinja, mieluummin markkalinja, mutta siihen me emme kai pääse. Sovitaan, että se on pennilinja.

Esitän myös, että uusi keskusjärjestö ottaisi tavoiteohjelmaansa eläkeikärajan alentamisen vapaaehtoisena ainakin 60, ehkä 55 vuotta täytäneille. Tämä olisi vapaaehtoinen niille, jotka haluaisivat, jotka ovat raskaassa kolmivuorotyössä tai niin edelleen, ja voisin mainita tässä monta muuta työalaa, tuli mainituksi vain tämä kolmivuorotyö, koska itse edustan sitä.

Ebba Keskinen (Liikelitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit! Vaikka täällä on näin vähän naisia, niin siitä huolimatta rohkenen ottaa yhden naistenkin asian esille tässä kokouksessa, koska toivon, että teidänkin tähänänne on kuitenkin suurelta osalta naisiakin tänne lähettämässä. Naisten siirryttyä työelämään tuntuu siltä, ettei näin suurta eroa työpaikoilla ole miesten ja naisten välisessä suhteessa.

Samapalkkaisuuden tultua toteutetuksi ei naisten kohdalla asioita saatu kuntoon. Siltä kohdin, kuin ne tulivat järjestykseen, niihin tuli muita ongelmia, jotka ovat vähintään yhtä suuria. Tällainen on työhönsijoitus miesten ja naisten välillä. Se epädemokraattinen tapa, mikä työpaikoilla on ja millä naisia kohdellaan, ei ole paikallaan, sillä yhä enenevässä määrin naiset joutuvat tekemään ns. toisarvoisia tehtäviä ja vaativiin tehtäviin valitaan miehiä, koska palkat ovat samat. Toivonkin ja esitän, että tähän kiinnitettäisiin erittäin vakavaa huomiota, että naisilla olisi samanlainen mahdollisuus sijoittua vaativiin tehtäviin työpaikoilla kuin miehilläkin. (Suosionosoituksia.)

Merkittiin, että puhetta ryhtyi johtamaan Reino Heinonen ja sihteerinä toimi Toivo Anttila.

Jaakko Viitasaari (SAK:n työvaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Kokousedustajat! Hyvät toverit! Tämän kokouksen keskeisin kysymys, suorittaa eheyttämistä tarkoittavat päätökset, on suoritettu ja ohjelmallisten kysymysten käsittely on esillä.

SAK:n valtuusto päätti siirtää vakauttamisasian käsittelyn tälle kokoukselle, mutta vakauttamista koskevia aineksia ei ole sillä tavalla tiedossa, että tällä kokouksella olisi edellytyksiä tehdä lopullisia ratkaisuja. Sen vuoksi SAK:n työvaliokunta olikin siirtänyt lopullisen ratkaisun teon nyt tässä kokouksessa valitulle uudelle keskusjärjestön hallitukselle.

Myöskään tämän kokouksen esityslistalla ei ole tarkoitettu käsitellä menneen toiminnan arvostelua, mutta tämän ohjelmallisen kohdan yhteydessä on ilmeisesti lupa tarkastella sitä kehitystä, joka äskeisinä vuosina on maassamme ollut. SAK:n harjoittaman palkkapolitiikan vaikutuksesta pääasiassa ovat keskituntiansiot teollisuudessa kehittyneet 60-luvulla suunnilleen 10 %:n vuosivauhtia parempaan suuntaan. Keskusliiton palkkapolitiikka on näin ollen ollut varsin aktiivista, ja tässä suhteessa se on saanut vastaansa porvarilliselta taholta hyvinkin ankaraa arvostelua. On väitetty, että tämä aktiivinen palkkapolitiikka on ollut pääasiallisirnpna syynä siihen, että maassa vallitsee suuri työttömyys. Erityisesti on hyvin arvovaltaiselta taholta väitetty, että puunjalostusalan ammattiliitot saavat syyttää itseään siitä, että siellä vallitsee työttömyys. Mekaanisen puunjalostusteollisuuden alalla todellakin valitsee vaikea työttömyys samoin kuin yleensäkin maassamme.

Tämän väitteen torjumiseksi me olemme eri yhteyksissä lausuneet, että palkkapolitiikka ei ole ollut inflaation syynä, vaan inflaation syynä ovat olleet muiden tuloryhmien tekemät päätökset, jotka ovat vaikuttaneet inflatoriseen suuntaan, ja kun SAK:n eräissä palkkaratkaisuissa oli indeksikytkentöjä, joilla annettiin korvauksia työntekijöille tapahtuneista hinnankorotuksista, niin tällöin palkkojen korotukset ovat vaikuttaneet keskituntiansioiden kehityksessä niin, että tämmöinen 10 %:n vuosivauhti tilastoista näkyy. Hinnat ovat aina nousseet ensin ja vasta sen jälkeen on järjestöjen avulla hankittu korotuksia näiden hinnan- korotusten korvaamiseksi palkkojen korotuksilla.

Niitä työehtosopimusratkaisuja, joita SAK on 60-luvulla tehnyt, on myös arvosteltu työväen poliittisten suuntausten taholta. Työväen lehdistö on hyvin voimakkaasti arvostellut kaikkia niitä ratkaisuja, mitä 60-luvulla tehtiin, erityisesti SKDL:n lehdistö sekä myöskin Sosialidemokraattisen Puolueen lehdistö. Tämä arvostelu puolestaan taas on kohdistunut siihen, että palkkaratkaisut ovat olleet liian kevyitä. Ilmeisesti keskusliiton arvioinnit palkkaratkaisuja tehtäessä ovat liikkuneet realistisella pohjalla, koska arvostelut ovat olleet tämän suuntaisia.

Nyt on keskusjärjestön suuntaa ilmeisesti muutettu. Itse asiassahan SAK:n palkkapolitiikka suuntausta oli jo muutettu 9. edustajakokouksessa. Tosin kyllä silloin johdon vaihdos tehtiin sellaisiin teemojen valossa, että ratkaisut olivat olleet liian kevyitä. Mutta kun tämä ensimmäinen työmarkkinaratkaisu, Liinamaa-sopimus, tehtiin, niin tämä osoittaa, että työmarkkinapoliittisessa suuntauksessa oli uuden johdon harkinnassa päädytty sellaiseen vakaumukseen, että palkkapolitiikkaa keventämällä on mahdollisuus päästä reaalitytöihin nähden parempaan tulokseen. Tämä kysymys on aina ollut esillä ammattiyhdistysliikkeessä silloin, kun ratkaisuja on harkittu. Mutta 60-luvun ratkaisuja tehtäessä kukaan ei tehnyt tämänsuuntaisia ehdotuksia, että palkkapolitiikkaa tulisi keventää ja siltä pohjalta pyrkiä parempien reaalitytöiden kehittämiseen, vaan kaikki ehdotukset tähtäsivät siihen, että vielä suurempia palkankorotuksia olisi pyrittävä ajamaan lävitse.

Nyt on suuntausta muutettu, ja tämän suuntauksen tulokset tulevat näkyviin vasta myöhemmin. Meillä kylläkin on nyt kokemuksia jo Liinamaa-sopimuksen ratkaisuista ja on näköpiirissä se kehitys, jonka tämä Liinamaa-sopimus on aikaansaanut. Tätä Liinamaa-sopimusta on varsin voimallisesti SÄK:n järjestökentässä arvosteltu ja siihen on ollut ilmeisiä aiheita. Liinamaa-sopimuksessahan kevennettiin viime vuoden palkankorotuksia siten, että 2,4 % käsittävä indeksikorotus pyyhittiin pois ja tämä vuosi sovittiin 16 pennillä. Tämän ratkaisun toisena punttina oli usko ja luottamus siihen, että kun näin menetellään, niin työllisyys voimallisesti paranee. Parempaan päin kääntymistä onkin ollut nähtävissä työllisyydessä, mutta kehitys on ollut kovin hidasta, ja viime talvena on työväestöä rasitettu 77 000 työntekijän työttömyydellä. Tämä ainesosa Liinamaa-sopimuksesta on ollut aivan liian kevyt. Hinnat ovat olleet nyt pitkän aikaa varsin vakaita, ja tässä suhteessa on onnistuttu melkoisen hyvin, jos tarkastellaan hintojen kehitystä viime vuoden huhtikuusta eteenpäin. Sen sijaan inflaation aiheuttama hintojen vyöry oli päässyt menemään lävitse sitä suuremmasti hillitsemättä.

Nämä kysymykset ovat varsin tärkeitä harkittaviksi. Ilmeisesti tässäkin kokouksessa tähän kysymykseen on kiinnitetty huomiota juuri tässä ohjelmallisessa osassa ja pyrkimyksenä näyttää olevan, että kevyemmän palkkapolitiikan avulla pyritään parempiin reaaliensioihin. Niin kuin sanoin, tässä kohdassa tulevaisuus vasta näyttää, onko tämä uusi suuntaus todellakin sellainen, että se tuo parempia tuloksia. Tämä Liinamaa-sopimuksen kehitys ei vielä lainkaan tyydytä, ja onkin tulevassa palkkaratkaisussa syytä pyrkiä parempiin tuloksiin. Erityisesti on välttämätöntä aikaansaada sellainen työllisyyttä parantava työllistämishjelma, että työttömät todellakin voidaan sijoittaa työhön. Tietenkin palkkaratkaisussa sitten palkankorotuksen määrä on oleellinen kysymys ja sen esille saaminen on ensimmäinen tehtävä, ennen kuin voidaan harkita lainkaan, onko ratkaisuun tarpeellista mennä.

Tämän ohjelmallisen toiminnan tarkastelun jälkeen saanen hiukan palata eräaseen yksityiskohtaan tässä ohjelmaehdotuksessa, ja esitän, että tähän ohjelmalliseen lehtiseen 8. sivulle lisättäisiin seuraavaa; "että puunjalostusteollisuuden jatkuvan kehityksen turvaamiseksi metsätaloutta edelleen tehostetaan lisäämällä julkisen vallan mahdollisuuksia valvoa metsien käyttöä ja teollisuusalan jalostusastetta kehitetään täystyöllisyyden turvaamiseksi. Työntekijäin ammatti- ja koulutustoimintaa olisi kehitettävä ajan vaatimuksia vastavalle tasolle."

Matti Kivi (Metallityöväen liitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät kokousedustajat! Me Jyväskylän Valmet-yhtymän metallityöntekijät olemme huolestuneina seuranneet niitä eduskunnan ja hallitusvallan piirissä tapahtuneita ja tapahtuvia erittäin merkittäviä talouspoliittisia ratkaisuja, ennen kaikkea uutta maataloustulolakia, jolla tulee olemaan erittäin kauaskantoiset seuraukset hintarintaman kehityksessä. Vakauttamisen jatkon hoitamista kiirehditään jo tämän alkukesän aikana jonkinlaiseen ratkaisuun. Kaikista näistä toiminnoista, mitä on tullut julkisuuteen, emme ole saaneet sitä vakuuttavaa käsitystä, että niissä olisi otettu palkansaajain edut tarpeeksi huomioon. Samanaikaisesti kiirehditään työehtosopimusten tavoitteiden määrittelyä. Tässä nimenomaan on se erittäin suuri huolestumisen aihe. Vuoden 1970 työehtosopimuksen tavoitteita ei käsitykseni mukaan tässä vaiheessa kyetä kunnolla määrittelemään, koska tiedossa eivät ole ne talouspoliittisten ratkaisujen vaikutukset, jotka tulee työehtosopimuksissa ottaa huomioon. Uuden nyt perustetun keskusjärjestön tulee laatia tiivis ja kunnollinen lähi-

ajan tavoiteohjelma työehtosopimusten pohjaksi ja saattaa se kyllin ajoissa kentän käsittelyyn.

Myöskin yritysdemokratiaa koskeva sopimusluonnos oli sen laatuinen, että me emme voi sitä hyväksyä, vaan tulee edelleenkin jatkaa tuotantokomitealain käsittelyä sellaisessa muodossa, kuin se työväen eduskuntaryhmien aloitteissa on tuotu esille. Myöskin erinäisiä vireillä olevia työlakeja on pyrittävä saamaan voimaan. Tällä tavalla tämän yritysdemokratiasopimuksen tosiaan voi toistaiseksi jättää taustalle, kunnes tulee se aika, että siinä päästään toisenlaisiin tavoitteisiin, kuin mitä tässä esityksessä oli ehdotettu.

Minulla ei ole tilaisuutta tässä lähteä esittelemään lähemmin näitä tulevaan työehtosopimukseen tulevia tavoitteita ja asioita, mutta me olemme tehneet sen omalle liitollemme, ja se tulee sitä kautta myöskin keskusjärjestön tietoon.

Pekka Virtanen (Työvaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit! Työttömyys on pahimpia tämän hetken yhteiskunnallisia pulmiamme. Paljon mainostetun vakauttamisenkin arvo kärsii siitä, että työttömyysasiaa ei ole kyetty hoitamaan paremmin. Tilanne on kaikkein vaikein maaseudulla, jossa työvoimaa on elinkeinotoiminnasta vapautunut hyvin runsaasti. Nimenomaan työmenetelmien, rakennemuutosten ja teknillisen kehityksen johdosta on metsäalalta vapautunut vuosittain noin 15 000 työntekijää ja sama määrä myöskin maatalouselinkeinosta. Kun vuosittain tulee työikään myöskin noin 15 000 kansalaistamme, niin me emme ole kyenneet riittävästi varaamaan uusia työpaikkoja voidaksemme sijoittaa kaikki työnhaluiset ja työkuuntoiset tuottavan toiminnan piiriin.

Kysymys ei ole tällä hetkellä enää kausiluontoisesta työttömyydestä, jota ilmenee talviaikoina, vaan kysymys on suurelta osalta rakenteelliseksi muodostuneesta työttömyydestä ja tämä on hyvin vaarallinen ilmiö. Kun lisäksi voidaan todeta, että teknillinen kehitys, mm. automaatio, myöskin teollisissa ammateissa vapauttaa elävää työvoimaa, joudutaan toteamaan, että työttömyys tulee meillä olemaan ongelmana hyvin pitkän ajan. Sen vuoksi on erittäin tärkeätä, että tässä suhteessa pyritään tekemään kaikki voitava.

Tehtävässä onnistuminen edellyttää ainakin kahden asian huomioon ottamista. Ensinnäkin entisistä ammateista vapautuvalle työvoimalle on järjestettävä uudelleenkoulutus uuteen ammattiin. Toiseksi pitää olla tiedossa työpaikka siinä ammatissa, johon koulutusta annetaan.

Jotta näin voidaan menetellä, se edellyttäisi suunnitelmallista toimintaa, ja siinä mielessä ammattiyhdistysliikkeellä on varmasti erittäin keskeinen tehtävä. Minulla oli tilaisuus muutama päivä sitten tutustua Ruotsissa tapahtuvaan uudelleenkoulutustoimintaan ja saatoin todeta, että siellä on asia hoidettu huomattavasti pitemmälle ja paremmin, kuin meillä on asian laita. Oikeastaan meillä ei ole tähän mennessä kiinnitetty huomiota juuri lainkaan uudelleenkoulutukseen.

Tämä on sellainen epäkohta, joka pitäisi nopeasti kyetä korjaamaan, ja siinä mielessä enemmän asiaa perustelematta esittäisin tämän, kokouksen päätettäväksi seuraavan lausuman:

"Edustajakokous edellyttää keskusliiton hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin yleisen huomion kiinnittämiseksi uudelleenkoulutuksessa ilmenevään epäkohtaan ja vaatii valtiovallan ja toisaalta työnantajain ryhtymistä ammattikoulutuksen järjestämiseen entisestä ammatista vapautuneelle työvoimalle". (Suosionosoituksia).

Lauri Salmi (Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit. Kun todetaan työllisyyskysymys, jo-

ka on meillä ollut vuosia jo rasitteena, tulevat mieleen pääministeri Koiviston eräissä yhteydessä mainitsevat sanat; ne kuuluivat suurin piirtein tähän tapaan: "Työllisyydestä pitäisi vastata sellaisten, joilla on työtä antaa, toisin sanoen työnantajapiirien." Tähän lisäksi, että useimmiten juuri työnantajapiirien ansiosta työttömyys on näinkin suuri, kuin se nyt on. Tässä on käytetty rationalisointia niin kuin myös muitakin keinoja. On aivan selvästi ollut havaittavissa se pyrkimys, että kun on ollut vasemmistoenernistöinen eduskunta, niin kaikin keinoin pyritään vähentämään työvoimaa. Jos jostakin syystä, joko työntekijän omasta tai jostakin muusta syystä, joudutaan mies tai nainen erottamaan, niin sikäli kuin se suinkin voidaan välttää, uutta ei oteta tilalle, ja miksi: Näyttää enemmän kuin todennäköiseltä, että jos tällä suurella työttömyysmäärällä voidaan todeta, että nykyinen eduskunta ei ole asiaa pystynyt vasemmistoenemmistöisyydessään hoitamaan, on heidän korjattava se juuri siitä syystä, että ne työskentelevät nyt kiristämällä niitä, jotka vielä ovat jäljellä töissä, jopa jarruttamalla varsinaisia tärkeitä tehtäviä, jotka heidän olisi toteutettava.

Jos tilanne nyt muuttuisi, niin mikä olisi parempi propagandavaltti heille kuin nykäistä näihin välttämättömiin töihin muutama työntekijä, jolloin numerot osoittaisivat, että työllisyys on heidän aikanaan parantunut. Näyttää enemmän kuin todennäköiseltä, että näin tehdään. Siksi tekisi mieli erikoisesti painottaa näitä pääministeri Koiviston sanoja, jolloin ehkä tämä halu vähentää työntekijöitä pienenisi, koska työnantajat kuitenkin joutuisivat kustantamaan heidänkin osaltaan silloin ansionmenetyksen näille työntekijöille.

Mitä sitten tulee eläkeikärajaan, niin tämä olisi kyllä varmastikin yksi tekijä, jolla voitaisiin työllisyystilannetta parantaa, vallankin kun on otettava huomioon se, että kun yleensä kaikissa työnantajapiireissä valitaan työntekijöitä, niin on todettavissa, että yli 40 vuotias alkaa olla vanha. Uusina työntekijöinä tuskin monessakaan paikassa koneen viereen otetaan yli 40 vuotiasta, ellei ole erittäin päteviä suosituksia. Tästäkin syystä eläkeikärajan alentaminen olisi varmasti vaikuttamassa asiaan. Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, että kun alennetaan ikärajaa, niin niiden, jotka jäävät varsinaisesta ansiotyöstä pois, täytyisi välttämättä olla toimeettomia.

Kun ammattiyhdistysliikkeen tehtäväpiiriin kuuluu myös jäsentensä ja yleensä palkannauttijain sosiaalisten etujen valvominen, voitaisiin tämä asia korjata muulla tavoin, esimerkiksi järjestämällä tilaisuuksia, joissa nämä henkilöt voisivat puhtaasti harrastusluontoisena tätä kai-puutaan työntekoon, toisin sanoen toimeettomuuttaan, lieventää, jolloin ei olisi niinkään kysymys siitä, minkä suuruista palkkaa saadaan, vaan ihminen todella tuntisi elävänsä normaalia elämää. Siksi jättämättä mitään erikoista esitystä kokoukselle toivoisin, että tämä ainakin pikakirjoituspöytäkirjan kautta tulisi kokousedustajien kuin myös toimeenpanevien elinten tietoon tässä uudessa keskusjärjestössä. Kiitoksia.

Erkki Virtanen (Metallityöväen liitto): Arvoisa puheenjohtajisto! Hyvät ammattiyhdistystoverit! Kun maahamme muodostui työläisenemmistöinen eduskunta ja sen seurauksena myös työväenpuolueiden muodostama hallitus, työläiset työpaikoilla odottivat hallitukselta pikaisia ratkaisuja nimenomaan työläinsäädännön uudistamiseksi. Sen vuoksi yhdyin niihin ajatuksiin, joita toveri Kivi täällä esitti, että työläinsäädännön alaisten uudistusten toteuttaminen olisi pikaisesti toteutettava.

Kun tällä hetkellä työväen kolme eduskuntaryhmää ovat jättäneet kaksi hyvää aloitetta, jotka koskevat nimenomaan näitä kysymyksiä, nimittäin lakialoitteen tuotantokomitealain uudistamiseksi kuin myös työsopimuslain uudistamiseksi, niin olettaisin, että tämä kokous voisi

antaa tästä asiasta julkilausuman, jössa se vetoaisi työvään eduskuntaryhmiin kuin myös hallitukseen, että ne koettaisivat tämän vuoden aikana toteuttaa käytännössä nämä lakiuudistukset siitökin huolimatta, että eduskunnassa on porvarillisia ryhmiä, jotka jo tähän päivään mennessä käytännössä ovat osoittautuneet voimiksi, joiden tarkoituksena on vastustaa näiden lakiuudistusten toteuttamista.

Kuitenkin tällä hetkellä tuntuu siltä, että yksistään työvään eduskuntaryhmät eivät pysty näitä lakiuudistuksia toteuttamaan, ellei ammattiyhdistysliike anna omaa voimakasta panostaan ja tukea näiden uudistusten toteuttamiselle. Sen vuoksi esittäisin, että tämän kokouksen nimissä julkilausumassa vedottaisiin näihin eduskuntaryhmiin kuin myös luvattaisiin antaa yhtyneen ammattiyhdistysliikkeen voimakas tuki, jotta nämä lakiuudistukset toteutettaisiin ja jotta voitaisiin estää porvarillisten ryhmien jarrutustaktiikka. Samalla nämä lakiuudistukset toteutettuina merkitsisivät sitä, että näiltä kohdin SAK:n yritysdemokratiamietinnön sisältöä on voitu käytännössä viedä eteenpäin. Kiitoksia. (Suosionosoituksia).

Köskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Kun keskustelun aikana On tehty useitakin muutosehdotuksia periaateohjelmaa koskevan lausunnon luonnokseen, ehdotan, että nämä esitykset lähetettäisiin periaate- ja tavoiteohjelman osalta ohjelma- ja päätöslauselmavaliokuntaan.

Esitykset lähetettiin ohjelma- ja päätöslauselmavaliokuntaan.

Puheenjohtaja: Ilmoitetaan, että ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunta kokoontuu välittömästi B-salissa.

Merkittiin, että puhetta ryhtyi johtamaan Pekka Virtanen ja sihteerinä toimi Paavo J. Paavola.

20 §

Liittotason yhdistämisohjelma

Puheenjohtaja: Seuraavana on vuorossa työjärjestyksen kohta 20, hyväksytään liittotason yhdistämisohjelma. Asian esittelee eheyttämisneuvottelukunnan puolesta sihteeri Aarne Koskinen.

Aarne Koskinen (Kirjatyöntekijöin liitto, Eheyttämisneuvottelukunta): Arvoisa puheenjohtaja: Hyvät edustajakokouksoverit!

Töplä liittotason eheyttämisohjelma on eröitö ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisen keskeisimpiä asiakirjoja. Se on myös asiakirja, joka on aiheuttanut eniten erimielisyyttä eri eheyttämisen muodoissa, ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton ja ulkopuolisten liittojen ja Suomen Ammattijärjestön neuvottelut katkesivat tähän kysymykseen helmikuun 14 päivänä 1968. Suomen Ammattiyhdistyksen Keskusliiton edustajat ja ulkopuolisten liittojen edustajat olivat silloin sitä mieltä, että liittotason eheyttämisohjelma olisi ollut hyväksyttävä esitetyssä muodossa. Sen sijaan Suomen Ammattijärjestön edustajien kannan mukaan liittotason yhdistämisohjelmaa ei olisi pitänyt noudattaa, vaan siltä taholta esitettiin seuraavaa:

"Samalla alalla toimivien eri liittojen yhdistäminen kuuluu liittojen itsenäiseen päätöntävaltaan. Keskusjärjestön tulee toiminnallaan pyrkiä siihen, että liitot palkka- ja työehtosopimustoiminnassa nuodattavat samanlaista politiikkaa ja menettelytapoja ja tåten edesauttaa liittojen yhdistymistä."

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton ja ulkopuolisten liittojen edustajat pitivät SAJ:n ehdotusta liian väljänä, ja sen hyväksyminen ei olisi antanut takeita haitallisen rinnakkaisliitto-ohjelman poistamiselle.

Kun neuvottelut uudelleen aloitettiin ulkopuolisten liittojen aloitteesta sen asiakirjan pohjalta, jonka Mikko Laaksonen ja Jaakko Riikonen olivat laatineet ja joka on päivätty toukokuun 24. päivänä 1968, tuli sen erääksi keskeiseksi kohdaksi ns. B 1 kohta, joka kuuluu seuraavasta: "Rinnakkais- ja limittäisliittojen yhdistämisen pääperiaatteeksi hyväksytään suurimman liiton periaate, jonka ohella kuitenkin huomioidaan myös liiton perustamisajankohta ja liiton työmarkkinapoliittinen edustavuus. Niillä aloilla, joilla jäsenmäärät tai työmarkkinapoliittinen edustavuus ovat suunnilleen tasavertaiset, perustetaan uusi yhteinen liitto, jonka säännöistä, organisaatiosta ym. kysymyksistä sovitaan noudattaen soveltuvin kohdin tähän samaan muistioon liittyvässä kohdassa A 1 mainittuja perusteita".

Vain ne keskusjärjestöt, ts. SAK, ja ulkopuoliset liitot, jotka ovat tämän periaatteen hyväksyneet, ovat voineet osallistua eheyttärineuvotteluihin. Suomen Ammattijärjestö ei ole ilmoittanut tätä periaatetta hyväksyneensä, ja sen vuoksi se on ollut ulkopuolisten liittojen toimesta uudelleen käynnistettyjen ja nyt päätökseen vietyjen neuvottelujen ulkopuolella.

Kuten liittotason yhdistämishojelman alkukappaleesta ilmenee, mainitaan maaliskuun 17. päivänä 1969 päivätyssä sopimuksessa ammatillisen keskusjärjestön perustavan kokouksen koollekutsumisesta, että "sopimukseen liitetään ns. liittotason yhdistämishojelma, joka laaditaan mukana seuranneen 24. 1. 1969 päivätyyn luonnoksen pohjalta", samalla kun vain viitataan mainitun sopimuksen 3. kohtaan, esitetään: "elleivät ammattiyhdistysliikkeen etu tai yhteiskunnallisesta kehityksestä johtuvat erityiset syyt toisin vaadi, liittotason yhdistämishojelman hyväksyttäväksi keskusjärjestön järjestölliseksi pohjaratkaisuksi ja noudatettavaksi myös tulevaisuudessa uusia jäsenryhmiä keskusliittoon otettaessa" yhdistämishojelman sisältöisenä. Ts. tämä merkitsee sitä, että se sopimus, joka teille on jaettu, liittotason yhdistämishojelma, se ei koske vain tätä päivää, vaan se merkitsee myöskin sitä, että uusia liittoja ja keskusjärjestöjä otettaessa olisi meneteltävä tämän ohjelman mukaisesti. Siinä on kaksi varausta: "elleivät ammattiyhdistysliikkeen etu ja yhteiskunnallisesta kehityksestä johtuvat syyt toisin vaadi".

Nythän saattaa olla, että ammattiyhdistysliikkeen etu joissakin tapauksissa vaatii, että näin kaavamaisista yhdistämishojelmaa ei voida nuodattaa, vaan siinä on joustettava ja on sitä muotoiltava uudelleen; ja myöskin yhteiskunnallisesta kehityksestä johtuvat syyt ne saattavat vaatia, että on toisin meneteltävä. Yhteiskuntahan kehittyy ja saattaa olla, että teollisuudessa, palveluelinkeinoissa ja muualla näiden liittojen lisäksi, jotka nyt ovat olemassa, tulee uusia työntekijäryhmiä, ja näin ollen on otettava huomioon se kehitys, mikä yhteiskunnassa tapahtuu jatkuvasti.

Tämä asiakirja on jaettu kaikille edustajille, eikä ole tarpeellista ryhtyä sitä selostamaan kohta kohdalta. Toteaisin vain, että siinä ensimmäisenä on Auto- ja kuljetusalan työntekijäliitto, ja tässä olen ollut sovittelijana, ja tämän liiton muodostamisen yhteydessä käydyissä keskusteluissa on esitetty, että maantiekuljetus erotettaisiin satamista ja Satamaliitto perustaisi oman liittonsa. Nämä esitykset eivät ole kuitenkaan saaneet kannatusta, ja käsitykseni on, että sekä maantiekuljetus että satamat pitäisi pitää edelleen yhtenäisenä liittona. Sopimukset eivät ole vielä valmiit, vaan niissä sovitaan, kuten näistä päivämääristä ilmenee, 31. 12. 1969 mennessä siten, kuin yhdistämishojelmassa on sa-

nottu.

Kohdassa 18 on Suomen Muurarien Liiton osalta järjestelyaikaa kuitenkin vuoden 1970 loppuun mennessä.

Haluan tässä yhteydessä todeta, että kun tätä liittotason eheyttämishjelmaa ryhdyttiin laatimaan, niin kaikkein vaikeimmalta tuntui valtion sektori. Nyt on kuitenkin tosiasia se, että valtion sektorilla on jo syntynyt sopimus, ja tämä sopimus on päätetty toteuttaa 31. 10. 1969 mennessä, siis huomattavasti aikaisemmin kuin nämä muut sopimukset.

Täällä 22 §:ssä sanotaan "Valtion virkamiehet", se pitäisi kuulua "Valtion virkamiehet ja työntekijät".

Tähän yhdistämi »ohjelmaan liittyy sitten kolme tuollaista pientä sanomalehtimiesten liittoa. Niiden yhdistämisestä on keskusteltu ja niiden järjestelystä, mutta on todettu, että ideologisista syistä ja sen johdosta, että nämä liitot toimivat eri puolueiden sanomalehtien palveluksessa, niin uuteen keskusjärjestöön voitaisiin ottaa kaikki kolme toimivaa toimittajaliittoa.

Erääseen seikkaan on kiinnitetty huomiota tämän kokouksen aikana ja on kysytty, että miten tapahtuu niiden liittojen kohdalla, jotka ovat SAJ:n jäseninä ja ovat nyt olleet perustettavassa kokouksessa läsnä ja liittyneet tähän uuteen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöön. Käsitykseni mukaan näiden liittojen suhteet Suomen Ammattijärjestöön olisi lopetettava. Se merkitsee sitä, että osallistumisesta hallituksen kokouksiin ja valtuuston kokouksiin ja jaostojen kokouksiin olisi pidättäydyttävä. Ainoa yhdysside, mikä tässä vielä jatkuu puolen vuoden ajan, on jäsenmaksujen maksaminen. SAJ:n sääntöjen mukaanhan eroava liitto joutuu maksamaan jäsenmaksunsa SAJ:lle puoli vuotta sen jälkeen, kun se on eroilmoituksensa tehnyt.

Tämän yhdistämishjelman loppukappaleessa mainitaan: "Sen jälkeen kun uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous on hyväksynyt liittotason yhdistämishjelman, on sen noudattaminen ehtona keskusjärjestön jäsenyyden säilymiselle". Ja tämä aikamäärä, kuten nyt tuli mainittua, on tämän vuoden loppuun mennessä, että tämä yhdistämishjelma toteutetaan.

Aikaisemmin asetetut ja liitoille ilmoitetut välitysmiehet, joilla käsitykseni mukaan tämän keskusjärjestön eheyttämiskokousten johdosta ei ole ollut riittävästi aikaa paneutua liittotason eheyttämiseen, tulevat jatkamaan työtänsä edelleen liittotason piirissä. Ellei sitten näitä tarkoitettuja sopimuksia ole syntynyt asetettuihin määräaikoihin mennessä, niin siirtyy asia erityisen sovittelutoimikunnan käsiteltäväksi, jonka tulee, kuultuaan asianomaisia liittoja, tehdä ehdotuksensa asian ratkaisemiseksi keskusjärjestön hallitukselle.

Todettakoon vielä, että tämä päivämäärä 31. 12. 1969 ei ole ehdoton, vaan jos jollakin alalla voidaan osoittaa, että on tarpeellista siirtää jollakin kuukaudella ratkaisun tekoa, esim. edustajakokouksen tai muiden päättävien elinten kokoontumisen ja päätösten johdosta, niin sitä voidaan siirtää. Lisäaikaa voidaan antaa, mutta siitä on sovittava erikseen keskusjärjestön hallituksen kanssa.

Tässä sovintoehdotuksen lopussa ehdotetaan, että tähän sovittelutoimikuntaan tulisi valittavaksi seuraavat henkilöt: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Aarne Koskinen, Paavo J. Paavola ja Aarno Aitamurto, puheenjohtajaksi tähän toimikuntaan Hämäläinen, ja tämän toimikunnan tehtävänä on tehdä esityksiä keskusjärjestön hallitukselle, joka sitten näiden esitysten pohjalta tulee ratkaisemaan kantansa.

SAK:n edustajat ja ulkopuolisten liittojen edustajat, lähtiessään selvittämään tätä liittotason eheyttämishjelmaa, ovat olleet sitä mieltä, että rinnakkaisliittokysymystä ei voida loputtomiin jatkaa, vaan sa-

maila alalla toimivien liittojen on yhdistyttävä, tietysti tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden puitteissa. Näin ollen se liittomäärä, joka tässä kokouksessa nyt on edustettuna, se jonkin verran supistuu. Mutta me kai olemme yksimielisiä siitä, että keskusjärjestön asioita ja yleensä ammattiyhdistysliikkeen asioita ei voida hoitaa niin, että samalla alalla toimii useampia liittoja, rinnakkais- tai limittäisliittoja, vaan näiden yhdistämisestä on päästävä sopimukseen. (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta kiitämme sihteri Koskista tästä esillä olevan asian esittelystä.

Asiasta keskustellaan!

Keskustelu:

Oskari Leskinen (Muurarien liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat! Meidän liittomme piirissä suoritettiin äänestys tästä liitotason yhdistymiskysymyksestä, ja äänestyksen tulos oli kielteinen tähän liitotason esitykseen. Tämän perusteella jouduimme liiton johdossa ja liittokokouksessa pari viikkoa sitten vahvistamaan pyynnön uuteen keskusjärjestöön liittymisestä, ja meidät on hyväksytty ehdolla, että me vuoden 1970 loppuun mennessä suoritamme ja hyväksymme tämän ohjelman.

Kun vanhoissa ammattiliitoissa joudutaan tällaisten kysymysten eteen, niin niissä on tiettyjä vaikeuksia. Me jouduimme tämän kysymyksen ratkaisemaan epäedullisena aikana, jolloin tätä perustavaa kokousta ei vielä ollut olemassa, ja sen takia huomattavalta osalta tulos oli kielteinen.

Me Muurarien liiton edustajat toivoisimme, että tämä meille annettu aika ei myöskään olisi kiinteä, sillä uuden äänestyksen toimittaminen näin lyhyessä ajassa ei olisi mielestäni aivan sellainen, kuin tulos pitäisi olla. Siksi, kun täällä lopussa on tämä sovitelulautakunta, toivomme, että tämä ottaisi tämän loppukaneetin meidän kohdaltamme huomioon eikä kiinteästi pyrittäisi soveltamaan tätä.

Me ymmärrämme, kuinka tärkeä on teollisuusliittoperiaate. Me tarvita semme kuitenkin aikaa valistustyön tekemiseen.

Onni Koski (SAK:n työvaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Arvoisat edustajat! Liitotason yhdistämisohjelmaesityksessä, sivulla 7 kohdassa 2, oli sihteri Koskisen mainitsema Valtion Virkamiehet -otsikko, jonka jo eheyttämisneuvottelukunnan sihteri totesi. Tältä osin totean, että Virkamiesten yhteisjärjestö, VY, Suomen Virkamiesjärjestö, SVJ r.y:n välinen yhdentymissopimus, joka allekirjoitettiin viime toukokuun 30. päivänä, sisältää sellaisen yhteisen järjestön muodostamisen, johon kuuluvat valtion sekä virka- että työsuhteessa olevat henkilöt. Otsikon pitäisi siis kuulua: Valtion virkamiehet ja työntekijät, koska yhteisen järjestön nimenä tulee olemaan Virkamiesten ja työntekijäin yhteisjärjestö, josta on sovittu käytettäväksi lyhennystä VTY r.y.

Kysymys kaipaa tämän lisäksi erältä osin tarkempaa selvitystä ja tämän edustajakokouksen kannanottoa.

Valtion virkamiesten sopimus- ja neuvottelu-oikeus on selkiintymässä ja heidän asemansa on yleisessä tietoisuudessa taatun ja turvallisen tuntuinen. Näin asianlaita monilta osin onkin, mutta pienipalkkaisten virkamiesten kohdalla voidaan todeta olevan vielä paljonkin toivomisen varaa. Valtion työsuhteessa oleva henkilökunta ei kuitenkaan ole samassa asemassa kuin virkasuhteessa olevat, vaikka kehitystä yleisen kehityksen mukana onkin tapahtunut. Työntekijöillä ei ole ollut samanlaisia mahdollisuuksia asioitensa hoitamiseksi kuin virkasuhteessa olevilla, sillä heiltä on puuttunut virallinen ja suora neuvottelu-oikeus valtiovalan kanssa. Kuitenkin useat valtion työntekijöitä koskevat yleismää-

räykset perustuvat samojen lakien ja asetusten piiriin, kuin virkamiehiä koskevat säädökset.

Näistä seikoista johtuen näytti valtion sektorin yhdentyminen erittäin vaikealta asialta, koska annetun suosituksen mukaan mm. Rautatieläisten Liiton työsuhteessa valtioon olevien jäsenien tuli liittyä virkamiesten yhteisjärjestöön ja tietoisina siitä, ettei kyseinen järjestö ollut joutunut toiminnassaan paneutumaan lainkaan työehtosopimusneuvotteluihin.

Kuitenkin useiden neuvottelujen ja myönteisen suhtautumisen ja yksityiskohtaisen selvittelyn jälkeen päästiin yksimielisyyteen ja sopimus VY:n ja SVJ:n yhdistymisestä voitiin ensimmäisenä sopimuksena allekirjoittaa. Eräänä tämän sopimuksen syntymisen perusedellytyksenä on, että uusi keskusjärjestö ennen sopimuksen lopullista toteuttamista huolehtii siitä, että valtion työsuhteissa oleville jäsenille taataan asianmukaisesti neuvottelu-oikeus valtiovallan kanssa. Sopimus edellyttää, että Suomen Virkamiesjärjestö, SVJ r.y. lopettaa toimintansa, mutta samalla edellytetään, että Rautatieläisten Liiton ja Valtion Virkailijain liiton VY:ssä olevat rinnakkaisjärjestöt myös lopettavat toimintansa ja sulautuvat suosituksen mukaisesti Rautatieläisten Liittoon ja Valtion Virkailijain liittoon. Rautatieläisten yhdentyminen on suunniteltu saatavan suoritusksi tulevan lokakuun loppuun mennessä.

Edustamani liitto, Rautatieläisten Liitto, on kaikissa ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisvaiheissa Wariksen komitean työn alkuvaiheista lähtien suhtautunut asiaan täysin yksimielisesti ja täysin myönteisesti. Sen liittotoimikunta, liittovaltuusto ja viime touko-kesäkuun vaihteessa pidetty edustajakokouksemme, on täysin yksimielisellä päätöksellä annetun eheyttämissopimuksen hyväksynyt. Rautatieläisten Liitolla on nähdäkseen myös oikeus odottaa, että rinnakkaisliitto, toinen osapuoli asiassa, ratkaisee kantansa yhtä selvästi ja riippumattomasti.

Me olemme tehneet sopimuksen sak-laisen virkamiesjärjestön, SVJ r.y:n toiminnan lopettamisesta. Me olemme lupautuneet luovuttamaan liittomme hallinnossa jäsensuhteita vastaavan määrän paikkoja yhden-tyville järjestöille. Me olemme ilmoittaneet suostuvamme liittomme nimen muutokseen. Me olemme keskeyttäneet edustajakokouksemme tulevan joulukuun 14. päivään saakka voidaksemme kirjaimellisesti suomalaisella rehtiydellä toteuttaa myös käytännössä tehtävän yhdistymissopimuksen. Me olemme lisäksi luopuneet keskisuurena järjestönä yleisen ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisen onnistumiseksi suuren keskusjärjestön hallituksesta.

Edelläsanotun perusteella esitän tämän edustajakokouksen päätettäväksi tässä työjärjestyksen kohdassa seuraavan VY:n ja SVJ:n keskeiseen sopimukseen sisältyvän ponsilauselman:

Edustajakokous toteaa, että työsuhteissa olevien työntekijäin asian hoidon keskittämiseksi vaaditaan valtioneuvostoa tekemään erityinen periaatepäätös virkasuhteissa olevien neuvottelujärjestelmää vastaavasta järjestelystä ja että VY:n ja SVJ:n sopimusmääräykset toteutetaan VY:n ja SVJ:n osalta heti, kun niiden edellytykseksi asetettu rinnakkaisliittokysymys, Suomen Rautatieläisten Liiton ja Virkamiesten Yhteisjärjestöön kuuluvien rautatieläisjärjestöjen sekä Valtion Virkailijain Liiton ja VY:öön kuuluvan yleisen Viran- ja toimenhaltijain Liiton osalta on toteutettu, minkä sopijapuolten käsityksen mukaisesti tulee tapahtua viimeistään lokakuun 31. päivään 1969 mennessä.

Kun edellämainitun sopimuksen täyttämisen edellytykseksi asetettua VY:n ja SVJ:n sisäistä rinnakkaisliittokysymystä ei ole saatu hoidetuksi uuden keskusjärjestön perustamispäivään mennessä, kuuluvat Suomen Rautatieläisten Liitto ja Valtion Virkailijain Liitto yksityisinä liitoina uuden keskusjärjestön jäsenyyteen keskusjärjestön perustamispäivästä

alkaen, mutta eroavat keskusjärjestöstä heti, kun edellä tarkoitettu rinnakkaisliittokysymys on saatu hoidetuksi, ja kuuluvat sen jälkeen keskusjärjestöön Valtion Virkamiesten ja Työntekijäin yhteisjärjestön kautta.

Mikko Laaksonen: (VY): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajakokoustovertit! Viimeisten vuosien aikana on yhä harvemmin ja harvemmin pystytty löytämään sellaisia kysymyksiä, joissa VY:n ja SVJ:n edustajat olisivat rehelliisin mielin voineet olla eri mieltä. Kun kuuntelin puheenjohtaja Kosken puheenvuoroa, voin todeta, että tällä hetkellä sellaisia kysymyksiä ei näytä enää lainkaan olevan.

On aivan totta, mitä puheenjohtaja Koski tässä sanoi, että niin valtion työntekijäin kuin virkamiestenkin kysymykset hyvin monelta osin sivuavat toisiaan. Eläkkeitten ja perhe-eläkkeitten osalta asiat on viimeksi kuluneitten vuosien aikana saatu järjestykseen niin, että samat säädökset ja asetusten määräykset koskevat valtion palveluksessa olevia, olivatpa he sitten virka- ja taikka työsopimussuhteessa.

Suurin puute asiassa on keskittämätön neuvottelu oikeus valtion työntekijäin osalta, jos neuvottelu oikeudesta heidän kohdallaan sanan varsinaisessa, lainsäädännöllisessä mielessä, edes voidaan puhua. Tämän puutteen poistamiseksi on jo ryhdytty toimenpiteisiin. Valtioneuvostoon on otettu yhteyttä ja palkkaminiisteri Alenius on ilmoittanut suhtautuvansa asiaan suopeasti, ja miksi valtioneuvosto todellakaan tällaisessa asiassa olisi kanssamme eri mieltä, koska niin valtiovallan kuin järjestömmekin etujen mukaista on se, että neuvottelu oikeuskysymykset työsopimussuhteiden varassa olevien osalta keskitetään samoin, kuin virkasuhteiden osalta jo on tapahtunut. Ei ole kuitenkaan rakentavaa, että asiaan valmistaudutaan ainoastaan työnantajapuolella, vaan asian kunnollinen hoitaminen edellyttää myös valmiutta siinä järjestössä, johon työntekijät ja valtion virkamiehet kuuluvat. Tässäkin suhteessa on ensimmäiset askeleet otettu. VY:n ja SVJ:n yhdentymissopimuksen edellyttämä sääntöluonnos on valmistumassa ja asia tullaan toteuttamaan syksyn aikana pidettävässä VY:n ylimääräisessä edustajakokouksessa.

Tämä sääntömuutos ja muut toimenpiteet merkitsevät sitä, että työsopimussuhteitten jaosto VY:ssä aloittaa toimintansa. Työsopimussuhteiden varassa olevien henkilöitten asioitten hoitamista varten tullaan palkkaamaan omat toimitsijat ja kaikkiin muihinkin toimiin ryhdytään. Olen vakuuttunut siitä, että me pystymme tämän asian hoitamaan myös valtion työsopimussuhteessa olevien tyydytykseksi. Ja miksi emme todella siihen pystyisi, sillä olemmehan sen jälkeen kun tämä yhdentymissopimus on toteutettu, emme Suomen suurin, vaan voimme sanoa, maailman suurin suomenkielinen valtion virkamiesten ja työntekijäin yhteinen järjestö. (Hilpeyttä kokouksessa).

Suomen Rautatieläisten Liiton, Rautatieläisten ammattiyhdistysten Liiton ja Viran- ja toimenhaltijain Liiton yhdentymissopimus on niinikään valmistumisvaiheessa, enkä usko, että mitään ylipääsemättömiä esteitä olisi tämän, ei kuitenkaan täysin selvän, mutta selvitettävissä olevan kysymyksen hoitamiseksi siten, että joulukuussa Suomen Rautatieläisten Liiton jatkaessa kesken jätettyä, tarkoituksellisesti kesken jätettyä, edustajakokousta, tämänkin asian päälle nuijankopaus voidaan kuulla. Uskon, että hyvää tahtoa näiden asioiden selvittämiseksi alkaa olla riittävästi ja jos sitä on, kysymykset varmasti pystytään ratkaisemaan.

Pyydän saada kannattaa Onni Kosken esittämää ponsilauselmaa pöytäkirjaan merittäväksi.

Erkki Ruotsalainen (Satamatyöntekijäin liitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatovertit! Kuten asian käsittelyssä toveri Koskinen mainitsi, niin tähän liittotason eheyttämiseen kuljetusalalla liittyy Sata-

maty on teki jain Liiton esitys kuljetusalan eheyttämisestä, mikä tietäisi sitä, että satama-ala erotettaisiin omaksi liitokseen muusta kuljetusalasta, maantiekuljetuksesta. Tämän takia lieneekin paikallaan, että esitteen niitä perusteita, joihin liittomme esitys pohjautuu.

Maamme satamatyöntekijäin ammatillisesta järjestäytymisestä liittomuotoisesti tulee kuluneeksi kohta 64 vuotta. Tämä ajanjakso on ollut maamme satamatyöläisille monivaiheista taistelua ja toimintaa useampien eri nimisten liittojen muodossa. Tuskin minkään muun alan työläisten ammatillinen järjestötoiminta on käynyt läpi sellaisia muodonvaihdoksia kuin satamatyöläisten heti alkutaipaleesta lähtien nykypäiviin saakka.

Varsinainen liittopohjalle muodostunut ammatillinen järjestäytyminen alkoi satama-alalla 1905 lokakuussa, jolloin Helsingissä pidetty satamatyöntekijäin edustajakokous päätti perustaa Suomen Satamatyöntekijäin Liiton. Sitä aikaisemmin satamatyöntekijäin ammatillinen toiminta oli tapahtunut osuuskuntamuotoisten järjestöjen ja työväenyhdistysten alaosastojen muodossa. Ensimmäisen edustajakokouksen päämääränä oli satamatyöläisten oman järjestötoiminnan luominen ja sen kautta satamatyöläisten palkka- ja työolojen parantaminen. Mutta kuten jo alussa mainitsin, tuskin minkään muun alan työväestön ammatillinen järjestötoiminta, on käynyt läpi sellaisia muodonvaihdoksia kuin satamatyöläisten. Sitä osoittanee myös se, että liiton toisessa edustajakokouksessa 1907 liiton nimi muutettiin Suomen Satama- ja Vesiliikennetyöntekijäin Liitoksi. Nimen muuttaminen katsottiin tarpeelliseksi sen vuoksi, että satamatyöläisten lisäksi liittoon voisivat kuulua kaikki vesiliikennealalla työskentelevät työläiset, kuten kanava- ja merimiehet. Tässä samassa kokouksessa tehtiin myös päätös liittymisestä Suomen Ammattijärjestöön.

Mutta ei tämäkään edellä mainittu liittomuoto ollut tyydyttävä, vaan jo liiton seuraavassa edustajakokouksessa 1912 jouduttiin sitä tarkistamaan siten, että satamatyöläisten lisäksi, jotka muodostaisivat liiton pääryhmän, liittoon voisivat liittyä raitiovaunukuljettajat, automiehet, liikkeen varastotyöntekijät sekä merimiehet. Osaksi näin tapahtuikin, ja tässä mielessä edustajakokous Lahdessa marraskuussa 1912 päätti lopettaa entisen liittomuodon ja perustettiin uusi liitto, jonka nimeksi päätettiin ottaa Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto. Vaikka liiton toiminta muodostikin laajan eri kuljetusaloja yhdistävän liittomuodon, niin ei silläkään ratkaisulla ollut vielä pysyvää merkitystä, vaan jo 1921 ilmeni tarvetta uuden liittomuodon löytämiseksi.

On otettava huomioon, että toiminnan tähän jaksoon sisältyi maamme työväenliikkeeseen kohdistettu hirmuinen terroriaika, josta eivät jääneet osattomiksi ammatilliset järjestötkään. Kun pahimmasta terrorikaudesta oli selvitty, ryhdyttiin kuljetusalalla jälleen hakemaan uusia järjestömuotoja, ja niinpä lokakuussa 1921 päätettiin perustaa uusi ns. kolmiliitto, jonka nimeksi päätettiin ottaa Suomen Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöväenliitto. Liiton tarkoituksena oli, että lähellä toisiaan olevien alojen työläiset voisivat saman liiton puitteissa paremmin taistella etujensa puolesta. Kuitenkin käytäntö osoitti, ettei liittomuoto ollut onnistunut, ja niinpä se vajaan kolmen vuoden kukittua purkautui.

Välittömästi kolmiliiton purkamisen jälkeen perustettiin Kuljetustyöntekijäin Liitto uudelleen eli 6 päivänä lokakuuta 1924 Helsingissä. Liiton toiminta tahdottiin ulottaa kaikkia kuljetusaloja käsittäväksi. Tällaisena liiton toiminta jatkui aina vuoteen 1957 saakka, ja tähän toimintakauteen sisältyy erilaisia tapahtumia. Siihen sisältyy fasistinen lapualisliikkeen aikaisen terrorin vaatimus ja toteuttaminen, ammattijärjestön ja siihen kuuluvien liittojen toiminnan estäminen ja lakkauttami-

nen, myös kuljetusliiton lakkauttaminen.

Järjestäytyminen alkoi kuitenkin uudelleen vuonna 1935 Suomen Kuljetustyöntekijäin Liiton puitteissa ja oman liiton luomiseksi. Tähän ajanjaksoon sisältyy ammattiyhdistysliikkeen nousukausi heti toisen maailmansodan jälkeen, ja se oli voimakasta. Siihen sisältyy myös 24 000 jäsentä, joista 10 000 satamatyöläistä käsittävän Kuljetustyöntekijäin Liiton erottaminen SAK:sta 1949. Tämä eroaminen johti siihen, että osa liiton jäsenistä siirtyi Työläisliittoon osan jäädessä edelleenkin Kuljetustyöntekijäin Liittoon.

Tätä hajanaisuutta kesti noin 8 vuotta, kun nyt vuonna 1956 alkoi ilmetä tarvetta yhteisen liiton perustamiseksi satama-alalle. Nämä pyrkimykset johtivatkin sitten tulokseen, ja niinpä Työläisliiton ja Kuljetustyöntekijäin Liiton välillä sovittiin, että satama-alalle perustettaisiin oma liitto. Käytyjen neuvottelujen ja sopimusten puitteissa Satamatyöntekijäin Liitto perustettiin Työläisliittoon kuuluvien satamaosastojen toimesta kesäkuun 26 päivänä 1957 Helsingissä, ja Kuljetustyöntekijäin Liittoon kuuluvat osastot jäsenineen siirtyivät siihen heinäkuun 1 päivästä lähtien.

Näin oli luotu lähtökohdat satamatyöntekijäin oman liiton rakentamiselle ja toiminnalle. Valitettavasti hajanaisuus satama-alalla ei päätynyt tähänkään, vaan koko tämän 12 viimeistä vuotta kestäneen toiminnan aikana liittomme toimintaa on pyritty monilla eri keinoilla vaikeuttamaan. Yrittäjiä tässä mielessä on riittänyt, ja ovatpa jossain määrin pyrkimyksissään onnistuneetkin. Kuitenkin liittomme toiminta ja vaikutus ulottuu tällä hetkellä kaikkiin maailman satamiin. (Puheenjohtaja: Yksi minuutti!).

Hyvät toverit! Kun käsittelemme liittotason eheyttämistä, halusin edelläolevassa tuoda esille niitä kokemuksia ja näkemyksiä, jotka pitäisi ottaa huomioon ja, jotka liittomme on huomioinut esittäessään ratkaisua liittotason eheyttämiseksi. Liittomme hyväksyy kokonaisuudessaan keskusjärjestötasolla esitetyn eheyttämisen. Samalla kun se antaa suuren arvon esityksille liittotason eheyttämiseksi, jotka mielestämme on suoritettu asiantuntemuksella, niin se samalla toivoo, että tehtävässä ratkaisussa liittotason eheyttämiseksi otettaisiin huomioon myös ne ratkaisuehdotukset, joita liittomme on esittänyt. Ratkaisuesitykset ovat perusteellisen harkinnan ja kasaantuneiden kokemusten yhteissumma. Emme pidä mielekkäänä tässä emmekä muissakaan asioissa poikkeamista päätösten tekoon, joita voitaisiin sanoa pakottamiseksi. Tämä lyhyt ja hajanainen katsaus satamatyöntekijäin lähes 65 vuotta kestäneeseen järjestötoimintakauteen osoittaa, että sekaliittojärjestelmä ei ole pystynyt ratkaisemaan (Puheenjohtaja: Aika on loppunut!) satama-alalla olevia ongelmia ja että satama-alan työ- ja palkkausoloja ei paranneta järjestömuotoa muuttamalla. Parempaan tulokseen päästään siten, että kaikkien alojen työntekijät ohjataan oman liiton piiriin.

Edellä mainitusta johtuen haluankin esittää, että tämän kokouksen asiakirjoihin liitettäisiin lausuma, joka kuuluu: "että kaikille satamatyöntekijöille varataan mahdollisuus järjestäytyä oman erillisen järjestön piirissä".

Väinö Tani (Satamatyöntekijäin liitto): Hyvät edustajatoverit! Kun käsitellään ammattiyhdistysliikkeen eheyttämistä liittotasolla, niin minun käsitykseni mukaan heti tässä ensimmäisessä kohdassa täytyy ottaa huomioon tämä satamatyöläisten esitys, joka on esitetty jo eheyttämisneuvottelijoille, sillä satama-alalla on oltu hyvinkin monenlaisessa järjestömuodossa. Kun vuonna 1957 sitten oltiin pääsemässä ratkaisuun pelkästään oman satamatyöntekijäin liiton muodostamiseksi, niin että kaikki satama-alalla työskentelevät kuuluisivat Satamatyöntekijäin Liittoon,

sitä edelle ehätti ammattiyhdistysliikkeen repeytyminen, ja niin muodoin ei tässä vaiheessa saatu kaikkia satamatyöläisiä saman liiton piiriin. Katsoisin, että satama-ala työ- ja palkkaolosuhteiltaan on sellainen ala, että siinä toimintaa ja työtä riittää yllin kyllin työntekijöiden palkka- ja työehtoja hoitaville. Katsoisin, että jos satamatyöläiset pakotetaan pakkopäätöksellä esim. maantiekuljetuksen kanssa samaan järjestöön kuulumaan, he muodostuvat suureksi rasitukseksi tässä järjestössä enemmistön muodostavalle automieskunnalle. Nähdäkseni oikein ratkaisu olisi se, että eheyttämiskysymyksessä ryhdyttäisiin tähän ajatukseen, jonka Satamatyöntekijäin Liiton puheenjohtaja Ruotsalainen esitti, että vielä tässä vaiheessa harkitaan ja varataan mahdollisuus satamatyöläisten, kaikkien sataman piirissä työskentelevien järjestämiseksi yhden ainoan satamatyöntekijäin järjestön puitteissa. Yhdyn kannattamaan tältä osin Ruotsalaisen esitystä ja toivon, että tähän ratkaisuun päästäisiin.

Jaakko Viitasaari (Työvaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Kousedustajat! Hyvät toverit! Tässä kokouksessa varsin lukuisissa puheenvuoroissa on mainittu eheyttysneuvottelijain Tyrvännön kokous eräänä tärkeänä välivaiheena näiden neuvottelujen kuluessa. Sellainen tämä Tyrvännön kokous varmasti olikin, sillä siellä ensimmäistä kertaa kokoontuivat kaikki eri tahoilla olevat järjestöt neuvottelemaan asiasta. Voitiin todeta, että silloin vallitsi periaatteessa yksimielisyyss ammatillisten voimien kokoamisesta. Mutta menettelytavasta ei kuitenkaan päästy selvyyteen, ja ilmeisesti tällainen liittotason yhdistämiskysymys oli eräs vaikeimpia. Menettelytavaksi silloin valittiin se, että ensin perustetaan uusi keskusjärjestö, ja tämän uuden keskusjärjestön perustamisvalmisteluihin sitten ryhdyttiinkin.

Kuten täällä sääntökohdassa mainittiin, minä puolestani ehdotin sulautumismenettelyä niin, että kutsutaan koole yhtäaikaa useampia kokouksia, niinkuin nyt tällä kertaa onkin tapahtunut; samanakiaisesti on koolla SAK:n ylimääräinen edustajakokous ja uuden järjestön perustava kokous. Mutta tämä kokous on sikäli epätäydellinen, että SAJ ei ole täällä osallistumassa tähän kokoukseen. Minun tarkoitukseni ehdotusta tehtäessä oli se, että kaikki ne osallistuisivat, jotka on niinkuin on käsitetty työväen ammattiyhdistystoimintaan kuuluviksi. Ilmeisestikin aineksia tästä pulmasta sisältyy edelleen tähän liittotason eheyttämishjelmaan, ja näiden liittojen keskeisissä neuvotteluissa ei ole päästy sillä tavalla etenemään, että vallitsisi riittävän suuri yksimielisyyss ohjelman toteuttamisessa. Ohjelma sinänsä on toteuttamiskelpoinen ja ansiokas, joskin siinä on monia epäjohdonmukaisuuksia johtuen tietysti niistä vaikeuksista, joita aina on tällaisessa ohjelmoinnissa.

Tämä ohjelma ei ole puhdas teollisuusliittomuoto-ohjelma, vaan siinä on otettu lukuisissa kohdissa ammattikuntapohjalle rakentuvat järjestöt ja tämä kaiketi sen vuoksi, että nämä ammattikuntaliitot, jotka siinä ovat mukana, ovat varsin vahvoja, ja näyttää ilmeiseltä, että järjestäminen niissä puitteissa niiden ammattien osalta parhaiten toteutuu juuri ammattikuntamuotoa käyttäen.

Ilmeisestikin tämä ohjelma on sellainen, että jatkossa, jcs pyritään poistamaan niitä pulmia, joita yhdistymisessä on, tarvitaan melkoisessa määrässä joviaalisuutta ja sellaista suhtautumistapaa, että korostetaan rinnakkaisliittojen ja niiden limittäisliittojen, jos oletetaan, että yhdistyminen niissäkin tapahtuu, keskinäisissä neuvotteluissa esiintuomat näkökohdat ja menettelytavat otettaisiin huomioon ja tätä ohjelmaa kehitettäisiin, jos näissä liittojen keskeisissä neuvotteluissa saavutetaan jokin toinen tulos, kuin mikä tähän nyt on merkitty.

Minulla on ollut tilaisuus osallistua myös mekaanisen puunjalostusteollisuuden alalla käytyihin neuvotteluihin ja niissä vallinneeseen ilmapiiiriin. Mielestäni paljon myönteistä niissä on saatu aikaan, mm. se, että liitot ovat voineet työmarkkina-asioissa esiintyä saman suuntaisesti ja yhtenäisesti silloin, kun on ratkaistu asioita työnantajien kanssa. Tältä pohjalta edeten on olemassa mahdollisuuksia saavuttaa tuloksia myöskin järjestöllisellä pohjalla. Tämä on kuitenkin vielä saavuttamattomissa, ja eheytystyöryhmälle, joka tässä vielä jatkaa edelleen toimintaa, onkin niin tämän puunjalostuksen alan kohdalta kuin muidenkin teollisuusalojen kohdalta varsin tärkeä tehtävä suoritettavana.

Tämä eheytyminen, joka nyt on tosiasia tänä päivänä tässä kokouksessa, on erinomainen saavutus. Eri tahoilla olleet liitot ovat kokoon-tuneet ja yhdistäytyneet suureksi järjestökokonaisuudeksi. Mutta teollisuusliittojen osalla olevaa järjestöllistä tilannetta ei vielä ole saatettu sellaiseen päätökseen, että nämä teollisuusliitot olisivat kokonaisuuksia. Se seikka, että juuri näiden teollisuusliittojen osalta vallitsee edelleen tällainen tilanne, on varsin vaikea kysymys. Meidän maassamme palkkapoliitiikan ratkaisemisessa nimittäin on tärkeätä, että teollisuusliittojen osalta vallitsisi vahva järjestöllinen kokonaisuus, koska juuri nämä teollisuusliitot toimivat talouselämässä keskeisellä ja tärkeällä tavalla. Tämän toteuttamiseksi olisikin toivotettava menestystä nyt valittavan eheyttämisneuvottelukunnan työn jatkumiselle.

Se seikka, että täällä on monissa puheenvuoroissa käsitetty asia niin, että myöskin SAK:laisten järjestöjen keskuudessa vallitsee erimielisyyksiä ja erilaisia käsityskantoja, on varsin luonnollista, sillä vanhat perinteet ovat hyvin merkityksellisiä myöskin työväenluokan keskuudessa ja näillekin seikoille on syytä antaa arvoa. Myös niiden pienten liittojen osalta, jotka ovat järjestäneet vuosikymmeniä työntekijöitä jäsenyyteensä omalta ammattikuntapohjalta, on annettava oma arvonsa. Ja jos kunnolliseen ratkaisuun halutaan pyrkiä, niin uusissakin järjestömuodoissa täytyisi tällaiselle ammattikunnalliselle ajattelulle antaa oma sijansa ja välttää sitä ehkä menneinä vuosina liiallista oikeaoppisuutta tässä asiassa.

Kyösti Pulkkinen (Suomen kaivostyöväen liitto): Toveri puheenjohtaja! Kokousedustajat! Hyvät toverit! Tehdessämme eilen varsin urauurtavaa työtä ja hyviä päätöksiä ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiseksi ja ennen kaikkea maamme palkkatyöntekijäin parhaaksi olemme nyt käsittelemässä asiaa, joka on vielä tällä hetkellä erittäin paljon työtä vaativa. Käsitellessämme liittokohtaista eheytyä rinnakkaisliittojen kohdalla haluamme liittomme puolesta ja kaikkien kaivostyöntekijäin puolesta toivottaa onnea ja menestystä rinnakkaisliittojen yhdistämiseksi.

Työ tällä saralla on ollut tähän saakka vaikeaa johtuen nähdäkseni suuressa määrin ennakkoluuloista, jotka lisäksi ovat pohjautuneet ammattikuntahenkeen ja tunnepohjalle rakentuviin käsityksiin. Tämän päivän kehittyvässä yhteiskunnassa ammattiyhdistysliikkeeltä vaaditaan enemmän kuin yksinomaan palkkaetujen hoitamista. Sen vuoksi rohkeneen esittää tälle kokoukselle, että asia otetaan varsin suoraselkäisesti esiin ja tehdään päätöksiä, jotka koituvat jäsenistön parhaaksi. Pieninä liittoina ei pystytäkään hoitamaan jäsenistön parhaaksi niitä tavoitteita, joita meillä asetetaan niin sosiaali- kuin talouspoliittisessa mielessä. Kaivostyöväen liitossa olemme tämän asian nähneet selvästi johtuen ilmeisesti osaksi siitä, että liittomme perustettiin vajaat kolme vuotta sitten. Toisilla ns. pikkuliitoilla on asia tietenkin parempi, kos-

ka toimintaa on ollut ja kokemusta siinä tehtävässä enemmän kuin liitollamme.

Tämän puutteen todettuaan liittomme päättävät elimet suosittelivat tulevalle edustajakokoukselle liittymistä Suomen metallityöväen liittoon, missä aikaisemmin kaivosalan työntekijät olivat. Kun aikanaan lähdimme Metallityöväen liitosta ja perustimme oman liiton, oli hajaannus-ilmio vielä vallalla ja lähdimme metallista sen vuoksi, ettei toivomuksiamme otettu huomioon. Tilanne on nyt toinen. Olemme avanneet pääns liittomme ja Metallityöväen liiton yhdistämiseksi liittotasolla. Se on tosin ollut vaikeaa, mutta huomattavasti helpompaa, kuin mitä toista vuotta takaperin, jolloin suoritimme jäsenäänestyksen metalliin liittymisestä.

Tässä kokouksessa tehty päätökset ovat selvittäneet tilannetta siinä määrin, ettei tarvinne enää liittojen yhdistämisasiassa varjon puolella kulkea. Se tosin kaipaa työtä ja selvitystä, mutta tehdessämme ratkaisuja myös liittotasolla teemme ne palkkatyöntekijäin parhaaksi. Käsitelkäämme ja tehkäämme päätökset tälle kokoukselle ominaisella tavalla, joka on rakentavaa ja selkeää. Myös rinnakkaisliittojen yhdistämisessä ottakaamme tämä ohjeeksi. Tulemme silloin siinäkin onnistumaan.

Olavi Aarnio (Suomen Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäinliitto): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit! Sihteeri Koskinen aloittaessaan tämän asian selvityksen sanoi, että edessämme on keskeinen ja hyvin suuriakin erimielisyyksiä aiheuttava asiakirja. Uskon, että tähän ajatukseen yhtyvät täällä kaikki. Ja koska näin on, niin eikö olisi parasta, että sen pitkällisen työn, monien kompromissien tulos hyväksyttäisiin nyt lähtökohdaksi ja noudatettavaksi tämän perustetun keskusliiton liittotasohjelmassa. Asia on nimittäin niin, että monen tähän keskusjärjestöön liittyvän liiton eräänä hyvin tärkeänä, hyvin paljon erimielisyyttä aiheuttavana kohtana on ollut juuri tämän ohjelman hyväksyminen, ja jos me joltakin osalta sitä murennamme, se vie pohjan pois monelta muulta. Hyvin pitkästi me voisimme tietysti kunkin liiton kohdalla selvittää sen ansiokasta historiaa ja sen hienoa tulevaisuutta, mutta hyvät toverit, me olemme nyt perustamassa tätä keskusjärjestöä ja luomassa sille ohjelmaa. Tämä on tällä hetkellä tärkeintä.

Maantie- ja satama-alan yhdistäminen tai erillään pitäminen voisi myös olla yhden pitkähkön messun arvoinen, mutta en tässä lähde sitä perustelevaan. Ainoastaan kaksi pääkohtaa sanoisin. Meillä on selvä esimerkki skandinaavisesta käytännöstä, kuinka juuri kuljetusallalla tällainen nyt esitetty liittomuoto on hyväksi todettu. Toinen perusta on se yleisperusta, mikä tällä kokouksella ja tällä keskusjärjestöllä on, että on pyrittävä suurempiin kokonaisuuksiin. Ei siis olisi asiallista toisaalta murentaa tätä periaatetta.

Tässä on myös tullut esille sellainen kysymys, mikä on esim. ATK:n suhde SAJ:hin. Vaikka tämä ei olekaan mikään vannomistilaisuus tässä kateederin ääressä, niin näen, että jo moraaliset velvoitteet ovat ne, että me eroamme vanhasta keskusjärjestöstä, koska olemme liittovaltuustomme päätöksellä liittyneet uuteen. Totta kai me myös vanhan keskusjärjestön hallituksen ym. elimien paikat jätämme täytettäväksi. Ainoa asia on se, että keskenpäiset asiat jokainen rehellinen suomalainen hoitaa siitä, mistä se toiseen muuttuu.

Varmasti tässä kuljetusalan liittotason eheytysohjelmassa päästään myös eteenpäin käytännössä, kun on hyvää tahtoa, ja hyvää tahtoa löytyy varmasti. Kirjoitetut sopimukset ovat tietysti joskus välttämät-

tömiä, mutta meillä on ollut kokemus kuljetusalalla niin kuin KAF:n piirissä, että rehti suhtautuminen toisiin liittoihin, rehellinen pyrkimys ja yritys ja solidaarinen toiminta antavat joskus enemmän kuin kirjoitetut sopimukset.

Minä kannatan liittotason yhdistämishojelman hyväksymistä kuljetusalan osalta esitetystä muodossa. (Voimakkaita suosionosoituksia.)

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun aikana on Onni Koski Mikko Laakso sen kannattamana ehdottanut, että tämän edustajakokouksen pöytäkirjaan lisättäisiin maininta, jonka hän on kokousedustajille puheenvuoronsa yhteydessä esittänyt. Näin voitaneen menetellä?

Onni Kosken ehdottama seuraava lausuma merkittiin pöytäkirjaan:

"Edustajakokous toteaa, että työsopimussuhteessa olevien työntekijäin asian hoidon keskeyttämiseksi vaaditaan valtioneuvostoa tekemään erityinen periaatepäätös virkasuhteessa olevien neuvottelujärjestelmää vastaavasta järjestelystä ja että VY:n ja SVJ:n sopimusmääräykset toteutetaan VY:n ja SVJ:n osalta heti, kun niiden edellytykseksi asetettu rinnakkaisliittokysymys, Suomen Rautatieläisten Liiton ja Virkamiesten Yhteisjärjestöön kuuluvien rauta tieläisjärjestöjen sekä Valtion Virkailijain Liiton ja VY:öön kuuluvan yleisen viran- ja toimenhaltijain Liiton osalta on toteutettu, minkä sopijapuolten käsityksen mukaisesti tulee tapahtua viimeistään lokakuun 31. päivään 1969 mennessä.

Kun edellämainitun sopimuksen täyttämisen edellytykseksi asetettua VY:n ja SVJ:n sisäistä rinnakkaisliittokysymystä ei ole saatu hoide- tuksi uuden keskusjärjestön perustamispäivään mennessä, kuuluvat Suo- men Rautatieläisten Liitto ja Valtion Virkailijain Liitto yksityisinä liit- toina uuden keskusjärjestön jäsenyyteen keskusjärjestön perustamispäi- västä alkaen, mutta eroavat keskusjärjestöstä heti, kun edellä tarkoi- tettu rinnakkaisliittokysymys on saatu hoidetuksi, ja kuuluvat sen jäl- keen keskusjärjestöön Valtion Virkamiesten ja Työntekijäin yhteisjär- jestön VTY r.y:n kautta."

Puheenjohtaja: Niin ikään E. Ruotsalainen Väinö Tanin kan- nattamana on esittänyt lausumaa pöytäkirjaan merkittäväksi. Tämä myös voitaneen ottaa huomioon ja tehdä pöytäkirjaan merkintä.

E. Ruotsalaisen seuraava lausuma otettiin pöytäkirjaan:

"Kaikille satamatyönteki joille varataan mahdollisuus järjestäytyä oman erillisen järjestön piirissä."

Puheenjohtaja: Koska varsinaisia muutosesityksiä esillä ole- vaan kysymykseen ei ole jätetty, niin katson, että edustajakokous on äsken tehdyillä pöytäkirjamerkinnoilla yksimielisesti hyväksynyt tämän liittotason eheyttämistä koskevan esityksen.

Hyväksyttiin.

Edustajakokous osoitti voimakkaasti suosiotaan.

Hyväksytty eheytystyöryhmän esitys liittotason yhdistämishojelnfraksi on seuraava:

Liittotason yhdistämishojelma

Maaliskuun 17. päivänä 1969 päivätyssä sopimuksessa ammatillisen keskusjärjestön perustavan kokouksen koolle kutumisesta mainitaan sen 3. kohdassa, että sopimukseen liitetään ns. liittotason yhdistämis- ohjelma, joka laaditaan mukana seuranneen 24.1.1969 päivätyn luon- noksen pohjalta. Tätä luonnosta on tarkistettu eri liitoilta saatujen vastausten ja tapahtuneen järjestöllisen kehityksen perusteella. Mikäli jokin liitto on mainittu jäljempänä yksinään, niin se merkitsee sitä,

että mitkään järjestelyt eivät sen osalta ole tarpeen. Samalla kun viittaamme mainittuun 3. kohtaan esitämme, elleivät ammattiyhdistysliikkeen etu tai yhteiskunnallisesta kehityksestä johtuvat erityiset syyt toisin vaadi, liittotason yhdistämisohjelman hyväksyttäväksi keskusjärjestön järjestölliseksi pohjaratkaisuksi ja noudatettavaksi myös tulevaisuudessa uusia jäsenryhmiä keskusliittoon otettaessa seuraavan sisältöisenä jäsenmäärien perustueessa ao. liittojen omiin ilmoituksiin 1967 II neljännekseltä:

1. AUTO- JA KULJETUSALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO

a. Suomen Auto- ja Kuljetusalan työntekijäliitto	(SAJ)	9.000
b. Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto	(SAK)	3.767
c. Satamatyöntekijäin Liitto	(SAK)	2.681
d. Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitosta alan työntekijät	(SAJ)	100
Yhteensä		15.548

Alalla sovitaan 31.12.1969 menessä muiden liittojen yhdistymisestä Suomen Auto- ja Kuljetusalan työntekijäliittoon. Neste Oy:n palveluksessa olevien AKT:n ja Suomen Työläisliiton jäsenten keskuudessa suoritetaan niin pian kuin se on mahdollista jäsenäänestys kemian alan liittoon suhtautumisesta.

2. ELINTARVIKETYÖLÄISTEN LIITTO

a. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto	(SAK)	11.870
b. Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitosta alan työntekijät	(SAJ)	3.100
Yhteensä		14.970

Yhdistyminen tapahtuu Suomen Elintarviketyöläisten Liittoon. Asiasta laaditaan sopimus 31.12.1969 mennessä.

3. HOTELLI- JA RAVINTOLAHENKILÖKUNNAN LIITTO

a. Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto	(SAK)	6.870
b. Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitosta alan työntekijät	(SAJ)	1.700
Yhteensä		8.570

Yhdistyminen tapahtuu Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liittoon 31.12.1969 mennessä tehtävällä sopimuksella.

4. ILMAKULJETUSALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO

a. Ilmakuljetusalan Ammattiliitto	(SAJ)	730
b. Suomen Ilmakuljetus Unioni	(SAK)	346
Yhteensä		1.076

Yhdistyminen tapahtuu perustamalla 31.12.1969 mennessä tehtävällä sopimuksella uusi liitto.

5. SUOMEN JALOMETALLITYÖNTEKIJÄIN LIITTO (SAJ) 851

6. KEMIAN ALAN TYÖNTEKIJÄIN LIITTO

a. Suomen Työläisliiton kemian perusteollisuuden, muovi- ja lääketeollisuuden sekä Neste Oy:n työntekijät	(SAK)	5.239
b. Yleis- ja erikoisalojen ammattiliiton muovi- ja kemian perusteollisuuden työntekijät	(SAJ)	1.250
c. AKTin Neste Oy:ssä olevat jäsenet	(SAJ)	700
Yhteensä		7.189

Alalle perustetaan 31.12.1969 mennessä uusi liitto.

7. KIINTEISTÖTYÖNTEKIJÄIN LIITTO

a. Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto	(SAK)	4.008
b. Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitosta alan työntekijät	(SAJ)	700
	Yhteensä	4.708

Yhdistyminen tapahtuu Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liittoon 31.12.1969 mennessä tehtävällä sopimuksella. Mainittuun liittoon voivat li-
säksi kuulua ne siivous- ja vartioimistustyöntekijät, jotka eivät sovi alansa
teollisuusliittoihin.

8. SUOMEN KIRJATYÖNTEKIJÄIN LIITTO	14.337
------------------------------------	--------

9. KUNNALLISTEN TYÖNTEKIJÄIN JA VIRANHALTIJAIN LIITTO

a. Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto	44.000
b. Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto	(SAK) 5.153
	Yhteensä 49.153

Yhdistyminen tapahtuu Suomen kunnallisten työntekijäin ja viran-
haltijain liittoon 31.10.1969 mennessä tehtävällä sopimuksella.

10. LASI- JA POSLIINITYÖVÄEN LIITTO

a. Suomen Lasi- ja Posliinityöväen liitto	(SAK)	3.282
b. Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitosta alan työntekijät	(SAJ)	1.000
	Yhteensä	4.282

Yhdistyminen tapahtuu Suomen Lasi- ja Posliinityöväen liittoon 31.12.
1969 mennessä tehtävällä sopimuksella.

11. LIKETYÖNTEKIJÄIN LIITTO	24.743
-----------------------------	--------

12. SUOMEN MAASEUTUTYÖVÄEN LIITTO	(SAK)	15.200
-----------------------------------	-------	--------

13. SUOMEN MERIMIES-UNIONI	(SAJ)	12.306
----------------------------	-------	--------

14. METALLITYÖVÄEN LIITTO

a. Suomen Metallityöväen Liitto	(SAK)	47.787
b. Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto	(SAJ)	7.535
c. Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto	(SAJ)	* 3.781
d. Suomen Mekaanikkojen Liitto	(SAK)	»1.156
e* Kaivostyöväen Liitto		1.500
	Yhteensä	61.759

*) Liiton kokonaisjäsenmäärä, joka jakaantuu monelle alalle ja tul-
laan selvittämään alakohtaisesti liittojen välisissä neuvotteluissa.

Yhdistyminen tapahtuu Suomen Metallityöväen Liittoon 31.12.1969
mennessä tehtävällä sopimuksella.

15. NAHKA-, JALKINE- JA KUMI ALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO

a. Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto	(SAK)	6.235
b. Nahka- ja kumialojen ammattiliitto	(SAJ)	3.504
	Yhteensä	9.739

Yhdistyminen tapahtuu Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen liit-
toon 31.12.1969 mennessä tehtävällä sopimuksella. Myöhemmin voi tul-
la kysymykseen yhdistyminen tekstiilialan kanssa yhteiseksi liitoksi.

16. PAPERITEOLLISUUDEN TYÖNTEKIJÄIN LIITTO

a. Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto	(SAK)	29.778
b. Suomen Paperikoneenhoitajien Liitto	(SAJ)	246
c. Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liiton
kemiallisen puunjalostusteollisuuden työntekijät	(SAJ)	3.551

Yhteensä 33.575

Yhdistyminen tapahtuu Paperiteollisuuden Työntekijäin Liittoon 31.12., 1969 mennessä tehtävällä sopimuksella.

17. PUUTEOLLISUUDEN TYÖNTEKIJÄLIITTO

a. Puutyöväenliitto	(SAK)	15.342
b. Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liitto	(SAJ)	12.255

Yhteensä 27.597

Yhdistyminen tapahtuu Puutyöväenliittoon tai perustamalla alalle uusi liitto. Viimeksimainitusta on kuitenkin sovittava 31.12.1969 mennessä.

18. RAKENNUSTYÖLÄISTEN LIITTO

a. Rakennustyöläisten Liitto	(SAK)	59.626
b. Suomen Muurarien Liitto	(SAK)	5.203
c. Suomen Sukeltajain Liitto	(SAK)	264
d. Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitosta alan työntekijät	(SAJ)	4.100

Yhteensä 69.193

Yhdistyminen tapahtuu Rakennustyöläisten liittoon 31.12.1969 mennessä tehtävillä sopimuksilla. Suomen Muurarien liiton osalta on kuitenkin järjestelyaikaa vuoden 1970 loppuun asti.

19. SÄHKÖALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO

a. Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto	(SAJ)	10.867
b. Metalli- ja Rakennustyöväen liitoissa olevat
sähkömiehet	(SAK)	1.000

Yhteensä 11.867

Yhdistyminen tapahtuu Suomen Sähköalantyöntekijäin Liittoon 31.12. 1969 mennessä tehtävillä sopimuksilla.

20. TEKSTIILIALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO

a. Tekstiilityöväen Liitto	(SAK)	13.807
b. Kutoma- ja Neuletyöväen Liitto	(SAJ)	5.936
c. Suomen Vaatetustyöväen Liitto	(SAJ)	3.879

Yhteensä 23.622

Yhdistyminen tapahtuu perustamalla alalle uusi liitto tai siten, että alan työntekijät järjestäytyvät Tekstiilityöväen Liittoon. Asiasta tehtävien sopimusten tulee olla valmiina 31.12.1969 mennessä. Myöhemmin voi tulla kysymykseen yhdistyminen nahka-, jalkine- ja kumialojen kanssa yhteiseksi liitoksi.

21. SUOMEN TEKSTIILILAITOSMIESTEN LIITTO (SAK) 963

22. VALTION VIRKAMIEHET JA TYÖNTEKIJÄT

Virkamiesten Yhteisjärjestö (VY) r.y:n ja Suomen Virkamiesjärjestöt SVJ r.y:n välillä on jo tehty sopimus Viimeksi mainitun toiminnan lopettamisesta ja Suomen Rautatieläisten Liiton ja Valtion Virkailijain

Liiton liittymisestä kaikkine jäsenineen: VY:n jäsenyyteen. Tämä sopimus toteutetaan sellaisenaan.

23. VALTION TYÖNTEKIJÄIN LIITTO

a. Suomen Työläisliittoon kuuluvat valtion työntekijät	(SAK) 5,487
b. Tiemiesten Ammattiliitto	(SAJ) 1,525
	Yhteensä 7,012

Tiemiesten Ammattiliiton jäsenet liittyvät Suomen Työläisliittoon, joka muututtuaan valtion työntekijäin liitoksi järjestäytyy keskusjärjestöön VTY r.y:n, joksi VY r.y:n nimi muutetaan, kautta. Asiasta tehtävien sopimusten tulee olla valmiina 31.12.1969 mennessä.

24. SANOMALEHTIMIESTEN LIITTO

a. Yleinen Lehtimiesliitto	(SAK) 190
b. Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto	(SAJ) 150
c. Toimittajaliitto	(SAK) 85
	Yhteensä 425

Yhdistyminen tapahtuu perustamalla uusi liitto 31.12.1969 mennessä tehtävällä sopimuksella. Toisena vaihtoehtona on liittyminen keskusjärjestön jäsenyyteen erillisinä liittoina.

Sen jälkeen kun uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous on hyväksynyt liittotason yhdistämisohjelman, on sen noudattaminen ehtona keskusjärjestön jäsenyyden säilymiselle. Aikaisemmin asetetut välitysmiehet tulevat edelleen jatkamaan toimintaansa hyväksytyn yhdistämisohjelman toteutumiseksi. Ellei edellä tarkoitettuja sopimuksia ole syntynyt asetettuihin määräaikoihin mennessä, siirtyy asia erityisen sovittelutoimikunnan käsiteltäväksi, jonka tulee, kuultuaan ao. liittoja, tehdä ehdotuksensa asian ratkaisemiseksi keskusjärjestön hallitukselle. Mikäli jollakin alalla tarvitaan sen erikoisolosuhteista johtuen lisäaikaa, on sen saamisesta sovittava erikseen keskusjärjestön hallituksen kanssa. Sovittelutoimikuntaan esitämme valittavaksi seuraavat henkilöt: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Aarne Koskinen, Paavo J. Paavola ja Aarno Aitamurto, joista puheenjohtajaksi Niilo Hämäläinen.

Helsingissä kesäkuun 9. päivänä 1969

EHEYTYSTYÖRYHMÄ

LIITE liittotason yhdistämisohjelmaan

Liittojen jäsenmäärät 31.12.1968

Suomen Auto- ja Kuljetusalan työntekijäliitto r.y.	10.306
Auto- ja Kuljetustyö väen Liitto r.y.	4.389
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.	13.737
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.	8.228
Ilmakuljetusalan Ammattiliitto r.y.	n. 750
Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y.	365
Jalometallityön teki jäin Liitto r.y.	855
Suomen Kaivostyöväen Liitto r.y.	n. 1.800
Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.	4.055
Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.	15.456
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto r.y.	6.035
Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto r.y.	48.634

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.	3.836
Liiketyöntekijäin Liitto r.y.	26.483
Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.	19.961
Suomen Mekanikköjen Liitto r.y.	929
Suomen Metallityöväen Liitto r.y.	57.405
Suomen Merimies-Unioni r.y.	12.304
Suomen Muurarien Liitto r.y.	5.405
Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto r.y.	6.848
Paperiteollisuuden Työntekijäin liitto r.y.	31.928*
Puutyöväenliitto r.y.	15.960
Rakennustyöläisten Liitto r.y.	68.191
Rautatieläisten Liitto r.y.	15.007
Satamatyöntekijäin Liitto r.y.	2.622
Suomen Sukeltajain Liitto r.y.	263
Sähköalantyyntekijäin Liitto r.y.	10.210
Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.	995
Tekstiilityöväen Liitto r.y.	16.629
Toimittajaliitto r.y.	77
Suomen Työläisliitto r.y.	13.141
Valtion Virkailijain Liitto r.y.	1.728
Virkamiesten Yhteisjärjestö (VY) r.y.	36.000
Yleinen Lehtimiesliitto r.y.	194
Yhteensä	460.726

Puheenjohtaja: Tähän asiaan on pyytännyt puheenvuoron professori Heikki Waris.

Heikki Waris: Puheenjohtaja! Hyvät toverit ja ystävät! Korjaan vähän puheenjohtajan sanoja, että Heikki Warikselta on pyydetty puheenvuoro. Sanoisin, että Heikki Warikselta on pyydetty puheenvuoro. Minä käytän mielelläni tämän puheenvuoron juuri tällä kohdalla todessamme näiden neuvottelujen päättyneen näin myönteiseen tulokseen.

Olen ollut täysin selvillä siitä, että ammattiyhdistysliikkeen voimien kokoaminen ei ole ollut mahdollista suoraan ajamalla. Kun tulin autolla tänne Työväentalolle, oli mutkan kautta kierrettävä tuolta Hakanien torin ympäri. Niin kuin nykyisessä liikenteessä täytyy mutkan kautta ajaa, täytyy myös sosiaalisissa organisaatioissa voida ajaa mutkan kautta, kun tietää, mihin pyritään.

Viimeksi käytettyyn puheenvuoroon liittyen katson, että on suurella ilolla todettava se, että ammattiyhdistysliikkeessä on saatu voimat kootuksi ja että päästään suurempiin yksiköihin, jotka ovat tehokkaampia meidän yhteiskunnassamme. Totean, että ne päätökset, joita nyt täällä eilen ja juuri äsken tänään on tehty, aivan olennaisesti liittyvät niihin periaatteisiin, joita 18—21 ammattiliittojen puheenjohtajaa kolme vuotta sitten hyväksyi ja joiden nojalla silloin annettiin yhteinen julkilausuma.

Yhteiskuntatieteilijänä haluan tässä yhteydessä todeta sen, että me elämme nyt suuren muutoksen kynnyksellä. Kaikki merkit maailmassa viittaavat siihen, että edessä oleva 70-luku on nopeamman teknisen muutoksen aikaa kuin mikään aikaisempi vaihe ihmiskunnan historiassa. Moottori, sähkö, atomi ja tietokone ovat ne tekijät, jotka astuvat aivan uudella teholla ihmistyövoimaa vapauttamaan toisaalta raskaasta työnteosta toisaalta työn saannista. Ja kun me elämme sellaisessa yhteiskunnassa, jossa ilmeisesti ei asetuta sille kannalle, että lekotteleminen olisi ihmiselämän päätehtävä, vaan jossa työllä ja tuotannolla on korkea arvo sellaisinaan, asettaa tämä suuri tekninen muutos ammattiyhdistysliikkeelle syvällisen haasteen, ja siksi on nyt tärkeää, että voi-

mat voidaan koota pienessä Suomen maassa.

Minulla, joka olen saanut paljon oppia niistä keskusteluista, joissa olen ollut, on kaksi käytännöllistä ehdotusta:

Kun neuvottelut tämän jälkeen jatkuvat liittotasolla ja osastotasolla, niin esittäisin täällä edustajakokouksen jäsenten harkittavaksi, millä tavalla nuorennus olisi näillä kahdella tasolla aikaansaataavissa. Uskoisin, että nuorempiakin jäseniä sekä liitoissa että osastoissa on. Tähän liittyy se, että sekä nuoria miehiä että myös naisia aktivoitaisiin ammattiyhdistysj ohtoon. Meillä Suomessa ollaan yhteiskunnassa, jossa naisten osuus työvoimasta kaikilla ammattitasoilla on korkeampi kuin useimmissa muissa maissa, mutta naisten osuus yhteisten asiain pohdinnassa ja ratkaisuissa meillä Suomessa on vielä vaatimaton. Käsitkseni on, että naiset on saatava mukaan vastuuseen.

Toinen käytännöllinen ehdotukseni on se, josta meillä on ollut yksityisiä neuvotteluja, että uuden ammattijärjestön puitteissa perustettaisiin oma itsenäinen tutkimuselin, joka nykyaikaisen tieteen tutkimusmenetelmiä käyttäen voisi olla yhteistoiminnassa yliopistojen, valtiiovallan ja työnantajapuolen tutkimuselinten kanssa, mutta kuitenkin riippumattomana suorittaa sellaista tutkimustyötä, joka voisi täyttää kolme tehtävää:

1) Tutkia työntekijän oikeuksien ja tehtävien muuttumista teknistyvässä yhteiskunnassa.

2) Tutkia ammattiyhdistysliikkeen omia heikkoja kohtia, jotta niitä voitaisiin korjata.

3) Suorittaa sitä pitkäjänteistä suunnittelua, jota nopeasti muuttuvassa ajassa tarvitaan ja jossa ammattiyhdistysliike kehittyneenä laitoksena ratkaisevasti vaikuttaa yhteiskunnan yleiseen kehitykseen.

Nämä ovat käytännöllisiä ehdotuksia.

Minä pyydän, puheenjohtaja, saada vielä kerran lausua onnitteluini sille uudelle järjestölle, joka on saatu aikaan silloin, kun aurinko paistaa ja on kirkas sää. (Voimakkaita suosionsoituksia)

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta pyydän sydämellisesti kiittää professori Warista puheenvuorosta ja niistä erittäin arvokkaista neuvoista ja ohjeista, joita hän meille puheenvuoronsa aikana antoi. Kiitoksia!

Työjärjestyksen kohta 20, liittotason yhdistämishjelma, oli tullut loppuun käsitellyksi.

Puhetta johti Pekka Virtanen ja sihteerinä toimi Simo E1 omaa.

21 §.

Uusi periaate- ja tavoiteohjelma

Puheenjohtaja: Sitten palaamme työjärjestyksen kohtaan 19. Luovutan puheenvuoron ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan puheenjohtajalle Erkki Salomaalle.

Erkki Salomaa (Rakennustyöläisten liitto, Ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan puheenjohtaja): Hyvät toverit! Ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunta on tämän kokouksen aikana kokoontunut kaksi kertaa käsittelemään luonnoksia kokouksen päätöksiksi. Totean heti aluksi, että valiokunta on ollut kaikissa ratkaisuisaan täysin yksimielinen.

Teille on jaettu eheyttämisryhmän ehdotus päätökseksi. Sen ensimmäisellä sivulla, neljännellä rivillä, on sanat: "lähiajan talouspoliittisia tavoitteita koskevat ponnet". Esitämme, että sana "lähiajan" pyyhittään yli.

Edelleen sivulla 2 ensimmäisessä kappaleessa, toiseksi viimeisessä lauseessa on pieni oikeinkirjoitusvirhe. Kohdan tulee kuulua seuraavasti: "taloudellisen vallankäytön saattaminen demokraattisesti valittujen elinten valvontaan ja ohjaukseen."

Edelleen korjauksia: Sivulla 6 on otsikon "Talouspolitiikan tavoitteet" alla olevassa tekstissä toisessa kappaleessa alleviivauksia. Myös me halusimme alleviivata ensimmäisen kappaleen sanat: "täystyöllisyyden saavuttaminen sekä ylläpitäminen".

Sivulla 10 on otsikko: "Palkka- ja tulopolitiikka". Me esitämme tämän otsikon alta pyyhittäväksi pois ensimmäisen lauseen ja seuraavan lauseen kuulumista seuraavasti: "Tuloerot ovat maassamme edelleenkin liian suuret." Lauseeseen tulee siis uusi sana "maassamme".

Tässä ovatkin sitten muutokset, joita me tähän luonnokseen esitämme. Me olemme saaneet kirjallisesti muutamia täällä käytettyjä puheenvuoroja ja päätösesityksiä. Valiokunta esittää, että nämä keskustelussa tehdyt esitykset annetaan uudistuvan keskusjärjestön hallitukselle toimintaohjeiksi ja hallitus niitä mahdollisuuksien mukaan toteuttaa.

Kuten keskustelun kuluessa olemme kuulleekin, täällä mm. eläkeikä on ollut esillä. On esitetty mm. toimintaa eläkeiän alentamiseksi 58 vuoteen. Pienituloisten verorasituksen helpottamiseen on kiinnitetty huomiota useissa puheenvuoroissa. Edelleen täällä on esillä olleet palkkaliikkeet siinä mielessä, että kun sopimuksia tehdään, pitää olla neuvotteluvaiheessa kovia, mutta sitten kun sopimus on tehty, sitä pitää varauksetta kunnioittaa eikä lähteä minkäänlaiseen korpilakkoilun tielle.

Erkki Jääskeläinen on esittänyt hyvin laajan ohjelman Pohjois-Suomen ja muidenkin alityöllisyysalueiden teollistamisen kehittämiseksi ja esittää, että keskusjärjestö toimisi kaikin keinoin tähän suuntaan.

Edelleen useissa esityksissä on painotettu, miten sopimusratkaisuissa on pyrittävä pennimääräisiin korotuksiin, sopimusten tekemistä vasta syksyllä, jäsenten mielipiteen kuulemiseen ennen kuin ratkaisuja tehdään ja myöskin kokonaisratkaisuun pyrkimiseen siinä mielessä, että myös kaikkein heikoimmin palkatut ja heikoimmin järjestäytyneet työntekijäryhmät saisivat oikeutta.

Edelleen täällä on erikoiskysymyksinä painotettu ammattikoulutusta, mikä, kuten havaitsemme, sisältyy tähän päätöslauselmaluonnokseenkin; puunjalostusteollisuuden kehittämistä ja siihen liittyvän metsätalouden kehittämistä. Samoin on malmien etsinnästä ja kaivostoiminnan kehittämisestä tehty esityksiä.

Luulen, että olemme kaikki yksimielisiä siitä, että tällaiseen keskusjärjestön edustajakokouksen hyväksymään asiakirjaan emme voi kaikkia tällaisia yksityiskohtia sisällyttää. Jos teemme sen jonkin työntekijä- tai ammatiryhmän, jonkin seudun tai keskuksen osalta, meidän pitäisi ottaa mukaan kaikki ryhmät, kaikki seudut, kaikki ammattikunnat.

Tässä mielessä juuri esitämme, että nämä esitykset jäävät keskusliiton hallituksen edelleen kehitettäväksi ja mahdollisuuksien puitteissa toteutettaviksi.

Koska teille on myös jaettu ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan esitys julkilausumaksi, minun ei tarvitse sitä tässä lukea, vaan totean, että tämä on myöskin ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan yksimielinen esitys.

Toveri puheenjohtajalle esitän sellaista käsittelytapaa, että ensimmä-

maiseksi käsittelemme tämän eheyttämisryhmän ehdotuksen päätökseksi, sitten toiseksi tämän kehoituksen tai velvoituksen keskusjärjestön hallitukselle ottaa lukuun nämä keskusteluissa tehdyt ja yleensä detaljeja käsittelevät esitykset, ja sitten kolmanneksi hyväksymme tämän ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan esityksen julkilausumaksi.

Puheenjohtaja: Kiitoksia asian esittelystä.

Kuten esittelijä mainitsi tai suositteli, voitaneen ensiksi päättää eheyttämisryhmän ehdotuksesta päätökseksi tai ohjelmalausumaksi? Ei kai ole tarpeellista kerrata niitä korjauksia ja muutoksia, jotka valiokunta tähän ohjelmaluonnokseen on esittänyt? Voinemme hyväksyä valiokunnan esityksen mukaisesti tämän lausuman?

Ohjelmaluonnos hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Niin ikään edustajakokous voinee yhtyä siihen suositukseen, joka merkitsee sitä, että täällä edustajien jättämät esitykset, jotka liittyvät tähän asiaan, lähetetään uuden järjestön hallitukselle, joka toimii täällä esitettyjen ajatusten toteuttamiseksi niin pitkälle kuin se suinkin on mahdollista. Siis hallitukselle eväät tämän kokouksen edustajien esittämistä asioista!

Menettelytapa hyväksyttiin yksimielisesti.

Edustajakokouksen hyväksymä ohjelmallinen lausuma ja samassa yhteydessä tehty päätös uuden periaateohjelman luonnoksen valmistamisesta on seuraava:

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön perustavan kokouksen päätös ohjelmallisista tavoitteista

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön perustava kokous 17—18. 6. 1969 päätti, samalla kun se hyväksyi oheisen ohjelmallisen lausuman ja talouspoliittisia tavoitteita koskevat pontet, velvoittaa hallituksen valmistamaan keskusjärjestön periaateohjelmaa koskevan luonnoksen ja saattamaan sen hyvissä ajoin laajaan jäsenliittojen sekä ammatillisten perusjärjestöjen käsittelyyn siinä tarkoituksessa, että vuonna 1971 kokoontuva varsinainen edustajakokous saattaisi hyväksyä keskusjärjestön uuden periaateohjelman.

Ohjelmallinen lausuma

Ammattiyhdistysliikkeen tarkoituksena ja sen toiminnan ohjeena on palkansaajain aineellisten ja henkisten, yhteiskunnallisten, sivistyksellisten sekä juridisten etujen, oikeuksien ja vapauksien kaikinpuolinen puolustaminen ja edistäminen alati muuttuvassa yhteiskunnassa samalla, kun se pyrkii edistämään eri palkansaajaryhmien yhteenkuuluvuutta ja yhteistoimintaa.

Yhteiskunnassa tapahtuva kehitys johtaa ammattiyhdistysliikkeen tehtävien laajenemiseen. Perinteellisten palkka- ja työehtoja sekä sosiaalista turvallisuutta edistävien tavoitteiden rinnalla ammattiyhdistysliike joutuu vaikuttamaan yhteiskunnan kokonaiskehitykseen entistä suuremmassa laajuudessa.

Kehityksen ansiosta ammattiyhdistysliikkeen toiminta ja pyrkimykset ovat entistä enemmän siirtymässä välittömien työpaikka- ja ammatti-kohtaisten kysymysten ulkopuolelle. Näin on jo tapahtunut talouspolitiikan piirissä. Ammattiyhdistysliikkeen perustavoitteena on työntekijäin reaaliansioiden ja työehtojen parantaminen, täystyöllisyyden turvaaminen ja aktiivisen työvoimapolitiikan kehittäminen. Siihen liittyen

ammattiyhdistysliikkeen on otettava kantaa koko yhteiskunnan taloudelliseen ohjaukseen ja kehittämiseen tavoitteenaan taloudellisen valankäytön saattaminen demokraattisesti valittujen elinten valvontaan ja ohjaukseen.

Tekninen vallankumous ja kansainvälisen työnjaon kehitys aiheuttavat perusteellisia muutoksia tuotanto- ja työelämässä. Kuitenkaan vielä ei ole kehitetty riittävän tehokkaita keinoja yksityisten työntekijäin, työntekijäryhmien ja kokonaisten ammattikuntien toimeentulon turvaamiseksi ja elämän sopeuttamiseksi uusiin olosuhteisiin.

Tuotantoelämässä tapahtuvat muutokset edellyttävät syvälle meneviä uudistuksia päättävällä käytössä ja hallinnossa. Ammattiyhdistysliikkeen on voitava vaikuttaa tuotantorakenteen muutosprosessiin ja torjuttava sen työntekijälle aiheuttamat haitat.

Ammattiyhdistysliike suhtautuu myönteisesti tekniseen kehitykseen, rationalisointiin ja tutkimustyöhön, jonka tarkoituksena on työn helpottaminen ja tuotannon tehokkuuden lisääminen, mutta vastustaa sellaista rationalisointia, jonka tavoitteena on ensisijaisesti työvauhdin kiihdyttäminen työntekijäin kustannuksella. Tämä tapahtuu sillä edellytyksellä, että työntekijäin toimeentuloa ei missään vaiheessa vaaranneta, vaan että tehokamman tuotannon tulokset johtavat heidän elintasonsa oikeudenmukaiseen kohoamiseen.

Yritysdemokratia

Ammattiyhdistysliike ei voi sallia, että työntekijäin toimeentulo ja kohtalo riippuu perinnön, omaisuuden, sukulais- ja henkilösuhteiden perusteella nimitetyn johtajaportaan päätösvallasta. Työntekijöille on turvattava oikeus osallistua päätöksiin, jotka koskevat yritysjohdon valitsemista, yritysten kehittämistä ja tulevaisuutta. Perusteettomia irtisanomisia vastaan on luotava tehokas suoja ja milloin irtisanomiset ovat väistämättömiä, työntekijäin toimeentulo ja tarvittaessa uudelleen- koulutus on turvattava.

Koulutus- ja kasvatustoiminta

Tekninen kehitys ja laajeneva yritysdemokratia edellyttävät muutoksia koko koulutusjärjestelmässä peruskoulusta korkeakouluihin saakka. Ammattiyhdistysliike kiirehtii peruskoulu-uudistuksen toteuttamista ja pitää välttämättömänä myös jatkokoulutusjärjestelmän kehittämistä siten, että jokaiselle työntekijälle tarjotaan taloudelliset mahdollisuudet ansiotyöhön ja jatkokoulutuksen vuorottelulla saavuttaa korkeallekin asettamansa päämäärät.

Ammattiyhdistysliike katsoo erityiseksi velvollisuudekseen tukea nuorten ammattikasvatusta ja edistää ammattioppilaitoksissa opiskelevien pyrkimyksiä koulujen yleissivistävän ja ammattiopetuksellisen tason kohottamiseksi ja jatkokoulutuksen turvaamiseksi. Samalla ammattiyhdistysliike tukee pyrkimyksiä koulu- ja opintodemokratian laajentamiseksi.

Työntekijäin terveyden suojele

Vaikka sosiaalilainsäädännössä on tapahtunut huomattavaa edistystä, monet nimenomaan työhön liittyvät terveydelliset kysymykset vaativat yhä suurempaa huomiota. Eheytyvä ja voimistuva ammattiyhdistysliike näkee työterveyteen liittyvissä kysymyksissä erään tähän asti laiminlyödyn tärkeän työkenttensä. Säännöllinen työntekijäin terveyden tark-

kailu, viihtyisän työympäristön luominen, samoin kuin työajan lyhentäminen ja lomien pidentäminen edistävät työntekijän terveyden ja työ-kunnan säilymistä.

Työntekijän ja hänen perheensä fyysiseen ja henkiseen terveyteen liittyvät myös elin- ja asuinympäristöä koskevat kysymykset. Asuminen, yhdyskuntasuunnittelu, luonnonsuojelu, taistelu ilman ja veden saastumista ja melun haitallisia vaikutuksia vastaan ovat keskeisiä tehtäviä, jotka työntekijäin elämää koskevinä kuuluvat myös ammattiyhdistysliikkeen toimintapiiriin.

Työehtosopimuspolitiikka

Keskeinen sija ammattiyhdistysliikkeen toiminnassa on edelleenkin työmarkkinajärjestöjen välisillä työehtosopimuksilla. Koko ammattiyhdistysliikkeen voimaan nojautuvalla solidaarisella ja aktiivisella palkkapolitiikalla on työntekijöille turvattava vähintään tuottavuuden nousua vastaava reaalipalkkojen korotus. Pääpaino ammattiyhdistysliikkeen palkkapolitiikassa on asetettava kohtuuttomien tuloerojen poistamiseen ja pienituloisten palkkojen korottamiseen. On päästävä eroon ikään ja sukupuoleen perustuvasta palkkojen erilaisuudesta.

Työehtosopimuspolitiikan ja työmarkkinakäytännön vakiinnuttamiseksi ja eri osapuolten vastuun määrittelemiseksi olisi pyrittävä työ- ja ammattiyhdistysoikeudellisten normien nykyistä täsmällisempään määrittelyyn ja niiden jatkuvaan kehittämiseen.

Ammattiyhdistysliikkeen tulee myös aktiivisesti vaikuttaa työolainsäädännön kehittämiseen jatkuvasti muuttuvan yhteiskunnan tarpeita vastaavasti.

Suhde poliittisiin puolueisiin

Ammattiyhdistysliike yhdistää erilaisia poliittisia ja yhteiskunnallisia mielipiteitä omaavia henkilöitä. Sen suhde poliittisiin puolueisiin on itsenäinen ja riippumaton. Se haluaa kuitenkin olla yhteistoiminnassa sellaisten poliittisten puolueiden kanssa, jotka edistävät ammattiyhdistysliikkeen tavoitteita.

Kansainväliset suhteet ja työ rauhan puolesta

Ammattiyhdistysliikkeen tavoitteena on pysyvä rauha ja kansojen välinen ystävyys. Keskusjärjestö haluaa olla yhteistyössä kaikkien rauhaa edistävien voimien kanssa, erityisesti eri maiden ammatillisten järjestöjen kanssa, samalla kun se taistelee asevarustelua ja ylikansallisen pääoman vaikutusvaltaa vastaan.

Keskusliitto jatkaa järjestöllisiä suhteita VAKL:n kanssa ja turvaa kullekin sen jäsenliitolle vapauden päättää suhteistaan kansainvälisiin erikoisliittoihin. Samalla kun keskusliitto määrätietoisesti kantaa vastuuta Suomen ammattiyhdistysliikkeen yhteisistä kansainvälisistä suhteista se erityisesti haluaa kehittää yhteistyötään Neuvostoliiton ja pohjoismaiden ammatillisten järjestöjen kanssa.

Yhteiskunnalliset kokonaistavoitteet

Ammattiyhdistysliikkeen pyrkimykset voidaan yhdistää yhteiskunnalliseksi kokonaistavoitteeksi, jonka pääperiaatteet on ilmaistu Yhdistyneiden Kansakuntien Ihmisoikeuksien julistuksessa. Ammattiyhdistysliike edellyttää, että yhteiskuntajärjestelmä antaa työntekijöille ja heidän

järjestöilleen demokraattiset vapaudet toimia etujensa ja oikeuksiensa puolesta. Mikäli omistukseen tai muihin etuoikeuksiin perustuvat yhteiskunnalliset instituutiot asettavat esteitä näille pyrkimyksille, ammattiyhdistysliikkeen oikeus ja velvollisuus on toimia tällaisten esteiden poistamiseksi.

TALOUSPOLITIIKAN TAVOITTEET

Järjestön talouspoliittisena päätavoitteena on *täystyöllisyyden saavuttaminen sekä ylläpitäminen mahdollisimman* voimakkaan ja tasaisen kansantulon kasvun sekä työn tuottavuuden nousun vallitessa. Tällöin on jokaiselle työtä haluavalle työntekijälle turvattava hänen työkykyään ja ammattitaitoaan vastaavaa vakituista, tuottavaa ja vapaasti valittavaa työtä, minkä suorittamisesta maksetulla korvauksella hän kykenee turvaamaan itselleen ja perheelleen kohtuullisen toimeentulon.

Täystyöllisyyden ohella järjestö pitää ensisijaisina tavoitteinaan *vakaata rahan arvoa* ja sellaista *palkansaajien reaalityövoimien ja elintason kehitystä*, mikä vastaa koko kansantulo- ja keskimääräisen tuottavuuden nousua ja samalla lisäksi johtaa *tulonjaon tasoittumiseen*.

Tuotanto- ja kasvupolitiikka

Tasapainoisen taloudellisen kasvun sekä täystyöllisyyden saavuttamisen edellytyksenä on yhteiskunnan kaikkien tuotantovoimien ja nimenomaan työvoiman mahdollisimman täydellinen hyväksikäyttö. Kaikkia tuotannonaloja olisi kehitettävä siten, että koko työvoima voidaan työllistää omassa maassa. Ensisijaisesti olisi kehitettävä niitä tuotannonaloja, jotka ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö vaatii

- että talouspoliittista suunnittelua tehostetaan ja suunnitteluun kohdistetaan riittävä julkisuus ja kansanvaltainen valvonta,
- että julkisen sektorin osuutta talouselämässä yleensä lisätään tavoitteena suhdannevaihtelujen tasoittaminen ja taloudellisen demokratian laajentaminen,
- että työvoimahallinnon uudistus toteutetaan mahdollisimman nopeasti ja laaditaan työvoimapolitiittinen ohjelma, jossa työntekijäin turvallisuutta lisätään työvoiman liikkuvuutta ja sopeutumista edistävillä toimilla asuntojen tarjonnan, ammatinvalinnan ohjauksen, työnvälityksen, ja työvoiman muutto- ja koulutusavustusten, uudelleen-, jatko- ja täydennyskoulutuksen, irtisanomissuojajärjestelmän sekä työttömyysvakuutusjärjestelmän parantamisen avulla,
- että noudatetaan talouspolitiikkaa, joka ylläpitää kokonaiskäytön korkean työllisyyden edellyttämällä tasolla sekä säilyttää investointien osuuden kansantuotteesta riittävän korkeana muuttaen niiden rakennetta työllisyyttä ja tuotantoa edistävään suuntaan,
- että julkisen säästämisen osuutta kokonaistaloudellisessa säästämisessä lisätään,
- että julkisten investointien osuutta kokonaisinvestoinneissa lisätään ja valtion omalle teollisuustoiminnalle sekä valtion yksityistä teollisuutta tukeville toimenpiteille asetetaan taloudellista kasvua ja työllisyyttä edistävät tavoitteet, joiden toteutumista julkisesti valvotaan,
- että laaditaan toteutettavissa oleva asuntopolitiittinen ja sen edellyttämä asuntotuotannon rahoitusohjelma tavoitteena vuokra-asuntojen tuotannon lisääminen, asumiskustannusten alentaminen sekä

talonrakennusalan työllisyyden parantaminen ja työvoiman vaki-naistaminen,

- että maamme osallistuu kansainväliseen taloudelliseen yhteistyöhön kaikkien maiden erityisesti pohjoismaiden ja Neuvostoliiton kanssa puolueettomuuspolitiikkamme puitteissa tavoitteenaan ulkomaankaupan pysyvän tasapainon saavuttaminen täystyöllisyyden vallitessa, mikä edellyttää sekä tullimyönnytysten tasapuolisuutta että jatkuvaa pääomatukea ulkomailta suomalaisten yritysten pää-täntävaltaa rajoittamatta,
- että raha-, korko- ja valuuttapolitiikka nivelletään muuhun julki-sen vallan talouspolitiikkaan pitäen ensisijaisena tavoitteena voi-makasta taloudellista kasvua ja täystyöllisyyttä sekä pääomakus-tannusten alentamista,
- että maatalouspolitiikan tavoitteena pidetään omavaraisuutta ja kotimaista kulutusta vastaavaa tuotantoa ilman valtion tuella ta-pahtuvaa vientiä sekä tuetaan vähävaraista viljelijäväestöä sellai-sin yhteiskunnallisin ja taloudellisin keinoin, jotka johtavat vilje-lijäväestön tulonjaon tasoittumiseen,
- että puunjalostusteollisuuden jatkuvan kehityksen turvaamiseksi metsätaloutta edelleen tehostetaan lisäämällä julkisen vallan mah-dollisuuksia valvoa metsien käyttöä.

Hinta- ja rahanarvopolitiikka

Mahdollisimman voimakkaan ja tasaisen taloudellisen kasvun yllä-pitäminen edellyttää kansainvälisessä kilpailutaloudessa vakaa hinta- ja kustannustason säilymistä kotimaassa. Vakaa rahan arvo on myös reaalityövoimien tasaisen nousun edellytys. Järjestö pitää perustelematto-mina käsityksiä, joiden mukaan täystyöllisyys ja vakaa hintataso olisi- vat ristiriidassa keskenään, jolloin työttömyyttä voitaisiin käyttää kei-nona vakaa rahan arvon saavuttamiseksi. Täystyöllisyyden ylläpitämi-nen vakaa rahan arvon vallitessa on ollut vaikeata mm. sen vuoksi, että hintamekanismin toimintaa häiritsevät elinkeinoelämän monopoli-soituminen sekä kartellisoituminen ja että julkisen vallan harjoittamas-sa hintapolitiikassa on ilmennyt heikkouksia.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö vaatii

- että muodostetaan yhtenäinen hinta- ja kartellivirasto, jonka teh-tävänä on kilpailulainsäädännön noudattamisen valvonta, hinnan-muodostuksen seuraaminen, hintapolitiikan suunnittelu ja valvonta tavoitteena vakaa rahan arvo tehokkaan tuotannon vaatiman hin-tasuhteiden muutosten puitteissa,
- että kuluttajavalistusta julkisissa tiedotusvälineissä erityisesti ra-diossa ja televisiossa lisätään sekä laajennetaan kuluttajaneuvos-ton toimintamahdollisuuksia,
- että rahalaitosten korkomarginaali pidetään sellaisissa puitteissa, ettei se yleisen korkotason nousun kautta nosta kustannustasoa,
- että suuriin asutuskeskuksiin luodaan vuokrien sovittelevä järjestelmä sekS parannetaan vuokralaisten asemaa lainsäädännöllä,
- että julkinen valta veropolitiikassaan ottaa huomioon sen vaiku-tukset hinta- ja kustannustasoon pyrkien välttämään sellaisten ve-rojen korotuksia, jotka nostavat pienituloisten elinkustannuksia,
- että maatalouden hintapolitiikassa luovutaan pääasiallisena kei-nona käytetystä tuottajahintojen korotuksista, ja maatalouden tu-lotasoa kohotetaan sisäisen ja ulkoisen rationalisoinnin ja siten tuotantokustannusten alentamisen avulla.

Palkka- ja tulopolitiikka

Tuloerot ovat maassamme edelleenkin liian suuret. Tämä johtuu mm. siitä, että pyrkimykset tulojen inflatorisen kasvun rajoittamiseen ovat kohdistuneet pääasiassa palkkoihin, kun sitävastoin yrittäjä- ja pääomatulot ovat jääneet näiden pyrkimysten ulkopuolelle. Sen vuoksi ammatilliset järjestöt eri maissa ovat suhtautuneet kriittisesti tulopolitiikan harjoittamiseen ja korostaneet oikeuttaan tulojaon tasoittamiseen. Järjestö yhtyy näihin kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen kannanottoihin ja pitää välttämättömänä, että varsinkin voimakkaan inflaation vallitessa sekä ulkomaankaupan tasapainon ja täystyöllisyyden turvaamiseksi neuvotellaan valtiiovallan ja taloudellisten etujärjestöjen kesken tulokehitystä koskevista toimista.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö vaatii

- että ammattiyhdistysliikkeen oikeus pyrkiä tulojaon tasoittamiseen jatkuvasti tunnustetaan,
- että ammattiyhdistysliikkeen oikeutta neuvotella ja sopia palkoista sekä muista työehdoista ei lainsäädännöllä tilapäisestikään rajoiteta ilman sen suostumusta,
- että kaikki tulot julkistetaan ja saatetaan oikeudenmukaisen verotuksen kohteeksi sekä tulopolitiikka katsotaan kaikkia tuloja koskevaksi neuvottelu-, sovittelu- ja sopimismenettelyksi, jonka toteuttamiseksi tarvitaan entistä täydellisempiä tietoja kaikista tuloista,
- että solidaarisen palkkapolitiikan välttämättömyys tunnustetaan ja pyritään siihen, että samanarvoisesta työstä maksetaan sama palkka ikään, sukupuoleen, rotuun tai vakaumukseen katsomatta,
- että työehtosopimuksilla taataan jokaiselle työntekijälle sellainen palkka, joka turvaa taloudellisista huolista vapaan elämän kulloinkin vallitsevan kulutuksen tasolla fyysisen ja henkisen kunnon sekä työnviihtyvyyden turvaamiseksi,
- että sosiaaliturvajärjestelmää edelleen kehitetään tavoitteena jokaisen ihmisen turvallisuus lapsuudesta vanhuuteen saakka.

22 §

Julkilausumat

Puheenjohtaja: Kokousedustajille on jaettu ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan esitys tämän edustajakokouksen julkilausumaksi. Kaikki ovat varmaan siihen tutustuneet, ja täällä on pyydetty asiaan puheenvuoro. — Niilo Kyllönen, liittykö puheenvuoro nimenomaan julkilausumatekstiin? (Kyllönen: Kyllä!) — Ole hyvä!

Keskustelu

, Niilo Kyllönen (Rakennustyöläisten liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit! Tässä arvovaltaisessa kokouksessa ja sen julkilausumassa katsoisin, että tämän julkilausuman, kun se erillisenä tulee tästä ohjelmaesityksestä, tulisi olla enemmän konkreettinen. Palauttaisinkin mieliin edellisen SAK:n edustajakokouksen viitoittaman linjan, kuinka tulee siis tätä palkka- ja työehtosopimusasiaa kehittää.

Esittäisinkin, että julkilausumavaliokunta ottaisi tämän vielä käsitteelyyn, jossa konkreettisesti selviteltäisiin nimellispalkkojen korotus, missä tulee ottaa huomioon työn tuottavuuden ja elinkustannusten kohoaminen ja myöskin veropoliittiset siirrot. Vain tällöin on mahdollisuus

saada reaali-palkkoihin työn tuottavuuden kasvua vastaava nousu, jota hyväksytty ohjelmaluonnoskin edellyttää.

Lisäksi olisi välttämätöntä, että julkilausumassa mainittaisiin konkreettisena tuntipalkkalaisten ja suorituspalkkatyössä työskentelevien palkankorotus, jossa tulisi huomioida myöskin tämä työajan lyhentämisestä johtuva menetys.

Siis esittäisin tätä konkretisoitavaksi enemmän. Mielestäni tämä on sellainen liian pyöreästi sanottu. Se olisi sanottava konkreettisemmin.

Erkki Salomaa: (Rakennustyöläisten liitto): Hyvät toverit! Uskon, että kenelläkään meijlää ei olisi periaatteessa sitä vastaan, että me tässä kokouksessa ja pyöreästi puolen miljoonan ammatillisesti järjestäytyneen työläisen nimissä voisimme päättää, minkälaisia palkkapoliittisia tavoitteita me asetamme keskusjärjestöllemme ja omille ammattiliitoillemme. Tilanne on kuitenkin tällä hetkellä sellainen, että esim. Rakennustyöläisten liitossa me emme ole voineet tätä asiaa käsitellä, emme ole voineet pohtia sitä, minkälaista pennimäärää me esitämme korotukseksi palkkoihin, emmekä lyödä lopullisesti kiinni, minkälaisia konkreettisia sosiaalisia uudistusvaatimuksia esitämme alojemme työehtosopimuksiin.

Näin ollen — koska tiedän, että muissakin ammattiliitoissa tilanne on ollut samanlainen, täällähän on moneen otteeseen painotettu, että nykyisten olosuhteiden vallitessa ammattiyhdistysliike ei voi tehdä vakauttamisratkaisuja eikä myöskään asettaa täsmällisiä tavoitteita — näin muutamman tunnin kuluessa minun käsittääkseni on mahdotonta saada syntymään sellaista täsmällistä esitystä, joka kestää vettä ja jonka puolesta me sitten voisimme kamppailla.

Eino Lehto (Rakennustyöläisten liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Täällä edustaja Kyllösen esitys siitä, että tämä edustajakokous selvemmin määritteli periaatteessa ne tavoitteet, mitä tulevaisuuden työehtosopimustavoitteissa asetettaisiin, on käsitykseni mukaan sellainen, mitä nimenomaan meiltä nyt odotetaan.

Täällä Kyllönen ei määritellyt pennimääräisesti kantaa tähän esitykseen, vaan periaatteessa tavoitteet, joissa huomioitaisiin työn tuottavuus ja toisaalta jälkeensääneisyys tapahtuneessa taloudellisessa kehityksessä.

Kannatan täällä Kyllösen tekemää esitystä.

Bo Winqvist (Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto): Toveri puheenjohtaja, arvoisat edustajatoverit! Tämä jaettu ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan esitys julkilausumaksi on varsin lyhyt ja varsin tiivistetty. Totean, että tästä puuttuu eräs hyvin tärkeä asia, nimittäin kysymys tällä hetkellä eheytyvän ja jo eheytyneen ammattiyhdistysliikkeen kannanotosta meidän yhteiskunnallisesti ottaen erittäin tärkeään kysymykseen, nimittäin kysymykseen tämän maan hallituspuolesta.

Esitän julkilausumaan lisättäväksi seuraavan kappaleen:

"Ammattiyhdistysliike kannattaa kaikkien työväenpuolueiden ja keskusjärjestöjen varaan rakentuvaa hallituspuolesta."

Vilho Aronranta (Rakennustyöläisten liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät ammattiyhdistystoverit! Pyydän kannattaa toveri Winqvistin täällä esittämää lisäysehdotusta.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Koska keskustelun aikana on tuotu esiin osittain konkreettisuutensa esityksiä päätöslauselman lisäyksiksi, niin esitän, että tämä asia palautetaan valiokunnalle.

Selonteko myönnettiin oikeaksi ja asia palautettiin ohjelma- ja päätöslauselmavaliokuntaan.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Valiokunta kokoontuu B-salissa välittömästi ja esittää kantansa puhemiehistölle.

Merkittiin tiedoksi.

2. Paikallis-, alue- ja piirijärjestöjä koskeva julkilausuma

Puheenjohtaja: Kokousedustajien salkkuihin on muiden asiapareiden joukkoon liitetty esitys paikallis-, alue- ja piirijärjestöjä koskeväksi julkilausumaksi. Ilmeisesti edustajat ovat tähän tutustuneet.

Keskustelua ei syntynyt.

Julkilausuma hyväksyttiin ja sen teksti on seuraava:

"Jäsenliittojen perusjärjestöjen alueellinen ja paikallinen yhteistoiminta on kehittynyt varsin erilaiseksi eri puolilla maata. On olemassa ammatillisia paikallisjärjestöjä, joiden toiminta-alue on varsin suppea ja toisia, jotka ovat laajentuneet sekä alueellisesti että toiminnallisesti erittäin mittaviksi. Edelleen on olemassa alue- ja piirijärjestöjä, joiden tehtävät ja toimintamuodot poikkeavat suuresti toisistaan. Toisaalta on paikkakuntia, joilla perusjärjestöjen yhteistoimintaa on vain vähän tai ei lainkaan.

Kun näiden alueellisten ja paikallisten yhteistyöjärjestöjen ja -elinten toiminta useassa tapauksessa menee rinnakkain ja päällekkäin ja kun on ilmeistä, että toiminnan järjestämisellä voidaan saavuttaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmat työmuodot ja suurempi teho ammatillisen järjestäytymisen lisäämiseksi ja järjestötoiminnan lujittamiseksi, velvoittaa edustajakokous keskusjärjestön hallituksen

suorittamaan selvityksen toiminnassa olevista paikallis-, alue- ja piirijärjestöistä sekä laatimaan suunnitelman jäsenliittojen perusjärjestöjen yhteistyön kehittämiseksi niin, että saadaan luoduksi koko ammattiyhdistysliikettä vahvistavia ja sen toimintaa edistäviä ja lujittavia yhteistyömuotoja."

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Raha-asiainvaliokunnalta on tiedotus. Sen esittää taloudenhoitaja Kousa.

Taloudenhoitaja Rauno Kousa (SAK): Toveri puheenjohtaja! Arvoisat edustajat! Lähinnä teknillisistä syistä ja kokouksen todennäköistä aikaisempi ja laskettua nopeampi päättyminen on aiheuttanut hieman hankaluuksia tässä rahojen jaossa. Mikäli nyt sattuisi käymään niin, että tämän kokouksen kestäessä eivät kaikki saa matka- ja päivärahaa, pyydämme kokouksen päättymisen ja lounaan jälkeen tulemaan tässä kokoussalin takana olevaan kansliaan, josta nämä päivä- ja matkarahat ovat noudettavissa.

Merkittiin kuulluksi.

23 §

Seuraavan varsinaisen edustajakokouksen ajankohta

Puheenjohtaja: Sillä aikaa kun ohjelma- ja päätöslauselmavalio-kunta pitää kokouksensa, siirrytään käsittelemään työjärjestyksen 21. asiaa: Todetaan seuraavan varsinaisen edustajakokouksen ajankohta.

Tässä suhteessa on edustajakokoukselle esitettävänä, että seuraava varsinainen edustajakokous pidettäisiin vuonna 1971, ja se pidetään halli-

1

tuksen lähemmin määräämänä ajankohtana ja paikassa siinä järjestyksessä, kuin uudet nyt täällä kokouksessa hyväksytyt säännöt edellyttävät. Esitys voitaneen hyväksyä?

Esitys hyväksyttiin.

Ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan esitys N:o 2 (liittyy 22 §:ään)

Puheenjohtaja: Ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan puheenjohtaja Erkki Salomaa, ole hyvä!

Erkki Salomaa: Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! "Valiokunta kokoontui ja on edelleen yksimielisesti tämän ohjelmaluonnoksen kannalla. (Suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Voidaanko yhtyä valiokunnan esitykseen?

Saatuana puheenvuoron lausui.

Bo Winqvist: Toveri puheenjohtaja! Arvoisat edustajakaverit! En voi yhtyä ohjelma- ja päätöslauselmavaliokunnan esitykseen ja toistan äsken tekemäni ehdotuksen.

Puheenjohtaja: Katson, että Niilo Kyllönen on luopunut ehdotuksestaan, joten jäljellä ei ole muuta kuin Winqvistin Aronrannan kannattamana tekemä muutosesitys.

Selonteko myönnettiin oikeaksi.

Koeäänestys

Puheenjohtaja: Toimitetaan koeäänestys sen johdosta, että on tehty kannatettu poikkeava ehdotus tästä kokoukselle jätetystä ehdotuksesta.

Kaikki ne, jotka ovat tämän jaetun ehdotuksen ja valiokunnan esityksen kannalla, nostavat ensiksi korttinsa ja sen jälkeen nostavat edustajakorttinsa ne, jotka ovat Winqvistin tekemän muutosehdotuksen kannalla. Ehdotus menettelyksi hyväksyttäneen?

Kokouksesta: Puheenjohtaja, voisitko lukea vielä kerran esityksen uudestaan?

Puheenjohtaja: Winqvist on ehdottanut: "Ammattiyhdistysliike kannattaa kaikkien työväenpuolueiden ja keskustavoimien varaan rakennettavaa hallituspohjaa." Tämä on tarkoitettu lisäykseksi esitettyyn julkilausumaehdotukseen.

Olen esittänyt koeäänestystä jolloin ensiksi nostavat edustajakorttinsa ne, jotka ovat valiokunnan ehdotuksen kannalla ja sen jälkeen ne, jotka kannattavat Winqvistin lisäysehdotusta.

Äänestysmenettely hyväksyttiin ja koeäänestys suoritettiin.

Koeäänestyksen tuloksena totesi

Puheenjohtaja: Edustajakokous on valtaenemmistöllä hyväksynyt valiokunnan ehdotuksesta tänne esitetyn seuraavan julkilausuman: "Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön perustava kokous kannattaa periaatteessa sellaisen vakauttamispolitiikan jatkamista, jolla palkansajien työllisyys, reaaliansioiden nousu, tuloerojen kaventaminen sekä sosiaaliturvan lisääminen voidaan taata.

Perustava kokous katsoo, ettei ammattiyhdistysliikkeen ole syytä tehdä työehtosopimusratkaisuja ennen kuin mahdollisen vakauttamissopimuksen koko sisältö on tunnettu ja sen vaikutukset arvioitavissa.

Perustava kokous toivoo, että työväenpuolueiden yhteistyötä tasapainoisen taloudellisen kasvun ja elintason nousun turvaamiseksi jatketaan ja edelleen kehitetään myös hallitustasolla pyrkimyksenä yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa kokouksen hyväksymässä ohjelmallisessa

lausumassa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen."
Asia todettiin tältä osalta loppuunkäsittellyksi.

24 §

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja: Annan puheenvuoron puheenjohtaja Niilo Hämäläiselle.

Niilo Hämäläinen: Arvoisat kutsuvieraat! Hyvät edustajatoverit! Kokouksemme on nyt siirtymässä loppuvaiheeseen. Olemme tehneet monia merkittäviä historiallisia päätöksiä, joiden oppimiseen ja arviointiin kuluu varmasti vielä kauan aikaa. Kuitenkin olemme päässeet jo vuosikymmenen haaveena olleen kynnyksen yli. Keskusjärjestöhajanaisuus on asiallisesti katsoen saatu päättymään. Toivon ja uskon, että te kaikki yhdytte tähän toivomukseeni ettei näin suuriin järjestöllisiin korjauksiin tarvitse vuosikymmeniin mennä. Tämän kokouksen jälkeen on keskusjärjestö nyt suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Pidämme tavoitteenamme puolen miljoonan jäsenen rajan ylittämistä 1970-luvulle siirryttäessä, kuten tämän kokoussalin tunnuksena sanotaan.

Järjestömme on suuri, mutta meillä on syytä uskoa tällä kertaa myös sen sisäiseen vahvuuteen, joka on meille yhtä tarpeen kuin laaja jäsenjoukko. Yhteistyötä, lujuttua ja sosiaalista sisua tarvitaan näiden monien kauaskantoisten päätösten toteuttamiseksi, joita olemme suunnitelleet ja päättäneet. Joukkovoimamme ei saa kuitenkaan muodostua meille ylpeyden kompastuskiveksi. Sen avulla voimme valvoa omia etujamme, palkkatyöntekijäin etuja tässä maassa, mutta meidän on syytä muistaa, että yhteiskunnassa on ryhmiä, joiden hyvinvoinnista myös meidän leipämme leveys riippuu. Tahdon painottaa tätä asiaa juuri nyt, kun viime viikkoina on meistä yritetty jälleen tehdä pienviljelijäin ja yleensäkin maatalousväestön vihollisia. Sitä me emme ole. Maatalousmuodostaa vaikean ongelman, joka ei ole yksin maatalouden ongelma vaan koko kansan. Tähän vaikeaan asiaan on myös ammattiyhdistysliikkeen paneuduttava ja me teemme sen kaikkien niiden voimien kanssa, jotka haluavat saattaa maatalouskysymyksen koko yhteiskuntaa hyödyttävään ratkaisuun. Ei vaikeuksia sillä ratkaista, että jokin taho leimataan syntipukiksi ja viholliseksi. Yhdessä tehdyt virheet voidaan parhaiten yhdessä korjata.

Ammattiyhdistysliike on murtautunut suljetusta kehästäan ulos. Emme enää tyydy seurailijan asemaan, niin helppo kuin se saattaisi ollakin, vaan haluamme ottaa osaa yhteiskunnan toimintoihin ja haluamme vaikuttaa niihin. Ei ole etujärjesödiktatuuria, jos haluamme sanoa mielihiteemme mm. eduskunnassa käsiteltäviin asioihin, sillä meidän on kannettava huoli palkkatyöläisten asemasta. Olemme sopineet rajasta poliittisten puolueiden ja ammattiyhdistysliikkeen välillä, mutta sitä rajaitaa ei pidä panssaroida. Neuvotteluvalmiutta ja -alttiutta on aina oltava puolin ja toisin. Ammattiyhdistysliikkeen on varmasti helppo tunnus-taa, että se tarvitsee pyrkimystensä tueksi myös parlamentaarista tukea.

Tässä kokouksessa valitulla keskusjärjestön johdolla ei ole varmasti-kaan edessään helppoja vuosia. Työehtosopimustoiminta on laajentunut ja laajentuessaan myös tullut monitahoisemmaksi entiseen käytäntöön verrattuna. Nykyisin tarvitsemme huomattavassa määrin selvityksiä monilta yhteiskunnan eri aloilta. Ammattiyhdistysliike ei enää voi pyrkiä eikä tyytyä osaratkaisuihin vaan kokonaisuuteen, joka muodostuu monista erikokoisista osista. Yhteiskunta antaa meille jatkuvasti lisää

tehtäviä. Meidän on pysyttävä yhteiskunnan muuttumisessa ja kehitymisessä mukana. Ennen kaikkea meidän tulee olla valmiit turvaamaan edustamamme palkkatyöväestön edut.

Ehdyttäminen on nyt astunut jättiläisaskaleen eteenpäin, mutta täysin valmista työtä ei ole käsissä vieläkään. Liitto- ja perusjärjestötasolla on vielä paljon tehtäviä. Meidän tulee löytää sellaiset tiet ja keinot, joilla me viemme asian lopulliseen ratkaisuun. Suurin vaikeus on edelleenkin ennakkoluulojen hälventäminen ja luottamuksen palauttaminen puolin ja toisin. Tämä kokous antaa hyvän esimerkin siitä, että olemme kulkemassa oikeaan suuntaan. Toivokaamme, että kun kahden vuoden kuluttua jälleen kokoontumme, hajaannus ja ristiriidat silloin voidaan jättää kokonaisuudessaan puolueettoman historiankirjoittajan työpöydälle.

Kansainväliset tärkeät suhteemme ovat olleet täällä esillä. Tahdon vielä painottaa sitä, että ehdyttämisneuvottelukunnassa on sovittu siitä, että tulemme jatkamaan, niin kuin jo eilen totesin, samanlaista kansainvälistä linjaa kuin tähänkin asti. Kansainvälisten asioiden hoito ei ole kiinni henkilöistä, vaan nimenomaan siitä, mikä on järjestön peruslinja, joka nojautuu myöskin viralliseen puolueettomaan ulkopolitiikkaan.

Kiitän teitä, hyvät toverit, asiallisesta ja hyvästä kokouksesta.

Kiitän valitun johdon puolesta siitä luottamuksesta, jota on meille osoitettu. Vakuutan, että jokainen meistä yrittää parhaansa yhteisen asiamme puolesta.

Totean tämän asiarikkaan historiallisen kokouksen päättyneeksi. (Voi-makkaita suosionosoituksia.)

Pyydän, ennen kuin hajaannumme, että käyttäisimme sen verran aikaa, että laulaisimme Kansainvälisen ensimmäisen ja viimeisen säkeistön.

Kokous päättyi kello 12.05 yhteisesti laulettuun Kansainvälisen ensimmäiseen ja viimeiseen säkeistöön.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Puheenjohtajat:

Sihteerit:

Niilo Hämäläinen

Ahti Fredriksson

Arvo Hautala

Simo Elomaa

Reino Heinonen

Paavo J. Paavola

Pekka Virtanen

Toivo Anttila

Olemme tarkistaneet SAK:n ylimääräisen edustajakokouksen, joka samalla oli uuden ammatillisen keskusjärjestön perustava kokous, pöytäkirjan ja todenneet sen yhtäpitäväksi kokouksen kulun ja päätösten kanssa.

Helsingissä 14. p:nä marraskuuta 1969

Oskari Leskinen

Unto Rantanen

LIITTEITÄ

Katsaus ammattiyhdistysliikkeen eheyttämistapahtumiin

17.—18.6.1969 pidettyä keskusjärjestötason eheyttämiskokousta oli edeltänyt monien tärkeiden tapahtumien sarja, joka oli luonut edellytykset SAK:n ylimääräiselle edustajakokoukselle ja samalla uuden ammatillisen keskusjärjestön perustavalle kokoukselle. Sen vuoksi on aiheellista liittää tämän historiallisen eheyttämiskokouksen pöytäkirjan yhteyteen eräät tärkeät eheyttämiseen liittyvät asiakirjat sekä luoda lyhyt katsaus eheyttämisprosessiin kokonaisuudessaan.

Ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisprosessin alkuna voidaan perustellusti pitää professori Heikki Wariksen puheenjohtamalla toimineen ammattiyhdistysmiesten "komitean" työtä vuosina 1965 ja 1966. Tämän toimikunnan työ ei sellaisenaan perustunut erityisiin järjestöpäätöksiin, vaan se lähti liikkeelle eräiden ammattiyhdistysmiesten henkilökohtaisten kontaktien ja aloitteiden pohjalta. Wariksen toimikunnan, sen työryhmien ja yksityisten jäsenten kokoontumisia arvioidaan olleen yli 100. Näkyvänä työssä tuloksena toimikunta antoi 22.3.1966 yhteisen julkilausuman, joka lähetettiin sekä keskusjärjestöille että liitoille. Lausuma seuraa tämän katsauksen liitteenä.

Ensimmäinen konkreettinen eheyttämistä edistävä tapahtuma oli SAK:n 9. edustajakokous kesällä 1966. Tämä kokous, jota edelsi ns. Väinö Leskisen—Aarne Saarisen suositus, muodostui historialliseksi käännekohdaksi ammattiyhdistysliikkeen yhdistämisen kannalta. Näin luonnehti SAK:n edustajakokousta edesmenneen tunnettu ammattiyhdistysmies Niilo Wälläri muistelmissaan. SAK:n kokous toteutti osaltaan Wariksen komitean suosituksia, se muutti keskusjärjestön sääntöjä sekä suoritti melkoisia muutoksia johtoelintensä kokoonpanossa.

SAK:n uusi johto teki jo saman vuoden elokuun 22. päivänä SAJ:lle ja ns. riippumattomille liitoille esityksen ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisen neuvottelujen aloittamisesta ilman ennakkoehtoja. Suomen Ammattijärjestön vastaus oli kielteinen, ja niinpä SAK:n, KAF:n, KTV:n ja Liikeliiiton edustajat aloittivat neuvottelut ilman SAJ:tä 14.1.1967. Tällöin ne hyväksyivät lähimmäksi toiminnalliseksi tavoitteekseen yhden ja yhtenäisen ammatillisen keskusjärjestön toteuttamisen. Samalla neuvottelukokous vetosi vielä ulkopuolella oleviin järjestöihin ja niiden jäseniin, näiden mukaansaamiseksi yhteiseen työhön ehjän ja yhtenäisen ammattiyhdistysliikkeen rakentamiseksi. Edellämäinittujen järjestöjen lisäksi eheyttämisen neuvotteluihin tulivat v. 1967 alussa mukaan SAJ:n jäsenliitoista Kirjatyöntekijäin liitto, Merimies-Unioni ja Sähköalantöntehtäjien liitto. Vuoden 1967 kevätkauden kestäneen neuvotteluvaiheen tärkeimpänä tuloksena voidaan pitää ay-liikkeen kokonaistilanteen kartoittamista sekä SAK:n ja muiden neuvotteli ja järjestöjen välillä vallinneiden ennakkoluulojen lieventämistä.

30. 6. -67 ns. suuri neuvottelukunta päätti uudelleen tehdä SAJ:n hallitukselle ehdotuksen sen neuvotteluihin osallistumisesta. Tämä johtikin myönteiseen tulokseen ja Tyrvännöllä pidettiin 3.10. -67 eheyttämisen neuvottelukunnan kokous, jossa myös SAJ:n edustajat olivat mukana. Kokouksessa hyväksyttiin tavoitteeksi uusi ja yhteinen puoluesidonnaisuuksista vapaa keskusjärjestö.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että kaksi suurta työväenpuoluetta antoivat 6.10. 1967 yhteisen julkilausuman, jota luonnehdittiin puolueiden hyväksi palvelukseksi ammattiyhdistysliikkeelle sen eheyttämisyhteyksissä. Tällä julkilausumalla, joka seuraa tämän katsauksen liiteaineistona, sekä epävirallisella puolueiden erillispöytäkirjalla on yleisesti arvioitu olleen myönteinen merkitys ammattiyhdistysliikkeen yhdistämisessä.

Tyrvännön kokouksen jälkeen suuri neuvottelukunta nimesi jo aikaisemmin toiminnassa olevan työryhmän avuksi jaostoja. Työelimissä valmisteltiin sekä keskusjärjestö- että liitto- ja osastotason yhdistämisratkaisuja neuvottelukunnan päätösten pohjalta. Käytännön ratkaisujen esteeksi osoittautui kuitenkin se, että eräistä tärkeistä linjakysymyksistä ei ollut olemassa päätöksiä eikä yhdensuuntaisia Jäsityksiä kaikkien osapuolten kesken.

SAK:n neuvottelijat edustivat valtuustonsa ja työvaliokuntansa päätösten mukaisesti neuvotteluissa sitä kantaa, että samanaikaisesti keskusliittotason yhdistymistä koskevan sopimuksen kanssa olisi sovittava myös niistä periaatteista, menettelytavoista ja aikamääristä, joiden mukaisesti voimat kootaan yhteisiin elinkelpoisiin liittokokonaisuuksiin. Tältä pohjalta SAK:n edustajat jättivät Sulo Penttilän nimissä 13.11.-67 eheyttämisneuvottelukunnalle alustavan esityksensä kokonaisratkaisuksi. Samansisältöinen, mutta täsmennetty esitys sille jätettiin uudelleen 18.1.-68. Tällöin esitettiin keskusliittotason yhdistymisratkaisun toteuttamista kesällä 1968, ja sen edellytyksenä olisi sovittava liittojen yhdistämistä koskevista asioista jo keväällä. Neuvottelut liittojen yhdistämisestä suositeltiin aloitettavaksi viivyttämättä pitäen pääperiaatteena ns. suurimman liiton periaatetta.

SAK:n työvaliokunta hyväksyi edustajiensa tekemän kokonaisratkaisuesityksen 23.1.-68 todeten, että se on yhtäpitävä keskusliiton aikaisemmin omaksuman yleislinjan kanssa ja että se vastaa ammatillisesti järjestäytyneiden palkkatyöntekijäin etuja ja toiveita sekä työväenliikkeessä yleisesti vallitsevia käsityksiä ammattiyhdistysliikkeen voimien kokoamisesta.

Keskusliittojen ulkopuolella olevat liitot sekä SAJ:stä eroamispäätöksen tehnyt Kirjatyöntekijäin liitto yhtyivät pääkohdiltaan SAK:n kokonaisratkaisuhjelmaan. Siitä poiketen viimeksi mainittu liitto kuitenkin sihteerinsä Aarne Koskisen nimissä esitti, että liittojen yhdistäminen sovitaisiin toteutettavaksi yhden vuoden kuluessa keskusjärjestön perustamisesta.

6. 2. -68 pidetyssä neuvottelussa' sekä SAK:n että ns. riippumattomien liittojen edustajat totesivat yhteisenä käsityksenään, ettei SAK:n ja Kirjatyöntekijäin liiton esitysten välillä ole periaatteellista ristiriitaa ja että voimien kokoamiseen johtava kokonaisratkaisu on saavutettavissa näiden kahden esityksen yhteensoveltamisen pohjalta.

Muista neuvotteluosapuolista poiketen SAJ:n edustajat olivat kaikissa vaiheissa sillä kannalla, että eheyttämisneuvottelut olisi rajoitettava koskemaan vain uutta keskusjärjestöä, johon kaikki silloiset rinnakkais- ja limittäisliitot liittyisivät. Niiden yhdistäminen olisi SAJ:n mielestä jätettävä ilman minkäänlaisia periaate- tai määräaikasopimuksia liittojen välisen neuvottelujen varaan.

14.2.-68 pidetyssä suuren neuvottelukunnan kokouksessa jouduttiin lopulta toteamaan, että SAJ:n asenteet poikkeavat monissa avainkysymyksissä niin jyrkästi muiden osapuolten käsityksistä, ettei neuvottelujen jatkamiselle samalla pohjalla ole edellytyksiä. Yksi sovintoneuvottelujen vaihe oli näin päättynyt.

SAK:n työvaliokunta hyväksyi 16.2.-68 edustajiensa menettelyn sekä totesi SAK:n olevan valmis heti jatkamaan neuvotteluja ja tekemään ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiseen johtavan kokonaisratkaisun niiden keskusliiton ulkopuolisten liittojen ja järjestöjen kanssa, jotka ovat siihen valmiit.

Helmikuussa katkenneet ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisneuvottelut käynnistyivät uudelleen touko-kesäkuun vaihteessa v. 1968, jolloin SAK:n ja ns. riippumattomien liittojen välisissä, viimeainittujen aloit-

teestä käydyissä neuvotteluissa hyväksyttiin tavoitteeksi sopimuksen aikaansaaminen uudesta ja yhteisestä keskusliitosta vuoden 1968 aikana. Sopimuksen erääksi keskeiseksi ehdoksi sovittiin täsmällisen ohjelman hyväksyminen rinnakkaisliittojen yhdistämisestä pitäen pääperiaatteena suurimman liiton periaatetta ja teollisuusliittomuotoista järjestäytymistä. SAJ kieltäytyi hyväksymästä samoja periaatteita kuin muut osapuolet ja sen vuoksi se jäi neuvottelujen ulkopuolelle. Merimies-Uniionin päätettyä edustajakokouksessaan heinäkuussa v. 1968 erota SAJ:stä ellei se muuta asennettaan eheyttämiseen nähden myönteiseksi, eheyttämisneuvottelukunta tarjosi SAJ:lle vielä syyskuussa mahdollisuutta osallistua sovintoneuvotteluihin. Tällöin kuitenkin ilmeni, ettei SAJ:n johdon asenteissa ollut tapahtunut muutosta, eikä niin ollen ollut edellytyksiä sen mukaantulolle.

Neuvotteluja jatkettiin kesästä 1968 lähtien ns. puheenjohtajatason työryhmässä ja sen avuksi muodostetussa sihteeriryhmässä. Mukana olivat SAK, Kirjatyöntekijäin liitto, Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto, Liiketyöntekijäin liitto ja Virkamiesten Yhteisjärjestö sekä syyskuusta lähtien SAJ:hin kuuluvat Merimies-Unioni ja Sähköalan työntekijäin liitto.

Liittojen yhdistämisohjelman ensimmäinen luonnos hyväksyttiin neuvottelukunnassa 3.10. -68 ja lähetettiin välittömästi kaikille liitoille, jotka olivat olleet neuvottelujen piirissä. Samassa yhteydessä nimettiin sovittelijat eri alojen liittojen välisiä yhdistymisneuvotteluja varten. Jatkoneuvottelujen perusteella ohjelmaluonnosta tarkistettiin 3.1. -69. Edelleen päätettiin, että ennen kesäkuun 17. päivänä tapahtuvaa keskusliittoratkaisua liittojen yhdistämisohjelma vielä täsmennetään, ts. määritellään alakohtaisesti, miten ja minkä pituisen ajan kuluessa yhdistyminen tapahtuu. Samoin sovittiin, että tästä ohjelmasta tulee sekä liittojen keskusjärjestöön hyväksymisen ehto että liittokohtainen pohjarakenne yhdistyvässä keskusliitossa. Mainittakoon, että myös SAK oli hyväksynyt tavoitteen, jonka mukaan eheyttämisen yhteydessä on määrätietoisesti pyrittävä kaikilla aloilla mahdollisimman elinkelpoisiin liittokokonaisuuksiin.

Keskusliiton sääntöluonnos hyväksyttiin ja lähetettiin kaikille liitoille 3.12. -68, eikä sitä vastaan esitetty arvostelua, lukuunottamatta joidenkin, lähinnä ns. ammattikuntaliittona toimivien liittojen esityksiä toimintansa itsenäisenä jatkamisesta. Sääntöluonnoksen mukaan keskusliiton edellytettiin olevan puoluesidonnaisuuksista vapaa kansanvaltaisten periaatteiden mukaan toimiva palkansaajain yhteinen järjestö. Liitot päättävät itsenäisesti jäsenistöään koskevista asioista. Suunnittelusta työtaistelusta riittää ennalta tehty ilmoitus keskusliitolle, jonka tehtäviin toisaalta sisältyy mm. oikeus tehdä jäsenliittojensa puolesta yleis-sopimuksia, näiden kanssa asiasta ennalta neuvoteltuaan. Yhtäpitävästi SAK:n v. 1966 omaksuman käytännön kanssa liitoille varattiin oikeus irtisanoutua yleissopimuksesta määräajan kuluessa.

Eräs ratkaiseva taitekohta eheyttämisen tiellä oli 17.3.1969, jolloin aikaisemmin mainitut neuvottelijajärjestöt, Merimies-Unioni lukuunottamatta, allekirjoittivat sopimuksen yhteisen ammatillisen, keskusjärjestön perustavan kokouksen koollekutsumisesta kesäkuun 17. päiväksi 1969.

Sopimuksen allekirjoittamishetkellä keskeneräisistä asioista oli tärkein keskusjärjestön periaate- ja tavoiteohjelma. Sitä valmistamaan oli jo hieman aikaisemmin nimetty työryhmä, jonka ehdotus perustavan kokouksen ohjelmalliseksi lausumaksi, ei siis varsinaiseksi periaateohjelmaksi, valmistui vasta aivan perustavan kokouksen aattopäivinä.

Joka tapauksessa SAK:n silloinen työvaliokunta omalta osaltaan ar-

vioi eheyttämisneuvottelujen edistyneen siihen vaiheeseen, että se täysin yksimielisesti 14.4.1969 päätti SAK:n ylimääräisen edustajakokouksen koollekutsumisesta. Tässä yhteydessä kannattaa mainita, että SAK:n työvaliokunta käsitteli tilannetta jokaisen edelläkuvatun tärkeän neuvotteluvaiheen aikana ja hyväksyi yksimielisesti valtuuttamiensa neuvotteli joitten toimenpiteet.

Kesäkuun 1969 eheyttämiskokouksesta kannattaa vielä merkitä muistiin, että se toteutti täsmällisesti ja suurella yksimielisyydellä sen, mitä eheyttämisneuvotteluissa oli sovittu ja keskusjärjestötason yhdistämiskokoukseen liittyvästi suositeltu. "Vanhan" SAK:n 24 jäsenliiton lisäksi kokouksessa olivat edustettuina ns. riippumattomina liittoina Kaivostyöväen liitto, Kirjatyöntekijäin liitto, Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto, lääketyöntekijäin liitto ja Virkamiesten Yhteisjärjestö sekä SAJ:n jäsenliitoista Auto- ja kuljetusalan työntekijäliitto, Ilmakuljetusalan ammattiliitto, Jalometallityöntekijäin liitto, Merimies-Unioni ja Sähköalantyyöntekijäin liitto.

Niistä SAJ:n jäsenliitoista, jotka eivät olleet mukana keskusjärjestötason yhdistymiskokouksessa, Kutoma- ja neuletyöväen liitto haki ja sai SAK:n jäsenyyden elokuussa 1969, ja loput SAJ:n jäsenliitot hyväksyttiin Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöön 7.11.-69 ns. SAK-SA J-sopimuksella, jonka SAK:n hallitus enemmistöpäätöksellä hyväksyi 6.10.-69 ja joka allekirjoitettiin 9.10.-69. Tällä sopimuksella SAJ:stä SAK:hon siirtyivät Järjestötoimitsijain liitto, Nahka- ja kumialojen ammattiliitto, Rautatieläisten ammattiyhdistysten liitto, Sosialidemokraattinen sanomalehtimiesliitto, Vaatetustyöläisten liitto, Paperikoneenhoitajien liitto, Puunjalostusteollisuustyöntekijäin liitto, Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto, Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto, Tiemiesten ammattiliitto ja Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto.

Hyväksyessään edellämainittujen liittojen jäsenhakemukset Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön hallitus totesi tyydytyksellä ammatillisen liikkeen eheyttämisen tulleen keskusjärjestötasolla loppuun saatetuksi. Rinnakkais- ja limittäisliittojen yhdistämisen osalta hallitus päätöksessään* viittasi SAK:n ja SAJ:n välillä lokakuussa solmittuun sopimussuositukseen ja keskusjärjestön perustavassa kokouksessa 17.-18. päivänä kesäkuuta yksimielisesti hyväksyttyyn liittotason yhdistämisohjelmaan, jota on noudatettava siinä tapauksessa, että edellä mainittu sopimussuositus ei liittojen ja osastojen yhdistämisen tai henkilökuntajärjestelyjen joidenkin yksityiskohtien osalta johtaisi tuloksiin. Mahdollisten erimielisyyksien sattuessa ratkaistaan ne perustavan kokouksen valitsemassa sovittelutoimikunnassa, todettiin päätöksessä lopuksi.

Myös SAK—SAJ-sopimus seuraa katsauksen liitteenä. Tällä sopimuksella SAJ:n toiminta, sen jälkeen, kun sen liitot oli hyväksytty SAK:hon, katsottiin asiallisesti lakanneeksi, ja mainitusta ajankohdasta lukien on maassamme jälleen, 10 vuotta kestäneen hajaannuksen kauden jälkeen, toiminut yksi ja yhteinen ammatillinen keskusjärjestö.

**Professori Heikki VVariksen johdolla työskennelleen
21 ammattiyhdistysmiehen antama**

JULKILAUSUMA

Jo viime vuoden puolella olemme me allekirjoittaneet eri ammattiliittojen piiriin kuuluvat miehet käyneet yksityisesti neuvotteluja, joissa on tarkasteltu Suomen ammattiyhdistysliikkeen jakautuneisuutta. Olemme joutuneet toteamaan, että tämä jakautuneisuus ja yhteyden puute

merkitsee ammattiyhdistysliikkeen sisäistä heikkoutta, sen voimien kuluttamista keskinäisiin kiistoihin, jotka eivät ole voineet edistää palkkatyöntekijäin elintärkeitten etujen ajamista.

Käymiemme neuvottelujen tuloksena on tosin saatu aikaan tiettyä yhteistoimintaa eräitten rinnakkais- ja limittäisliittojen kesken eräissä työehtosopimusneuvottelujen vaiheissa sekä ns. sopujärjestöjen keskinäistä neuvottelukosketusta eräissä työehtosopimusasioissa. Samoin on ilolla todettava, että kaikki ammatilliset järjestöt on saatu yhteisesti vetoamaan maan hallitukseen värillisten afrikkalaisten sortoa ja syrjimistä koskevassa tärkeässä asiassa. Ammattiyhdistysliikkeeltä puuttuu sellainen yhteys ja yhteistoiminta, joka olisi välttämätön taisteltaessa palkkatyöntekijäin elintärkeitten etujen puolesta.

Juuri tässä ammattiyhdistysliikkeen keskeisessä tehtävässä on jouduttu toteamaan, että ammattiyhdistysliikkeemme hajallaan olevien voimien kokoaminen yhteiseen keskusjärjestöön on välttämätön. Näin ollen olemme käymissämme neuvotteluissa hahmotelleet Suomen ammattiyhdistysliikkeen keskuselimen rakenteellista ja sisäistä uudistamista. Olemme yksimielisesti päätyneet seuraaviin periaatteellisiin kannanottoihin:

1. Suomen ammattiyhdistysliikkeellä tulee olla yksi ja yhteinen keskuselin, jonka tehtävänä on palkkatyöntekijäin eri ryhmien yhteenkuvuluvuuden edistäminen ja yhteisten etujen ajaminen.

2. Keskuselimen tulee olla puoluesidonnaisuudesta vapaa ja puoluepolitiikkaan sekaantumaton, jotta se voisi koota kaikki palkkatyöntekijäin nyt hajallaan olevat ammatiliitot järjestölliseen yhteistoimintaan.

3. Keskuselimen tulee rakenteeltaan, toimintaperiaatteiltaan sekä tavoitteiltaan pohjautua kansanvaltaisuuden periaatteille; tämä merkitsee mm. seuraavaa:

3.1. sääntöjen edellyttämässä puitteissa voidaan tärkeissä asioissa toimeenpanna neuvoa-antava jäsenäänestys;

3.2. jäseniä keskuselimen valtuustoon ja puheenjohtajistoon valittaessa otetaan sääntöjen edellyttämässä puitteissa huomioon toisaalta teollisuus- ja rakennusalan liitot sekä kuljetus- ja muitten palveluelinkeinojen liitot toisaalta valtion ja kuntien toimenhaltijain ja työntekijäin liitot sekä toisaalta suuret, toisaalta pienet liitot; ja

3.3. keskuselimen johtoa valittaessa otetaan huomioon, että yhteistyön edellytyksenä on se, että ammattiyhdistysliikkeen eri mielipidesuunnat voivat työskennellä kitkattomasti yhdessä.

4. Keskuselimen tulee edustaa jäsenliittoja näitä yhteisesti koskevissa asioissa, mm. näitten valtuuttamana käydä neuvotteluja ja tehdä sopimuksia työnantajapuolen kanssa — sääntöjen, edellyttämässä puitteissa — ns. yleisratkaisuna, vaikkakin päätävältä työehtosopimus- ja työtaisteluasioissa kuuluukin jäsenliitoille.

5. Keskuselimen tulee määrätietoisesti kantaa vastuuta Suomen ammattiyhdistysliikkeen yhteisistä kansainvälisistä suhteista ja aktiivisesti hoitaa yhteyttä erityisesti Pohjoismaitten ja Neuvostoliiton ammatillisiin järjestöihin.

6. Ammattiyhdistysliikkeen eheyttämisessä tulee pyrkiä todelliseen sovintoratkaisuun; tämä merkitsee mm. seuraavaa:

6. 1. ammattiyhdistysliikkeessä tapahtuneita rikkeitä ja virheitä ei enää ryhdytä ottamaan esille;

6. 2. rinnakkais- ja limittäisliittojen suhteita ja rajankäyntejä koskevat ongelmat pyritään voimien kokoamiseksi ratkaisemaan tapaus tapaukselta neuvotellen, ja

6. 3. henkilökyksymyksistä sekä keskusliitto- että liittotasolla pyritään myönteisiin ratkaisuihin ketään henkilökohtaisesti syrjimättä.

7. Tämän päätöslauselman liitteenä oleva keskuselinten sääntöluonnos on laadittu — nykyisen yhdistyslain asettamissa rajoissa — hahmottelemaan yksityiskohtaisesti uudistettavan keskuselimen uusittuja sääntöjä.

8. Esitämme, että tämän päätöslauselman ja sääntöluonnoksen periaatteellisia kannanottoja käsitellään Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton (SAK) ja Suomen Ammattijärjestön (SAJ) sekä niiden ulkopuolella olevien liittojen ja järjestöjen päättävissä elimissä.

9. Mikäli molemmissa keskusjärjestöissä toteutetaan eheyttämisen edellytykseksi katsomamme välttämätön uudistus, ehdotamme niille ja niitten ulkopuolella oleville järjestöille ja liitoille yhtymistä yhtenäiseksi keskuselimeksi, jonka rakenteen ja toiminnan periaatteet on edellä hahmoteltu.

Helsingissä, maaliskuun 22 päivänä 1966.

Veikko Ahtola
Suomen Paperiteollisuuden
työntekijäin liiton
puheenjohtaja
Aarre Happonen
Liiketyöntekijäin liiton
puheenjohtaja

Reino Heinonen
Suomen Kunnallisten työntekijäin
ja Viranhaltijain liiton
puheenjohtaja
Onni Koski
Suomen Rautatieläisten liiton
puheenjohtaja

Mikko Laaksonen
Virkamiesten Yhteisjärjestön
pääsihteeri

Paavo Markkola
Postiliiton
puheenjohtaja

Erkki Nissilä
Suomen Kirjatyöntekijäin liiton
puheenjohtaja

Pekka Oivio
Suomen Veturimiesten liiton
puheenjohtaja

Erkki Pohjolainen
Suomen Sähköalan Työntekijäin
liiton
puheenjohtaja

Jouko Salminen
Suomen Lasi- ja Posliinityöväen
liiton
puheenjohtaja

Niilo Wälläri
Suomen Merimies-Unionin
puheenjohtaja
Väinö Arvola
Mielisairaanhoidtajain liiton
toiminnanjohtaja

Arvo Hautala
Suomen Elintarviketyöläisten
liiton
puheenjohtaja
Niilo Hämäläinen
Suomen Maaseututyöväen liiton
puheenjohtaja

Väinö Kujanpää
Tekstiilityöväen liiton
puheenjohtaja

Tapio Malmivuori
Suomen Työläisliiton
puheenjohtaja

Eino Mäkinen
Suomen Tekstiililaitosmiesten liiton
sihteeri

Onni Närvänen
Suomen Metallityöväen Liiton
puheenjohtaja

Veikko Oksanen
Kutoma- ja Neuletyöväen liiton
puheenjohtaja

Aarne Saarinen'
Suomen Rakennustyöläisten liiton
puheenjohtaja

Jaakko Viitasaari
Puutyöväen liiton
puheenjohtaja

TYÖVÄENPUOLUEIDEN SUOSITUS AY-LIIKKEEN EHEYTTÄMISESTÄ

Ammattiyhdistysliikkeen Eheyttämisneuvottelukunta

Puheenjohtaja Reino Heinonen

K.T.V.

Paasivuorenkatu 5

HELSINKI

Päästyämme Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ja Suomen Kommunistisen Puolueen valtuuttamina neuvottelijoina yksimielisyyteen ammattiyhdistysliikkeen eheyttämistä koskevasta em. puolueiden jäsenistöille osoitettavasta suosituksesta lähetämme ohessa suosituksen sanamuodon Ammattiyhdistysliikkeen Eheyttämisneuvottelukunnalle.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 1967

Suomen Sosialidemokraattisen

Puolueen

valtuuttamat neuvottelijat

RAFAEL PAASIO

ERKKI RAATIKAINEN

PAULI BURMAN

Suomen Kommunistisen

Puolueen

valtuuttamat neuvottelijat

AARNE SAARINEN

VILLE PESSI

ARVO HAUTALA

Suosituksen sanamuoto

"Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ja Suomen Kommunistisen Puolueen edustajat ovat käyneet neuvotteluja ammattiyhdistysliikkeen eheyttämiskysymyksestä ja päättäneet esittää seuraavan suosituksen puolueiden jäsenistöille.

Keskusteluissa, joita on käyty puolueiden kesken, on todettu ammatillisen liikkeen hajanaisuuden aiheuttaneen haittaa työväestön etujen ajamiselle sekä niille yleisille pyrkimyksille, joita työväenliike yhteiskunnassamme edustaa.

Vastaavasti vallitsee puolueiden kesken yhteisymmärrys siitä, että jo pitemmän ajan jäsenistön keskuudessa esillä ollut voimakas pyrkimys ammatillisen liikkeen eheyttämiseen on myönteinen piirre, jota on syytä kaikin tavoin vahvistaa.

Puolueet lausuvat käsityksensä, että ammatillisten järjestöjen tulee olla puoluesidonnaisuudesta vapaita ja puoluepolitiikkaan sekaantumattomia. Tältä perustalta ne voivat koota nyt hajallaan olevat järjestöt yhteistoimintaan palkansaajien ja Vähävaraisten reaalityöjensä ja sosiaalisten etuisuuksien lisäämiseksi sekä taloudellisen demokratian ja täysittävyyden toteuttamiseksi. Tässä mielessä puolueet ovat valmiit vaikuttamaan siihen, että hajanaisuus voidaan poistaa, yhteistyölle myönteistä kehitystä edistää ja eheyttäminen toteuttaa.

Tällöin puolueet ovat samaa mieltä siitä,

—että ammatillisen liikkeen eheyttämisen tulee tapahtua yhden ja yhteisen ammatillisen keskusjärjestön kautta, jolla on yhtyneen uuden keskusjärjestön luonne,

—että kaikille liitoille on varattava tilaisuus tulla jäseniksi yhteiseen keskusjärjestöön, jonka perustamisessa ja jatkuvassa toiminnassa tulee noudattaa kansanvaltaisia menettelytapoja,

—että otetaan huomioon eri mielipideryhmät sekä tasapuolisuus keskus- ja muiden ammatillisten järjestöjen päätäntäelimissä valittaessa,

—että nykyisin toimivia rinnakkaisliittoja ja osastoja niiden itsenäistä

päätäntävaltaa rajoittamatta kehoitetaan käymään keskinäisiä neuvotteluja liittojen ja osastojen yhdistämiseksi pitäen tavoitteena jäsenistön toiveiden mukaisten voimakkaiden järjestöjen muodostamista,

—että eheytetyn ammatillisen keskusjärjestön tulisi määrätietoisesti ja aktiivisesti hoitaa yhteistyötä erityisesti Pohjoismaiden ja Neuvostoliiton ammatillisiin järjestöihin."

S o p i m u s ,

ammatillisen keskusjärjestön perustavan kokouksen koollekutsumisesta

Allekirjoittaneet ammatilliset järjestöt ovat hallituksiensa antamin valtuuksin päättäneet kutsua koolle uuden ammatillisen keskusjärjestön perustavan kokouksen seuraavin edellytyksin:

1. Tähän sopimukseen liitetty ehdotus keskusliiton säännöiksi esitetään hyväksyttäväksi perustavassa kokouksessa;
2. Tähän sopimukseen liitetään ehdotus keskusliiton periaate- ja tavoiteohjelmaksi, joka esitetään hyväksyttäväksi perustavassa kokouksessa;
3. Tähän sopimukseen liitetään ns. liittotason yhdistämisohjelma, joka laaditaan oheisen luonnoksen pohjalta ja esitetään hyväksyttäväksi perustavassa kokouksessa keskusjärjestön järjestölliseksi pohjaratkaisuksi ja noudatettavaksi myös tulevaisuudessa hyväksyttäessä uusia jäsenryhmiä keskusliittoon, elleivät ammattiyhdistysliikkeen etu tai yhteiskunnallisesta kehityksestä johtuvat erityiset syyt toisin vaadi;
4. Tähän sopimukseen liitetty ehdotus eri ammattialojen ja mielipide-ryhmien tasapuolista edustusta koskevaksi periaatelausemaksi esitetään hyväksyttäväksi perustavassa kokouksessa;
5. Allekirjoittaneiden järjestöjen nimissä tehdään valtioneuvostolle esitys yhdistyslain muuttamiseksi siten, että yhdistyslakia tai yhdistyksen sääntöjä koskevat riitaisuudet voidaan selvittää mahdollisimman nopeasti välimiesoikeudessa tai tätä tarkoitusta varten perustettavassa erityistuomioistuimessa;
6. Järjestöjen yhdistämisestä ja uuden keskusliiton perustamisesta johtuvista taloudellisista järjestelyistä sovitaan erikseen ennen perustavaa kokousta;
7. Mikäli uuden keskusliiton perustamisen tai liittojen yhdistämisen johdosta kaikkia uuteen keskusjärjestöön liittyvien liittojen tai keskusjärjestöjen palveluksessa sopimuksen allekirjoittamispäivänä olevia toimihenkilöitä ei voitaisi sijoittaa keskusliittoon tai sen jäsenliittojen palvelukseen, on keskusliitto yhdessä ao. liittojen kanssa velvollinen huolehtimaan siitä, että asianomaiset henkilöt sijoitetaan nykyistä palkkaustaan vastaaviin toimiin. Siihen saakka, kunnes kyseiset henkilöt on saatu sijoitetuksi, suoritetaan keskusliittojen palveluksessa olleiden palkkaus uuden keskusliiton ja liittojen palveluksessa olleiden vastaavasti ao. jäsenliittojen toimesta;
8. Tähän sopimukseen liitetään ehdotus keskusliiton puheenjohtajista, hallituksen kokoonpanosta ja eräiden toimihenkilöiden valinnasta sekä organisaatiota koskevista järjestelyistä, joka ehdotus esitetään hyväksyttäväksi keskusliiton perustavassa kokouksessa ja sitä seuraavissa ensimmäisissä hallituksen kokouksissa;
9. Uuden keskusjärjestön perustava kokous pidetään kesäkuun 17. päivänä 1969 Helsingissä. Allekirjoittaneet järjestöt suorittavat kokouksen valmistelutoimenpiteet;

10. Allekirjoittaneet järjestöt sitoutuvat noudattamaan tätä sopimusta uuden ammatillisen keskusjärjestön perustavassa kokouksessa. Sopimukseen ja sen liitteisiin voidaan perustavaan kokoukseen mennessä tehdä muutoksia allekirjoittajajärjestöjen ja sopimukseen myöhemmin yhtyneiden järjestöjen yksimielisellä päätöksellä.

Helsingissä maaliskuun 17. päivänä 1969

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.

Liiketyöntekijäin Liitto r.y.

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.

Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto r.y.

Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.

Virkamiesten Yhteisjärjestö (VY) r.y.

Suomen Ammattijärjestön (SAJ) toiminnan lopettamista ja sen jäsenliittojen SAK:hon liittymistä koskeva

S O P I M U S

Jäljempänä mainittujen keskusjärjestöjen välillä on tänään tehty seuraava kokonaisratkaisua tarkoittava sopimus Suomen Ammattijärjestö r.y:n, josta tässä sopimuksessa käytetään lyhennystä SAJ, toiminnan lopettamisesta, sen palveluksessa olevan henkilökunnan sijoittelusta sekä sen jäsenliittojen yhdistämisestä Suomen Ammatilliliittojen Keskusjärjestö r.y:n, josta tässä sopimuksessa käytetään lyhennystä SAK, jäsenliittoihin:

1. SAJ lopettaa toimintansa sen jälkeen kun sen jäsenliitot on hyväksytty SAK:n jäseniksi, jolloin SAJ:n talous yhdistetään sen sääntöjen sallimalla tavalla SAK:n talouteen.

2. SAJ poistetaan yhdistysrekisteristä sen sääntöjen edellyttämällä tavalla vuonna 1972.

3. SAJ:ä nykyisin eri elimissä edustavat henkilöt säilyttävät paikkansa toimikautensa loppuun asti, jonka jälkeen paikat täytetään SAK:n määräämällä tavalla.

4. SAJ:n hallinnassa nykyisin olevat toimisto- ym. tilat varataan SAK:n käyttöön yhdistymisen tapahduttua.

5. Vireillä olevat ja vuotta 1970 koskevat työehtosopimusneuvottelut hoidetaan päätökseen yhteistoiminnassa ao. liittojen kanssa.

6. SAJ:n palveluksessa olevien toimitsijoiden ja toimistohenkilökunnan työsuhteet järjestetään seuraavalla tavalla:

a) Puheenjohtaja Jaakko Rantasen ja sihteeri-taloudenhoitaja Olavi Järvelän työsuhteista sovitaan erikseen.

b) Järjestösihteeri Maunu Alppinen valitaan SAK:n III sihteeriksi.

c) SAK:n järjestöosastolle sijoitetaan toimitsija Svea Degerman ja nuorisosihteeri Ari Kekkinen, joista jälkimmäinen hoitamaan nuorisosihteerille kuuluvia tehtäviä. Degermannille kuuluvista ja naistoimintaan liittyvistä tehtävistä sovitaan myöhemmin.

d) Tiedotussihteeri Pertti Hyvönen sijoitetaan toimittajaksi SAK:n tiedotusosastolle.

e) Mikäli SAJ:n tai sen jäsenliittojen toimitsijoita ei saada sijoitetuksi jäljempänä olevan ohjelman mukaisesti SAK:n jäsenliittojen pal-

velukseen, niin keskusjärjestö vastaa heidän sijoittamisestaan heidän nykyistä palkkaustaan vastaaviin tehtäviin.

f) SAJ:n palveluksessa oleva toimistohenkilökunta sijoitetaan SAK:n palvelukseen.

g) SAJ:n jäsenliittojen palveluksessa olevan toimistohenkilökunnan sijoittamisesta vastaavat ensisijaisesti alan liitot.

7. Molemmat keskusjärjestöt suosittelevat, että SAJ:n jäsenliitot hakeutuvat SAK:n jäsenyyteen ja yhdistetään SAK:n jäsenliittoihin keskusjärjestön ylimääräisessä edustajakokouksessa 18. 6.1969 hyväksytyn liittotason yhdistämisohjelman mukaisesti jäljempänä olevin täydennyksin ja että liitot palkkaavat toimitsijoita seuraavasti:

a) Rinnakkaisliittoja yhdistettäessä yhdistettävän liiton osastot hakeutuvat ja hyväksytään ao. liiton jäsenyyteen siten, että elinkelpoisille rinnakkaisosastoille varataan jatkuva toiminnan mahdollisuus. Liittojen hallinnoissa varataan yhdistettävästä liitosta tuleville heidän lukumääränsä vastaavat paikat täydellä puhe- ja esitysoikeudella seuraavaan edustajakokoukseen asti.

b) Puheenjohtaja Lauri Vilponiemen johdolla ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin Kemian alan työntekijäin liiton perustamiseksi.

c) Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.:een palkataan Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto r.y:stä kaksi alan toimitsijaa.

d) Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.:een palkataan Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto r.y:stä yksi alan toimitsija.

e) Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y:een palkataan Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto r.y:stä yksi alan toimitsija.

f) Suomen Metallityöväen Liitto r.y:n ja Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto r.y:n osalta toteutetaan varatuomari Paavo J. Paavolan ja maisteri Jaakko Riikosen 8. 7.1969 liitoille jättämä välitysesitys kuitenkin huomioonottaen mitä tässä sopimuksessa ja liittojen välisissä 8. 7.1969 jälkeen käydyissä neuvotteluissa on sovittu.

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.:een palkataan Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto r.y:n sihteeri Esko Honkavaara palkkasih- teeriksi, toimitsija Martti Tynkkynen apulaisjärjestösihteeriksi ja toimitsija Per-Erik Lundh asiamieheksi järjestöosastolle.

Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto r.y:stä palkataan Suomen Metallityöväen Liitto r.y.:een järjestöosastolle toimitsija Taisto Teräs.

g) Ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin koko asustealaa koskevan liiton perustamiseksi, jossa yhteydessä lähemmin sovitaan Nahka- ja kumialojen ammattiliitto r.y:n sekä Suomen Vaatetustyöläisten Liitto r.y:n palveluksessa olevien toimitsijoiden sijoittamisesta uuden liiton palvelukseen.

Toimitsija Anja Karppanen sijoitetaan perustettavan asustealan liiton tai tekstiilialan liiton palvelukseen hoitamaan Helsingin piiriin liittyviä tehtäviä.

h) Joko Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.:een tai mekaanisen puuteollisuuden piiriin perustettavaan uuteen liittoon palkataan Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen liitto r.y:stä sihteeri Erkki Forsman hoitamaan korjaamo- ja voimalaitostyöntekijöiden asioita.

Ne Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liitto r.y:n toimitsijat, joita ei voida sijoittaa mekaanisen puunjalostuksen alueelle perustettavan uuden liiton palvelukseen, palkataan tämän liiton synnyttyä Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y:n palvelukseen.

i) Mekaanisen puunjalostusteollisuuden alueelle perustetaan uusi liitto Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liitto r.y:n ja Puutyöväenliit-

to r.y:n välillä lähemmin sovittavalla tavalla Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liitto r.y:n sääntöjen pohjalta.

j) Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto r.y:n rakennusalan toimitsijat Sulo Ojanen ja Taavi Haapasaari palkataan Rakennustyöläisten Liitto r.y:n palvelukseen.

k) Rautatieläisjärjestöjen osalta yhdistyminen tapahtuu siten, että Rautatieläisten Ammattiyhdistysten Liitto r.y. yhtyy Suomen Rautatieläisten Liitto r.y:een, jossa yhteydessä Rautatieläisten Ammattiyhdistysten Liitto r.y:n toimitsijat palkataan Suomen Rautatieläisten Liitto r.y:n palvelukseen.

l) Tiedemiesten Ammattiliitto r.y:n toimitsija Edvin Koisi palkataan Suomen Työläisliitto r.y:een.

m) Sanomalehtimiesten liiton alueella suositellaan liittotason yhdistämishojelman toisen vaihtoehdon toteuttamista.

Tämä sopimus on laadittu kahtena (2) yhtäpitävänä kappaleena, joista yksi (1) kummallekin sopijapuolelle.

Helsingissä lokakuun 9. päivänä 1969

Suomen Ammattiliittojen
Keskusjärjestö r.y.

Niilo Hämäläinen
Ahti Fredriksson

Suomen Ammattijärjestö r.y.

Jaakko Rantanen
Maunu Alppinen

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Kokouksen avaus.....	4~
Kutsuvieraiden esittely ja valtiovallan tervehdys	6
Kokousedustajat ja muut läsnäolijat	8
Päätösvaltaisuuden toteaminen	12
Kokousvirkailijat	16
Kokouksen työjärjestys ja järjestyssäännöt	17
Kokouksen valiokunnat	20
SAK:n nimen ja sääntöjen muuttaminen	20
Hyväksytyt uudet säännöt	26
Kutsuvieraiden tervehdyksiä	32,41,88
Keskusjärjestön hallituksen valitseminen	37
Edustajain päiväraha ja matkakulut	46
Valtuuston jäsenten valitseminen	47
Tilintarkastajain valitseminen	52
Lausuma organisatorisista ja henkilöjärjestelyistä	52
Lausuma eri ammattialojen ja mielipideryhmien tasapuolisuudesta ..	53
Keskustelu periaate- ja tavoiteohjelmasta	53,90
Keskustelu liittotason yhdistämisohjelmasta	72
Hyväksytty liittotason yhdistämisohjelma	83
Päätös ohjelmallisesta lausumasta	91
Julkilauseumat	96
Seuraava varsinainen edustajakokous	98
Kokouksen päättäminen	100
Liitteitä	103